ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Verne_Jules-Cesta_kolem_sveta_za_80_dni.PDB

PDB Name: Verne_Jules-Cesta_kolem_sveta_z
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 21.5.2006
Modification Date: 21.5.2006
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

JULES VERNE

CESTA KOLEM SVĚTA ZA OSMDESÁT DNÍ

PRAHA 1961

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ KRÁSNÉ LITERATURY A UMĚNÍ

Kapitola první
v níž Phileas Fogg a Proklouz přijímají jeden druhého, jeden jakožto pán, druhý jakožto sluha

V roce 1872 obýval dům nesoucí číslo 7 na Saville Row v londýnské čtvrti Burlington Gardens - dům, v němž zemřel Sheridan roku 1814 - urozený pán Phileas Fogg, který byl nejpodivínštější a nejnápadnější z členů Londýnského reformního klubu, i když si zřejmě vytkl za úkol nedělat nic, co by mohlo budit pozornost.
Nástupcem jednoho z největších řečníků, kteří dělají čest Anglii, byl tedy tento Phileas Fogg, záhadná osobnost, o níž se nevědělo nic, než že je to velice způsobný muž a jeden z nejhezčích gentlemanů v anglické vznešené společnosti. Říkalo se o něm, že vypadá jako Byron - jen co se týkalo hlavy, pro-tože nohy měl v bezvadném pořádku -, ale jako Byron s kníry a s li-cousy, jako Byron zbavený citu, schopný žít tisíc let a nezestárnout při tom.
Phileas Fogg byl zcela jistě Angličan, je však možné, že nebyl Lon-dýňan. Nikdo ho nikdy neviděl ani na Burse, ani v Anglické bance, ani v žádné kanceláři londýnské City. Ani do londýnských rejd nebo doků nevplula nikdy žádná loď, jejímž majitelem by býval byl Phileas Fogg. Tento gentleman nebyl členem žádné správní rady. Jeho jméno se ni-kdy neozvalo v žádném sboru právníků, ani v Templu, ani v Lincoln's Innu, ani v Gray's Innu. Nikdy nevystoupil jako obhájce před Kancléř-ským dvorem ani před Královniným dvorem, před Finančním soudem nebo před Církevním soudem. Nebyl ani průmyslník, ani velkoobchod-ník, ani kupec, ani statkář. Nebyl členem Královské společnosti Velké Británie, ani Londýnského institutu, ani Institutu uměleckých řemesel, ani Russellova ústavu, ani Západního literárního institutu, ani Právní-ho institutu, ani Institutu spojených umění a věd, stojícího pod přímou patronací Její královské Milosti. A konečně, nebyl členem žádné z těch četných společností, jimiž se to hemží v hlavním městě Anglie, od Spo-lečnosti Armonica po Entomologickou společnost, založenou hlavně za účelem hubení škodlivého hmyzu.
Phileas Fogg byl členem Reformního klubu, a to bylo vše.
Bude-li se někdo divit, že takový záhadný gentleman byl členem toho ctihodného sdružení, odpovíme mu, že se jím stal na doporučení bratří Baringů, u nichž měl otevřený úvěr. Měl tedy jistou „tvář“ díky tomu, že jeho šeky bývaly při předložení pravidelně propláceny z jeho běžné-ho účtu, který zůstával nezměnitelně aktivní.
Byl Phileas Fogg bohatý? Nepochybně byl. Ale jak k svému jmění přišel, nemohli říci ani nejlépe zpravení lidé a pan Fogg byl poslední, na koho bylo vhodné se obrátit, aby se to zjistilo. Rozhodně nebyl v žádném ohledu marnotratný, nebyl však zase ani skrblík, neboť všude, kde se nedostávalo prostředků na nějaký šlechetný, prospěšný nebo vznešený účel, poskytl je vždy mlčky, a dokonce bez udání jména.
Zkrátka, těžko si představit člověka méně sdílného, než byl tento gentleman. Mluvil co nejméně a nemluvnost ho činila

v očích lidí ještě záhadnějším. Se.svým životem se přitom nijak netajil, ale prováděl s ta-kovou matematickou přesností stále totéž, že neuspokojená obrazo-tvornost lidí hledala za tím vším ještě něco navíc.
Byl scestovalý? Pravděpodobně byl, protože nikdo neměl mapu svě-ta v malíku tak jako on. Nebylo končin, třeba sebezapadlejších, aby se neukázalo, že je zvlášť dobře zná. Občas uvedl na pravou míru tisíceré dohady o osudu pohřešovaných nebo zbloudilých cestovatelů, kolující v klubu, avšak jen několika stručnými a jasnými slovy. Naznačil, jaká je skutečná pravděpodobnost, a často se zdálo, že mu jeho slova napovídá nějaký druhý zrak, protože nakonec jim rozuzlení věci vždycky dalo za pravdu. Byl to člověk, který patrně procestoval kdekterou zemi - aspoň v duchu.
Jedno však bylo v každém případě jisté: že se Phileas Fogg už řadu let nehnul z Londýna. Ti, kdo měli čest znát ho lépe než ostatní, ujiš-ťovali, že nikdo nemůže říci, že by ho byl kdy viděl jinde než na cestě, po níž se denně ubíral ze svého domu rovnou do klubu. Jeho jedinou zába-vou bylo číst noviny a hrát whist. V této tiché hře, tak dobře se hodící k jeho povaze, často vyhrával, ale výhry se nikdy neoctly v jeho peně-žence a tvořily značnou položku jeho výdajů na dobročinné účely. Ostatně je třeba poznamenat, že pan Fogg zřejmě hrál pro hru, nikoli pro výhru. Hra, to pro něho byl boj, zápas s nějakou nesnází, ale zápas, při němž se není třeba pohybovat nebo měnit místo, zápas, který ne-unavuje, a to vyhovovalo jeho povaze.
Phileas Fogg neměl ženu ani děti, což se může přihodit i nejpo-čestnějšímu člověku, ani příbuzné a přátele, což je vskutku vzácnější. Phileas Fogg žil sám ve svém domě na Saville Row, kam nikdo nepro-nikl. O vnitřku tohoto domu se nikdy nemluvilo. K obsluze mu stačil jediný sluha. Obědval a večeřel v klubu v přesně stanovenou hodinu, v téže místnosti, u téhož stolu, s ostatními se vůbec nebavil, nikdy ni-koho cizího nepozval a vracel se domů, aby přesně o půlnoci ulehl ke spánku, aniž kdy použil pokojů vybavených vším pohodlím, které Re-formní klub nabízí svým členům.
Z dvaceti čtyř hodin trávil deset ve svém domě jednak spánkem, jednak péčí o svůj zevnějšek. Jestliže se procházel, procházel se vždycky jen a jen odměřeným krokem po vstup-ní síni s umělecky vykládanou parketovou podlahou nebo po kruhové galerii, nad níž se klene modře zasklená kupole, podpíraná dvaceti ión-skými sloupy z červeného porfyru.
Při večeři nebo při obědě mu kuchy-ně, špižírna, skladiště, rybárna a mlékárna klubu dodávaly na stůl část svých hojných zásob, klubovní sluhové, vážné osoby v černém fraku a ve střevících s plstěnou podešvi, nosili mu jídla na zvláštním porcelánu na ubrus z podivuhodně jemného saského plátna, v klu-bovních křišťálových sklenkách vzácných tvarů mu přinášeli jeho sher-ry, portské nebo bordeauxské se skořicí a s hřebíčkem, a konečně klubov-ní led - led dovážený velkým nákladem z amerických jezer - udržo-val jeho nápoje v uspokojivém stavu svěžesti.
Znamená-li život v takových podmínkách výstřednictví, pak být výstředníkem není zlé!
Dům na Saville Row nebyl nijak honosný, ale skýtal největší po-hodlí. Při neměnných zvycích jeho pána se v něm obsluha omezovala na skromnou míru. Phileas Fogg vždycky vyžadoval od svého jediného sluhy mimořádnou přesnost a pravidelnost. Právě toho dne, druhého října, dal Phileas Fogg výpověď Jamesu Forsterovi - neboť hoch se pro-vinil tím, že mu přinesl na holení vodu teplou osmdesát čtyři stupně Fahrenheita místo osmdesát šest stupňů - a Phileas Fogg očekával jeho nástupce, který se měl přijít představit mezi jedenáctou a půl dva-náctou.
Phileas Fogg, zabořen do svého křesla, nohy přitisknuté k sobě jako voják o přehlídce, ruce položeny na kolenou, se vzpřímeným tělem a pozdviženou hlavou, pozoroval, jak postupuje ručička kyvadlových ho-din, složitého přístroje, ukazujícího hodiny, minuty, vteřiny, dny týdne, dny měsíce a roky. Úderem půl dvanácté měl pan Fogg podle svého každodenního zvyku vyjít z domu a odebrat se do Reformního klubu.
V tom někdo zaklepal na dveře salónku, v němž Phileas Fogg pobýval. Objevil se zapuzený James Forster.
„Nový sluha," řekl.
Vešel asi třicetiletý mládenec a pozdravil.
„Vy jste Francouz a jmenujete se John?" zeptal se ho Phileas Fogg. „Jean, když pán ráčí dovolit," odpověděl příchozí, „Jean Proklouz. Toto příjmení mi zůstalo a opravňuje mě k němu má schopnost pomoci si z každé nesnáze. Myslím si, pane, že jsem poctivý mládenec, ale abych pravdu řekl, vystřídal jsem už vícero povolání. Byl jsem pouličním zpěvákem, cirkusovým krasojezdcem, skákal jsem přes koně jako Léotard a tančil na provaze jako Blondin, pak jsem se stal profesorem tělocviku, abych lépe uplatnil své nadání, a nakonec jsem byl četařem pařížského požárního sboru. Však mám také ve svém rejstříku některé znamenité požáry. Ale už před pěti lety jsem opustil Francii, a protože jsem chtěl okus i t domáckého života, stal jsem se komorníkem v Anglii. A když jsem teď byl bez místa a dověděl jsem se, že pan Phileas Fogg je nejpřesnější a nejusedlejší člověk ve Spojeném království, přišel jsem se pánovi představit a doufám, že zde budu žit v klidu a zapomenu na všechno, i na to své jméno Proklouz..."
„Proklouz mi vyhovuje," odpověděl gentleman. „Byl jste mi dopo-ručen. Mám o vás dobré informace. Znáte mé podmínky?"
„Ano, prosím."
„Dobrá. Kolik máte hodin?"
„Jedenáct hodin, dvaadvacet minut," odpověděl Proklouz, když vytáhl z hlubin své kapsy obrovské stříbrné hodinky.
„Pozdí se vám," řekl Mr. Fogg.
„Nechť mi pán promine, ale to je nemožné."
„Zpozdily se vám o čtyři minuty. To nevadí. Stačí zjistit rozdíl. Tak tedy od tohoto okamžiku, od jedenácti hodin dvaceti devíti minut do-poledne ve středu 2. října 1872 jste v mých službách."
Když to Phileas Fogg dořekl, vstal, levou rukou vzal klobouk, nasadil si ho na hlavu pohybem automatu a bez dalšího slova zmizel.
Proklouz slyšel, jak se domovní dveře zavřely po prvé, to vycházel z domu jeho nový pán - a potom po druhé: to odcházel jeho před-chůdce, James Forster.
Proklouz zůstal v domě na Saville Row sám.

Kapitola druhá
v níž je Proklouz přesvědčen,
že konečně našel svůj ideál

„Na mou věru," řekl si Proklouz, který byl z počátku poněkud zmaten, „u paní Tussaudové jsem poznal chlapíky, kteří byli asi stejně živí jako můj nový pán!"
Zde je třeba poznamenat, že „chlapíci" paní Tussaudové jsou voskové figuríny, na něž se v Londýně chodí dívat mnoho lidí a kterým vskutku chybí jen promluvit.
Proklouz za těch několik okamžiků, co hovořil s Phileasem Foggem, prozkoumal svého příštího pána rychle, ale pečlivě. Byl to člověk, kterému mohlo být okolo čtyři-cítky, ušlechtilé a krásné tváře, vysoké po-stavy jíž mírná tělnatost nijak neubírala na kráse, měl plavé vlasy a licousy, rovné čelo bez nejmenší stopy vrásek, obličej spíš bledý než růžový a nádherné zuby. Zdálo se, že má v nejvyšší míře to, čemu fysiogno-mové říkají „činný klid", schopnost spo-lečnou všem, kdo nadělají víc práce než hluku. Byl klidný, nevyrušitelný, měl jasný pohled a nehybné zřítelnice; byl to doko-nalý typ chladnokrevného Angličana, s ja-kými se dost často setkáváme ve Spojeném království a jejichž poněkud akademické vzezření dovedla obdivuhodně zpodobovat, - svým štětcem Angelica Kauffmannová. Tento gentleman ztělesňoval různými svými životními zvyky představu bytosti skvěle uměřené ve všech částech, správně vyvážené a stejně dokonalé jako chronometr od Leroye nebo od Earnshawa. Phileas Fogg byl vskutku vtělená přesnost, což bylo jasně vidět z „výrazu jeho nohou a rukou", neboť u člověka, stejně jako u zvířat, údy jsou právě těmi orgány, které prozrazuji vášně.
Phileas Fogg patřil k lidem matematicky přesným, kteří nikdy nepospíchají, a přece jsou vždy připraveni, kteří šetři kroky a pohyby. Nikdy neudělalo krok víc, než bylo třeba, a chodil vždycky nejkratší cestou. Nevyplýtval ani jediný pohled na pozorováni stropu. Nedovolil si nikdy ani jediné nadbytečné gesto. Nikdo ho nikdy neviděl dojatého nebo vzrušeného. Byl to člověk, který měl ze všech nejméně naspěch, vždycky však všude přicházel včas. Nicméně lze pochopit, že žil sám a tak říkajíc mimo všechen společenský styk. Věděl, že se život neobejde bez třenic, a protože třeni zdržuje, neodral se o nikoho.
Co se týče Jeana, řečeného Proklouz, pravého Pařížana z Paříže, hledal marně celých pět let - od té doby, co přijel do Anglie a začal pracovat v Londýně jako komorník - pána, k němuž by byl mohl přilnout.
Proklouz rozhodně nebyl z těch Frontinů nebo Mascarillů se zdvi-ženými rameny, větřicím nosem, sebejistým pohledem a suchým okem, kteří nejsou nic jiného než směšní drzouni. Ne. Proklouz byl hodný hoch příjemného zevnějšku, se rty poněkud vyšpulenými, stále ochotnými něco ochutnávat nebo něco laskat, mírný a úslužný tvor s dobráckou kulaťoučkou hlavou, jakou rádi vidíme na ramenou přítele. Měl modré oči, živou pleť a v obličeji byl tak buclatý, že mohl vidět jablíčka vlast-ních tváří, měl široký hrudník, byl silný v pase, měl mohutné svalstvo a herkulovskou silu, podivuhodně vyvinutou cvičením v mládi. Jeho hnědé vlasy byly trochu vzpurné. Jestliže tvůrci antických soch znali osmnáct způsobů úpravy Minervina účesu, Proklouz znal jen jediný způsob, jak nakládat se svými vlasy, stačil mu trojí dotek řídkým hřebe-nem a byl učesán.
Nejzákladnější opatrnost nám nedovoluje říci, zda se průbojná po-vaha tohoto chlapce snese s povahou Philease Fogga. Bude Proklouz takovým veskrze přesným sluhou, jakého jeho pán potřebuje? To se te-prve pozná. Po letech mládí, dosti roztoulaných, jak víme, zatoužil po klidu. Když uslyšel vychvalovat anglickou metodičnost a příslovečný chlad gentlemanů, šel hledat štěstí do Anglie. Prozatím mu však osud pramálo přál. Nikde nemohl zapustit kořeny. Sloužil už v deseti domech. Všude nacházel lidi podivínské, nevyrovnané, dobrodruhy nebo světo-běžníky, což už nemohlo být Proklouzovi po chuti. Jeho poslední pán, mladý lord Longsferry, člen parlamentu, trávil noci v „ústřicových bu-fetech" na Senném trhu a příliš často se pak vracíval domů na ramenou strážníků. Proklouz, který chtěl mít k svému pánu především úctu, odvážil se mu říci několik zdvořilých poznámek, ale pán je špatně přijal, a tak dal Proklouz výpověď. Mezitím se dověděl, že urozený pán Phileas Fogg hledá sluhu. Vyptal se na tohoto gentlemana. Osoba, která žije takovým pravidelným životem, nezůstává nikdy přes noc mimo dům, necestuje, nikdy neodjíždí ani na jediný den, mohla se mu jen zamlou-vat. Šel se představit a byl přijat za okolnosti, které již známe.
Odbilo tedy půl dvanácté a Proklouz v domě na Saville Row osaměl. Ihned se dal do jeho prohlídky. Proběhl jej od sklepa až po půdu. Čistý, spořádaný, přísný, puritánský dům, z hlediska obsluhy dobře zařízený, se mu líbil. Připadal mu jako hezká hlemýždí ulita, jenže osvětlovaná a vytápěná plynem, neboť svítiplyn zde stačil krýt všechnu potřebu svět-la i tepla. Proklouz snadno našel v druhém poschodí pokoj určený pro něho. Vyhovoval mu. Elektrickými zvonky a trubkovými telefony byl spojen s místnostmi v mezi patře a v prvním poschodí. Elektrické hodiny na římse krbu byly spojeny s hodinami v ložnici Philease Fogga a oboje ukazovaly v témž okamžiku touž vteřinu.
„To se mi líbí, to se mi líbí!" říkal si Proklouz.
Ve svém pokoji si všiml také papíru upevněného nad hodinami.
Byl to rozvrh denní služby. Obsahoval všechny podrobnosti obsluhy od osmé hodiny ranní, v kteroužto dobu Phileas Fogg pravidelně vstával, do půl dvanácté, kdy odcházel z domu na oběd do Reformního klubu: čaj a topinky v osm hodin třiadvacet minut, voda na holení v devět hodin třicet sedm, česání v devět hodin čtyřicet, a tak dále. Potom od půl dvanácté dopoledne do půlnoci, v kteroužto hodinu uléhal ten metodický gentleman k spánku, bylo všechno vypsáno, vypočítáno, stanoveno. Proklouzovi působilo radost uvažovat nad tímto programem a vrývat si do paměti jednotlivé jeho body.
Co se týče pánova šatníku, byl bohatě zásoben a ku podivu úplný. Každé kalhoty, kabát nebo vesta byly opatřeny pořadovým číslem, za-neseným v zásobníku zároveň s udáním dne, kdy se mají které šaty podle ročního období nosit. Stejně to bylo zařízeno s obuví.
Dům na Saville Row, který podle všeho býval za časů slavného, ale nedbalého Sheridana pravou svatyní nepořádku,

byl vybaven pohodl-ným nábytkem, svědčícím o blahobytném životě. Nebyla tu žádná knihovna ani knihy, které ostatně Mr. Fogg nepotřeboval, neboť v Re-formním klubu se mu nabízely dvě knihovny, jedna věnovaná krásné-mu písemnictví, druhá právům a politice. V ložnici pana Fogga stála pokladna střední velikosti, jejíž konstrukce poskytovala ochranu před požárem i před krádeží. V domě nebylo jediné zbraně, jediného kusu loveckého nebo vojenského nářadí. Všechno tu hovořilo o nejmírumi-lovnějších zvycích.
Když si Proklouz dopodrobna prohlédl toto obydlí, zamnul si ruce, široká tvář se mu rozjasnila a radostně si opakoval: „To se mi líbí! To je něco pro mne! S panem Foggem si budeme dokonale rozumět! Takový domácký a přesný člověk! Pravý automat! Nu což, já se nehněvám, že mám sloužit automatu!“

Kapitola třetí
v níž se zapřede rozhovoru, který může Phileasu Foggovi přijít draho

Phileas Fogg vyšel ze svého domu na Saville Row v půl dvanácté, a když pětsetpětasedmdesátkrát položil pravou nohu před levou a pět-setšestasedmdesátkrát levou nohu před pravou, došel k Reformnímu klubu, rozlehlé budově, tyčící se na Pan Manu, jejíž stavba stála nemé-ně než tři miliony.
Phileas Fogg. se ihned odebral do jídelny, jejíchž devět oken vedlo do zahrady se stromy pozlacenými už podzimem. Tam zaujal místo u svého obvyklého stolu, kde pro něho již bylo prostřeno. Jeho oběd se skládal z předkrmu, z vařené ryby, okořeněné prvotřídní omáčkou „Reading sauce“, z temně rudé hovězí pečeně na houbách, z moučníku s rebarborovou a angreštovou nádivkou a z kousku chesterského sýra -a to vše bylo svlažováno několika šálky výtečného čaje, zvlášť dovážené-ho pro zásobárnu Reformního klubu.
Ve dvanáct hodin čtyřicet sedm minut se náš gentleman zvedl a za-mířil do velkého salónu, honosné síně, zdobené obrazy v bohatých rá-mech. Tam mu sluha podal nerozřezaný výtisk deníku Times, jehož pracné rozřezání provedl Phileas Fogg jistou rukou, prozrazující, že je této nesnadné operaci zvyklý. Četba novin zaměstnávala Philease Fogga do tří hodin čtyřiceti pěti minut, a četba Standardu, která poté následo-vala, trvala až do večeře. Večeře se podávala stejně jako oběd, až na to, že byla doplněna omáčkou zvanou „Royal British sauce“.
V pět hodin čtyřicet se náš gentleman znovu objevil ve velkém saló-ně a zahloubal se do četby listu Morning Chronicle.
Po půlhodině se začali scházet různí členové Reformního klubu a přistupovali ke krbu, v němž hořel olejový plamen. Byli to obvyklí partneři pana Philease Fogga, stejně jako on zuřiví hráči whistu: inže-nýr Andrew Stuart, bankéři John Sullivan a Samuel Fallentin, podni-katel Thomas Flanagan, Gauthier Ralph, jeden z členů správní rady Anglické banky, - bohatí lidé, vážení i v tomto klubu, který počítá mezi své členy průmyslové a finanční špičky.
„Nu tak, Ralphe,“ zeptal se Thomas Flanagan, „jakpak to vypadá s aférou kolem té krádeže?“
„Nu, banka na to doplatí,“ odpověděl Andrew Stuart.
„Já naopak doufám,“ řekl Gauthier Ralph, „že pachatele krádeže do-padneme. Policejní inspektoři, velmi obratní lidé, byli vysláni do Ameri-ky i do Evropy, do všech hlavních přístavů, kde se dá vstoupit na loď nebo z lodi vystoupit, a uniknout jim nebude pro onoho pána snadné.“
„Tak tedy popis zloděje je znám?“ otázal se Andrew Stuart.
„Za prvé to není zloděj,“ poznamenal vážně Gauthier Ralph. „Jak? To že není zloděj, to individuum, které odcizilo padesát pět tisíc liber v bankovkách?“ (1 milion 375 000 franků.)
„Ne,“ odpověděl Gauthier Ralph.
„Je to snad podnikatel?“
„Morning Chronicle tvrdí, že je to gentleman.“
Tuto odpověď nepronesl nikdo jiný než Phileas Fogg, jehož hlava se v tu chvíli vynořila ze záplaVy papíru, nakupené kolem něho. Phileas Fogg zároveň pozdravil své kolegy a ti jeho pozdrav opětovali.
Příhoda, o níž se mluvilo a kolem níž vedly zanícené rozepře různé listy ve Spojeném království, udála se o tři dny dříve, 26. září. Se stolku hlavního pokladníka Anglické banky byl uzmut balík bankovek, před-stavující obrovskou sumu padesáti pěti tisíc liber.
Koho udivovalo, že taková krádež mohla být spáchána tak snadno, tomu místoguvernér banky Gauthier Ralph neodpověděl nic víc, než že pokladník byl právě v tom okamžiku zaměstnán zapisováním stvr-zenky na tři šilinky a šest pencí a že člověk nemůže mít oči všude.
Tu je však třeba pro snazší pochopení této příhody poznamenat, že oné podivuhodné instituci zvané Bank of England záleží, jak se zdá, nejvíc na tom, aby důstojnost jejích návštěvníků ničím neutrpěla. Žádní strážci, žádní hlídači, žádné mřížoví! Zlato, stříbro, bankovky jsou tu vystaveny volně a tak říkajíc na milost každému, kdo přijde. Banka by nedovedla žádného příchozího podezírat z nepoctivosti. Jeden z nej-lepších pozorovatelů anglických způsobů vypráví dokonce tuto pří-hodu. V jedné ze síní banky, kam kdysi přišel, chtěl si ze zvědavosti prohlédnout zblízka zlatý prut, vážící sedm až osm liber, který ležel volně na pokladníkově stolku. Vzal prut do ruky, prohlédl si jej, podal svému sousedu a ten zase dalšímu, takže prut šel z ruky do ruky, dostal se až na konec temné chodby a vrátil se na své původní místo teprve za půl hodiny, aniž pokladník vůbec zvedl hlavu.
Dne 29. září se však všechno zběhlo zcela jinak. Svazek bankovek se nevrátil, a když velkolepé hodiny, zavěšené nad „drawing office“, o páté ohlásily, že se úřadovny zavírají, nezbylo Anglické bance než zapsat padesát pět tisíc liber na účet ztráty a zisku.
Když byla krádež řádně a náležitě zjištěna, byli vysláni agenti, detektivové vybraní z nejschopnějších lidí, do hlavních přístavů, do Liverpoolu, do Glasgowa, do Le Havru, do Suezu, do Brindisi, do New Yorku atd., a pro případ úspěchu jim byla slíbena prémie dvou tisíc liber (50000 franků) a pět procent z částky, která bude nalezena. Zatím co tito strážci

čekali na bližší údaje, k nimž mělo dopomoci vy-šetřování, ihned zahájené, měli za úkol bedlivě si všímat všech ces-tujících, přijíždějících i odjíždějících.
Neboť přesněji řečeno, jak napsal Morning Chronicle, dalo se právem předpokládat, že pachatel krádeže nepatří k žádné ze zlodějských tlup v Anglii. Onoho dne, 29. září, byl zpozorován dobře oblečený gentle-man bezvadného chování a distingovaného vzezření, přecházející sem a tam pokladním sálem, v němž byla krádež spáchána. Vyšetřování umožnilo získat dosti zevrubný popis tohoto gentlemana a tento popis byl okamžitě rozeslán všem detektivům ve Spojeném království a na evropské pevnině. Některé dobré duše - a k nim patřil i Gauthier Ralph - věřily tedy v oprávněnost své naděje, že zloděj neunikne.
Jak si lze domyslet, byla tato příhoda na pořadu dne v Londýně i po celé Anglii. Lidé se navzájem přeli a náruživě předpovídali policii hlavního města úspěch nebo neúspěch. Nebylo tedy nic divného, když o této otázce mluvili i členové Reformního klubu, tím spíš, že mezi nimi byl jeden místoguvernér Anglické banky.
Ctihodný Gauthier Ralph nehodlal pochybovat o výsledku pátrání a soudil, že nabídnutá prémie musí zvlášť povzbudit horlivost a důvtip agentů. Jeho kolega Andrew Stuart však byl dalek t?ho, aby sdílel jeho důvěru. Zatím tedy pokračovala diskuse, vedená gentlemany, kteří zasedli ke karetnímu stolku. Stuart proti Flanaganovi a Fallentin proti Phileasu Foggovi. Hráči při hře nemluvili, ale vždycky mezi dvěma partiemi se přerušený hovor rozproudil co nejživěji.
„Tvrdím," řekl Andrew Stuart, „že okolnosti jsou příznivé zloději, který přece musí být schopný člověk."
„Ale jděte," odpověděl mu Ralph, „vždyť nemá jedinou zemi, kam by mohl utéci."
„To snad přece ne!"
„A kam chcete, aby utíkal?"
„To nevím," odpověděl Andrew Stuart, „ale svět je konec konců dost veliký."
„Býval kdysi..." řekl polohlasně Phileas Fogg. „Sejměte, pane," dodal a položil karty před Thomase Flanagana.
Za hry byl rozhovor přerušen. Brzy jej však Andrew Stuart zahájil znovu.
„Jak to, kdysi? Cožpak se snad zeměkoule zmenšila?" řekl.
„Nepochybně," odpověděl mu Gauthier Ralph. „Jsem téhož ná-zoru jako pan Fogg. Zeměkoule se zmenšila, protože se po ní teď jezdí desetkrát rychleji než před sto lety. A to právě urychlí pátrání v pří-padě, o kterém tu hovoříme."
„A usnadní to také zloději útěk!"
„Teď je řada na vás, pane Stuarte," řekl Phileas Fogg. Nedůvěřivý Stuart však nebyl ještě přesvědčen, a když dohráli partii, začal znovu:
„Je třeba uznat, pane Ralphe, že se vám povedl dobrý vtip, když jste řekl, že se zeměkoule zmenšila. A tak tedy, protože se dnes dá objet za tři měsíce..."
„Za pouhých osmdesát dni," řekl Phileas Fogg.
„Opravdu, pánové," dodal John Sullivan, „za osmdesát dni, od té doby, co byla zahájena doprava na úseku trati Great Indian Penin-sular Railway mezi Rothálem a Alláhábádem, a zde je výpočet, který sestavil Morning Chronicle:

z Londjna do Suezu přes Mont Cenis a Brindisi, železnicí a lodí
17 dní
ze Suezu do Bombaje, lodí
13 dní
z Bombaje do Kalkaty, železnicí
3 dni
z Kalkaty do Hongkongu (Čína), lodí
13 dní
z Hongkongu do Jokohamy (Japonsko), lodí
9 dní
z Jokohamy do San Francisca, lodí
6 dní
ze San Francisca do New Yorku, železnicí
22 dní
z New Yorku do Londýna, lodí a železnicí
7 dní
Celkem 80 dní

„Ano, osmdesát dni!" zvolal Andrew Stuart, který z nepozornosti přebil hlavni kartu. „Ale nepočítaje v to špatné počasí, protivítr, ztros-kotáni, vykolejeni vlaku atd."
„Se vším všudy," odpověděl Phileas Fogg pokračuje ve hře, neboť tentokrát už rozhovor whistu neustoupil.
„I když Indové nebo Indiáni vytrhávají koleje," zvolal Andrew Stuart, „i když zastavují vlaky, vylupují poštovní vozy a stahuji cestu-jícím kůži s hlavy!"
„Se vším všudy," odpověděl Phileas Fogg, vyložil karty na stůl a dodal: „Dva hlavni trumfy."
Andrew Stuart, který měl nyní rozdávat, sebral karty se stolu a řekl:
„Teoreticky vzato, máte pravdu, pane Foggu, ale v praxi..."
„V praxi také, pane Stuarte."
„To bych vás rád viděl."
„To záleží jen na vás. Pojeďme spolu."
„Bůh mě chraň!" zvolal Stuart. „Ale vsadil bych se o čtyři tisíce liber (100000 franků), že taková cesta, konaná za těchto

podmínek, je nemožná.“
„Naopak,je docela dobře možná,“ odpověděl pan Fogg.
„Dobrá, tak ji tedy vykonejte!“
„Cestu kolem světa za osmdesát dní?“
„Ano.“
„Souhlasím.“
„A kdy?“
„Hned.“
„To je šílenství,“ zvolal Andrew Stuart, kterého spoluhráčova umí-něnost začínala znepokojovat. „Poslyšte, pojďme raději hrát!“
„Dávejte tedy znovu,“ řekl Phileas Fogg, „protože je špatně rozdáno.“
Andrew Stuart vzal znovu karty chvějící se rukou a potom je ne-nadále položil na stůl.
„Nu tak dobrá, pane Foggu,“ řekl, „budiž, sázím se o čtyři tisíce liber!“
„Můj milý Stuarte,“ řekl Fallentin, „uklidněte se. To přece ne-myslíte vážně.“
„Když řeknu, že se sázím,“ odpověděl mu Andrew Stuart, „myslím to vždycky vážně.“
„Budiž,“ řekl pan Fogg, a obraceje se ke kolegům, pokračoval:
„Mám dvacet tisíc liber (500000 franků) uložených u bratří Barin-gových. Rád se o ně vsadím...“
„Dvacet tisíc liber!“ zvolal John Sullivan. „Dvacet tisíc liber, o které vás může připravit nějaké nepředvídané zdržení!“
„Nic nepředvídaného neexistuje,“ odpověděl mu prostě Phileas Fogg.
„Ale, pane Foggu, ta doba osmdesáti dní je počítaná jen jako mini-mální čas!“
„Dobře využité minimum postačí na všechno.“
„Aby se však nepřekročilo, je nutno skákat s matematickou přes-ností z vlaků na parníky a z parníků na vlaky!“
„Budu tedy skákat s matematickou přesností.“
„Žertujete!“
„Správný Angličan nikdy nežertuje, když jde o tak vážnou věc, jako je sázka,“ odpověděl Phileas Fogg. „Sazím se o dvacet tisíc liber proti komukoli, že vykonám cestu kolem světa za osmdesát dní nebo méně, to jest za tisíc devět set dvacet hodin neboli za sto patnáct tisíc dvě stě minut. Přijímáte?“
„Přijímáme,“ odpověděli pánové Stuart Fallentin, Sullivan, Flana-gan a Ralph, když se předtím mezi sebou dohodli.
„Dobrá,“ řekl pan Fogg, „vlak do Doveru odjíždí v osm hodin čtyřicet pět minut. Tím pojedu.“
„Ještě dnes večer?“ zeptal se Stuart.
„Ještě dnes večer,“ od pověděl Phileas Fogg. „To znamená,“ řekl, nahlížeje do kapesního kalendáře, „poněvadž dnes je středa druhého října, že musím být zpátky v Londýně, v tomto salóně Reformního klubu, v sobotu jedenadvacátého prosince v osm hodin čtyřicet pět minut večer, jinak dvacet tisíc liber, které mám nyní uloženy na svém účtě u bratří Baringů, bude právoplatně náležet vám, pánové. Zde je šek na onu částku.“
Byl pořízen zápis o sázce a na místě podepsán všemi zúčastněnými. Phileas Fogg zůstal klidný. Jistě se nesázel proto, aby vyhrál, a vsadil oněch dvacet tisíc liber - polovinu svého jmění - jen s vědomím, že bude moci vynaložit druhou polovinu na to, aby se zhostil nesnadného, nechceme-li říci neproveditelného úkolu. Zdálo se, že jeho soupeři jsou rozrušeni, ne výší sázky, nýbrž proto, že zápas za takových podmínek jim byl jaksi proti mysli.
Odbilo sedm hodin. Navrhli panu Foggovi, že přeruší partii whistu, aby mu umožnili vykonat přípravy k odjezdu.
„Já jsem vždycky připraven,“ odpověděl jim chladnokrevný gentle-man, a rozdávaje karty, dodal:
„Obracím káro. Vynášíte, pane Stuarte.“

Kapitola čtvrtá
v níž Phileas Fogg ohromí Proklouze, svého sluhu

V sedm hodin dvacet pět minut, když měl Phileas Fogg vyhráno ve whistu dvacet guinejí, rozloučil se se svými ctihodnými kolegy a odešel z Reformního klubu. V sedm hodin padesát odemkl domovní dveře a vrátil se do svého bytu.
Proklouz, který svědomitě prostudoval svůj denní rozvrh, byl pře-kvapen, když zjistil, že se pan Fogg dopustil nepřesnosti a objevil se v tak neobvyklou hodinu. Podle psaného rozvrhu se měl pán domu na Saville Row vrátit teprve přesně o půlnoci.
Phileas Fogg vyšel nejprve nahoru do svého pokoje a pak zavolal: „Proklouzi!“
Proklouz neodpověděl. Toto zavolání nemůže patřit jemu, není k tomu přiměřená hodina.
„Proklouzi,“ opakoval Mr. Fogg, aniž zesílil hlas.
Proklouz vešel do pokoje.
„Volám vás už po druhé,“ řekl pan Fogg.
„Ale není půlnoc,“ odpověděl Proklouz s hodinkami v ruce.
„Vím,“ ozval se Phileas Fogg, „a nic vám nevytýkám. Za deset minut odjíždíme do Doveru a do Calais.“
Francouzova kulatá tvář se celá jaksi sešklebila. Bylo vidět, že dobře nepochopil.
„Pán odjíždí?“ zeptal se.
„Ano,“ odpověděl Phileas Fogg. „Pojedeme na cestu kolem světa.“ Proklouz s vytřeštěnýma očima, se zvednutými víčky a obočím, s bezvládně visícími pažemi a skleslým tělem dával najevo všechny příznaky údivu stupňujícího se až k ohromení.

„Cesta kolem světa!“ vykoktal ze sebe.
„Za osmdesát dní,“ dodal Mr. Fogg. „To znamená, že nesmíme ztratit ani okamžik.“
„Ale co zavazadla...?“ zeptal se Proklouz, mimoděk pokyvuje hlavou ze strany na stranu.
„Bez zavazadel. Jen cestovní vak. Do něho dvě vlněné košile, tři páry punčoch. Totéž pro vás. Budeme nakupovat po cestě. Sneste dolů můj nepromokavý plášť a cestovní přikrývku. Vezměte si dobré boty. Ostatně, pěšky budeme chodit málo nebo vůbec ne. Jděte.“
Proklouz chtěl něco odpovědět. Nemohl. Odešel z pokoje pana Fogga, šel do svého pokojíku, tam klesl na židli a řekl si, používaje dosti drsného rčení své země:
„Je to trochu silný tabák, jen co je pravda! A já jsem si přál užívat klidu...!“
A mechanicky se začal chystat k odjezdu. Cesta kolem světa za osmdesát dní! Má co činit s bláznem? Ne... Je to žert? Pojede se do Doveru, dobrá. Do Calais, budiž. Ostatně, to nemohlo být výslovně proti mysli našemu dobrému chlapci, který za uplynulých pět let ne-vkročil na půdu své vlasti. Možná že se pojede dokonce až do Paříže, a on by byl věru rád zase uviděl to veliké město. Ale pán, který tak šetří svými kroky, dojista se tam zastaví... Ano, o tom nemůže být pochyby, nicméně však je pravda, že tento gentleman, doposud tak usedlý, odjíždí, vydává se na cesty!
V osm hodin měl Proklouz připraven skromný vak, obsahující jeho a pánovu garderobu. Potom, stále ještě se zmatkem v duši, vyšel ze svého pokoje, pečlivě za sebou zamkl a šel za panem Foggem.
Mr. Fogg byl připraven. Pod paží si nesl knihu „Bradshaw's Conti-nental Railway Steam Transit and General Guide“, která mu měla poskytnout všechny potřebné cestovní údaje. Vzal Proklouzovi z rukou vak, otevřel jej a vsunul do něho tlustý svazek oněch bankovek, které jsou v oběhu po celém světě.
„Nezapomněl jste na nic?“ otázal se.
„Ne, prosím.“
„Můj nepromokavý plášť a přikrývka?“
„Jsou zde.“
„Dobrá, vezměte vak.“
Mr. Fogg podal vak Proklouzovi.
„A dávejte naň pozor,“ dodal. „Je v něm dvacet tisíc liber.“ (500 000 franků.)
Vak málem vyklouzl Proklouzovi z rukou, jako by těch dvacet tisíc liber bylo ve zlatě a jako by byly bůhvíjak těžké.
Pán a sluha pak sešli dolů a domovní dveře byly uzamčeny na dva západy.
Stanoviště nájemných povozů bylo na konci Saville Row. Phileas Fogg a jeho sluha nastoupili do drožky, která rychle zamířila k nádraží Charing Cross, kam ústí jedna z větví South Eastern Railway.
V osm hodin dvacet minut zastavila drožka před mřížovým plotem nádraží. Proklouz seskočil. Pán učinil totéž a zaplatil kočímu.
V tom okamžiku přistoupila k panu Foggovi ubohá žebračka s dítě-tem v náručí, stojící bosýma nohama v blátě, na hlavě rozedraný klo-bouk, s něhož viselo žalostné péro, otrhaný šál přehozen přes cáry pod ním, a poprosila o almužnu.
Mr. Fogg vytáhl z kapsy dvacet guinejí, které předtím vyhrál ve whistu, podal je žebračce a řekl:
„Tu máte, milá žena, jsem rád, že jsem vás potkal.“
Pak vykročil. .
Proklouz cítil něco jako vlhko kolem oční duhovky. Pán vstoupil do jeho srdce.
Mr. Fogg a Proklouz vešli ihned do velké nádražní dvorany. Tam Phileas Fogg přikázal Proklouzovi, aby koupil dvě jízdenky první třídy do Paříže. Poté, když se otočil, spatřil svých pět kolegů z Reformního klubu.
„Odjíždím, pánové,“ řekl, „a visová razítka, otištěná v cestovním pasu, který si za tím účelem vezu s sebou, umožní vám po mém návratu zkontrolovat průběh mé cesty.“
„Ó, pane Foggu,“ odpověděl zdvořile Gauthier Ralph, „toho není třeba. V tom se spoléháme na vaši gentlemanskou čest!“
„Bude to tak lepší,“ řekl Mr. Fogg.
„Nezapomněl jste, že se máte vrátit...“ poznamenal Andrew Stuart.
„Za osmdesát dní,“ dopověděl za něho Mr. Fogg, „v sobotu jeden-advacátého prosince 1872, v osm hodin čtyřicet pět minut večer. Na shledanou, pánové.“
V osm hodin čtyřicet Phileas Fogg ajeho sluha zaujali místa v témž cestovním oddíle. V osm hodin čtyřicet pět se ozval hvizd píšťalky a vlak se dal do pohybu.
Noc byla tmavá. Padal drobný déšť. Phileas Fogg seděl opřen ve svém koutě a nemluvil. Proklouz, dosud jako omámený, mechanicky k sobě tiskl vak s bankovkami.
Vlak však ještě nedojel ani do Sydenhamu, když Proklouz ze sebe vyrazil pravý výkřik zoufalství.
„Co je vám?“ zeptal se Mr. Fogg.
„Totiž..., já jsem..., v tom spěchu..., ve zmatku..., zapomněl jsem...“
„Co?“
„Zhasnout plynovou lampu ve svém pokoji!“
„Nu dobrá, milý hochu,“ odpověděl mu chladně Mr. Fogg, „hoří na váš účet.“

Kapitola pátá
v níž se na londýnské burse objeví nová hodnota

Když Phileas Fogg opouštěl Londýn, bezpochyby ani netušil, jak široký ohlas jeho odjezd vyvolá. Zpráva o uzavření

sázky se rozšířila nejprve po Reformním klubu a způsobila mezi členy ctihodného kroužku pravé vzrušení. Toto vzrušení se pak z klubu přeneslo prostřednic-tvím reportérů do novin a z novin do londýnské veřejnosti a do celého Spojeného království.
„Otázka cesty kolem světa“ byla komentována, probírána a roz-pitvávána s takovou vášní a zápalem, jako by šlo o novou aféru Alaba-my. Jedni se stavěli na stranu Philease Fogga, druzí - a brzy jich byla povážlivá většina - se vyslovovali proti němu. Vykonat takovou cestu kolem světa jinak než teoreticky a na papíře v onom minimálním čase skutečně používanými dopravními prostředky, to je prý nejen nemožné, to je proti zdravému rozumu!
Times, Standard, Evening Star, Morning Chronicle a dvacet dalších velmi rozšířených deníků se vyslovilo proti Mr. Foggovi. Jediný Daily Te-legraph se ho do jisté míry zastával. O Phileasu Foggovi se vesměs psalo jako o člověku posedlém utkvělou myšlenkou, jako o šílenci, a jeho kolegům z Reformního klubu se kladlo za vinu, že přijali sázku, svědčící o ochabnutí duševních schopností člověka, který ji vymyslel.
O otázce byly otiskovány krajně rozvášněné, avšak logické články.
Je známo, jaký zájem budí v Anglii všechno, co se týká zeměpisu. Však také nebylo jediného čtenáře, ať náležel ke kterékoli společenské třídě, aby nehltal sloupce věnované případu Philease Fogga.
Několik odvážných duchů, hlavně žen, stálo v prvních dnech při něm, zvláště když Illustrated London News otiskl jeho podobiznu podle fotografie uložené v archivu Reformního klubu. Jistí gentlemani se odvažovali říkat: „Ale, ale, proč by ne, konec konců? Viděli jsme přece už pozoruhodnější věci!“ Byli to hlavně čtenáři Daily Telegraphu. Brzy však bylo cítit, že i tento deník začíná polevovat.
Opravdu rozsáhlá stať se objevila 7. října v Bulletinu Královské země-pisné společnosti. Pojednávala o otázce ze všech hledisek a jasně dokazo-vala šílenost podniku. Podle tohoto článku stálo všechno proti cesto-vateli - překážky lidské i překážky přírodní. Má-li se prý plán zdařit, museli bychom připustit možnost zázračného souladu mezi hodinami odjezdů a příjezdů, souladu, který neexistuje, který nemůže existovat. V nejlepším případě se dá v Evropě, kde jde jen o překonávání střed-ních vzdáleností, počítat s příjezdem vlaků ve stanovenou hodinu, potřebují-li však k cestě napříč Indií tři dni a k cestě napříč Spojenými státy sedm dní, je možno budovat na jejich přesnosti základní prvky takového problému? A což poruchy strojů, vykolejení, srážky, nepřízeň počasí, sněhové závěje - nestaví se to všechno proti Phileasu Foggovi? Nebude v zimním období na lodích vydán na pospas větrům a mlhám? Cožpak je tak vzácné, že nejlepší lodi zaoceánských linek připlouvají se zpožděním dvou až tří dnů? Vždyť jedno zpoždění, jedno jediné, stačí, aby byl řetěz spojů nenávratně přerván. Zmešká-li Phileas Fogg odjezd některého parníku třeba jen o pár hodin, bude muset čekat na příští loď a už jen tím bude úspěch jeho cesty nenapravitelně zmařen.
Článek vzbudil veliký rozruch. Téměř všechny denní listy jej pře-tiskly a akcie Philease Fogga poklesly zvlášť hluboko. V prvních dnech po gentlemanově odjezdu se kolem osudu jeho podniku rozvinuly značné obchody. Je známo, co v Anglii znamená svět sázkařů, duchaplnější a ušlechtilejší než svět hráčský. Sázky patří k anglickému temperamentu. A tak nejenže různí členové Reformního klubu uzavírali značné sázky pro Philease Fogga nebo proti němu, ale i celá veřejnost se zúčastnila tohoto hnuti. Phileas Fogg byl zapsán v sázkařské listině jako dostihový kůň. Stal se i bursovní hodnotou, kterou ihned začala zaznamenávat londýnská bursa. Vznikala poptáv-ka a objevovaly se nabídky „Philease Fogga“ na pevno nebo na prémii a dělaly se obrovské obchody. Avšak pět dní po jeho odjezdu, po otištění článku v Bulletinu Královské zeměpisné společnosti, začaly se nabídky hrnout. Phileas Fogg poklesl v ceně. Nabízely se ho celé balíky. Nej-dříve se bral po pěti, pak po deseti a potom už jen po dvaceti a po padesáti, po stu proti jedné.
Zbyl mu jediný zastánce. Byl to starý paralytik lord Albermale. Ctihodný gentleman, připoutaný k svému křeslu, byl by dal celé své jmění, kdyby byl mohl vykonat cestu kolem světa, třeba za deset let, a vsadil pět tisíc liber (100000 franků) na Philease Fogga. A když mu někdo dokazoval, že je to pošetilý a zároveň neužitečný podnik, spoko-joval se s touto odpovědí: „Jestliže je to věc proveditelná, je dobře, že první, kdo ji provede, bude Angličan!“
Bylo tomu tedy tak, že přívrženci Philease Fogga byli čím dál vzác-nější a kdekdo se stavěl proti němu, nikoli bez důvodu. Nikdo ho už nebral jinak než za sto padesát, dvě stě proti jedné, když tu sedmý den po jeho odjezdu jistá zcela neočekávaná příhoda způsobila, že ho přestali brát vůbec.
Stalo se, že toho dne v devět hodin večer dostal policejní ředitel v hlavním městě telegrafickou zprávu tohoto znění:

Suez do Londýna.
Rowan, policejní ředitel, ústřední správa, Skotské náměstí.
Sleduji bankovního zloděje Philease Fogga. Pošlete bezodkladně zatýkací rozkaz do Bombaje (britská Indie).

Fix, detektiv.

Účinek telegramu se projevil okamžitě. Ctihodný gentleman zmizel a na jeho místo nastoupil zloděj bankovek. Byla prozkoumána jeho fotografie, uložená v Reformním klubu mezi fotografiemi všech jeho klubovních kolegů. Zpodobovala do všech rysů člověka, jehož popis byl zjištěn při vyšetřováni. Bylo vzpomenuto všeho, co bylo na životě Philease Fogga záhadného, jeho osamělosti, jeho náhlého odjezdu, a zdálo se zřejmé, že tato osobnost, která si vzala za záminku cestu kolem světa a na posíleni této záminky uzavřela nesmyslnou sázku, nesledovala jiný dl než svést anglické policejní agenty z pravé stopy.

Kapitola šestá
v níž policejní agent Fix projeví velmi oprávněné znepokojení

Podívejme se, za jakých okolnosti byl odeslán onen telegram, týka-jící se váženého pana Fogga.
Ve středu 9. října byl v Suezu očekáván o jedenácté hodině příjezd lodi Mongolia, patřící Poloostrovní a východní společnosti, parníku se železnou konstrukci, s lodním šroubem a s horní palubou, o výtlaku dva tisíce osm set tun, vybaveného stroji o sile pěti set koni. Mongolia konala pravidelné plavby z Brindisi do Bombaje Suezským průplavem. Byla to jedna z nejrychlejších lodí Společnosti a vždycky překračovala předepsanou rychlost, totiž deset mil za hodinu mezi Brindisi a Suezem a devět celých padesát tři setiny mile mezi Suezem a Bombají.
Dva muži, očekávající příjezd Mongolie, procházeli se po nábřeží mezi davem domorodců i cizinců, sjíždějících se do tohoto města, kdysi větší vesnice, jemuž veliké dílo pana de Lessepse zajišťuje skvělou bu-doucnost.
Jeden z těchto dvou mužů byl konsulární agent Spojeného králov-ství, usazený v Suezu, který přes mrzuté předpovědi britské vlády a přes chmurné věštby inženýra Stephensona denně vídal, jak průplavem projíždějí anglické lodi, zkracující si tak dřívější cestu z Anglie do Indie kolem mysu Dobré naděje o polovinu.
Druhý byl hubený človíček s dosti inteligentním obličejem, nervos-ní, stahující s pozoruhodnou vytrvalostí své nad ob oční svaly. Pod dlou-hými řasami se mu blýskalo velmi živé oko, jehož žár však dovedl tlumit podle své vůle. V této chvíli dával najevo jisté známky netrpělivosti, přecházel sem a tam a nedovedl setrvat na místě.
Tento člověk se jmenoval Fix a byl to jeden z detektivů, neboli anglických policejních agentů, vyslaných do různých přístavů po krá-deži spáchané v Anglické bance. Fix měl co nejbedlivěji střežit všechny cestující, kteří budou projíždět Suezem, a bude-li se mu některý z nich zdát podezřelý, měl ho sledovat a čekat na zatýkací rozkaz.
Právě před dvěma dny dostal Fix od policejního ředitele v hlavním městě popis domnělého pachatele krádeže. Byl to popis uhlazeného a dobře oděného muže, který byl zpozorován v pokladních síních banky.
Detektiv, zřejmě silně navnaděn bohatou prémií, slíbenou pro případ úspěchu, čekal tedy na příjezd. Mongolie s netrpělivostí, kterou lze snadno pochopit.
„A vy říkáte, pane konsule," ptal se už po desáté, „že loď se nemůže opozdit?"
„Nemůže, pane Fixi," odpověděl konsul. „Včera byla hlášena na zeměpisné šířce Port Saidu a sto šedesát kilometrů průplavu pro tako-vou rychlou loď nic neznamená. Opakuji vám, že Mongolia vždycky získala prémii pětadvaceti liber, kterou vláda poskytuje za každých čtyřiadvacet hodin předstihu proti předepsanému času."
„Parník přijíždí rovnou z Brindisi?" otázal se Fix.
„Rovnou z Brindisi, kde vzal náklad pro Indii, z Brindisi, odkud vyplul v sobotu v pět hodin odpoledne. Mějte tedy strpení, nemůže se s příjezdem opozdit. Opravdu však nevím, jak podle popisu, který jste dostal, dokážete rozeznat svého muže, je-li na palubě Mongolie."
„Pane konsule," odpověděl mu Fix, „tyto lidi člověk spíš ucítí než pozná. K tomu je třeba mít čich a čich je samostatný smysl, s nímž soutěží sluch, zrak a chuť. Za svého života jsem zatkl nejednoho z těchto gentlemanů, a je-li můj zloděj na palubě, říkám vám, že mi neuklouzne."
„Přál bych si to, pane Fixi, protože jde o tak pozoruhodnou krádež."
„O velkolepou krádež," odpověděl nadšeně agent. „Padesát pět tisíc liber, to se tak honem nenajde! Zlodějské řemeslo je dnes v úpadku. Pokolení Sheppardů zakrnělo a lidé se teď dávají věšet pro pár šilinků."
„Pane Fixi," řekl konsul, „mluvíte tak, že vám ze srdce přeji úspěch, ale opakuji vám, bojím se, že to při vašich podmínkách bude těžké. Víte přece, že podle popisu, který jste dostal, vypadá zloděj jako zcela počestný muž."
„Pane konsule," odpověděl policejní inspektor dogmaticky, „velcí zloději vždycky vypadají jako počestní lidé. Chápete přece, že lidem se šibalskou tváří zbývá jen jedno - zůstat poctiví, jinak by jim hrozilo, že budou zatčeni. Poctivé fysiognomie je třeba mít na mušce přede-vším. Je to práce těžká, to připouštím, a ne práce řemeslná, nýbrž umělecká."
Jak je vidět, řečenému Fixovi nechyběla jistá dávka ješitnosti.
Zatím nábřeží postupně ožívalo. Hrnuli se sem námořníci různých národností, obchodníci, zprostředkovatelé, nosiči, feláhové. Doba pří-jezdu se zřejmě blížila.
Bylo dost hezky, ale vzduch byl chladný, protože vál východní vítr.
Nad městem se rýsovalo několik minaretů v bledých paprscích slunce. K jihu se v délce dvou kilometrů táhla přístavní hráz jako paže chránící suezskou rejdu. Po hladině Rudého moře plulo několik rybářských bárek a lodí, obstarávajících pobřežní dopravu, z nichž některé nám ve svém tvaru uchovaly elegantní vzor starověké galéry.
Fix kroužil uprostřed davu a zkoumal mimojdoucí rychlými pohle-dy, jak byl při svém povolání zvyklý.
Bylo právě půl jedenácté.
„Ale vždyť ten parník nepřijede!" zvolal, když zaslechl odbíjení přístavních hodin.
„Už nemůže být daleko," odpověděl konsul.
„Jak dlouho se zdrží v Suezu?" otázal se Fix.
„Čtyři hodiny. Tolik, kolik potřebuje k naložení uhlí. Ze Suezu do Adenu, na druhý konec Rudého moře, se počítá třináct set deset mil, a proto je třeba nabrat zásobu paliva."
„A ze Suezu pluje loď rovnou do Bombaje?" otázal se Fix. „Rovnou, bez jediné vykládky zboží po cestě."
„To znamená," řekl Fix, „že použil-li zloděj této cesty a této lodi, musí ve svém plánu počítat s tím, že v Suezu vystoupí na břeh, aby se pak jinou cestou dostal do holandských nebo francouzských držav v Asii. Musí přece vědět, že by v Indii, která je anglickým územím, nebyl v bezpečí."
„Ovšem, pokud to není zvlášť silný člověk," odpověděl konsul. „Vždyť víte, že anglický zločinec je v Londýně skryt vždycky lépe než v cizině."
Po této úvaze, která začala agentovi vrtat hlavou, vrátil se konsul do své úřadovny, umístěné nedaleko odtud. Policejní inspektor osaměl, zmítán nervosním neklidem, v poněkud zvláštní předtuše, že zloděj, po němž pase, musí být na palubě Mongolie - vskutku, jestliže zlosyn opustil Anglii s úmyslem dostat se do Nového světa, musel dát přednost

cestě přes Indii, méně střežené nebo méně střežitelné než cesta přes Atlantik.
Fix nebyl ponechán svým úvahám dlouho. Ostré hvizdy lodní píš-ťaly ohlásily příjezd parníku. Celá tlupa nosičů a feláhů se vrhla k ná-břeží ve zmatku, ohrožujícím poněkud údy a oděv ostatních. Asi deset člunů odrazilo od břehu a vyplulo Mongolii vstříc.
Brzy bylo možno spatřit obrovskou skořápku Mongolie, plující mezi břehy průplavu, a odbíjelo právě jedenáct hodin, když paroloď zakot-vila v přístavní rejdě, zatím co pára z ní unikala s hlučným sykotem výfukovým potrubím.
Na palubě bylo značné množství cestujících. Někteří zůstali na horní palubě a prohlíželi si malebné panoráma města, většina jich však nastoupila do člunů, které přirazily k Mongolii.
Fix si svědomitě prohlížel všechny, kdo vkročili na pevninu.

V tom jeden z nich přistoupil k němu, když předtím rázně odbyl feláhy útočící naň nabídkami služeb, a otázal se ho velmi zdvořile, zda by mu mohl ukázat kancelář anglického konsulárního agenta. A záro-veň cestující vytáhl pas, který si bezpochyby přál mít opatřen britským vízem.

Fix, veden svým pudem, vzal pas a rychlým pohledem přelétl popis osoby, který v něm byl uveden.
Málem by sebou byl bezděčně škubl. List se mu roztřásl v ruce. Popis osoby v cestovním pase se shodoval s popisem, který Fix dostal od londýnského policejního ředitele.
„To není váš pas?“ zeptal se.
„Ne,“ odpověděl cestující, „to je pas mého pána.“
„A váš pán?“
„Zůstal na palubě.“
„Ale musí se přece dostavit do úřadovny konsulátu osobně, aby mohla být ověřena jeho totožnost,“ ozval se znovu agent.
„Jak?...“
„...a že, je to nutné.“
„Nezbytné.“
„A kde je kancelář?“
„Tam, na rohu náměstí,“ odpověděl inspektor, ukazuje na dům vzdálený dvě stě kroků.

„Půjdu tedy pro svého pána, ale nebude se mu ani dost málo líbit, že se musí vyrušit z klidu.“
Nato cestující pozdravil Fixe a vrátil se na palubu parníku.

Kapitola sedmá
která znovu dokazuje zbytečnost cestovních pasů, má-li člověk co dělat s policií

Inspektor sestoupil opět na nábřeží a rychlými kroky zamířil ke konsulově kanceláři. Na naléhavou žádost byl k němu ihned uveden.
„Pane konsule,“ řekl mu bez jakéhokoliv dalšího úvodu, „mám pádné důvody k domnění, že náš člověk se vydal na cestu na palubě Mongolie.“

A Fix vyložil, co se zběhlo mezi ním a oním sluhou s cestovním pasem.
„Dobrá, pane Fixi,“ odpověděl mu konsul, „nebudu se hněvat, když uvidím tvář toho dareby. Možná však, že se do mé kanceláře nedostaví, je-li skutečně tím, za koho jej máte. Zloděj za sebou nerad zanechává stopy svého průjezdu, a ostatně, povinnost předkládat ces-tovní pasy byla již zrušena.“

„Pane konsule,“ řekl na to agent, „jestliže je to silný člověk, jak musíme předpokládat, pak přijde.“
„Aby si dal potvrdit svůj průjezd v cestovním pase?“

„Ano. Cestovní pasy jsou jen k tomu, aby působily trampoty po-čestným lidem a aby darebákům usnadňovaly útěk. Ujišťuji vás, že tento pas bude v pořádku, ale doufám, že naň své visum nedáte.“

„A proč ne? Je-li cestovní pas v pořádku,“ odpověděl konsul, „nemám právo udělení visa odmítnout.“

„Ale pane konsule, musím zde přece zdržet toho člověka do té doby, než dostanu z Londýna zatýkací rozkaz.“

„Ó, pane Fixi, to je vaše věc,“ odpověděl konsul, „ale já, já ne-mohu...“

Konsul nedořekl, protože v tom okamžiku někdo zaklepal na dveře pracovny a kancelářský zřízenec uvedl dovnitř dva cizince, z nichž jeden byl právě onen sluha, který předtím hovořil s detektivem.

Byli to vskutku pán a sluha. Pán předložil svůj cestovní pas a stručně požádal konsula, aby jej laskavě opatřil svým visem.

Konsul vzal pas a pozorně jej pročítal, zatím co si Fix z kouta pra-covny prohlížel cizince, nebo lépe řečeno, hltal ho očima.
Když konsul dočetl, otázal se:
„Vy jste pan Phileas Fogg.?“
„Ano, pane,“ odpověděl gentleman.
„A tenhle člověk je váš sluha?“
„Ano. Je to Francouz, jménem Proklouz.“
„Přijíždíte z Londýna?“
„Ano.“
„A jedete...“
„Do Bombaje.“

„Dobrá, pane. Víte, že tyhle visové formality jsou zbytečné a že už nevyžadujeme, aby se nám cestovní pas předkládal?“

„Vím to, pane,“ odpověděl Phileas Fogg, „ale vaším visem chci prokázat, že jsem projížděl Suezem.“

„Budiž, pane.“

A konsul vepsal do cestovního pasu datum a svůj podpis a přitiskl naň své razítko. Pan Fogg vyrovnal poplatek za visum a po chladném pozdravu odešel následován svým sluhou.

„Nu, tak co?“ zeptal se inspektor.

„Nu, tak tedy,“ odpověděl konsul, „vypadá jako dokonale poctivý člověk.“

„To je možné,“ řekl Fix, „ale o to vůbec nejde. Nezdá se vám, pane konsule, že se tento lhostejný gentleman navlas podobá zloději, jehož popis mi byl zaslán?“

„To připouštím, ale víte, všechny tyhle popisy...“

„Řeknu vám, co si o tom myslím,“ ozval se Fix. „Sluha mi nepři-padá tak nerozluštitelný jako jeho pán. Nadto je Francouz, a tak si nebude moci odpustit, aby povídal. Na shledanou, pane konsule.“

Po těchto slovech agent odešel a dal se do pátrání po Proklouzovi.

Zatím pan Fogg vyšel z konsulární budovy a zamířil k nábřeží.

Tam dal svému sluhovi několik příkazů, potom nastoupil do člunu, vrátil se na palubu Mongolie a odebral se do své kajuty. Pak vzal do ruky zápisník, v němž byly tyto poznámky:

Odjezd z Londýna ve středu 2. října v 8 hodin 45 minut večer.
Příjezd do Paříže ve čtvrtek 3. října v 7 hodin 20 minut ráno,
Odjezd z Paříže ve čtvrtek v 8 hodin 40 ráno.
Příjezd do Turína přes Mont Cenis v pátek 4. října v 6 hodin 35 minut ráno.
Odjezd Z Turína v Pátek v 7 hodin 20 ráno.
Příjezd do Brindisi v sobotu 5. října ve 4 hodiny odpoledne.
Nástup na Mongolii v sobotu, v 5 hodin odpoledne.
Příjezd do Suezu ve středu 9. října v 11 hodin dopoledne.
Celkový počet hodin: 1581/2' to jest dní: 61/2 dne.

Mr. Fogg zapsal tyto údaje do cestovního plánu, rozděleného ve sloupce, z něhož se za dobu od 2. října do 2 I. prosince daly vyčíst měsíc, datum, den týdne, příjezd podle jízdního řádu a skutečná ho-dina příjezdu do každého z hlavních bodů - Paříž, Brindisi, Suez, Bombaj, Kalkata, Singapur, Hongkong, Jokohama, San Francisco, New York, Liverpool, Londýn - a podle něhož se dal vypočítat dosažený zisk nebo utrpěná časová ztráta v každém z míst, jimiž má pro-jíždět.

Tento metodický cestovní plán tak zachycoval všechno a Mr. Fogg vždycky věděl, má-li náskok nebo zpoždění.

V tento den, ve středu 9. října, si tedy napsal příjezd do Suezu, který souhlasil s příjezdem podle jízdního řádu a neznamenal pro něho ani zisk, ani ztrátu.

Pak si dal přinést oběd do kajuty. Co se týká prohlídky města, ne-měl na ni ani pomyšlení, neboť byl z rodu Angličanů, kteří na pro-hlídku měst, jimiž projíždějí, posílají svého sluhu.

Kapitola osmá
v níž Proklouz mluví snad o trochu víc,
než by se slušelo

Fix se za chviličku přidal na nábřeží k Proklouzovi, který chodil bez cíle a dí-val se, aniž se domníval, že je povinen nic nevidět.

„Nu tak, příteli,“ řekl Fix, přistupuje k němu, „už máte visum v pase?“

„Ach, to jste vy,“ řekl Francouz. „Děkuji pěkně. Jeto s námi v naprostém pořádku.“

„A tak si tedy prohlížíte zemi?“

„Ano, jenže my jedeme tak rychle, že se mi zdá, jako bych cestoval ve snu. Tak to jsme tedy v Suezu?“

„V Suezu.“

„V Egyptě?“

„V Egyptě, zcela správně.“

„A v Africe?“

„V Africe.“

„V Africe!“ opakoval Proklouz. „Ani se mi tomu nechce věřit. Jen si představte, pane, že jsem nepočítal s delší cestou než do Paříže, a zatím jsem viděl to slavné město právě jen od sedmi hodin dvacíti minut ráno do osmi hodin čtyřicíti minut cestou ze Severního nádraží na Lyonské okny drožky a za hustého lijáku! Jak je mi to líto! Tak rád bych byl znovu uviděl Pere Lachaise a cirkus na Elysejských polích!“

„To tedy máte hodně naspěch, že?“ zeptal se policejní inspektor. „Já ne, ale můj pán. Ostatně, musím si někde koupit ponožky a košile. Odjeli jsme bez zavazadel, jen s jedním cestovním vakem.“ „Zavedu vás na bazar, kde najdete všechno, co potřebujete?“

„Jste opravdu velice laskav, pane,“ odpověděl Proklouz.

A oba se vydali na cestu. Proklouz povídal v jednom kuse. „Hlavně si musím dát dobrý pozor," řekl, „abych nezmeškal loď. „ „Máte čas," odpověděl mu Fix, „vždyť je teprve poledne!" Proklouz vytáhl své bachraté hodinky.
„Poledne," řekl. „Co vás to vede? je devět hodin dvaapadesát minut!"
„Hodinky vám jdou pozdě," řekl na to Fix.
„Moje hodinky! Hodinky, které se dědí v naší rodině a které pocha-zejí od mého pradědečka! Ty se neopozdí ani o pět minut za rok. To je pravý chronometr."
„Už vím, jak to je," odpověděl mu Fix. „Nechal jste si londýnský čas, který je asi o dvě hodiny pozadu za suezským. Musíte dbát na to, abyste si hodinky nařídil vždycky podle místního času každé země."
„Já! Sáhnout na své hodinky!" vykřikl Proklouz. „Nikdy!"
„Nu, dobrá, ale pak vám nebudou souhlasit se sluncem."
„Dobře slunci tak. Potom půjde slunce špatně."
A dobrý hoch zasunul vznešeným gestem hodinky zase do kapsy. Po chvilce mu Fix řekl:
„Tak to jste tedy odjeli z Londýna nenadále?"
„To bych řekl! Minulou středu v osm, hodin večer se pan Fogg proti svému zvyku vrátil z klubu a za tři čtvrtě hodiny na to jsme odjeli."
„A kampak má namířeno váš pán?"
„Pořád rovně za nosem! Podniká cestu kolem světa!"
„Cestu kolem světa?" zvolal Fix.
„Ano, za osmdesát dní. Sázka, říká. Ale mezi námi, já tomu nevě-řím ani za mák. To by nemělo vůbec žádný smysl. Bude v tom něco jiného."
„Ach, ten pan Fogg je tedy nějaký divný člověk?"
„To si myslím."
„Bude asi bohatý, že?"
„Bohatý zřejmě je a veze s sebou hezkou sumu peněz v docela nových bankovkách. A po cestě nijak penězi nešetří. Vidíte, tak na příklad strojníkovi na Mongolii slíbil náramnou odměnu, přijedeme-li do Bombaje se slušným náskokem."
„A znáte svého pána už dlouho?"
„Já? Nastoupil jsem k němu do služby zrovna v den našeho od-jezdu," odpověděl Proklouz.
Lze si snadno představit, jak asi tyto odpovědi působily na mysl policejního inspektora, beztak už nadmíru vzrušenou.
Náhlý odjezd z Londýna hned po spáchání krádeže, velká částka peněz, kterou pan Fogg veze s sebou, spěch, s jakým se snaží dostat do vzdálených zemí, výmluva na výstřední sázku, to všechno utvrzovalo a muselo utvrzovat Fixe v jeho myšlence. Nechal Francouze mluvit ještě dál a nabyl jistoty o tom, že hoch svého pána vůbec nezná, že pán žil v Londýně osaměle, že se o něm říkalo, že je bohatý, aniž kdo znal původ jeho bohatství, že je to člověk neproniknutelný atd. Zároveň však Fix mohl mít za jisté, že Phileas Fogg rozhodně v Suezu neopustí loď a že vskutku jede do Bombaje.
„Je to daleko do Bombaje?" zeptal se Proklouz.
„Dost daleko," odpověděl agent. „Cestou tam budete muset strávit na moři ještě deset dní."
„A kde vlastně leží ta Bombaj?"
„V Indii."
„V Asii?"
„Přirozeně."
„Hrom do toho! Totiž, abych vám řekl..., trápí mě jedna věc..., ta moje lampa!"
„Jaká lampa?"
„Plynová lampa, kterou jsem zapomněl zhasnout a která hoří na můj účet. Vypočítal jsem si totiž, že mě stojí dva šilinky za každých čtyřiadvacet hodin, přesně o šest pencí víc, než kolik si vydělám, a jistě chápete, že když se cesta jen trošku protáhne..."
Pochopil Fix celou záležitost s plynem? je to málo pravděpodobné.
Neposlouchal už a rozhodoval se. Došli s Francouzem na bazar. Fix tam zanechal svého společníka, aby si obstaral nákupy, doporučil mu, aby nezmeškal odjezd Mongolie, a sám se v největším spěchu vrátil do kanceláře konsulárního agenta.
Nyní, když Fix dospěl k rozhodnutí, vrátila se mu všechna jeho chladnokrevnost.
„Pane, nemám už ani nejmenší pochybnosti," řekl konsulovi. „Mám svého člověka. Vydává se za výstředníka, který chce vykonat cestu kolem světa za osmdesát dní."
„To je tedy lišák," odpověděl konsul. „Počítá, že se vrátí do Lon-dýna, až ,svede z pravé stopy všechnu policii dvou světadílů."
„Však uvidíme," řekl Fix.
„Ale nemýlíte se?" otázal se konsul ještě jednou."
„Nemýlím."
„Proč tedy zloději záleželo na tom, aby dostal visum na důkaz, že projíždí Suezem?"
„Proč...? O tom nemám tušení, pane konsule," odpověděl detek-tiv, „ale poslechněte si, co vám povím."
A v několika slovech zopakoval hlavní body svého rozhovoru se sluhou řečeného Fogga.
„Vskutku," řekl konsul, „všechny domněnky se obracejí proti tomu člověku. A co hodláte podniknout?".
„Poslat do Londýna telegram s naléhavou žádostí, aby mi byl do Bombaje zaslán zatýkací rozkaz, nalodit se na Mongolii, sledovat milého zloděje až do Indie a tam, na anglickém území, zdvořile ho oslovit se zatýkacím rozkazem v ruce a s rukou na jeho rameni."

Když agent chladně pronesl tato slova, rozloučil se s konsulem a odebral se do telegrafní kanceláře. Odtud odeslal londýnskému poli-cejnímu řediteli depeši, jejíž obsah známe.
Za čtvrt hodiny poté Fix s lehkým zavazadlem v ruce a dobře zá-soben penězi vstoupil na palubu Mongolie a brzy plul rychlý parník plnou parou po vodách Rudého moře.

Kapitola devátá
v níž se Rudé moře a Indický oceán ukáží být příznivy
záměrům Philease Fogga

Vzdálenost mezi Suezem a Adenem měří přesně třináct set deset mil a plavební řád Společnosti povoluje osobním parníkům k jejímu překonání dobu sto třiceti osmi hodin. Mongolia, na níž byl oheň pod kotli vydatně podporován, plula tak, aby předstihla stanovenou dobu příjezdu.
Cílem většiny cestujících, kteří nastoupili na loď v Brindisi, byla Indie. Jedni směřovali do Bombaje, druzí do Kalkaty, avšak přes Bom-baj, neboť od té doby, co železnice protíná napříč celý Indický polo-ostrov, není už třeba obeplouvat špičku Cejlonu.
Mezi cestujícími na Mongolii byli různí úředníci a důstojníci všech hodností. Jedni patřili k vlastní britské armádě, jiní veleli domorodým jednotkám spahiů, a všichni byli výborně placeni, i v tehdejší době, kdy vláda již převzala práva i závazky bývalé Indické společnosti, - pod-důstojníci po 7000 franků, brigádní velitelé po 60000, generálové po 100000. (Platy civilních úředníků jsou stále ještě vyšší. Obyčejní pomocní úředníci na prvním hodnostním stupínku mají 12000 franků, soudci 60 000 fr., předsedové soudů 250000 fr.. guvernéři 300000 fr. A generální guvernér přes 600000 fr.)
Dobře se tedy žilo na palubě Mongolie ve společnosti úředníků, mezi něž se vmísilo několik mladých Angličanů, jedoucích s milionem v kapse zakládat obchodní kanceláře v dalekých krajích. „Purser“, člověk poží-vající důvěry Společnosti a postavený na roveň palubnímu kapitánovi, zařizoval všechno přepychově. Při snídani, při obědě ve dvě hodiny, při večeři v půl šesté a při druhé večeři v osm hodin se stoly prohýbaly pod mísami čerstvě upraveného masa a příkrmů, dodávaných lodním řeznictvím a zásobárnami. Dámy, jichž bylo na lodi několik, převlé-kaly se dvakrát za den. Hrála hudba a dokonce se i tančilo, pokud to moře dovolovalo.
Rudé moře je však velice rozmarné a velmi často bývá zlé jako všechny takové úzké a dlouhé zálivy. Když vál vítr, ať už od asijských břehů nebo od břehů Afriky, Mongolia, dlouhé vřeteno poháněné lod-ním šroubem, se v bočním náporu větru strašně kymácela. Tu dámy vždycky zmizely, klavíry zmlkly, písně a tanec rázem ustaly. A přece parník plul přes prudké nárazy větru, přes rozbouřené moře, hnán svým mohutným strojem, bez zpoždění k úžině Báb el Mandíb.
Co dělal celou tu dobu Phileas Fogg? Řekli byste, že byl neustále plný neklidu a obav, že se zabýval každou změnou větru, překážející lodi v plavbě, zmítavými pohyby vln, které mohly způsobit poruchu na stroji, a konečně všemi možnými nehodami, které mohly donutit Mongolii, aby si odpočinul a v některém přístavu, a ohrozit tak jeho cestu? Vůbec ne, anebo - pokud náš gentleman na tyto možnosti myslel - nedával to na sobě nikterak znát. Byl to člověk trvale necitlivý vůči okolí, neochvějný člen Reformního klubu, kterého nemohla překvapit žádná příhoda nebo nehoda. Zdálo se, že není o nic vzrušenější než palubní chronometry. Zřídkakdy ho bylo vidět na palubě. Nestál příliš o pozorování Rudého moře, tak bohatého upomínkami na minulost, dějiště prvních historických výjevů lidstva. Nechodil rozpoznávat po-divná města, rozsetá po jeho březích, jejichž malebné obrysy občas Vyvstávaly na obzoru. Ani ve snu nepomyslel na nebezpečí Arabského zálivu, o němž staří dějepisci, Strabon, Arien, Arthemídoros a El Edrisi, vždycky mluvili s hrůzou a na nějž se kdysi plavci neodvažovali, do-kud neposvětili plavbu smiřující obětí.
Co tedy dělal tento zvláštní člověk, uvězněný na Mongolii? Přede-vším jedl čtyřikrát denně, aniž příčné nebo podélné kymácení lodi mohlo kdy zmást takový báječně uspořádaný stroj. Kromě toho hrál whist.
Ano, našel spoluhráče stejně zuřivé, jako byl sám: výběrčího daní, který jel na své místo do Goy, jednoho pastora, důstojného pána De-cima Smitha, který se vracel do Bombaje, a brigádního generála an-glické armády, který se ubíral za svou jednotkou do Banárasu. Tito tři cestující měli stejnou vášeň pro whist jako Mr. Fogg a hrávali celé ho-diny stejně mlčelivě jako on.
Co se týká Proklouze, netrpěl mořskou nemocí ani v nejmenším. Byl ubytován v kajutě na přídi a jedl rovněž svědomitě. Je třeba říci, že cesta, konaná za takových podmínek, rozhodně mu už nebyla proti mysli. Smířil se s ní. Dobře jedl, dobře bydlel, viděl cizí země a kromě toho se v duchu ujišťoval, že celé to fantastické putování skončí v Bombaji. Nazítří po vyplutí ze Suezu 10. října, pocítil jistou radost, když se na horní palubě setkal s oním ochotným člověkem, na něhož se obrátil po vystoupení na břeh v Egyptě.
„Nemýlím se,“ řekl, obraceje se k němu se svým nejroztomilejším úsměvem, „jste to přece vy, ten pán, který mi tak ochotně dělal prů-vodce v Suezu, že ano?“
„Opravdu,“ odpověděl detektiv, „poznávám vás. Vy jste sluha toho podivínského Angličana...“
„Tak jest, pane...“
„Fix.“
„Pane Fixi,“ dopověděl Proklouz. „Těší mě, že se s vámi setkávám na palubě. A kampak vlastně jedete?“
„Nu, přece stejně jako vy, do Bombaje.“
„To je báječné! Jel jste tudy už dřív?“
„Několikrát,“ odpověděl Fix. „Jsem agentem Poloostrovní společnosti.“
„To tedy znáte Indii, že?“
„Ale..., ano...“ odpověděl Fix, který se nechtěl pouštět příliš daleko.
„A je ta Indie zajímavá?“
„Velice zajímavá! Mešity, minarety, chrámy, fakírové, pagody, tygři, hadi, bajadéry! Ale doufám, že budete mít čas

prohlédnout si zemi, ne?“
„Také doufám, pane Fixi. Jistě chápete, že člověk se zdravým rozumem nemůže strávit celý život skákáním z parníku na železnici a ze železnice na parník pod záminkou, že podniká cestu kolem světa za osmdesát dní! Ne. Celý ten tělocvik skončí v Bombaji, o tom nemusíte pochybovat.“
„A pan Fogg se cítí dobře?“ otázal se Fix nejpřirozenějším tónem. „Velmi dobře, pane Fixi. Já ostatně také. Jím jako vyhladovělý lidožrout. To dělá ten mořský vzduch.“
„Ale vašeho pána nikdy nevidím na horní palubě.“
„Nikdy. On není zvědavý.“
„Víte, pane Proklouzi, že by se za tou domnělou osmdesátidenní cestou mohlo skrývat nějaké tajné poslání... na příklad diploma-tické?“
„Na mou věru, pane Fixi, musím se vám přiznat, že o tom nic nevím, a věřte, že bych nedal ani půl koruny, abych se to dověděl.“
Od tohoto setkání spolu Proklouz a Fix hovořívali často. Policej-nímu inspektorovi záleželo na styku se sluhou pana Fogga. Při některé příležitosti mu to mohlo být prospěšné. Zval ho tedy často do barové místnosti na Mongolii na pár skleniček whisky nebo světlého piva, což náš dobrý hoch přijímal bez velkých okolků a oplácel rovným dílem, aby nezůstal nic dlužen, při čemž poznával, že pan Fix je vcelku velmi počestný gentleman.
Parník zatím rychle pokračoval v cestě. Třináctého října se cestu-jící seznámili s Mokkou, která se objevila obklopena pásem pobořených hradeb, nad nimiž se tyčilo několik zelenajících se datlových palem. V dálce, v horách, se prostírala rozlehlá kávovníková pole. Proklouzl byl okouzlen pohledem na toto proslavené město, a dokonce přišel na to, že se podobá se svými kruhovými hradbami a se zbořenou pevností, rýsující se jako ucho, obrovskému kávovému šálku.
Příští noc proplula Mongolia úžinou Báb El Mandíb, jejíž arabské jméno znamená Brána slz, a nazítří, čtrnáctého, přistala u Steamer Pointu na severozápadním konci adenské přístavní zátoky. Tam se měla zásobit palivem.
Krmení lodních kotlů v takové vzdálenosti od míst, kde se těží uhlí, je vážná a významná věc. Jen pro samu Poloostrovní společnost zna-mená roční výdaje, které činí osm set tisíc liber (20 milionů franků). Bylo totiž nutno zřídit sklady v několika přístavech a na těchto vzdá-lených mořích přijde uhlí na osmdesát franků za tunu.
Mongolii zbývalo urazit ještě šestnáct set padesát mil do Bombaje a měla se zdržet na Steamer Pointu čtyři hodiny, aby si naplnila pod-palubní skladiště uhlím.
Toto zdržení však nemohlo žádným způsobem ohrozit program Philease Fogga.. Počítal s ním. Ostatně, Mongolia, místo aby dorazila do Adenu teprve 15. října ráno, připlula tam už 14. večer. Znamenalo to zisk patnácti hodin.
Mr. Fogg a jeho sluha vystoupili na břehu. Gentleman si chtěl dát potvrdit cestovní pas. Fix ho nenápadně sledoval.
Po splnění visových formalit se Phileas Fogg vrátil na palubu, aby pokračoval v přerušené partii.
Proklouz se podle svého zvyku potloukal mezi davem Somálců, Banianů, Pársů, Židů, Arabů a Evropanů, z nichž „Se skládá pětadva-cetitisícové obyvatelstvo Adenu. Obdivoval opevnění, které z tohoto města činí Gibraltar Indického oceánu, a velkolepé nádrže, na nichž dosud pracují angličtí inženýři - dva tisíce let po inženýrech krále Šalomouna.
„Zajímavé, velmi zajímavé,“ říkal si Proklouz, vraceje se na palubu... Vidím, že cestování není bez užitku, chce-li člověk vidět něco nového.“
V šest hodin večer rozvířila Mongolia lopatkami svého lodního šroubu vody Adenské zátoky a brzy se rozběhla po hladině Indického oceánu. Na cestu mezi Adenem a Bombají měla povoleno šedesát osm hodin. Toto indické moře jí ostatně bylo příznivé. Vanul severozápadní vítr. Plachty přispívaly páře na pomoc.
Loď byla teď lépe podepřena a kymácela se méně. Dámy ve svěžích toaletách se zase objevily na horní palubě. Znovu začal zpěv a tanec.
Cesta se tedy konala za nejlepších podmínek. Proklouz byl nadšen roztomilým společníkem, kterého mu náhoda v osobě pana Fixe opatřila.
V neděli 20. října k poledníku bylo už možno rozeznat indické pobřeží. Dvě hodiny poté vstoupil na palubu Mongolie lodivod. V po-zadí na obzoru se proti obloze ladně rýsovaly pahorky. Brzy se rychle rozevřely řady palem, které do té chvíle skrývaly město. Parník vplul do zátoky, tvořené ostrovy Salcettou, Kolabou, Elefantou a Butche-rem, a v půl páté přirazí k bombajskému nábřeží.
Phileas Fogg právě dohrával třiatřicátou partii od rána a dík odváž-nému manévru zakončil se svým spoluhráčem po třinácti zdvizích tuto krásnou plavbu nádherným „šlemem“.
Mongolia měla připlout do Bombaje teprve 22. října. Připlula však už dvacátého. To tedy znamenalo od odjezdu z Londýna náskok dvou dní, které Phileas Fogg pečlivě zapsal ve svém cestovním plánu do sloupce zisků.

Kapitola desátá
v níž je Proklouz převelice šťasten, že vyvázl jen se ztrátou střevíců

Každý ví, že Indie, veliký obrácený trojúhelník, jehož základna leží na severu a vrchol na jihu, prostírá se na ploše čtrnácti set tisíc čtverečních mil, nerovnoměrně osídlené sto osmdesáti miliony oby-vatel. Britská vláda vykonává skutečnou moc nad jistou částí této ne-smírně rozlehlé země. Má svého generálního guvernéra v Kalkatě, guvernéry v Madrásu, v Bom-baji, v Bengálsku a místoguvernéra v Agře.
Vlastní anglická Indie však zaujímá pouze plochu sedmi set tisíc čtverečních mil a má sto až sto deset milionů obyvatel. Už z toho je vidět, že značná část území se dosud vymyká královnině moci, a vskut-ku, některým rádžům ve vnitrozemí, divokým a krutým, je dosud po-nechávána naprostá nezávislost.
Od roku 1756 - od té doby, co byl založen první anglický podnik na místě, kde nyní stojí město Madrás - až do roku,

kdy vypuklo velké povstání spahiů, byla známá Indická společnost všemocná. Přisvojo-val a si postupně různé provincie, kupované od rádžů za důchody, které vyplácela jen zřídka nebo vůbec ne, jmenovala generálního guvernéra a všechny jeho civilní i vojenské zaměstnance. Nyní však už neexistuje, a anglické državy v Indii podléhají přímo koruně.
A tak vzhled, mravy a národopisné rozdělení poloostrova mají snahu měnit se den ze dne. Kdysi se tam cestovalo všemi starověkými dopravními prostředky, pěšky, na koni, na dvoukolce, na trakaři, na nosítkách, na zádech, v kočáře atd. Nyní plují po Indu a po Ganze parníky velikou rychlostí a železnice, která protíná Indii v celé šíři a cestou se větví, přibližuje Bombaj ke Kalkatě na pouhé tři dny cesty.
Trať této železnice nevede přímo napříč Indií. Vzdušnou čarou to není víc než tisíc až jedenáct set mil a vlaky, i kdyby jezdily jen prů-měrnou rychlostí, nepotřebovaly by k překonání této vzdálenosti ani celé tři dny. Vzdálenost se však prodlužuje nejméně o třetinu oblou-kem, jejž opisuje železnice, vedoucí až přes Iláhábád v severní části poloostrova.
Hlavní body trati Great Indian Peninsular Railway jsou zhruba tyto: trať vychází z ostrova Bombaj, vede přes Salcettu, vstupuje na pevninu proti Tanně, překonává řetěz Západních Ghát, běží k severo-východu až do Burhánpuru, brázdí téměř nezávislé území Bundél-khandu, vede vzhůru až do Iláhábádu, pak se zatáčí k východu, setkává se s Gangou v Banárasu, mírně se od ní vzdaluje, klesá k jiho-východu přes Bardhamán a francouzské město Čandarnagar a končí v Kalkatě.
Bylo půl páté odpoledne, když cestující z Mongolie vystoupili v Bom-baji na břeh, a vlak do Kalkaty odjížděl přesně v osm.
Mr. Fogg se tedy rozloučil se spoluhráči, opustil parník, dal sluhovi podrobné příkazy k nákupům, které má obstarat, výslovně mu dopo-ručil, aby byl na nádraží před osmou hodinou, a svým pravidelným krokem, který vyťukával vteřiny jako kyvadlo astronomického orloje, zamířil do pasové kanceláře.
Ani mu tedy nenapadlo dát se do prohlížení bombajských divů -radnice, velkolepé knihovny, pevností, doků, trhu na bavlnu, bazarů, mešit, synagóg, arménských kostelů nebo nádherné pagody na Malabar Hillu, ozdobené dvěma věžemi mnohoúhelníkového půdorysu. Ne-hodlal prohlížet veledíla v Elefantě ani její tajemné podzemní hrobky, ukryté na jihovýchod od zátoky, ani Kanherijské jeskyně na ostrově Salcettě, nádherné pozůstatky buddhistické architektury.
Ne, nic. Když Phileas Fogg vyšel z pasové kanceláře, odebral se klidně na nádraží a tam si poručil večeři. Vrchní číšník se domníval, že mu mezi jinými jídly musí doporučit „zadělávaného králíka po místním způsobu“, na něhož pěl samou chválu.

Phileas Fogg si dal přinést zadělávaného králíka a svědomitě jej ochutnával, ale přes silně kořeněnou omáčku zjistil, že chutná odporně.
Zazvonil na číšníka.

„Pane,“ řekl, dívaje se mu upřeně do očí, „toto že je králík?“
„Ano, mylorde,“ odpověděl drze taškář, „králík z džungle.“
„A nemňoukal ten králík, když ho zabíjeli?“
„Nemňoukal, mylorde..., přísahám.“
„Pane vrchní,“ pronesl klidně Mr. Fogg, „nepřísahejte a pamatujte si toto, kdysi byly v Indii kočky považovány za posvátná zvířata. To byly zlaté časy.“
„Pro kočky, mylorde?“
„Možná že i pro cestující.“
Po této poznámce večeřel Mr. Fogg klidně dál.
Několik okamžiků po panu Foggovi vystoupil agent Fix rovněž z Mongolie na břeh a rozběhl se za bombajským policejním ředitelem. Prokázal se mu jako detektiv, oznámil, jakým posláním byl pověřen a v jakém je postavení vůči domnělému pachateli krádeže. Došel z Londýna zatýkací rozkaz?... Nepřišlo nic. A vlastně, rozkaz ode-slaný po Foggově odjezdu ještě ani dojít nemohl.
Fixe to značně přivedlo z míry. Žádal, aby mu ředitel vydal zatý-kací rozkaz na pana Fogga. Ředitel to odmítl. Záležitost se týká policie v hlavním městě a jen ta může podle zákona vydat rozkaz k zatčení. Toto přísné zachovávání zásad, toto svědomité dodržování zákonných předpisů se dá zcela vysvětlit anglickými mravy, které v otázkách osobní svobody nepřipouštějí žádnou libovůli.
Fix už dále nenaléhal a pochopil, že se musí smířit s dalším čeká-ním na zatýkací rozkaz. Byl však rozhodnut neztrácet ani na okamžik z oči svého záhadného zločince po celou dobu jeho pobytu v Bombaji.
Netušil, že se zde Phileas Fogg nezdrží - a jak víme, bylo to i Pro-klouzovo přesvědčení -, a myslel, že zatýkací rozkaz zatím bude moci dojít.
Avšak Proklouz po posledních rozkazech, které mu udělil pán při odchodu z Mongolie, přece jen pochopil, že v Bombaji tomu bude stejně jako předtím v Suezu a v Paříži, že cesta zde neskončí, že bude pokra-čovat při nejmenším do Kalkaty a snad ještě dál. A začal se v duchu ptát sám sebe, není-li páně Foggova sázka míněna naprosto vážně a nedonutí-li ho osud vykonat cestu kolem světa za osmdesát dní, jeho, který si přál užít klidu.
Když nakoupil několik košil a několik párů ponožek, procházel se bombajskými ulicemi, čekaje na dobu odjezdu. Sešlo se tu množství rozmanitého lidu, mezi jinými Evropané všech národností, Peršané ve špičatých čepicích, Bunhijové v kulatých turbanech, Sindhové v kost-kovaných čepcích, Arméni v dlouhých šatech, Pársové v černých mitrách. Byl právě svátek, který slavili Pársové neboli Gebrové, přímí potomci příslušníků Zarathuštrovy sekty, nejsnaživější, nejcivilisova-nější a nejpřísnější z hindů - je to rod, k němuž nyní patří bohatí bombajští domorodí obchodníci. Toho dne slavili jakýsi náboženský karneval s průvody a zábavami, při nichž vystupovaly bajadéry oděné růžovým gázem, zlatě a stříbrně protkávaným, které za zvuků viol a rachotu tamtamů tančily nádherně a mimochodem řečeno naprosto cudně.

Je zbytečné zdůrazňovat, že Proklouz pozoroval tyto zajímavé ob-řady, že otvíral oči a uši dokořán, aby viděl a slyšel, a že svým vzezře-ním, svou fysiognomii připomínal nejčerstvější novorozeně, jaké si lze představit.

Na neštěstí pro něho i pro jeho pána, jehož cestu by byl málem ohrozil, zavedla ho zvědavost dále, než se slušelo.

Když se totiž Proklouz vynadíval na pársky karneval, zamířil k nádraží, pojednou však, když kráčel kolem podivuhodné pagody na Malabar Hillu, dostal neblahý nápad prohlédnout si ji zevnitř.

Nevěděl dvě věci: za prvé, že křesťanům je vstup do jistých hind-ských pagod výslovně zakázán, a za druhé, že sami věřící tam mohou vstoupit, jen když nechají střevíce u vchodu. Zde je třeba poznamenat, že anglická vláda z rozumných politických důvodů ctí místní nábo-ženství až do nejmenších podrobností, budí úctu k němu a přísně trestá každého, kdo ruší jeho obřady.

Proklouz vstoupil dovnitř bez jakéhokoliv zlého úmyslu, jako oby-čejný turista, obdivoval uvnitř Malabar Hillu oslňující pozlátko bráh-manské výzdoby, když tu byl znenadání sražen na posvátné dlaždice. Tři kněží s rozezlenými pohledy se na něho vrhli, stáhli mu s nohou střevíce a ponožky a začali ho zasypávat ranami, vyrážejíce při tom ze sebe divoké výkřiky.

Silný a hbitý Francouz se rychle zvedl. Ranou pěsti a kopnutím povalil dva z protivníků, kteří se důkladně zamotali do svých dlouhých plášťů, rozběhl se k východu, co mu nohy stačily, a brzy unikl třetímu hindovi, který mu běžel v patách a volal na pomoc zástup lidu.

Pět minut před osmou, pouhých pár minut před odjezdem vlaku, dostal se Proklouz na nádraží bez klobouku, bos a bez balíku s nákupy, který ztratil v tahanici.

Fix byl zde, na nástupišti. Sledoval pana Fogga až na nádraží a pochopil, že ničemník má v úmyslu opustit Bombaj.

Okamžitě se rozhodl, že ho bude sledovat do Kalkaty nebo ještě dál, bude-li třeba. Proklouz nezpozoroval Fixe, který se držel ve stínu, Fix však vyslechl dobrodružný příběh, jak jej Proklouz několika slovy vypověděl svému pánu.

„Doufám, že se vám to víckrát nestane," odpověděl prostě Phileas Fogg, nastupuje do jednoho z vagónů.

Ubohý hoch, bos a celý zmatený, následoval pána bez jediného slova.

Fix se chystal nastoupit do jiného vozu, když vtom ho jakýsi nápad zadržel a náhle změnil jeho rozhodnutí.

„Ne, zůstanu zde," řekl si. „Přečin spáchaný na indické půdě...

Mám svého muže v hrsti."

V tom okamžiku lokomotiva mocně zahvízdla a vlak zmizel v noční tmě.

Kapitola jedenáctá
v níž Phileas Fogg koupí jezdecké zvíře
za pohádkovou cenu

Vlak vyjel ve stanovenou hodinu. Vezl jistý počet cestujících, ně-kolik důstojníků, úředníků a obchodníků s opiem a s indigem, jedou-cích za obchodem do východní části polo-ostrova.

Proklouz zaujal místo v témž oddíle jako jeho pán. Třetí cestující byl usazen v koutě proti němu.

Byr to brigádní generál sir Francis Cromarty, jeden ze spoluhráčů pana Fogga na cestě ze Suezu do Bombaje, který se vracel k svým jednotkám, rozmístěným poblíž Banárasu.

Sir Francis Cromarty, vysoký, světlovlasý, asi padesátiletý, velmi se vyznamenavší za poslední vzpoury spahiů, byl by si věru zasloužil být označen za domorodce. Žil v Indii od mládí a ve své rodné zemi se objevoval jen zřídka. Byl to člověk dobře obeznámený s místními poměry, který by byl ochotně podal informace o zvycích, o dějinách, o zřízení země hindů, kdyby Phileas Fogg byl člověk, který by ho o ně byl žádal. Náš gentleman však nežádalo nic. On necestoval, on jen opisoval jistý kruh. Bylo to pevné těleso, obíhající kolem zeměkoule podle zákonů rozumové mechaniky. V této chvíli v duchu přepočítával hodiny vynaložené na cestu od chvíle odjezdu z Londýna a byl by si zamnul ruce - kdyby bylo v jeho povaze dělat zbytečné pohyby.

Sir Francis Cromarty si nemohl nevšimnout zvláštní povahy svého spolucestujícího, třebaže ho zkoumal jen s kartami v ruce a mezi dvěma partiemi. Měl teď důvod ptát se sám sebe, zda pod tímto chladným obalem tepe lidské srdce, zda Phileas Fogg má duši vnímavou pro krásy přírody, pro mravní tužby. Pro něho to byla otázka. Ze všech zvláštních lidí, s nimiž se brigádní generál do té doby setkal, ani jediný se nedal srovnat s tímto produktem exaktních věd.

Phileas Fogg se před sirem Francisem Cromartym nijak netajil se svým plánem cesty kolem světa ani s okolnostmi, za jakých ji koná. Brigádní generál viděl v jeho sázce pouhou výstřednost bez jakého-koliv užitečného cíle, které rozhodně chybí ono transire benefaciendo, jímž se má řídit každý rozumný člověk. Ve vlaku, jímž podivínský gentleman jede, zřejmě „nebude dělat nic", ani pro sebe, ani pro jiné.

Hodinu po odjezdu z Bombaje projel vlak po viaduktech napříč ostrovem Salcettou a vjel na pevninu. U stanice Kaliján zanechal po pravé straně odbočku, vedoucí přes Kandalu a Púnu do jihový-chodní Indie, a dorazil do stanice Pauvel. Na tomto místě vjel do silně rozčleněného pohoří Západních Ghát, horských řetězů, jejichž zá-kladem je trap a čedič a jejichž nejvyšší vrcholky jsou pokryty hustými lesy.

Sir Francis Cromarty a Phileas Fogg si spolu čas od času vyměnili pár slova v této chvíli brigádní generál, oživuje rozhovor, který často umlkal, řekl:

„Pane Foggu, před několika lety byste byl v těchto končinách zažil zpoždění, které by bylo pravděpodobně ohrozilo váš cestovní plán."

„Jak to, sire Francisi?"

„Železnice končila na úpatí těchto hor a bylo nutno dát se přenést na nosítkách nebo na hřbetě ponyho až do

stanice Kandala, ležící na odvráceném svahu.“
„Takové zdržení by nijak nerušilo mé výpočty a můj program,“ odpověděl Mr. Fogg. „Musel jsem počítat s možností, že po cestě vyvstanou nějaké překážky.“
„Zatím, pane Foggu,“ ozval se znovu brigádní generál, „jste se vydal v nebezpečí, že budete mít na krku šeredné opletačky kvůli dobrodružství toho chlapce zde.“
Proklouz s nohama zabalenýma do cestovní přikrývky spal hlubo-kým spánkem a ani se mu nesnilo, že se o něm mluví.
„Anglická vláda je krajně přísná, když jde o přečiny tohoto druhu, a plným právem,“ promluvil znovu sir Francis Cromarty. „Záleží jí nejvíc na tom, aby náboženské zvyky hindů byly respektovány, a kdyby byl váš sluha dopaden...“
„Máte pravdu, kdyby byl dopaden, sire Francisi,“ odpověděl Mr. Fogg, „byl by odsouzen, odpykal by si trest a pak by se klidně vrátil do Evropy. Nevidím, jak by taková věc mohla zdržet jeho pána!“
A poté rozhovor umlkl. V noci vlak zdolal Ghátské pohoří, dojel do Násiku a příštího dne, 21. října, řítil se poměrně rovina tou krajinou, územím Khandejše. Dobře vzdělávaný kraj byl poset městečky, nad nimiž minaret pagody nahrazoval zvonici evropského kostela. Četné potůčky, většinou přímé nebo vedlejší přítoky řeky Gódávarí, zavla-žovaly úrodnou oblast.
Proklouz už byl vzhůru, díval se a nemohl uvěřit, že projíždí zemí hindů ve vlaku Great Peninsular Railway. Zdálo se mu to nepodobné pravdě. A přitom nic nemohlo být skutečnější. Lokomotiva, řízená rukou anglického strojvůdce a vytápěná anglickou naftou, vyfukovala kouř do bavlníkových, kávovníkových, muškátových, hřebíčkových a pepřovníkových plantáží. Pára se převalovala ve spirálách okolo skupin palem, mezi nimiž se zjevovaly malebné bungalovy, občas pak viháry, jakési opuštěné kláštery, a nádherné chrámy, okrášlené nevy-čerpatelným množstvím ozdob indické architektury. Dále, až kam oko dohlédlo, rýsovaly se nesmírné rozlohy země porostlé džunglí, v níž nechyběli hadi ani tygři, které lekal rachot vlaku, a konečně lesy, proťaté železniční tratí, dosud obývané slony, kteří se dívali zamyšle-ným okem, jak se kolem nich žene rozbouřený vlak.
Onoho dopoledne projížděli cestující za stanicí Maligam neblaze proslulým územím, které tak často skrápěli krví vyznavači bohyně Kálí. Nedaleko odtud se tyčila Élóra se svými podivuhodnými pagoda-mi, nedaleko odtud byl Aurangábád, sídlo strašlivého Aurang Zéba, nyní obyčejné hlavní město jedné z provincií, odtržených od nizámské-ho království. V těchto končinách vládl Feringea, vůdce Thugů, král škrtičů. Tito vrahové, sdružení v tajném spolku, rdousili na počest bohyně Smrti lidské oběti různého věku, aniž kdy prolili krev, a byly doby, kdy se našla nějaká mrtvola po každé, kdykoli se prohledal některý kout tohoto kraje. Anglické vládě se sice podařilo zamezit do jisté míry toto vraždění, strašný spolek však dosud existuje a provozuje svou činnost. .
O půl jedné vlak zastavil ve stanici Burhánpúr a tam se Proklouzovi naskytla příležitost opatřit si za cenu zlata pár papučí, zdobených fa-lešnými perlami, a obul si je s pocitem zřejmé marnivosti.
Cestující narychlo poobědvali a pokračovali pak v cestě až do stanice Asurgúr, když předtím nejdříve nějakou chvíli jeli podél břehu Táptí, menšího toku, vlévajícího se do Khambhátského zálivu poblíž Súratu.
Je na místě prozradit, jaké úvahy zaměstnávaly mysl Proklouzovu. Až do chvíle, kdy přijeli do Bombaje, domníval se, a mohl se domnívat, že tím bude všechno odbyto. Nyní však, když ujížděl plnou parou napříč Indií, nastal v jeho mysli obrat. Kvapem se mu vracela jeho přirozenost. Znovu nacházel fantastické nápady z dob svého mládí, začínal brát záměry svého pána vážně, věřil, že sázka skutečně existuje, a tudíž uvěřil i v onu cestu kolem světa a v ono maximum času, které nesmí být překročeno. Dokonce ho již znepokojovala možnost zdržení a nehod, které by se mohly cestou přihodit. Měl pocit, že je účastní-kem sázky, a zachvěl se při pomyšlení, že minulého dne ji mohl svou neodpustitelnou zvědavostí ohrozit. Protože nebyl ani zdaleka tak netečný jako Mr. Fogg, byl také mnohem víc znepokojen než on. Počítal a přepočítával uplynulé dny, proklínal zastávky vlaku, vytýkal mu, že jede pomalu, a v duchu se horšil na pana Fogga, že neslíbil strojvůdci zvláštní odměnu. Náš dobrý hoch nevěděl, že co je možné na parníku, není možné na železnici, kde mají vlaky rychlost přesně stanovenou.
K večeru vjeli mezi hřebeny Sutpúrských hor, které od sebe oddělují území Khandejše a Bundélkhandu.
Příštího dne, 22. října, Proklouz na otázku sira Francise Cromarty-ho vzal na potaz své hodinky a odpověděl mu, že jsou tři hodiny ráno. A vskutku, slavné hodinky, stále nařízené podle greenwichského pole-dníku, který byl od nich téměř o sedmdesát sedm stupňů na západ, musely jít pozadu, a skutečně také pozadu šly, o čtyři hodiny.
Sir Francis tedy opravil Proklouzův časový údaj a pronesl k němu stejnou připomínku, jakou Proklouz vyslechl už dříve od Fixe. Pokusil se mu vysvětlit, že se musí řídit podle každého nového polední ku, a poněvadž jede neustále na východ, to jest slunci vstříc, dny se krátí tolikrát o čtyři minuty, kolik stupňů zeměpisné délky přejede. Bylo to zbytečné. Ať už tvrdohlavý hoch poznámku brigádního generála pochopil nebo ne, umínil si, že hodinky kupředu neposune, že je nechá, děj se co děj, nařízeny podle londýnského času. Byla to ostatně nevinná mánie, která nemohla nikomu škodit...
V osm hodin ráno zastavil vlak patnáct mil za stanicí Rothál uprostřed rozlehlé mýtiny, vroubené několika bungalovy a chatrčemi pro dělníky. Průvodčí vlaku kráčel podle řady vagónů a volal:
„Všichni cestující vystupovat!“
Phileas Fogg se podíval na sira Francise Cromartyho, který, jak se zdálo, vůbec nechápal, co znamená tato zastávka uprostřed tamaryš-kového a chažurového lesa.
Proklouz, neméně překvapen, vyběhl na trať a vzápětí se vrátil s výkřikem:
„Pane, trať končí!“
„Co tím chcete říci?“ zeptal se sir Francis Cromarty.
„Chci říci, že vlak dál nejede.“
Brigádní generál ihned vystoupil z vagónu. Phileas Fogg ho beze spěchu následoval. Oba se obrátili na průvodčího:
„Kde to jsme?“ zeptal se sir Francis Cromatty.

„Na zastávce Kholby," odpověděl průvodčí.
„Zdržíme se tu?"
„Bezpochyby. Železnice není vůbec ještě dostavěna..."
„Jakže, není vůbec ještě dostavěna?"
„Ne, zbývá zbudovat ještě kousíček, asi padesát mil, od tohoto místa do Iláhábádu, kde trať zase začíná."
„Ale v novinách bylo přece oznámeno, že byl zahájen provoz na celé trati!"
„To se asi, pane generále, noviny zmýlily."
„A vy vydáváte jízdenky z Bombaje do Kalkaty!" ozval se znovu sir Francis Cromarty, který se začal dostávat do varu.
„Ovšem," odpověděl průvodčí, „ale cestující přece vědí, že se musí dát přepravit z Kholby do Iláhábádu."
Sir Francis Cromarty zuřil. Proklouz měl chuť srazit k zemi prů-vodčího, který za nic nemohl. Netroufal si pohledět svému pánu do očí.
„Sire Francisi," řekl Mr.Fogg prostě, „je-li vám libo, pojďme uva-žovat o dopravním prostředku, 'jakým se dostaneme do Iláhábádu."
„Pane Foggu, znamená to takové zdržení, které úplně maří vaše zájmy?"
„Ne, sire Francisi, počítal jsem s tím."
„Vůbec ne. Věděl jsem však, že nějaká překážka dříve nebo později na cestě vyvstane. A tak nic není ohroženo. Mám náskok dvou dnů, který mohu obětovat. Parník z Kalkaty do Hongkongu vyjíždí pěta-dvacátého v poledne. Dnes máme teprve dvaadvacátého a budeme tedy v Kalkatě včas."
Na slova pronesená s takovou jistotou nedalo se nic říci.
Bylo až příliš pravda, že práce na stavbě železniční trati uvázly na tomto místě. Noviny jsou jako hodinky, které se tvrdošíjně předbíhají, a ohlásily dokončení trati předčasně. Cestující většinou o tomto pře-rušení trati věděli a hned po vystoupení z vlaku se zmocnili všech možných vozidel, která se v osadě našla, čtyřkolových vozů zvaných palkigari, vozíků tažených párem zebu, což je jistý druh hrbatého skotu, cestovních kočárů, které se podobaly pojízdným pagodám, pa-lankinů, ponyů atd. Tak se stalo, že Mr. Fogg a sir Francis Cromarty prohledali celou osadu a vrátili se, aniž co našli.
„Půjdu pěšky," řekl Phileas Fogg.
Proklouz, který přišel za pánem, významně se ušklíbl, když si vzpomněl na své nádherné, ale nevhodné papuče. K velkému štěstí se před-tím vydal sám na objevnou cestu a nyní váhavě řekl:
„Pane, myslím, že jsem našel dopravní prostředek."
„Jaký?"
„Slona! Slona patřícího Indovi, který bydlí sto kroků odtud."
„Pojďme se podívat na slona," řekl na to Mr. Fogg.
O pět minut později Phileas Fogg, sir Francis Cromarty a Proklouz došli k chatrči, sousedící s uzavřenou ohradou z vysokých kůlů. V chatrči byl Ind a v ohradě slon. Na jejich žádost uvedl Ind pana Fogga s jeho dvěma společníky do ohrady.
Tam se octli ve společnosti zvířete napolo ochočeného, které jeho majitel cvičil nikoli v nošení nákladů, nýbrž pro sloní zápasy. Za tím účelem začal přetvářet povahu zvířete, od přírody mírnou, takovým způsobem, aby je postupně dovedl až k vrcholu zuřivosti, kterému se v řeči hindů říká „muč", a to tím, že ho hodlal po tři měsíce krmit cukrem a máslem. Snad se zdá, že tato procedura nemůže vést k tako-vému výsledku, nicméně jí však cvičitelé používají s úspěchem. K vel-kému štěstí pro pana Fogga byl slon, o něhož šlo, podroben tomuto režimu zcela krátkou dobu a „muč" se u něho ještě neprojevoval ani v nejmenším.
Kijúni - to bylo jméno zvířete - vydržel tak jako všichni přísluš-níci jeho rodu dlouho kráčet rychlým pochodem a Phileas Fogg se z nedostatku jiného jezdeckého zvířete rozhodl, že ho použije.
Cena slonů je však v Indii vysoká, neboť tam začínají být vzácní.
Po samcích, kteří jediní se hodí k zápasům v cirku,je nesmírná poptáv-ka. Jsou-li tato zvířata nucena žít v zajetí, množí se jen zřídka, tak zřídka, že vlastně si je lze opatřit jen lovem. Jsou také předmětem nej-vyšší péče, a když se Mr. Fogg otázal Inda, zda by mu byl ochoten zvíře pronajmout, Ind hladce odmítl.
Mr. Fogg na něho naléhal a nabídl mu za zvíře přemrštěnou cenu, deset liber (250 franků) za hodinu. Zamítnuto. Dvacet liber? Zase zamítnuto. Čtyřicet liber? Nové odmítnutí. Proklouz sebou při každém zvýšení nabízené ceny škubl. Ind se však nedal zviklat.
A přece to byla slušná částka. Připustíme-li, že slon by potřeboval k cestě do Iláhábádu patnáct hodin, vynesl by svému majiteli šest set liber (15.000 fr.).
Tu Phileas Fogg, aniž se jakkoli vzrušil, navrhl Indovi, že od něho zvíře odkoupí, a nabídl mu nejprve tisíc liber (25000 franků).
Ind nechtěl prodat! Snad ten divný člověk větřil báječný obchod.
Sir Francis Cromarty vzal pana Fogga stranou a snažil se ho přimět, aby si všechno rozvážil, než se pustí dál. Phileas Fogg svému společníku odpověděl, že nemá ve zvyku jednat neuváženě, že konec konců je v sázce dvacet tisíc liber, že slona nutně potřebuje a že slona dostane, i kdyby za něho měl zaplatit dvacateronásobnou cenu.
Mr. Fogg se vrátil k Indovi, jehož drobná očka, planoucí zisku-chtivostí, jasně prozrazovala, že mu jde jen o výši ceny. Phileas Fogg mu nabízel postupně dvanáct set liber, pak patnáct set, potom osmnáct set a konečně dva tisíce (50 000 franků). Proklouz, obvykle červený v tváři, vzrušením zbledl.
Při dvou tisících liber se Ind vzdal.
„Při mých papučích," zvolal Proklouz, „ten vyhnal cenu sloního masa pěkně vysoko!"

Když byl obchod uzavřen, šlo už jen o to, najít průvodce. To bylo snazší. Mladý Pársi s inteligentní tváří jim nabídl své služby. Mr. Fogg ho přijal a slíbil mu pořádnou odměnu, která musela jeho inteligenci zdvojnásobit.
Slon byl přiveden a osedlán bez prodlení. Pársi ovládal řemeslo „mahuta“ neboli řidiče slonů dokonale. Přehodil slonovi přes hřbet houni a z obou stran mu zavěsil na boky jakási sedátka, dost málo pohodlná.
Phileas Fogg zaplatil Indovi bankovkami, které vytáhl ze známého vaku. Vypadalo to vskutku tak, jako by je vytahoval Proklouzovi z útrob. Poté Mr. Fogg nabídl siru Francisi Cromartymu, že ho dopraví na stanici v Iláhábádu. Brigádní generál jeho nabídku přijal. Jeden cestující navíc nemohl obrovité zvíře unavit.
Zásoby byly nakoupeny v Kholby. Sir Francis Cromarty zaujal místo na jednom sedátku, Phileas Fogg na druhém. Proklouz se usadil rozkročmo na houni mezi svého pána a brigádního generála. Pársi se vyškrábal slonovi za krk a v devět hodin opustilo zvíře osadu a vnořilo se rovnou do hustého palmového lesa.

Kapitola dvanáctá
v níž se Phileas Fogg a jeho společníci odvážně pustí napříč indickými lesy a co z toho vzejde

Průvodce, aby si zkrátil vzdálenost, již bylo třeba překonat, nechal trasu rozestavěné železniční trati vpravo. Tato trať, jíž se zhusta stavěly v cestu svéhlavé hřbety Vindhijských hor, nesledovala nejkratší cestu, kterou se hodlal ubírat Phileas Fogg. Pársi, který se výborně vyznal v cestách a stezkách tohoto kraje, tvrdil, že pustí-li se přímo napříč lesem, ušetří dvacet mil cesty, a ostatní se na něho spolehli.
Philease Fogga a sira Francise Cromartyho, zabořené do sedátek až po krk, mocně natřásal drsný klus slona, kterého mahut nutil do rychlého pohybu. Snášeli však své postavení s nejbritštější lhostejností a hovořili spolu málo, protože jeden na druhého sotva viděli.
Co se týče Proklouze, usazeného na hřbetě zvířete a přímo vysta-veného nárazům a proti nárazům, dával si na doporučení svého pána dobrý pozor, aby držel jazyk za zuby, protože jinak by si ho byl v tu ránu překousl. Dobrý hoch, kterým to házelo hned na krk slona, hned zase zpátky na hřbet, udržoval rovnováhu jako cirkusový šašek na pérovém můstku. Žertoval však, smál se uprostřed svého kapřího mrskání a čas od času vytáhl z vaku kousek cukru, který si inteligentní Kijúni bral koncem chobotu, aniž na okamžik přerušil svůj pravi-delný klus.
Po dvouhodinové jízdě zarazil průvodce slona a poskytl mu hodinu odpočinku. Zvíře požíralo větve a keře, když předtím uhasilo žízeň v blízké louži. Sir Francis Cromarty neměl nic proti této zastávce. Byl jako rozlámaný. Mr. Fogg se zdál být svěží, jako by byl právě vstal z lužka.

„Ten musí být ze železa!“ řekl brigádní generál, pozoruje ho s obdivem.

„Z kutého železa,“ odpověděl Proklouz, zaměstnaný přípravou jednoduchého oběda.

V poledne dal průvodce znamení k nástupu na další cestu. Brzy začal kraj nabývat divokého vzhledu. Husté lesy vystřídalo tamaryš-kové mlází a trpasličí palmy, potom rozlehlé pusté pláně, ježící se řídkými křovinami a poseté obrovskými syenitovými balvany. Celá tato část horního Bundélkhandu, cestovateli zřídka navštěvovaná, je obý-vána fanatiky, zatvrzele udržujícími nejkrutější zvyky hindského nábo-ženství. Angličané nebyli s to zřídit pravidelnou vládu na území podro-beném vlivu rádžu a těžko dostupném mezi neschůdnými srázy Vind-hijských hor.
Několikrát spatřili tlupy divokých hindu, kteří dělali zlostné po-sunky, když viděli, jak se kolem nich žene rychlý čtvernožec. Pársi se jim ostatně vyhýbal, pokud to šlo, neboť měl za to, že se s nimi není radno setkávat. Tento den bylo vidět málo zvířat, až na několik opic, které prchaly s tisícerým pitvořením a šklebením, což Proklouze velice pobavilo.
Jedna myšlenka mezi mnoha jinými našeho hocha znepokojovala. Co udělá Mr. Fogg se slonem, až dojedou na železniční stanici v Ilá-hábádu? Vezme ho s sebou? To je nemožné! Kdyby připočetl výlohy za jeho dopravu k ceně, za kterou ho získal, přivedlo by ho to zvíře na mizinu. Prodá ho tedy, nebo ho pustí zase na svobodu? Úctyhodný živočich by si zasloužil, aby se s ním nakládalo ohleduplně. Kdyby mu ho Mr. Fogg náhodou chtěl dát darem, uvedlo by to Proklouze do značných rozpaků. Tyto věci mu nedávaly ani chvilku pokoje.

V osm hodin večer překročili cestovatelé hlavní hřbet Vindhijských hor a zastavili se na úpatí severního svahu u rozbořeného bungalovu.
Vzdálenost, kterou urazili za tento den, činila zhruba dvacet pět mil, a právě tolik jim ještě zbývalo, aby dostihli železniční stanice v Iláhábádu.
Noc byla chladná. Pársi zažehl uvnitř bungalovu oheň ze suchých větví, jehož teplo si velice pochvalovali. Večeře se skládala ze zásob nakoupených v Kholby. Cestovatelé jedli, jako jí utrmácený a rozlá-maný člověk. Rozhovor, začatý několika přerušovanými větami, brzy skončil zvučným chrápáním. Průvodce bděl u Kijúniho, který usnul vstoje, opřen o kmen silného stromu.
V noci se nepřihodilo nic zvláštního. Tu a tam rušil ticho občasný řev gepardů a panterů, do něhož se mísil řezavý chechtot opic. Maso-žravci se však spokojili jen řevem a neprojevili nijak své nepřátelství vůči obyvatelům bungalovu.
Sir Francis Crpmarty spal tvrdě jako statečný voják, zmožený únavou. Proklouz si začal v neklidném spánku opakovat přemety z uplynulého dne. Co se týče pana Fogga, odpočíval tak pokojně, jako by byl ve svém tichém domě na Saville Row.
V šest hodin ráno se vydali znovu na cestu. Průvodce doufal, že dorazí na stanici v Iláhábádu ještě téhož dne večer. Mr. Fogg by tak ztratil jen část osmačtyřiceti hodin, ušetřených od začátku své cesty.
Sestoupili z posledních svahů Vindhijských hor. Kijúni se zase rozběhl svým rychlým klusem. K polednímu objel průvodce vesnici Kalendžer, ležící při Kani, jednom z vedlejších přítoků Gangy. Vždycky se vyhýbal obydleným místům a cítil se bezpečnější v opuš-těných pláních, kterými se vyznačují první nížiny v povodí veletoku. Stanice v Iláhábádu byla necelých dvanáct mil na severovýchod. Za-stavili se pod skupinou banánovníků, jejichž plody, stejně

výživné jako chléb a „stejně šťavnaté jako smetana“, jak říkají cestovatelé, jim přišly nanejvýš vhod.
Ve dvě hodiny vjel průvodce pod koruny hustého lesa, jimž bylo třeba projet několik mil. Cestoval raději takto, pod ochranou stromů. Zatím ještě nezažili žádné nemilé setkání a zdálo se, že cesta asi skončí bez nehody, když tu se slon náhle zarazil a začal jevit jisté známky nepokoje.
Byly právě čtyři hodiny.
„Co se děje?“ zeptal se sir Francis Cromarty, zvednuv hlavu z hloubi svého sedátka.

„Nevím, pane generále,“ odpověděl Párs, naslouchaje zmatenému hluku, který se ozýval pod hustým větvovím.

Za chvilku se dal hluk už lépe rozpoznat. Znělo to jako koncert lidských hlasů a kovových nástrojů, zatím ještě hodně vzdálený. Proklouz měl oči na stopkách a bystřil sluch. Mr. Fogg čekal trpělivě bez jediného slova.

Párs seskočil na zem, přivázal slona ke stromu a ponořil se do nejhustších křovin. Za několik minut se vrátil a řekl:

„Průvod bráhmanů, který míří sem. Bude-li to možné, nedejme se spatřit.“

Průvodce odvázal slona, zavedl ho do houští a doporučil cestujícím, aby vůbec nesestupovali na zem. Sám byl připraven rychle nasednout, kdyby bylo třeba dát se na útěk. Domníval se však, že průvod věřících přejde, aniž je zpozoruje, neboť husté listí je krylo úplně.
Neladné zvuky hlasů a nástrojů se blížily. Jednotvárné zpěvy se mísily do zvuku bubnů a činelů. Brzy se pod stromy objevilo čelo průvodu, asi na padesát kroků od místa, kde byl ukryt Mr. Fogg se svými společníky. Skulinami ve větvích mohli snadno rozeznat po-divné účastníky náboženského obřadu.
V první řadě kráčeli kněží s vysokými čepicemi, odění v dlouhé zdobené řízy. Byli obklopeni muži, ženami a dětmi, pějícími jakési pohřební žalmy, přerušované v pravidelných intervalech údery tam-tamů a činelů. Za nimi, na voze s velikými koly, jejichž paprsky a lou-kotě představovaly svíjející se hady, objevila se příšerná socha, tažená dvěma páry zebu v bohatých čabrakách. Socha měla čtvero paží, tělo tmavorudě zbarvené, vytřeštěné oči, vlasy v pletencích, vyplazený jazyk a rty zbarvené henou a betelem. Kolem krku se jí vinul náhrdel-ník z lidských lebek, kolem boků pás z uťatých rukou. Stála na trupu skoleného obra, jemuž chyběla hlava.
Sir Francis Cromarty tu sochu poznal.
„Bohyně Kálí,“ zašeptal, „bohyně lásky a smrti.“
„Smrti, to připouštím, ale lásky - to nikdy!“ řekl Proklouz. „Ta-ková ohyzda!“
Párs mu dal znamení, aby byl zticha.

Kolem sochy se zmítala, škubala a svíjela v křečích skupina starých fakírů, pomalovaných žlutými pruhy a posetých řeznými ranami v po-době kříže, z nichž jim unikala krev po kapkách. Byli to pošetilí fana-tikové, kteří se podnes při velkých hindských slavnostech vrhají pod kola Džagannáthova vozu.
Za nimi několik bráhmanů ve vší nádheře orientálních oděvů vleklo ženu, která se sotva držela na nohou.
Žena byla mladá a bílá jako Evropanka. Hlavu, krk, ramena, uši, paže, ruce a kotníky měla ověšeny šperky, náhrdelníky, náramky, spo-nami a prsteny. Šat, protkávaný zlatem a pokrytý lehkým mušelíno-vý!m přehozem, obepínal obrysy její postavy.
Za mladou ženou - jaký příkrý protiklad pro oko! - šli strážci, ozbrojení šavlemi bez pochev, zastrčenými za pás, a dlouhými pisto-lemi, vykládanými stříbrem, a na nosítkách nesli mrtvolu.

Byla to mrtvola starce, oblečeného do honosného šatu rádži, tak jako za živa měl na hlavě turban vyšívaný perlami, na sobě roucho utkané z hedvábí a ze zlata, kašmírový pás posázený démanty a nád-herné zbraně indických knížat.

Hudebníci a zadní voj fanatiků, v jejichž křiku chvílemi zanikal i ohlušující hřmot nástrojů, uzavírali průvod.
Sir Francis Cromarty pozoroval celý ten obřad pohledem plným zvláštního smutku a pak se obrátil k průvodci.
„Satí!“ řekl.
Párs kývnutím přisvědčil a položil si prst na ústa. Dlouhý průvod se zvolna pohyboval pod korunami stromů a poslední jeho řady brzy zmizely v hloubi lesa.

Zpěv postupně zanikal. Ještě se ozvalo několik vzdálených výkřiků a konečně po všem tom hluku zavládlo hluboké ticho.

Phileas Fogg zaslechl slovo pronesené sirem Francisem Cromartym, a sotva průvod zmizel, zeptal se:
„Co je to sad?“

„Sad, pane Foggu,“ odpověděl brigádní generál, „je lidská oběť, ale oběť dobrovolná. Žena, kterou jste před chvílí viděl, bude zítra v časných ranních hodinách upálena.“

„Ach, ti ničemové,“ vykřikl Proklouz, který nedovedl potlačit vý-buch rozhořčení.
„A co ta mrtvola?“ otázal se Mr. Fogg.

„To je mrtvola knížete, jejího manžela,“ odpověděl průvodce, „nezávislého rádži z Bundélkhandu.“
„Jakže,“ ozval se znovu Phileas Fogg, aniž jeho hlas prozradil sebe-menší vzrušení, „takové barbarské zvyky se ještě v Indii udržují a Angličané je nedokázali vymýtit?“
„Na většině území Indie,'" odpověděl sir Francis Cromarty, „se tyto oběti už nekonají, ale na divoké končiny, a hlavně na oblast Bun-délkhandu nemáme vůbec žádný vliv. Celý severní svah Vindhijských hor je dějištěm neustálých vražd a loupeží.“
„Nešťastnice,“ řekl tiše Proklouz, „být upálena za živa!“
„Ano,“ promluvil znovu brigádní generál, „upálena. A kdyby se nedala upálit, nevěřili byste, do jakých běd by ji příbuzní uvrhli. Oho-lili by jí vlasy, krmili by ji sotva hrstkou rýže denně, odevšad by ji vy-háněli, byla by považována za nečistého tvora a nakonec by zemřela někde v koutě jako prašivý pes. Však také ty nešťastnice žene vstříc mukám

vyhlídka na takový strašný život mnohem víc než láska nebo náboženské zanícení. Někdy je však oběť přece jen opravdu dobrovolná, a má-li se jí zabránit, je třeba energického zákroku vlády. Tak před několika lety, když jsem žil v Bombaji, přišla jistá mladá vdova po-žádat guvernéra o svolení, aby se mohla dát upálit s mrtvolou svého chotě. Guvernér odmítl, jak si můžete myslet. Vdova tedy odjela z města, uchýlila se k jednomu z nezávislých rádžů a tam tuto oběť podstoupila.“
Průvodce za generálova vyprávění pokyvoval hlavou, a když skončilo, řekl:
„Oběť, která bude přinesena zítra za svítání, není dobrovolná.“
„Jak to víte?“
„Je to příběh, který zná v Bundélkhandu kdekdo,“ odpověděl prů-vodce.
„A přece se nezdálo, že by se nešťastnice nějak bránila,“ pozname-nal sir Francis Cromarty.
„ To je tím, že ji omámili kouřem z konopí a z opia.“
„A kde dojde k oběti.“
„K pagodě v Piládží, dvě míle odtud. Tam stráví noc čekáním na hodinu oběti.“
„A kdy bude oběť vykonána?“ „Zítra, při prvním rozbřesku dne.“
Po této odpovědi vyvedl průvodce slona z hustých křovin a vyšvihl se zvířeti na krk. Avšak v okamžiku, kdy se je chystal popohnat zvlášt-ním zahvízdnutím, Mr. Fogg ho zadržel a řekl, obraceje se na sira Francise Cromartyho:
„Což, kdybychom tu ženu zachránili?“
„Zachránit tu ženu, pane Foggu!“ zvolal brigádní generál. „Mám ještě dvanáct hodin k dobru. Mohu je na to obětovat.“ „Vida, vy máte srdce na pravém místě!“ řekl sir Francis Cromarty. „Někdy,“ odpověděl Phileas Fogg prostě. „Když na to mám čas.“

Kapitola třináctá
v níž Proklouz znovu dokáže, že odvážnému štěstí přeje

Záměr to byl smělý, hrozící množstvím nesnází, a dokonce snad i neproveditelný. Mr. Fogg dával v sázku život nebo při nejmenším svobodu, a tím i zdar svých plánů, nezaváhal však. Nadto našel v siru Francisi Cromartym odhodlaného pomocníka.
Co se týká Proklouze, byl připraven a čekal jen na rozkazy. Pánův nápad ho nadchl. Vycítil pod ledovým obalem srdce, duši. Začínal mít Philease Fogga rád.
Zbýval průvodce. Na čí stranu se v této věci přikloní? Nebude zaujat pro hindy? Kdyby odmítl svou pomoc, bylo by třeba zajistit si aspoň jeho neutralitu.
Sir Francis Cromarty se ho na to zeptal rovnou.
„Pane generále,“ odpověděl mu průvodce, „jsem Párs a toto je párská žena. Poroučejte tedy.“
„Správně,“ řekl na to Mr. Fogg.
„Ale přece jen mějte na paměti,“ ozval se znovu Párs, „že nám hrozí nejen ztráta života, ale i strašlivé mučeni, budeme-li dopadeni. S tím tedy počítejte.“
„Počítáme,“ odpověděl Mr. Fogg. „Myslím, že musíme vyčkat noci, než začneme jednat, ne?“
„Myslím si to také,“ řekl průvodce.
Statečný hind jim pověděl některé podrobnosti, týkající se oběti.
Byla to Indka proslavená svou krásou, z párského kmene, dcera boha-tého bombajského obchodníka. V Bombaji se jí dostalo úplného anglic-kého vzdělání a podle jejich způsobů a vzdělanosti by byl každý soudil, že je to Evropanka. Jmenovala se Auda.
Jako sirotka ji proti její vůli provdali za starého rádžu z Bundél-khandu. Za tři měsíce poté ovdověla. Protože věděla, jaký osud ji čeká, uprchla, vzápětí však byla dopadena a rádžovi příbuzní, kteří měli zájem na její smrti, vydali ji této popravě, před níž, jak se zdálo, ne-bylo pro ni úniku.
Toto vyprávění mohlo jen utvrdit pana Fogga a jeho společníky v jejich šlechetném rozhodnutí Bylo rozhodnuto, že průvodce zavede slona k pagodě v Piládží a že se k ní přiblíží co nejvíc.
Po půl hodině zastavili v houštině, na pět set kroků od pagody, kte-rou nebylo vidět. Výkřiky fanatiků se však daly zřetelně rozeznat.
Hovořili nyní o způsobu, jak se dostat k oběti. Průvodce znal pa-godu v Piládží, v níž podle jeho tvrzení byla mladá žena uvězněna. Dá se do ní vniknout některým vchodem, až celá tlupa bude pohřížena v opilý spánek, nebo bude nutno probourat zeď? To se dalo rozhod-nout teprve v daném okamžiku na místě samém. Nebylo však nejmenší pochybnosti o tom, že únos musí být proveden ještě téže noci, a nikoli až za svítání, kdy bude oběť vedena na hranici. V té chvíli už ji žádný lidský zásah nezachrání.
Mr. Fogg a jeho společnici čekali, až nastane noc. Jakmile se k šesté hodině večerní setmělo, rozhodli se propátrat okolí pagody. Poslední výkřiky fakírů umlkaly. Indové byli asi podle svého zvyku zmoženi těžkou opilostí z „hangu“, tekutého opia smíšeného s odvarem z ko-nopí. Snad bude možné proklouznout mezi nimi až k chrámu.
Párs, následován panem Foggem, sirem Francisem Cromartym a Proklouzem, postupoval nehlučně mezi stromy. Po deseti minutách plížení pod větvemi dospěli k břehu říčky a ve svitu železných svícnů, na jejichž hrotech hořela pryskyřice, spatřili hromadu nakupených po-len. Byla to hranice ze vzácného santálového dříví, nasáklá již vonným olejem. Na ní spočívalo nabalzamované tělo rádži, které mělo být upáleno zároveň s jeho vdovou. Na sto kroků od hranice se tyčila pa-goda, jejíž minarety prorážely v šeru nad koruny stromů.
„Pojďte,“ řekl tiše průvodce.

A následován svými společníky, začal se dvojnásob opatrně plížit vysokým bylím.
Ticho bylo rušeno už jen šuměním větru ve větvích.

Brzy se průvodce zastavil na okraji mýtiny. Ozařovalo ji několik pochodní. Půda byla poseta skupinami spáčů, přemožených opilstvím. Vypadalo to jako bojiště plné mrtvol. Muži, ženy, děti, všechno v jediné směsici. Několik opilců tu a tam ještě chroptělo.

V pozadí se mezi hustým stromovím zvedal jako v mlhách piladž-ský chrám. K velkému průvodcovu zklamání však rádžova stráž bděla v mihotavém svitu pochodní a přecházela sem a tam s tasenými meči. Dalo se předpokládat, že kněží uvnitř rovněž bdí.

Párs dále nešel. Poznal, že je nemožné vynutit si přístup do chrámu násilím, a vedl své společníky zpět.

Phileas Fogg a sir Francis Cromarty pochopili stejně jako on, že z této strany se nelze o nic pokoušet. Zastavili se a tiše spolu hovořili.

„Počkejme ještě," řekl brigádní generál, „je teprve osm hodin. Možná že stráže také zdolá spánek."

„Opravdu, to je možné," odpověděl Párs.

Phileas Fogg a jeho společníci tedy ulehli u kmene stromu a čekali.

Jak pomalu se jim vlekl čas! Průvodce je chvílemi opouštěl a chodil zkoumat okraj lesa. Rádžovy stráže stále bděly ve světle pochodní a okny pagody prorážel mdlý přísvit.

Čekali tak do půlnoci. Situace se nezměnila. Tam na druhé straně byli stále stejně bdělí. Bylo zřejmé, že s usnutím strážců se nedá počítat. Podle všeho zůstali ušetřeni opilosti z „hangu". Bylo tedy nutno jednat jinak a vniknout do pagody otvorem proraženým ve zdi. Zbývalo zjistit, zda kněží bdí u své oběti stejně svědomitě jako strážci u chrámových dveří.

Po poslední rozpravě průvodce prohlásil, že je hotov vyrazit. Mr. Fogg, sir Francis Cromarty a Proklouz ho následovali. Šli značnou oklikou, aby se dostali k zadní stěně pagody.

Okolo půl jedné dospěli k úpatí zdi, aniž se s kým setkali. Z této strany nebyla pagoda střežena, zato však zde nebylo vůbec žádné okno ani dveře.

Noc byla tmavá. Měsíc v poslední čtvrti se sotva zvedl nad obzor, stíněn temnými mraky. Pod vysokými stromy byla tma ještě hustší.

Nestačilo však dostat se ke zdi, bylo ještě třeba prorazit v ní otvor. Phileas Fogg a jeho společníci k tomu neměli jiný nástroj než své ka-pesní nože. K velkému štěstí byly zdi chrámu zbudovány ze směsi cihel a dříví, která se dala snadno probourat. Jakmile byla odstraněna první cihla, ostatní se daly uvolnit snadno.

Dali se do těžké práce, snažíce se působit co nejméně hluku. Párs z jedné strany a Proklouz z druhé pracovali na uvolňování cihel, aby vznikl otvor široký asi dvě stopy.

Práce pokračovala, když tu se uvnitř chrámu ozval výkřik a téměř vzápětí mu odpověděly jiné výkřiky zvenčí.

Proklouz s průvodcem ustali v práci. Byli prozrazeni? Byl vyhlášen poplach? Nejzákladnější opatrnost jim přikazovala, aby se vzdálili, což učinili, stejně jako Phileas Fogg a sir Francis Cromarty. Znovu se při-krčili pod ochranu lesa a čekali, až poplach - byl-li to poplach -utichne, připraveni pokračovat pak v práci.

Avšak v této osudově nepříhodné chvíli se u zadní zdi pagody ob-jevily stráže a rozmístily se tam tak, že jim znemožnily jakýkoli přístup.

Bylo by těžké vypsat zklamání čtyř mužů, vyrušených z díla. Jak nyní zachrání oběť, když se k ní nemohou dostat? Sir Francis Cromarty se hryzl do zaťaté pěsti. Proklouz zuřil a průvodce měl co dělat, aby ho uklidnil. Chladnokrevný Fogg čekal, aniž dal najevo své city.

„Snad nám už nezbývá než odejít," řekl brigádní generál tichým hlasem.

„Nezbývá nám než odejít," potvrdil průvodce.

„Počkejte," řekl Fogg. „Stačí, když budu v Iláhábádu zítra před polednem."

„Ale v co ještě doufáte?" otázal se sir Francis Cromarty. „Za pár hodin začne svítat a ..."

„Příležitost, která nám uniká, může se naskytnout v poslední chvíli." Brigádní generál se snažil číst v očích Philease Fogga.

Načpak spoléhá ten chladný Angličan? Chce se v okamžiku oběti vrhnout k mladé ženě a přímo ji vyrvat katům z rukou?

To by bylo šílenství, a jak by bylo možno připustit, že tento člověk je do té míry šílený? Nicméně se sir Francis Cromarty uvolil vyčkat rozuzlení toho strašlivého výjevu. Průvodce však nenechal své společ-níky na místě, kam se uchýlili a zavedl je na okraj mýtiny, kde se ukrývali předtím. Tam, chráněni skupinou stromů, mohli pozorovat hloučky spáčů.

Proklouz, usazený na nižších větvích stromu jako na hřadě, pře-mílal zatím v hlavě nápad, který mu zprvu projel mysli jako blesk a nakonec se mu pevně usadil v mozku.

Z počátku si říkal: „Takové bláznovství!" a nyní si v duchu opa-koval: „A konec konců, pročpak ne? Je to přece jen možnost, možná že jediná, a oni jsou tak zpitoměli!"

Buď jak buď, Proklouz svůj nápad jinak nevyslovil, nemeškal však a sklouzl pružně jako had na nejnižší větve stromu, jejichž konce se skláněly až k zemi.

Hodiny plynuly a brzy několik světlejších odstínů ohlásilo blížící se den. Přitom však tma byla ještě hluboká. Nadešla pravá chvíle. Spící dav jako by vstával z mrtvých. Skupiny se začaly hýbat. Ozvaly se údery tamtamů. Znovu se rozlehl zpěv a křik. Pro nešťastnici nastala hodina smrti.

Vskutku, vrata pagody se otevřela. Zevnitř zasvitla jasnější zář.

Mr. Fogg a sir Francis Cromarty zahlédli v plném světle oběť, kterou dva kněží vlekli ven. Dokonce se jim zdálo" že se

nešťastnice snaží unik-nout svým katům, střásajíc se sebe v krajním pudu sebezáchovy opilou ztrnulost. Siru Francisu Cromartymu se sevřelo srdce, a když křečo-vitým pohybem stiskl ruku Phileasu Foggovi, ucítil, že tato ruka drží otevřený nůž.
V tom okamžiku se dav zavinil. Mladá žena upadla znovu do mrákot, vyvolaných dýmem z konopí. Kráčela zástupem fakírů, kteří ji vyprovázeli svým náboţným pokřikem.
Phileas Fogg a jeho společníci se vmísili mezi poslední řady zástupu a šli za ním. Za dvě minuty došli na břeh řeky a stanu li na necelých padesát kroků od hranice, na níž ležel mrtvý rádža. V polotmě viděli oběť, zcela netečnou, ležící vedle manželovy mrtvoly.

Pak byla přinesena pochodeň a dřevo nasáklé olejem v mžiku vzplanulo.

V tu chvíli sir Francis Cromarty s průvodcem zadrželi Philease Fogga, který se v nerozumném návalu šlechetnosti vrhl k hranici...

Phileas Fogg je však již od sebe odstrčil, když se scéna nenadále změnila. Ozval se zděšený křik. Celý zástup se v hrůze vrhl k zemi.

Starý rádža zřejmě tedy nebyl mrtev, neboť bylo vidět, jak se náhle vztyčil jako přízrak, zvedl v náručí mladou ženu a seskočil s hranice uprostřed oblaků dýmu, v nichž vyhlížel jako duch.

Fakírové, strážci, kněží, zachváceni náhlým děsem, leželi zde tváří k zemi, neodvažujíce se zvednout oči a popatřit na zázrak.
Bezvládná oběť spočívala na silných pažích, které ji nesly, aniž, jak se zdálo, cítily její váhu. Mr. Fogg a sir Francis Cromarty se zarazili. Pár sklonil hlavu a Proklouz asi nebyl ohromen o nic méně...

Zmrtvýchvstalý došel až k místu, kde zůstali Mr. Fogg a sir Francis Cromarty, a krátce řekl:
„Zmizme odtud!“
Byl to sám Proklouz, který se v hustém dýmu připlížil až k hranici.
Byl to Proklouz, který využil zatím ještě hluboké tmy a vyrval mladou ženu z náruče smrti. Byl to Proklouz, který hrál svou úlohu s pocitem odvážného štěstí, když procházel středem všeobecného zděšení.
Za okamžik zmizeli všichni čtyři v lese a slon je odtud unášel rych-lým klusem. Avšak výkřiky, povyk a kulka, která Phileasu Foggovi pro-vrtala klobouk, daly jim na srozuměnou, že lest byla prohlédnuta.

A vskutku, na planoucí hranici se rozpadalo tělo starého rádži.
Kněží, kteří se vzpamatovali z hrůzy, pochopili, že šlo o únos.
Ihned se vrhli do lesa. Strážci je následovali. Zahájili střelbu, únosci však prchali rychle a za pár okamžiků se octli mimo dosah střel a šípů.

Kapitola čtrnáctá
v níž Phileas Fogg projede celým překrásným údo-lím Gangy, aniž mu napadne, aby se na ně podíval

Odvážný únos se zdařil. Ještě hodinu poté se Proklouz smál radostí nad svým úspěchem. Sir Francis Cromarty stiskl nebojácnému hochovi ruku. Pán mu řekl: „Dobře,“ což se z úst tohoto gentlemana rovnalo vysokému uznání. Proklouz odpověděl, že všechna čest v tomto ohledu náleží jeho pánu. Co se jeho samého týká, dostal prý jen ten „směšný“ nápad, a teď se smál při pomyšlení, že on, Proklouz, bývalý učitel tělo-cviku a četař požárního sboru, byl na pár okamžiků zesnulým chotěm půvabné ženy, starým nabalzamovaným rádžou.

Mladá Indka neměla tušení o tom, co se zběhlo. Zabalena do ces-tovních přikrývek spočívala na jednom z obou sedátek.

Slon, vedený Pársem s naprostou jistotou, běžel zatím lesem, dosud temným. Za hodinu poté, co vyrazil od pagody v Piláždí, pustil se napříč nesmírnou plání. V sedm hodin se zastavili. Mladá žena byla stále ještě ve stavu úplné vyčerpanosti. Průvodce jí dal napít několik douš̌ků vody s pálenkou, zdálo se však, že omamné účinky, které ji zbavují sil, ještě nějakou dobu potrvají.
Sir Francis Cromarty, který znal následky opilosti vyvolané vde-chováním výparů z konopí, nijak se o ni nestrachoval. Jestliže zotavení mladé Indky neznepokojovalo mysl brigádního generála, byl méně klidný, pokud šlo o budoucnost. Neváhal říci Phi-leasu Foggovi, že zůstane-li paní Auda v Indii, upadne nevyhnutelně do rukou svých katů. Tito zaslepenci jsou roztroušeni po celém polo-ostrově a bezpochyby by se dokázali navzdory anglické policii zmocnit své oběti znovu, ať už v Madrásu, v Bombaji nebo v Kalkatě. A na dotvrzení svých slov uvedl sir Francis Cromarty podobnou příhodu, k níž došlo před nedávnem. Řekl, že podle jeho názoru nebude mladá. žena v opravdovém bezpečí, dokud neopustí Indii.

Phileas Fogg na to odpověděl, že bude mít jeho úvahy na paměti a že mu podá zprávu.
K desáté hodině oznámil průvodce, že se blíží ke stanici v Iláhá-bádu. Tam zase začínala přerušená železniční trať, jejíž vlaky zdolá-vají za necelý den a noc vzdálenost dělící Iláhábád od Kalkaty.

Phileas Fogg mohl tedy být na místě včas, aby nastoupil na osobní parník, vyjíždějící teprve v poledne příštího dne, 25. října, do Hongkongu.
Mladou ženu uložili do pokoje, který najali na nádraží. Proklouz dostal rozkaz nakoupit pro ni různé toaletní potřeby, šaty, šál, kože-šiny atd., všechno, co najde. Pán mu otevřel neomezený úvěr.
Proklouz ihned odešel a pustil se do městských ulic. Iláhábád je město nejuctívanějšího indického boha, protože je vystavěn na soutoku dvou posvátných řek, Gangy a Džamny, jejich? vody vábí poutníky z celého poloostrova. Je ostatně známo, že podle legend Rámájany pramení Ganga v nebi, odkud z Brahmovy milosti stéká na zemi.

I při obstarávání nákupů zhlédl Proklouz brzy město,- kdysi chrá-něné mohutnou pevností, proměněnou nyní ve státní věznici. V tomto městě, kdysi průmyslovém a obchodním, nebylo ani obchodu, ani prů-myslu. Proklouz marně hledal obchod s galanterním zbožím, jako by byl někde na Regent Street, pár kroků od obchodu firmy Farmer a spol. Teprve u vetešníka, starého tvrdohlavého žida, našel věci, které potře-boval, šaty ze skotské látky, široký plášť a honosný vydři kožich, za nějž neváhal zaplatit sedmdesát pět liber (1875 fr.). Pak se vítězoslavně vrátil na nádraží.
Paní Auda začala přicházet k vědomí. Účinky, vyvolané u ní kněží-mi v Piládží, pozvolna mizely a její krásné oči nabývaly zase veškeré své indické něhy.
Když Ysaf Ydol, král básníků, oslavuje půvaby královny z Ahméd-nagaru, vyslovuje se o nich takto:
„Její lesknoucí se vlas, přesně rozdělený ve dví, lemuje ladné obrysy jemných bílých tváři, zářících hladkosti a svěžesti. Ebenové obočí má tvar a mohutnost oblouku zasvěceného Kamovi, bohu lásky, a pod jejími dlouhými hedvábnými řasami, v černé zřítelnici velkých čistých očí, plují nejryzejší odlesky nebeského světla jako v posvátných jeze-rech Himálaje. Jemné, stejnoměrné bílé zuby se třpytí mezi usmívají-cími se rty jako krůpěje rosy v pootevřeném lůně granátového květu. Její drobná ouška se souměrnými závity, její narůžovělé ruce, její oblé nožky, něžné jako lotosové poupě, září leskem nejkrásnějších cejlon-ských perel, nejkrásnějších golkondských démantů. Útlý a pružný pas, který lze obejmout jednou rukou, zdůrazňuje půvabnou křivku jejích zaoblených boků a bohatost jejího poprsí, v němž kvetoucí mládí vy-stavuje svůj nejcennější poklad pod hedvábnými záhyby tuniky, zdá se být vymodelována z ryzího stříbra božskou rukou Vikrakarmy, věč-ného sochaře.“
Stačí však říci bez jakékoli básnické nadsázky, že paní Auda, vdova po rádžovi z Bundélkhandu, byla půvabná žena v plném evropském smys-lu tohoto slova. Mluvila anglicky velmi čistě a průvodce nijak nepřehá-něl, když tvrdil, že vzdělání učinilo z mladé párské ženy jiného člověka.
Vlak se zatím chystal k odjezdu z iláhábádské stanice. Párs čekal. Mr. Fogg mu vyplatil smluvenou mzdu a nezvýšil ji ani o čtvrt pence. To poněkud udivilo Proklouze, který věděl, zač za všechno má jeho pán co děkovat průvodcově oddanosti. Párs dal vlastně v Piládží dobro-volně v sázku svůj život, a kdyby se to hindové později dověděli, sotva by unikl jejich pomstě.

Zbývala otázka, co s Kijúnim. Co udělat se slonem, tak draze koupeným?
Phileas Fogg však už byl rozhodnut.

„Pársi,“ řekl průvodci, „byl jsi úslužný a oddaný. Zaplatil jsem ti za služby, ne však za oddanost. Chceš tohoto slona? Je tvůj.“ Průvodci zazářily oči.
„Vaše důstojnost mi dává celé jmění!“ zvolal.
„Vezmi si ho,“ řekl Mr. Fogg, „a ještě zůstanu tvým dlužníkem.“
„Výborně!“ vykřikl Proklouz. „Ber, příteli! Kijúni je dobré a statečné zvíře.“
Přistoupil k slonovi a podal mu několik kousků cukru.
„Tu máš, Kijúni, tu máš, tu máš!“

Slon několikrát spokojeně zamručel. Pak uchopil Proklouze v pase, ovinul chobot kolem něho a zvedl jej až nad hlavu. Proklouz se nijak nepo-lekal, polaskal zvíře, které ho měkce postavilo zpátky na zem, a na stisk chobotu dobrého Kijúniho odpověděl mocný stisk ruky dobrého chlapce.
Za chvíli Phileas Fogg, sir Francis Cromarty a Proklouz, pohodlně usazení v železničním voze, v němž paní Auda zaujímala nejlepší místo, ujížděli plnou parou k Banárasu.

Nanejvýš osmdesát mil dělí toto město od Iláhábádu a tato vzdá-lenost byla zdolána za dvě hodiny.

Během cesty se mladá žena vzpamatovala úplně, omamné páry z konopí se rozplynuly.

Jaký byl její údiv, když zjistila, že sedí, ve vlaku, v oddíle ověšeném evropskými kusy oděvu, mezi cestujícími, které vůbec nezná!
Zprvu ji její společníci zahrnovali péčí a povzbuzovali troškou likéru, potom jí brigádní generál vyprávěl, co se událo. Zdůraznil jednak obětavost Philease Fogga, který neváhal dát v sázku život, aby ji zachránil, a jednak závěr dobrodružství, o který se zasloužila Pro-klouzova smělá obraznost.
Mr. Fogg ho nechal domluvit, aniž řekl slovo. Proklouz, celý za-hanbený, opakoval: „Vždyť to nestálo za řeč!“
Paní Auda vřele poděkovala svým zachráncům, více slzami než slovy. Její krásné oči tlumočily vděčnost lépe než její rty. Pak se v du-chu přenesla zpátky k výjevům „sati“, znovu spatřila indickou zemi, v níž na ni číhá ještě tolik nebezpečí, a roztřásla se hrůzou.
Phileas Fogg chápal, co se děje v mysli paní Audy, a aby ji upokojil, nabídl jí, ostatně velmi chladně, že ji doprovodí do Hongkongu, kde bude moci zůstat, dokud celá věc nevymizí lidem z paměti.
Paní Auda jeho nabídku vděčně přijala. Právě v Hongkongu žije jistý její příbuzný, Párs jako ona, jeden z největších obchodníků v městě, které je úplně anglické, přestože leží na výběžku čínského pobřeží.
V půl jedné zastavil vlak na stanici v Banárasu. Bráhmanské legen-dy tvrdí, že toto město stoji na místě někdejšího Kásí, které bylo zavě-šeno v prostoru mezi nadhlavníkem a nadirem jako hrobka Moha-medova. Avšak v této realističtější době Banáras, kterému orientalisté říkají indické Athény, stál zcela prozaicky na zemi a Proklouz na oka-mžik zahlédl jeho cihlové domy a hliněné chatrče, které mu dodávaly naprosto zoufalý vzhled bez jakéhokoli místního zabarvení.
Zde musel vystoupit sir Francis Cromarty. Jednotky, k nimž se vracel, byly utábořeny několik mil na sever od města. Brigádní generál se tedy rozloučil s Phileasem Foggem, popřál mu co nejvíc úspěchu a přál mu také, aby mohl svou cestu opakovat způsobem méně origi-nálním, zato však prospěšnějším. Mr. Fogg lehce stiskl svému společ-níku konečky prstů. Paní Auda mu poděkovala vroucněji. Řekla, že nikdy nezapomene, zač siru Francisi Cromartymu vděčí. Co se týká Proklouze, cítil se poctěn generálovým opravdovým stiskem ruky. Celý dojat kladl si v duchu otázku, kdy a jak by mu mohl projevit svou od-danost. Poté je brigádní generál opustil.

Od Banárasu sledovala železnice část údolí řeky Gangy. Za okny vagónu se v dosti jasném počasí ukazovala proměnlivá krajina Beharu, potom hory pokryté zelení, ječná, kukuřičná a pšeničná pole, říčky a jezírka, oživená zelenavými krokodýly, pěkně upravené vesnice a do-sud zelené lesy. Několik slonů a krav zebu s tučným hrbem se přišlo vykoupat ve vodách posvátného toku a přes pokročilé roční období a chlad se v něm koupaly i skupiny hindů obojího pohlaví, kteří nábožně vykonávali posvátný obřad omývání. Tito věřící, zapřisáhlí ne-přátelé buddhismu, jsou zanícenými přívrženci bráhmanského nábo-ženství, ztělesněného ve třech osobách: Višnu je sluneční božstvo, Šiva je božské ztělesnění přírodních sil a Brahma je nejvyšší vládce kněží a zákonodárců. Jakým okem však měli Brahma, Šiva a Višnu hledět na tuto Indii, nyní „poangličtěnou“, když kdekterý parník s řevem projížděl posvátnými vodami Gangy a kalil je a plašil racky, létající nad její hladinou, želvy, hemžící se v mělčinách, a zbožné lidi, odpo-čívající po celé délce jejích břehů?
Celá ta podívaná míjela kolem jako blesk a často bílý oblak páry skryl její podrobnosti. Cestující jen tak tak zahlédli pevnost Šunar, dvacet mil na jihovýchod od Banárasu, někdejší opevněné sídlo rádžů z Biháru, Gázpúr a jeho známé továrny na výrobu růžové vody, hrobku lorda Cornwallise, vztyčenou na levém břehu Gangy, opevněné město Buxar, velké průmyslové a obchodní město Patnu, hlavní indické stře-disko obchodu s opiem, Mongir, město víc než evropské, anglické jako Manchester nebo Birgmingham, známé svými slévárnami, dílnami na výrobu nožířského zboží a sečných zbraní, jehož vysoké komíny plivaly do Brahmova nebe černý kouř - pravá rána pěstí do této země snů!
Pak nadešla noc a uprostřed řevu tygrů a medvědů a vytí vlků, prchajících před lokomotivou, ujížděl vlak plnou rychlostí a z divu Bengálska už nebylo vidět nic, ani Golkondu, ani zříceniny Guru, ani Muršedábád, který kdysi býval hlavním městem, ani Bardhamán, ani Huglí, ani Čandarnagar, francouzský opěrný bod na indickém území, nad nímž by byl Proklouz s hrdostí uviděl vlát prapor své vlasti.
Konečně v sedm hodin ráno dorazili do Kalkaty. Parník do Hong-kongu měl zvednout kotvu až v poledne. Phileas Fogg měl tedy před sebou pět hodin času.
Podle svého cestovního plánu měl náš gentleman dorazit do indic-kého hlavního města 25. října, třiadvacet dní po odjezdu z Londýna, a přijel tam ve stanovený den. Neměl tedy ani zpoždění, ani náskok. Dva dni, získané mezi Londýnem a Bombají, byly bohužel ztraceny - víme jak - na cestě napříč indickým poloostrovem, lze však mít za to, že Phileas Fogg jich nelitoval.

Kapitola patnáctá
v níž se vaku s bankovkami ulehčí o dalších pár tisíc liber

Vlak zastavil na nádraží. Proklouz vystoupil z vagónu první a po něm učinil totéž Mr. Fogg, který pomohl své mladé společnici na ná-stupiště. Phileas Fogg počítal, že se odebere rovnou na parník, odplou-vající do Hongkongu, aby tam zajistil pohodlné místo paní Audě, kterou nechtěl opustit, dokud bude v zemi pro ni tak nebezpečné. V okamžiku, kdy se Mr. Fogg chystal vyjít z nádraží, přistoupil k němu strážník a zeptal se:
„Pan Phileas Fogg?“
„To jsem já.“
„A tento člověk je váš sluha?“ ptal se dále strážník, ukazuje na Proklouze.
„Ano.“
„Račte jít oba se mnou.“
Mr. Fogg neučinil ani jediný pohyb, kterým by mohl dát najevo sebemenší překvapení. Strážník byl představitel zákona a zákon je pro každého Angličana svatý. Proklouz se chtěl podle svého francouzského zvyku dát do rozumování, strážník se ho však dotkl svou hůlkou a Phileas Fogg mu pokynul, aby uposlechl.
„Může tato mladá dáma jít s námi?“ zeptal se Mr. Fogg. „Může,“ odpověděl strážník.
Strážník zavedl pana Fogga, paní Audu a Proklouze k jedné palki-gari, čtyřkolovému vozu se čtyřmi sedátky, taženému párem koní. Vůz se dal do pohybu. Po cestě, která trvala asi dvacet minut, nikdo ne-promluvil.
Vůz projížděl zprvu „černým městem“, úzkými uličkami mezi cha-trčemi, v nichž se hemžilo pestré, špinavé a otrhané obyvatelstvo, po-tom jel evropským městem, jemuž dodávaly veselého vzhledu cihlové domy, zastíněným kokosovými palmami a ježícím se lodními stěžni, jímž už v této časné ranní hodině projížděli elegantní jezdci na koních a nádherná spřežení.
Palkigari se zastavila před prostě vyhlížejícím obytným domem, který však, jak se zdálo, nebyl určen k bydlení. Strážník poručil svým vězňům - opravdu si tento název zasloužili, - aby vystoupili, pak je zavedl do místnosti se zamřížovanými okny a řekl jim:
„V půl deváté budete předvedeni před soudce Obadiu.“
Pak odešel, zamknuv dveře.
„Tak vida, jsme v pasti!“ zvolal Proklouz a sklesl na židli.
Paní Auda se ihned obrátila k panu Foggovi a řekla mu hlasem, jehož neklid se marně snažila zastřít:
„Pane, musíte mě opustit. To kvůli mně vás pronásledují. Za to, že jste mě zachránil!“
Phileas Fogg odpověděl pouze, že to není možné. Být stíhán za to, co se zběhlo kolem satí! To je nepřípustné! Jak by se mohli žalobci odvážit předstoupit před soud? Jde o nějaký přehmat. Mr. Fogg ještě dodal, že v žádném případě mladou ženu neopustí a že ji doveze až do Hongkongu.
„Ale loď vyjíždí v poledne!“ poznamenal Proklouz.
„Před polednem budeme na palubě,“ odpověděl chladnokrevný gentleman prostě.

Prohlásil to tak rozhodným tónem, že se Proklouz nemohl ubránit, aby si v duchu neřekl:

„U sta hromů, to je pravda! Před polednem budeme na palubě!“

Vůbec ho to však neuklidnilo.

V půl deváté se dveře místnosti otevřely. Objevil se opět strážník a zavedl vězně do sousední síně. Byla to soudní síň a dosti početné obecenstvo, složené z Evropanů i domorodců, obsadilo si v ní už místa.

Mr. Fogg, paní Auda a Proklouz usedli na lavici proti křeslům, vyhrazeným soudci a písaři.

Takřka vzápětí vešel soudce Obadia, následován písařem. Byl to tlustý, kulatý človíček. Sňal paruku visící na hřebíku a hbitě si ji na-sadil na hlavu.

„První případ,“ řekl.

V tom si však sáhl na hlavu a vykřikl:

„Počkat! To přece není má paruka!“

„Vskutku, pane Obadio, to je moje,“ řekl písař.

„Milý pane Oysterpufe, jakpak má soudce vynášet správné rozsudky, když má na hlavě písařovu paruku!“

A vyměnili si paruky. Za tohoto úvodu v Proklouzovi všechno vřelo netrpělivosti, neboť se mu zdálo, že ručička na hranatém ciferníku obrovských hodin v soudní síni postupuje strašnou rychlosti.

„První případ,“ ozval se znovu soudce Obadia.

„Phileas Fogg?“ řekl písař Oysterpuf.

„Zde,“ odpověděl Mr. Fogg.

„Proklouz?“

„Přítomen,“ ozval se Proklouz.

„Dobrá,“ řekl soudce Obadia. „Obžalovaní, dva dni na vás číhala policie u všech vlaků z Bombaje.“

„A z čeho jsme vlastně obviněni?“ vykřikl netrpělivý Proklouz. „Hned se to dovíte,“ odpověděl soudce.

„Pane,“ ozval se Mr. Fogg, „jsem anglický občan a mám právo...“

„Nebylo s vámi zacházeno dost ohleduplně?“ zeptal se Mr. Obadia „To nemohu říci.“

„Dobrá! Nechť předstoupí žalobci.“

Na soudcův rozkaz se otevřely dveře a zřízenec uvedl do soudní síně tři hindské kněze.

„Tak to je ono,“ zabručel Proklouz, „to jsou ti darebáci, co chtěli upálit naši mladou dámu!“

Kněží stanuli před soudcem a písař začal hlasitě předčítat obžalobu pro svatokrádež, podanou na pana Philease Fogga a na jeho sluhu, kteří byli obviněni ze znesvěceni místa, považovaného podle bráhmanského náboženství za posvátné.

„Slyšel jste?“ zeptal se soudce Philease Fogga.

„Ano, pane,“ odpověděl Mr. Fogg, dívaje se na hodinky, „a přiznávám se.“

„Á, tak vy se přiznáváte?“

„Přiznávám se a očekávám, že tito tři kněží se zase přiznají k tomu, co chtěli provést u pagody v Piládží.“

Kněží se na sebe podívali. Zdálo se, že vůbec nechápou, o čem obžalovaný mluví.

„To se rozumí,“ vykřikl prudce Proklouz, „u pagody v Piládží, před kterou chtěli upálit svou oběť!“

Nové ohromení kněží a hluboký údiv soudce Obadii.

„Jakou oběť?“ otázal se.

„Koho upálit?

Uprostřed Bombaje?“

„Bombaje?“ vykřikl Proklouz.

„Ovšem. Nejde o pagodu v Piládží, nýbrž o pagodu na Malabar Hillu, v Bombaji.“

„A jako doličný předmět tu máme střevíce hanobitele chrámu,“ dodal písař a položil na svůj psací stůl pár střevíců.

„Moje střevíce!“ zvolal Proklouz, který na vrcholu překvapení nemohl zadržet tento mimovolný výkřik.

Lze si představit, jaký zmatek nastal v pánově i sluhově mysli. Na příhodu v bombajské pagodě už zapomněli, a právě ta je přivedla před kalkatského soudce.

Ve skutečnosti tomu bylo tak, že Fix pochopil, co všechno může z této neblahé příhody vytěžit. Odložil svůj odjezd z Bombaje o dva-nát hodin a stal se na tu dobu poradcem kněží z Malabar Hillu. Slíbil jim vysoké odškodné, neboť dobře věděl, že anglická vláda přečiny takového druhu přísně trestá. Pak je nejbližším vlakem poslal po stopě znesvětitele pagody. Avšak v době věnované na záchranu mladé vdovy Fix a hindové přijeli do Kalkaty dříve než Phileas Fogg a jeho sluha, které měly úřady po telegrafickém vyrozumění zatknout hned, jakmile vystoupí z vlaku.

Posuďte, jaké asi bylo Fixovo zklamáni, když zjistil, že Phileas Fogg dosud do indického hlavního města nepřijel. Musel se domnívat, že zloděj, kterého pronásleduje, vystoupil v některé stanici Peninsular Railway a uchýlil se někam do severních provincii. Čtyři-advacet hodin na něho Fix číhal na nádraží ve smrtelném rozčileni. Jak se zaradoval, když ho ráno spatřil, jak vystupuje z vlaku ve společ-nosti mladé ženy, jejíž přítomnost si opravdu nedovedl vysvětlit! Ihned na něho poslal strážníka a tak byli Mr. Fogg, Proklouz a vdova po rádžovi z Bundélkhandu předvedeni před soudce Obadiu.

A kdyby Proklouz nebyl tolik zaměstnán svým případem, byl by mohl zahlédnout v rohu soudní sině detektiva, sledujícího přelíčeni s pochopitelným zájmem - neboť v Kalkatě, tak jako v Bombaji a tak jako v Suezu, mu zatýkací rozkaz stále ještě chyběl.

Soudce Obadia dal zatím zapsat přiznáni, které uklouzlo Proklou-zovi. Ten by byl dal všechno, co měl, kdyby mohl vzít svůj neprozře-telný výrok zpět.

„Přiznáváte se tedy k činu?“ zeptal se soudce.

„Přiznáváme,“ odpověděl chladně Mr. Fogg.

„Vzhledem k tomu," pokračoval soudce, „vzhledem k tomu, že anglický zákon míní chránit spravedlivě a přísně všechna náboženství obyvatel Indie a že se pan Proklouz přiznal k přečinu spáchanému tím, že svatokrádežnou nohou znesvětil památnou dlažbu pagody na Malabar Hillu v Bombaji dne 20. října, soud odsuzuje řečeného Pro-klouze k patnácti dnům vězeni a k pokutě tří set liber." (7.500 fr.)
„Tři sta liber!" vykřikl Proklouz, kterého se vskutku dotkla jen výše pokuty.
„Tiše!" napomenul ho zřízenec štěkavým hlasem.
„A vzhledem k nedostatku hmotných důkazů o tom, že pán a jeho sluha nebyli spolčeni, a vzhledem k tomu, že pán musí v každém pří-padě nést odpovědnost za činy a skutky jím placeného služebníka, soud nařizuje, aby řečený Phileas Fogg byl zadržen, a odsuzuje ho k osmi dnům vězení a k pokutě sto padesáti liber. Písaři, vyvolejte další případ!"
Fix ve svém koutě zakoušel nevýslovné uspokojení. Phileas Fogg bude zadržen v Kalkatě na osm dní - to bylo víc, než kolik bylo třeba, aby mu došel zatýkací rozkaz.
Proklouz zůstal jako omráčen. Tento rozsudek přivede pána na mizinu. Sázka o dvacet tisíc liber je prohraná, a to všechno jen proto, že jako pravý zevloun vlezl do té zlořečené pagody!
Phileas Fogg se ovládal tak, jako by se ho odsouzení netýkalo, a ne-hnul ani brvou. Avšak v okamžiku, kdy písař vyvolával další případ, vstal a řekl:
„Nabízím kauci."
„Na to máte právo," odpověděl soudce.
Fix ucítil, jak mu přejel mráz po zádech, zase se však uklidnil, když uslyšel, jak soudce, „vzhledem k tomu, že Phileas Fogg a jeho sluha jsou cizinci," stanoví kauci pro každého z nich na obrovskou částku tisíce liber (25.000 fr.).
Kdyby si tedy Mr. Fogg trest neodpykal, přišlo by ho to na dva tisíce liber.
„Zaplatím," řekl gentleman.
A z vaku, který držel v rukou Proklouz, vytáhl svazek bankovek a položil jej na písařův psací stůl.
„Tato částka vám bude vrácena při odchodu z vězení," řekl soudce.
„Zatím vás na základě kauce propouštím na svobodu."
„Pojďme," řekl Phileas Fogg sluhovi.
„Ale ať mi aspoň vrátí střevíce!" vykřikl Proklouz v návalu zlosti. Vrátili mu střevíce.
„Ty přišly hezky draho!" bručel si Proklouz. „Každý na víc než tisíc liber. A ještě k tomu mě tlačí!"
Proklouz, na něhož byl žalostný pohled, kráčel za panem Foggem, který nabídl rámě mladé ženě. Fix zatím ještě doufal, že se zloděj nikdy neodhodlá zanechat u soudu dva tisíce liber a že si odsedí svých osm dní vězení. Pověsil se tedy Foggovi na paty.
Mr. Fogg objednal povoz, do něhož paní Auda, Proklouz a on ihned nastoupili. Fix utíkal za vozem, který se za chvíli zastavil na jednom z městských nábřeží.
Na půl mne odtud kotvila v zátoce loď Rangún s vlajkou, která se vyvěšuje před odplutím, na vrcholu stěžně. Odbila jedenáctá. Mr. Fogg měl hodinu k dobru. Fix ho viděl, jak vystupuje z vozu a nasedá do člunu s paní Audou a se svým sluhou. Detektiv zadupal zlostí.
„Ten bídák!" vykřikl. „On odjíždí! Obětoval dva tisíce liber! Roz-hazuje peníze jako pravý zloděj! Ech, budu ho pronásledovat třeba na konec světa, když to bude nutné, ale povede-li to takhle dál, prask-nou na to všechny ukradené peníze!"
Policejní inspektor uvažoval takto právem. V skutku, od té doby, co Phileas Fogg opustil Londýn, rozházel už po cestě za jízdenky, za odměny, za nákup slona, za kauce a pokuty přes pět tisíc liber (125.000 fr.) a procento ze zachráněné částky, které bylo slíbeno detektivům, zmenšovalo se neustále.

Kapitola šestnáctá
v níž se nezdá, že by Fix měl tušení, o čem se s ním mluví

Rangún, jedna z osobních lodí Poloostrovní a východní společnosti, používaných k plavbě v čínských a japonských mořích, byl železný parník s lodním šroubem, o výtlaku sedmnácti set sedmdesáti tun, se stroji o síle čtyř set koní. Rovnal se Mongolii co do rychlosti, ne však co do pohodlí. Však také paní Auda na něm nebyla zdaleka ubytována tak, jak by si byl Phileas Fogg přál. Konec konců šlo však jen o plavbu dlouhou tři tisíce pět set mil, která mohla trvat jedenáct až dvanáct dní, a mladá žena dokázala, že není na cestách vybíravá.
Během prvních dní této plavby se paní Auda seznámila s Phileasem Foggem blíž. Při každé příležitosti mu projevovala nejhlubší vděčnost. Netečný gentleman jí naslouchal, aspoň na pohled, s největším chladem, aniž dal tónem hlasu nebo nějakým pohybem najevo sebemenší vzrušeni. Dbal, aby mladé ženě nit: nechybělo. V jistou hodinu za ní pravidelně přicházel, ne-li na pohovor, tedy aspoň proto, aby jí na-slouchal. Choval se k ní, jak káže nejpřísnější zdvořilost, avšak s půvabem a překvapivosti automatu, jehož činnost byla vypočítána pro tento účel. Paní Auda dobře nevěděla, co si má myslet, ale Proklouz jí poněkud vysvětlil výstřední povahu svého pána. Pověděl jí, jaká sázka žene gentlemana kolem světa. Paní Auda se usmívala, děkovala mu však konec konců za záchranu života a zachránce u ní rozhodně nemohl ztra-tit na ceně proto, že se na něho dívala pod zorným úhlem vděčnosti.
Paní Auda potvrdila to, co o jejím dojemném osudu vyprávěl hind-ský průvodce. Patřila skutečně ke kmeni, který stojí mezi domorodými kmeny na prvním místě. Mnoho pársk ých obchodníků získalo v Indii velké jmění v obchodě s bavlnou. Jeden z nich, sir James Džidžibhaj, byl anglickou vládou povýšen do šlechtického stavu a paní Auda byla spřízněna s tímto boháčem, žijícím v Bombaji. A ctihodný Džidžíh, synovec sira Džidžibhaje, byl právě onen člověk, k němuž se chtěla v Hongkongu utéci. Najde u něho útočiště a pomoc? To nemohla tvrdit najisto. Mr. Fogg jí na to

odpovídal, že se nemusí znepokojovat a že všechno se urovná s matematickou přesnosti. To byla jeho slova.
Chápala mladá žena, co znamená to strašné určení způsobu? Ne-víme. Jisté však je, že její oči hleděly upřeně do očí pana Fogga, její velké oči, „čiré jako posvátná jezera Himaláje“. Zdálo se však, že ne-přístupný Fogg, upjatý jako nikdy předtím, rozhodně není člověk, který by se do těch jezer vrhl.
První část plavby na Rangúnu ubíhala za skvělých podmínek. Počasí bylo příjemné. Ukazovalo se, že celá tato část nesmírného zálivu, které námořníci říkají „bengálská náruč“, je plavbě parníku příznivá. Ran-gún se brzy setkal s Velkým Andamanem, hlavním ostrovem celé skupi-ny, jejž malebný vrchol Sedlové hory, vysoké dva tisíce čtyři sta stop, ohlašuje plavcům již z velké dálky.
Pobřeží se táhlo zcela nablízku. Divocí ostrované, Papuánci, se vůbec neukázali. Jsou to tvorové stojící na posledním stupni lidského žebříčku, za lidojedy jsou však považováni neprávem.
Měníci se panoráma ostrovů bylo nádherné. Nesmírné lesy maska-renských a arekových palem, bambusu, muškátovníků, teakových stromů, obrovských mimos a stromovitých kapradin pokrývaly zemi v po-předí a vzadu se zvedaly ladné obrysy hor. Na pobřeží se hemžily tisíce vzácných salangan, jejichž jedlá hnízda jsou v Říši nebes hleda-ným pokrmem. Avšak celá ta bohatá podívaná, kterou nabízí Anda-manské souostroví, rychle minula a Rangún chvatně zamířil k Malacké-mu průlivu, který mu měl otevřít přístup do Čínského moře.
Co dělal za této plavby inspektor Fix, zavlečený tak neblaze na okružní cestu lodí? Při odjezdu z Kalkaty zanechal tam příkaz, aby mu byl zatykač, dojde-li konečně, zaslán do Hongkongu. Podařilo se mu vstoupit na palubu Rangúnu, aniž byl zpozorován Proklouzem, a doufal, že se mu podaří zatajit svou přítomnost až do přistání par-níku. Vskutku, bylo by se mu těžko vysvětlovalo, proč je na palubě, aniž by vzbudil podezření u Proklouze, který se o něm musel domnívat, že zůstal v Bombaji. Avšak sama logika událostí ho nutila, aby znovu navázal známost s dobrým hochem. Jak? To se uvidí.
Všechny naděje, všechny tužby policejního inspektora se nyní sou-středily na jediné místo na světě, na Hongkong, neboť parník měl za-stavit v Singapuru příliš krátce, než aby Fix mohl v tomto městě něco podnikat. K zatčení zloděje muselo tedy dojít v Hongkogu, jinak by mu zloděj unikl, tak říkajíc nenávratně.
Hongkong byl vlastně anglickým územím, ale posledním, které leželo na cestě. Odtud se panu Foggovi nabízelo takřka bezpečné útočiště v Číně, v Japonsku, v Americe. Dostane-li Fix v Hongkongu konečně zatýkací rozkaz, který zřejmě cestuje za ním, zatkne Fogga a odevzdá ho do rukou místní policie. Na tom není nic těžkého. A však dál než v Honkongu už by prostý zatýkací rozkaz nestačil. Bylo by za-potřebí extradičního výměru. Jeho vyžádání by znamenalo odklady, průtahy, všelijaké potíže, jichž by dareba využil k tomu, aby unikl nadobro. Selže-li provedení celé věci v Hongkongu, bude nemožné, nebo aspoň velmi nesnadné, provést ji s nějakou nadějí na úspěch znovu.
„A tak tedy,“ opakoval si Fix za dlouhých hodin, které trávil ve své kajutě, „buď bude zatýkací rozkaz v Hongkongu a já svého muže zatknu, nebo tam nebude, a pak musím stůj co stůj zdržet jeho odjezd. Nepovedlo se mi to v Bombaji, nepovedlo se mi to v Kalkatě. Vyjdu-li naprázdno i v Hongkongu, je veta po mé pověsti! Musí se mi to podařit, ať to stojí cokoliv! Ale jakých prostředků mám po-užit, abych zdržel odjezd toho zločečeného Fogga, bude-li toho za-potřebí?“
Fix byl pevně rozhodnut, že se v krajním případě se vším svěří Proklouzovi, že mu ukáže, kdo je pán, jemuž slouží a s nímž dojista není spolčen. Proklouz, kterému se po tomto odhaleni rozbřeskne, bude se asi bát o své dobré jméno a přidá se na jeho, Fixovu stranu. Byl to však přece jen hazardní prostředek, kterého by se dalo použit jen tehdy, kdyby už nezbýval žádný jiný. Jediné Proklouzovo slovo pánovi by stačilo, aby byla celá věc neodvratně zmařena.
Policejní inspektor byl na velkých rozpacích, když tu mu přítom-nost paní Audy ve společnosti Philease Fogga na palubě Rangúnu od-kryla nové vyhlídky.
Co je to za ženu? Jaký sběh okolnosti z ní učinil Foggovu společ-nici? Zřejmě se setkali cestou z Bombaje do Kalkaty. Ale v kterém místě poloostrova? Svedla Philease Fogga a mladou cestovatelku do-hromady jen náhoda? Nebo naopak, nepodnikl tento gentleman cestu napříč Indií jen proto, aby se sešel s onou půvabnou ženou - neboť půvabná je, jen co je pravda! Fix si ji dobře prohlédl v soudní síni u kalkatského soudu.
Lze si představit, jaké asi bylo agentovo znepokojeni. V duchu si kladl otázku, zda tu nejde o nějaký zločinný únos. Ano, tak tomu podle všeho bude! Tato myšlenka se Fixovi zahnízdila v mozku a začal chápat, co všechno může z této okolnosti vy těžit. Ať je mladá žena vdaná nebo ne, jde o únos a v Hongkongu se dají únosci způsobit ta-kové nesnáze, že žádné peníze mu z nich nepomohou.
Nelze však vyčkávat, až Rangún přistane v Hongkongu. Tenhle Fogg má ohavný zvyk skákat z parníku na parník, a než by se celá věc nakousla, mohl by být už daleko.
Bylo tedy důležité upozornit anglické úřady a ohlásit jim příjezd Rangúnu dříve, než z něho Fogg vystoupí. Dalo se to provést velmi snadno, protože parník se měl zastavit v Singapuru a Singapur je spojen s pobřežím Číny telegrafním vedením.
Fix se přece však jen rozhodl, že dříve než začne jednat, vyslechne Proklouze, aby mohl postupovat s větší jistotou. Věděl, že přimět tohoto hocha ke sdílnosti není nic těžkého, a odhodlal se zrušit in-kognito, které do té doby zachovával. Vždyť už nesměl ztrácet čas. Bylo 31. října a již příštího dne měl Rangún zakotvit v Singapuru.
A tak onoho dne vyšel Fix ze své kajuty a vystoupil na horní palubu s úmyslem, že osloví Proklouze „jako první“, při čemž se bude tvářit nanejvýš překvapeně. Proklouz se procházel na přídi, když tu se k němu inspektor vrhl s výkřikem: „Vy zde, na Rangúnu!“

„Pan Fix je na palubě!“ odpověděl Proklouz, celý překvapený, když poznal svého společníka z plavby na Mongolii. „Jakže! Já myslel, že jsme vás nechali v Bombaji, a zatím se s vámi setkávám na cestě do Hongkongu! Nepodnikáte snad sám taky cestu kolem světa?“

„Ne, ne,“ odpověděl Fix, „a počítám, že se zastavím v Hongkongu aspoň na pár dní.“

„Ó," řekl Proklouz, který se na okamžik zatvářil udiveně, „ale jak to, že jsem vás nezahlédl na palubě od té doby, co jsme vypluli z Kal-katy?"
„Víte, nevolnost..., slabší mořská nemoc... Zůstal jsem ležet v ka-jutě... Bengálský záliv mi neslouží tak dobře jako Indický oceán. A co váš pán, pan Phileas Fogg?"
„Těší se plnému zdraví a je přesný jako jeho jízdní řád. Ani jediný den zpoždění. Ach pane Fixi, vy to ještě nevíte, ale cestuje s námi i jistá mladá dáma."
„Mladá dáma?" otázal se agent, který se tvářil zcela tak, jako by nechápal, co chce Proklouz říci.
Proklouz mu však brzy vyložil celý příběh. Vyprávělo tom, co ho potkalo v bombajské pagodě, o tom, jak získali slona za cenu dvou tisíc liber, o satí, o únosu paní Audy, o rozsudku kalkatského soudu a o propuštění na kauci. Fix, který znal poslední část tohoto příběhu, tvářil se, jako by nevědělo ničem, a Proklouz se dával unášet vyprá-věním vlastního dobrodružství posluchači, který jevil tolik zájmu.
„A nemá váš pán nakonec v úmyslu vzít tu mladou ženu s sebou do Evropy?" zeptal se Fix.
„To ne, pane Fixi, to ne! Odevzdáme ji prostě do péče jednoho jejího příbuzného, bohatého obchodníka v Hongkongu."
„Nedá se tedy nic dělat!" řekl si detektiv, neskrývaje své zklamání.
„Skleničku ginu, pane Proklouzi?"
„S radostí, pane Fixi. To je to nejmenší, co bychom mohli vypít na naše shledání na palubě Rangúnu!"

Kapitola sedmnáctá
v níž jde o takové a onaké řeči za plavbu ze Singapuru do Hongkongu

Od toho dne se Proklouz s detektivem setkávali často, ale agent se choval k svému společníku nanejvýš zdrželivě a vůbec se ho nepokoušel přimět k hovoru. Jen jednou nebo dvakrát zahlédl pana Fogga, který rád prodléval ve velkém salónu Rangúnu, buď aby dělal společníka pani Audě, nebo aby podle svého neměnného zvyku hrál whist.
Co se týče Proklouze, zabral se příliš vážně do úvah nad zvláštním osudem, který přivedl Fixe znovu jeho pánu do cesty. A vskutku, každý by se tomu byl přinejmenším podivil. Velice roztomilý a jistě velmi ochotný gentleman, s kterým se člověk nejprve setká v Suezu, který vstoupí na palubu Mongolie, vystoupí v Bombaji, kde, jak říká, má zůstat, a se kterým se člověk znovu setká na Rangúnu, jimž pluje do Hongkongu, který zkrátka sleduje cestovní plán pana Fogga krok za krokem - to stálo za zamyšleni. Byla to přinejmenším prapodivná shoda. Na koho má vlastně tenhle Fix spadeno? Proklouz byl ochoten vsadit se o své papuče - které opatroval jako drahocenný poklad -, že Fix odjede z Hongkongu zároveň s nimi, a pravděpodobně týmž parníkem.
Proklouz by byl mohl přemýšlet sto let, a nebyl by uhodl, jakým posláním byl agent pověřen. Nikdy by si nedovedl představit, že Phileas Fogg je na cestě kolem celé zeměkoule špehován jako zloděj. Protože však je už v lidské povaze nacházet si pro všechno nějaké vysvětleni, Proklouz, náhle osvícen, vyložil si Fixovu neustálou přítomnost po svém, a vskutku, jeho výklad zněl velmi pravděpodobně. Fix podle něho nebyl a nemohl být nikdo jiný než agent puštěný po stopě pana Fogga jeho kolegy z Reformního klubu, aby zjistili, zda cesta byla vy-konána opravdu kolem světa podle dohodnutého cestovního plánu.
„To je jasné, to je jasné!" opakoval si hodný hoch, velice pyšný na svůj důvtip. „Je to špión, kterého nám ti pánové pověsili na paty. Jak nedůstojné! Vždyť Mr. Fogg je tak poctivý, tak čestný člověk! Dát ho sledovat agentem! Ech vy páni z Reformního klubu, tohle vám přijde draho!"
Proklouz, nadšený svým objevem, rozhodl se, že pánovi zatím nic neřekne, neboť se obával, že pán by se právem cítil uražen nedůvěrou, kterou vůči němu projevili jeho protivníci. Slíbil si však, že se při nej-bližší příležitosti Fixovi vysměje ve skrytých narážkách, aniž se při tom sám prozradí.
Ve středu 30. října odpoledne vplul Rangún do Malackého průlivu, který dělí poloostrov stejného jména od Sumatry. Hornaté, velmi srázné a velmi malebné ostrůvky skrývaly veliký ostrov pohledu cestu-jících.
Nazítří ve čtyři hodiny ráno zakotvil Rangún v Singapuru, aby obnovil zásoby uhlí, když předtím získal náskok půl dne proti přede-psané době plavby.
Phileas Fogg si jej zapsal do sloupce zisků a tentokrát vystoupil na břeh, doprovázeje paní Audu, která projevila přání věnovat několik hodin procházce.
Fix, jemuž bylo každé Foggovo hnutí podezřelé, sledoval ho, aniž se sám dal spatřit. Proklouz se v duchu zasmál, když viděl Fixův ma-névr, a šel obstarat obvyklé nákupy.
Singapurský ostrov není veliký ani nijak působivý mi pohled. Chybí mu hory, to jest obrysy. Přece však je půvabný i při své skromnosti. Je to park protkaný krásnými cestami. Hezký kočár, tažený elegant-ním spřežením, dovezeným z Nového Holandska, vozil paní Audu a Philease Fogga mezi hustými palmami s bujným listovím a mezi keři, na nichž roste hřebíček, což jsou vlastně polorozvitá poupata květů. Pepřovníkové houštiny zde nahrazovaly trnité křoviny evropských krajů, ságovníky a obrovité kapradiny s nádhernými listy zpestřovaly vzhled této tropické krajiny a muškátovníky s lesklými listy plnily vzduch pronikavou vůní. V lesích nechyběla stáda hbitých a rozškle-bených opic a v džunglích snad ani tygři. Kdo by se divil, že na po-měrně malém ostrově nebyli tito masožravci do posledního vyhubeni, tomu můžeme odpovědět, že se sem dostávají z Malackého poloostrova, a to tak, že přeplavou mořskou úžinu.
Paní Auda a její společník - který se díval, aniž toho příliš mnoho viděl - vrátili se po dvouhodinové projížďce krajem do města, roz-sáhlého to shluku těžkopádných a hustě směstnaných domů, obklope-ných půvabnými zahradami, v nichž rostou mangovníky, ananasy a všechno nejchutnější ovoce světa.

V deset hodin se vrátili na parník, sledováni, aniž to tušili, in-spektorem, který si musel rovněž zaplatit najatý povoz.

Proklouz je očekával na horní palubě Rangúnu. Dobrý hoch nakoupil několik tuctů mangových plodů, velkých jako středně veliká jablka, na povrchu temně hnědých a hlouběji uvnitř ohnivě červe-ných, jejichž bílý vnitřek se rozplývá na rtech a poskytuje pravým labužníkům nevyrovnatelný požitek. Proklouz byl nesmírně rád, že je může nabídnout paní Audě, která mu za ně velmi mile poděkovala.

V jedenáct hodin měl Rangún skladiště naplněna uhlím, uvolnil kotevní lana a za pár hodin zmizely cestujícím z dohledu vysoké hory Malackého poloostrova, jejichž lesy jsou domovem nejkrásnějších tygrů na světě.

Přibližně třináct set mil dělí Singapur od ostrova Hongkongu, malé anglické državy, oddělené od čínských břehů. Phileas Fogg měl zájem na tom, aby zdolal tuto vzdálenost nanejvýš za šest dní a mohl tak v Hongkongu přestoupit na parník, který měl vyplout 6. listopadu do Jokohamy, jednoho z hlavních japonských přístavů.

Rangún byl značně zatížen. V Singapuru přistoupilo hodně cestu-jících, hindů, Cejloňanů, Číňanů, Malajců a Portugalců, kteří většinou obsadili místa druhé třídy.

Počasí, které bylo do té doby dost hezké, změnilo se při poslední měsíční čtvrti. Moře se rozbouřilo. Občas dul vítr podobný vichřici, k velkému štěstí však od jihovýchodu, což bylo pro plavbu parníku příznivé. Když bylo snesitelně, dal kapitán rozvinout plachty. Rangún, vyzbrojený dvěma stěžni, plul často s dvěma horními a jednou dolní přední plachtou a pod dvojitým účinkem páry a větru se jeho rychlost zvyšovala. Také pluli po vysokých a někdy velmi nepříjemných vlnách podél pobřeží Annámu a Kočinčíny.

Vina však byla spíš na Rangúnu než na moři a cestující, z nichž většina onemocněla, mohli se hněvat jen na parník za to, že jim působí takové trampoty.

Pravda je taková, že lodi Poloostrovní společnosti, které obstarávají plavbu v čínských mořích, mají vážný konstrukční nedostatek. Poměr jejich ponoru při největším zatížení k jejich dutému prostoru je špatně propočítán a následkem toho kladou moři jen chabý odpor. Jejich uzavřený, vodě nepřístupný objem je nedostatečný. Jsou „utopeny“, máme-li použít námořnického výrazu, a při této jejich vlastnosti stačí hodit jim na palubu o pár obyčejných lodních zásilek víc, aby se chod lodi změnil. Tato plavidla jsou tedy velmi podřadného druhu - ne-li co do strojů a parních kotlů, tedy aspoň co do konstrukce proti takovým typům lodí společnosti Messageries franesaises, jako je Im Pé-ratrice nebo Kambodža. Zatím co tyto lodi mohou podle výpočtů inže-nýrů naložit náklad vody, rovnající se jejich vlastní váze, aniž se zač-nou potápět, lodi Poloostrovní společnosti, Golgonda, Korea a konečně i Rangún, nemohou naložit ani šestinu své vlastní váhy, aby neklesly ke dnu.

Za špatného počasí se tedy musela provést rozsáhlá opatření. Ně-kolikrát bylo nutno plout bez plachet a na nejmenší množství páry. Byla to ztráta času, která se Philease Fogga nijak nedotýkala, jak se zdálo, Proklouze však popouzela do krajnosti. Dával vinu kapitánovi, strojníkovi, Společnosti a posílal k čertu všechny, kteří se pletou do lodní dopravy cestujících. Je možné, že na jeho znepokojení měla podíl myšlenka na plynovou lampu, hořící dále na jeho účet v domě na Saville Row.

„Tak vy tedy pospícháte do Hongkongu?“ otázal se ho jednou detektiv.

„Velice pospíchám!“ odpověděl Proklouz.

„Myslíte, že Mr. Fogg má naspěch, aby stihl parník do Jokohamy?“

„Hrozně naspěch.“

„Věříte tedy té podivné cestě kolem světa?“

„Naprosto. A co vy, pane Fixi?“

„Já? Já tomu nevěřím!“

„I vy šibale!“ řekl Proklouz, přimhouřiv oko.

Toto slovo vytrhlo agenta ze zamyšlení. Toto označení ho znepokojilo, aniž dobře věděl proč. Uhodl Francouz všechno? Fix nevěděl, co si má myslet. Ale jak mohl Proklouz poznat detektivovo povolání, které bylo výlučně jeho tajemstvím? A přece, když s ním Proklouz takto mluví, má jistě něco za lubem.

Jednoho dne se stalo, že dobrý hoch zašel dokonce ještě dál, ale tehdy to bylo silnější než on. Nedokázal udržet jazyk na uzdě.

„Poslyšte, pane Fixi,“ zeptal se svého společníka zlomyslným tó-nem, „až doplujeme do Hongkongu, budeme vás tam muset ke své nejhlubší lítosti zanechat?“

„Ale“, odpověděl rozpačitě, „já nevím co myslíte...“

„Nu, kdybyste nás doprovázel dál,“ řekl Proklouz, „považoval bych to pro sebe za velké štěstí. Vida, agent Poloostrovní společnosti, který se nesmí cestou nikde zastavit! Jel jste jenom do Bombaje, a za chvíli budete v Číně! Do Ameriky pak už není daleko a z Ameriky do Evropy zbývá jen skok.“

Fix se pozorně zadíval na Proklouze, který se na něho tvářil co nej-roztomileji, a pak se rozhodl, že se zasměje s ním. Avšak Proklouz, který byl v dobré náladě, se ho zeptal, zda mu „tohleto řemeslo hodně vynáší“.

„Vynáší a nevynáší,“ odpověděl Fix, aniž hnul brvou. „Jsou dobré obchody a špatné obchody. Ale chápete přece, že necestuji na svoje útraty!“

Po této rozmluvě odešel Fix do své kajuty a dal se do uvažování.

Je zřejmě prozrazen. Francouz v něm tím či oním způsobem poznal detektiva. Varoval však už svého pána? Jakou úlohu hraje v celé té věci? Je spolupachatelem, nebo ne? Je všechno prozrazeno, a tudíž odsouzeno k nezdaru? Agent tak strávil několik trudných hodin, hned přesvědčen, že všechno je ztraceno, hned zase doufaje, že Fogg neví, jaká je situace, a nakonec si nebyl jist, k čemu se má rozhodnout.

Zatím se mu mozek uklidnil a Fix se rozhodl, že bude jednat s Proklouzem otevřeně. Nebude-li mít žádoucí podmínky pro Foggovo zatčení v Hongkongu a bude-li se Fogg chystat, aby tentokrát opustil anglické území nadobro, Fix poví

všechno Proklouzovi. Buď je sluha spoluviníkem svého pána, a pak tedy pán ví všechno, a v tomto pří-padě je celá věc ztracena, nebo sluha nemá s krádeží nic společného, a pak je v jeho zájmu, aby se se zlodějem rozešel.
Taková byla tedy situace, pokud šlo o tyto dva lidi, a nad nimi se vznášel Phileas Fogg ve své vznešené lhostejnosti. Vykonával rozumo-vým způsobem svůj oběh kolem zeměkoule, aniž se staralo drobné úlomky hvězd, kroužící kolem něho.
A přitom byla v jeho sousedství, astronomicky vyjádřeno, rušivá hvězda, která by byla měla vyvolávat poruchy v gentlemanově srdci. Ale ne! Půvab paní Audy - k Proklouzovu velkému překvapení -nijak neúčinkoval a poruchy, pokud existovaly, daly se vypočítat mno-hem obtížněji než výchylky Uranu, které vedly k objevení Neptunu.
Ano, pro Proklouze, který vyčetl z očí mladé ženy tolik vděku k pánovi, bylo to každodenním zdrojem překvapeni. Phileas Fogg roz-hodně nemá jiné srdce než to, kterého je zapotřebí k hrdinským činům - ale k milostným, to ne! Po nějakých starostech, které by v něm mohly příhody této cesty vzbudit, nebylo ani stopy. Zato Proklouz nevycházel ze sněni. Jednoho dne, opřen o zábradlí strojovny, po-zoroval mohutný stroj, který se občas rozběhl naplno, když se lodní šroub při mocném zakymácení lodi vynořil z vln. Tu pára vždycky začala unikat ventily, což hodného hocha popouzelo k zlosti.
„Ventily nemají dost závaží!“ vykřikl. „Stojíme na místě! To jsou ti Angličani! Ach, kdyby to byla americká loď, vyletěli bychom možná do vzduchu, ale pluli bychom rychleji!“

Kapitola osmnáctá
v níž Phileas Fogg, Proklouz aFix jdou každý za svou věcí.

V posledních dnech plavby bylo dosti špatné počasí. Vítr velice zesílil. Dul vytrvale od severozápadu a zdržoval chod parníku. Příliš vratký Rangún se povážlivě kymácel a cestují byli právem rozezleni na táhlé vlny, brzdí plavbu, jež vítr zvedal na širém moři.
Třetího a čtvrtého listopadu zuřila bouře. Vichřice mocně bičovala mořskou hladinu. Rangún musel na půl dne svinout plachty a spokojit se s pouhými deseti obrátkami lodního šroubu, aby zdolal vzdouvají se vlny. Všechny plachty byly staženy, a přece zbývalo ještě příliš mnoho lanoví, hvízdajícího v prudkých poryvech větru.
Je pochopitelné, že se. rychlost parníku značně snížila, a dalo se počítat, že dopluje do Hongkongu s dvacetihodinovým nebo dokonce ještě větším zpožděním proti stanovené době, jestliže bouře neustane.
Phileas Fogg se účastnil podívané na běsní moře, útočí, jak se zdálo, přímo proti němu, a zůstával chladný jako obvykle. Jeho čelo se nezachmuřilo ani na okamžik, přestože dvacet hodin zpoždění mohlo ohrozit zdar jeho cesty, neboť by zmeškal odjezd parníku do Jokoha-my. Tento člověk bez nervů však nezakoušel ani znepokojení, ani roz-mrzelost. Zdálo se vskutku, že bouře patří do jeho programu, že s ní počítal předem. Paní Auda, která hovořila se svým společníkem o této nepříjemné okolnosti, viděla, že je stejně klidný jako dříve.
Fix se nedíval na věci stejně. Právě naopak. Bouře se mu zamlou-vala. A dokonce by byl neskonale vděčný za to, kdyby byl Rangún nucen utéci se před bouří někam do přístavu. Každé zmeškání by se mu hodilo, protože by pana Fogga donutilo zdržet se několik dní v Hongkongu. Nebe se svými nápory větru a vichřicí mu konečně za-čalo hrát do ruky. Bylo mu sice trochu špatně, ale co na tom! Nepo-čítal své záchvaty nevolnosti, a zatím co se jeho tělo svíjelo mořskou nemocí, jeho mysl jásala nesmírným uspokojením.
Co se týče Proklouze, snadno uhodneme, v jakém neskrývaném hněvu prožíval tento čas těžké zkoušky. Doposud šlo všechno tak hlad-ce! Zdálo se, že země i voda oddaně slouží jeho pánu. Parníky a vlaky ho poslouchaly. Vítr a pára se spojovaly, aby mu pomáhaly v jeho cestě. Nadešla teď konečně hodina zklamání? Proklouz už nežil svým vlastním životem, jako kdyby dvacet tisíc liber, o něž v sázce šlo, měl vyplatit ze své kapsy. Bouře ho uváděla v zoufalství, vichřice v něm budila vztek a nejraději by byl to neposlušné moře zpráskal. Ubohý hoch! Fix před ním pečlivě skrýval své osobní uspokojení, a dobře činil, protože kdyby byl Proklouz vytušil jeho tajné uspokojení, byl by Fix zažil horké chvíle.
Proklouz zůstával za bouře neustále na horní palubě Rangúnu.
Dole neměl stání, šplhal po ráhnoví, udivoval posádku a pomáhal jí při všem s opičí. dovedností. Stokrát se vyptával kapitána, důstojníků, plavčíků, kteří se nemohli ubránit smíchu, když viděli, jak je milý hoch přiveden z míry. Proklouz chtěl stůj co stůj vědět přesně, jak dlouho bouře potrvá. Odkazovali ho tedy na tlakoměr, kterému se nechtělo stoupat. Proklouz tlakoměrem třásl, ale na ten nic nepůso-bilo, ani otřesy, ani urážky, jimiž nesvědomitý přístroj zasypával.
Konečně se nepohoda utišila. Během 4. listopadu se stav moře změnil. Vítr poskočilo dvě čtvrtiny k jihu a začal být opět příznivý.
Proklouz se rozjasnil zároveň s počasím. Čtvercová plachta a dolní plachty se daly zase rozvinout a Rangún pokračoval v cestě báječnou rychlostí.
Všechen ztracený čas se. však už dohonit nedal. Bylo třeba smířit se s tím, a země v dohledu byla ohlášena teprve šestého v pět hodin ráno. Cestovní plán Philease Fogga počítal s tím, že parník přijede pátého. Přijížděl však teprve šestého. To tedy znamenalo čtyřiadvacet hodin zpoždění a neodvratné zmeškání parníku do Jokohamy.
V šest hodin vstoupil na palubu Rangúnu lodivod a zůstal na můstku, aby vedl loď úžinami až do hongkongského přístavu.
Proklouz umíral touhou podrobit ho výslechu, zeptat se ho, zda parník do Jokohamy už z Hongkongu vyplul. Neodvažoval se však, a raději si zachovával špetku naděje až do posledního okamžiku. Svěřil se se svým znepokojením Fixovi a ten, starý lišák, snažil se ho utěšit a říkal mu, že Mr. Fogg rozluští celou věc tak, že použije parníku pří-štího,

což Proklouze uvádělo na pokraj zuřivosti.
Zatím co si Proklouz netroufal vyptávat se lodivoda, Mr. Fogg se poradil se svým Bradshawem a otázal se klidným tónem řečeného lodi.. voda, zda ví, kdy odjíždí nejbližší loď z Hongkongu do Jokohamy. „Zítra za ranního odlivu," odpověděl lodivod.
„Ó," řekl Mr. Fogg, aniž dal najevo sebemenší údiv.
Proklouz, který byl rozmluvě přítomen, byl by nejraději políbil lodivoda, kterého měl Fix chuť uškrtit.
„A jak se jmenuje ten parník?" zeptal se Mr. Fogg.
„Carnatic," odpověděl lodivod:
„Neměl vyplout už včera?"
„Ano, pane, ale museli na něm opravit jeden kotel, a tak byl odjezd odložen na zítřek."
„Děkuji vám," řekl na to Mr. Fogg a svým mechanickým krokem sestoupil do salónu Rangúnu.
Proklouz se chopil lodivodovy ruky, mocně mu ji stiskl a řekl: „Lodivode, vy jste hodný člověk!"
Lodivod se nikdy nedověděl, proč mu jeho odpovědi vynesly takový projev přátelství. Na hvizd píšťaly vstoupil zase na můstek a vedl parník mezi celým loďstvem džunek, tanek, rybářských člunů a všech mož-ných plavidel, jimiž byly zataraseny hongkongské úžiny.
V jednu hodinu byl Rangún u nábřeží a cestující vystupovali.
Je třeba uznat, že náhoda tentokrát Phileasu Foggovi zvlášť poslou-žila. Nebýt toho, že Carnatic musel opravovat kotel, byl by vyplul 5. listopadu a cestující do Japonska by byli museli čekat na odjezd příštího parníku osm dní. Je pravda, že Mr. Fogg měl čtyřiadvacet hodin zpoždění, ale toto zpoždění nemohlo nepříznivě ovlivňovat zby-tek cesty. Parník, plující z Jokohamy přes Tichý oceán do San Francisca, na-vazoval vlastně přímo na parník přijíždějící z Hongkongu, a nemohl vyplout před jeho příjezdem. Do Jokohamy zřejmě doplují se čtyřia-dvacetihodinovým zpožděním, ale za dvaadvacet dní, potřebných k přeplutí Tichého oceánu, dá se toto zpoždění snadno nahradit. Phileas Fogg cestoval tedy podle plánu, až na rozdíl dvaceti čtyř hodin, a to třicet pět dní po odjezdu z Londýna.
Poněvadž Carnatic měl vyplout teprve nazítří v pět hodin ráno, zbý-valo panu Foggovi šestnáct hodin, v nichž se mohl zabývat svými záležitostmi, to jest těmi, které se týkaly paní Audy. Při vystupování z parníku nabídl mladé ženě rámě a zavedl ji k nosítkům. Požádal nosiče, aby mu poradili nějaký hotel, načež mu doporučili Club Hotel. Nosítka se vydala na cestu, sledována Proklouzem, a za dvacet minut dospěla na místo svého určení.
Najali pro mladou ženu apartmá a Phileas Fogg bděl nad tím, aby jí nic nechybělo. Pak řekl paní Audě, že se dá ihned do pátrání po . příbuzném, v jehož péči ji má v Hongkongu zanechat. Zároveň nařídil Proklouzovi čekat v hotelu, dokud se nevrátí, aby tam mladá žena nezůstala sama.
Gentleman se dal zavézt na bursu. Tam budou nepochybně znát takovou osobnost, jako je ctihodný Džidžíh, jeden z nejbohatších ob-chodníků ve městě.
Zprostředkovatel, na něhož se Mr. Fogg obrátil, vskutku párského obchodníka znal. Ten však opustil Čínu už před dvěma lety. Když získal jmění, usadil se v Evropě - mělo se za to, že v Holandsku -, což se dalo vysvětlit četnými styky, které s touto zemí navázal během své obchodní činnosti.
Phileas Fogg se vrátil do Club Hotelu. Ihned si vyžádal od paní Audy svolení, aby ji směl navštívit, a bez jakéhokoli úvodu jí sdělil, že cti-hodný Džidžíh už nesídlí v Hongkongu a že pravděpodobně žije v Ho-landsku.
Paní Auda na to zprvu neodpověděla. Přejela si rukou po čele a chvíli uvažovala. Pak se zeptala svým mírným hlasem:
„Co mám dělat, pane Foggu?"
„To je velmi jednoduché," odpověděl gentleman. „Jet do Evropy."
„Ale nemohu přece zneužívat..."
„Nezneužíváte. A vaše přítomnost není nikterak na újmu mému programu.
„Proklouzi!"
„Prosím," ozval se Proklouz.
„Zajděte na Carnatic a zamluvte tři kajuty."
Proklouz, nadšen, že může pokračovat v cestě ve společnosti mladé ženy, která se k němu chovala velmi laskavě, ihned odešel z Club Hotelu.

Kapitola devatenáctá
v níž Proklouz projeví příliš živý zájem o svého pána, a co z toho vzejde

Hongkong je pouhý ostrůvek, jehož vlastnictví má Anglie zajištěno nankingskou smlouvou, podepsanou po válce roku 1842. Kolonisátor-ský duch Velké Británie tam v několika letech založil město a vybu-doval přístav - přístav Victoria. Ostrov leží při ústí řeky Kantonu a pouhých šedesát mil ho dělí od portugalského města Macao, vybudo-vaného na druhém břehu. V obchodní bitvě musel Hongkong nezbytně zvítězit nad Macaem a nyní prochází většina čínského transitního ob-chodu městem anglickým. Doky, nemocnice, přístavní hráze, skladiště, gotický chrám, „Government House", makadamové silnice, všechno zde budilo dojem obchodního města někde v hrabství Kent nebo Sur-rey, které se odstěhovalo na druhý konec zeměkoule a přišlo se rozložit v této části Číny, téměř u protinožců.
Proklouz se tedy vydal s rukama v kapsách k přístavu Victoria a pozoroval krytá nosítka, rikši, které jsou dosud v Říši nebes v oblibě, a celý ten dav Číňanů, Japonců a Evropanů, tísnící se v ulicích. Byla to zase Bombaj, Kalkata nebo Singapur, s kterými se náš hodný hoch setkával na své cestě znovu. Existuje totiž jakýsi řetěz anglických měst kolem celé zeměkoule.

Proklouz došel do přístavu Victoria. Tam, v ústí řeky Kantonu, hemžilo se to plavidly všech národností, anglickými, francouzskými, americkými, holandskými, válečnými i obchodními loďmi, japonskými-
nebo čínskými bárkami, džunkami, sampány, tankami, a dokonce i čluny v podobě květů, vytvářejícími jakési plovoucí ostrůvky. Pro-klouz si při procházce všiml, že někteří domorodci nosí žlutý oděv, vesměs muži velmi pokročilého věku.
Když zašel k čínskému holiči, aby se dal oholit „po čínsku“, dověděl se od místního Figara, který mluvil obstojně anglicky, že každému z těchto starců je nejméně osmdesát let a že od tohoto věku mají právo nosit oděv žluté barvy, která je barvou císařskou. Proklouzovi to připadalo velice směšné, aniž sám dobře vě-děl proč.
Když byl oholen, vydal se k nábřeží, u něhož kotvil Carnatic, a tam spatřil Fixe, jak se prochází sem a tam, což Proklouze vůbec nepřekva-pilo. Policejní inspektor však projevoval ve tváři hluboké, zklamáni.
„Výborně,“ řekl si Proklouz, „pro pány z Reformního klubu to vyhlíží bledě!“ .

A přistoupil k Fixovi s radostným úsměvem, jako by nepozoroval společníkovu rozmrzelou tvář.
Agent měl totiž plné právo proklínat pekelnou smůlu, která se mu lepila na paty. Zatýkací rozkaz není! Bylo zřejmé, že zatýkací rozkaz jede za ním a nemůže ho dohonit, ledaže by se Fix v tomto městě zdržel několik dni. Poněvadž Hongkong je poslední anglické území na cestě, unikne mu pan Fogg nadobro, nedokáže-li ho zde zadržet.

„Nu tak, pane Fixi, rozhodl jste se jet s námi až do Ameriky?“ zeptal se ho Proklouz.
„Ano,“ procedil Fix skrze zuby.

„Tak vida!“ zvolal Proklouz a vybuchl v hlučný smích. „Věděl jsem, že nás nemůžete opustit. Pojďte si zamluvit místo, pojďte!“
A oba vešli do kanceláře námořní dopravy a zajistili si kajuty pro čtyři osoby. Úředník je však upozornil, že oprava Carnaticu je skončena a že parník proto vypluje ještě téhož dne v osm hodin večer, a nikoliv až nazítří ráno, jak bylo oznámeno dříve.

„Výborně,“ řekl na to Proklouz, „to přijde mému pánu vhod. Upozorním ho na to.“
V tomto okamžiku dospěl Fix ke krajnímu rozhodnutí. Byl odhod-lán povědět Proklouzovi všechno. Byl to možná jediný prostředek. který mu zbyl, aby zdržel Philease Fogga několik dní v Hongkongu.
Při odchodu z kanceláře navrhl Fix svému společníku, aby se šli občerstvit do některé hospůdky. Proklouz měl dost času. Přijal Fixovo pozvání.
Nabízela se jim krčma na nábřeží. Vypadala slibně. Oba vešli do-vnitř. Byla to prostorná, pěkně vyzdobená síň a v jejím pozadí stálo polní lůžko, vystlané polštáři. Na tomto lůžku leželo vedle sebe několik spáčů.
Asi třicet hostů sedělo ve velké místnosti u malých stolků z rákosového pletiva. Někteří vyprazdňovali pinty anglického piva, „ale“ nebo „porteru“, jiní konvičky likérů, ginu nebo pálenky. Většinou kouřili dlouhé dýmky z pálené hlíny, nacpané kuličkami opia smíšeného s vý-tažkem z růží. Potom se čas od času vždy některý omámený kuřák svezl pod stůl, číšníci ho vzali za nohy a za hlavu a uložili na polní lůžko vedle jednoho z kumpánů. Asi dvacet opilců tak leželo bok po boku v posledním stupni otupělosti.
Fix s Proklouzem pochopili, že vešli do jedné z kuřáren, kam chodí otupělí, vyhublí, zhlouplí ubožáci, jimž podnikavá Anglie prodává ročně za dvě stě šedesát milionů franků oné neblahé drogy, která se nazývá opium. Jsou to žalostné miliony, vyzískané z nejosudnější lidské neřesti.
Čínská vláda se ovšem pokoušela čelit tomuto zlozvyku přísnými zákony, avšak marně. Ze zámožné třídy, jíž bylo užívání opia výslovně vyhrazeno, sestoupil tento zvyk do nižších tříd a pohromě se už nedalo zabránit. V Říši středu se opium kouří všude a vždycky. Muži i ženy se oddávají této vášni, hodné politování, a jakmile si na vdechování opiového kouře zvyknou, nemohou se už bez něho obejít, protože by dostali strašlivé žaludeční křeče. Silný kuřák může vykouřit až osm dýmek za den, do pěti let však umírá.
Fix s Proklouzem tedy vešli za občerstvením do jedné z četných kuřáren, jimiž se to hemží i v Hongkongu. Proklouz neměl peníze, rád však přijal společníkovu „zdvořilost“, ochoten oplatit mu ji, až se na-skytne příležitost.
Poručili si dvě láhve portského, jimž Francouz nezůstával nic dlu-žen, a zdrželivější Fix zatím pozoroval co nejbedlivěji svého společníka. Hovořili o tom a o onom a hlavně o Fixově skvělém nápadu podnik-nout plavbu přes oceán na Carnaticu. A kvůli tomuto parníku, jehož odjezd bylo několik hodin uspíšen, zvedl se Proklouz, jakmile byly láhve prázdné, aby šel podat zprávu pánovi.
Fix ho zadržel.
„Na okamžik,“ řekl.
„Co chcete, pane Fixi?“
„Musím s vámi promluvit o jistých vážných věcech.“
„O vážných věcech!“ zvolal Proklouz a dopil pár kapek vína, které mu zbyly na dně sklenky. „Dobrá, promluvíme si o nich zítra. Dnes nemám čas.“
„Počkejte,“ řekl Fix. „Jde o vašeho pána!“
, Při tomto slově se Proklouz pozorně zahleděl na svého společníka. Výraz Fixova obličeje mu připadal podivný. Sedl si.
„Co mi tedy chcete říci?“ zeptal se.
Fix položil svému společníku ruku na rameno a zeptal se ho tlumeným hlasem:
„Uhodl jste, kdo jsem?“
„Toť se rozumí!“ odpověděl Proklouz s úsměvem.
„Tak se vám tedy ke všemu přiznám...“
„Teď, hrachu, když už všechno vím? To opravdu není umění! Ostatně, podívejte. Ale nejdřív vám musím říci, že ti pánové si způ-sobili zhola zbytečné výlohy.“
„Zbytečné!“ řekl Fix. „ Vám se to mluví. Je vidět, že nevíte, o jakou vysokou částku běží!“
„Ale ano, vím,“ odpověděl Proklouz. „O dvacet tisíc liber.“

„O padesát pět tisíc," řekl Fix, tiskna Francouzi ruku.
„Cože?" vykřikl Proklouz. „Že by se pan Fogg opovážil... Pade-sát pět tisíc liber...! Nu dobrá, to je o důvod víc, abychom neztráceli ani okamžik," dodal, znovu vstávaje.
„Padesát pět tisíc liber!" pokračoval Fix, který donutil Proklouze, aby si zase sedl, když předtím objednal láhev brandy.
„A budu-li mít úspěch, získám odměnu dvou tisíc liber. Chcete z nich pět set (12 500 fr.) s podmínkou, že mi pomůžete?"
„Pomoci vám?" zvolal Proklouz, vytřeštiv oči.
„Ano, pomoci mi zdržet pana Fogga několik dní v Hongkongu!"
„Poslyšte," řekl Proklouz, „co to mluvíte? Tak ono těm gentlema-nům nestačí, že dali mého pána sledovat, že nevěří v jeho poctivost, a ještě mu chtějí klást do cesty nějaké překážky! Stydím se za ně."
„Ale! Co tím chcete říci?"
„Chci říci, že je to čirá bezohlednost. To je totéž jako oškubat pana Fogga, vytáhnout mu peníze z kapsy."
„Vidíte, k tomu právě chceme dospět."
„Ale to je léčka!" vykřikl Proklouz, začínaje se rozohňovat pod vlivem brandy, kterou mu Fix naléval a kterou on pil, aniž si to uvědomoval. „Opravdová léčka. To jsou gentlemani! Kolegové!"
Fix už přestával celé věci rozumět.
„Kolegové!" vykřikl Proklouz. „Členové Reformního klubu! Pane Fixi, abyste věděl, můj pán je čestný člověk, a když uzavřel sázku, chce ji vyhrát poctivě."
„Ale za koho mě vlastně považujete?" otázal se Fix, hledě upřeně na Proklouze.
„Hrome! Jste přece agent vyslaný členy Reformního klubu, který má za úkol kontrolovat, zda můj pán cestuje podle plánu. A to je vyslovená urážka! Však také už od jisté doby vím, co jste zač, a dal jsem si dobrý pozor, abych to panu Foggovi neprozradil."
„Tak on tedy nic neví?" otázal se Fix se zájmem.
„Nic," odpověděl Proklouz a znovu vyprázdnil svou sklenku.
Policejní inspektor si přejel dlaní po čele. Zaváhal, dříve než se znovu ujal slova. Co má dělat? Zdálo se, že Proklouzův omyl je upřím-ný, ale činil jeho záměr těžším. Bylo zřejmé, že hoch mluví naprosto poctivě a že rozhodně není spoluviníkem svého pána - čehož by se Fix byl mohl obávat.
„Dobrá," řekl si v duchu, „poněvadž není jeho spoluviníkem, po-může mi."
Detektiv se rozhodl po druhé. Ostatně nezbývalo mu času na otá-lení. Musí zatknout Fogga v Hongkongu stůj co stůj.
„Poslouchejte," řekl Fix stroze, „poslouchejte mě dobře. Nejsem ten, za koho mě máte, to znamená agent vyslaný členy Reformního klubu..."
„Ale jděte!" řekl Proklouz, pozoruje ho výsměšným pohledem.
„Jsem policejní inspektor, vyslaný londýnskou policejní správou..."
„Vy jste policejní inspektor?..."
„Ano, a dokážu vám to," pokračoval Fix. „Zde je mé pověření." A agent vytáhl z náprsní tašky list papíru a ukázal svému společ-níku pověření, podepsané ředitelem ústřední policejní správy. Užaslý Proklouz hleděl na Fixe, aniž byl s to vypravit ze sebe jediné slovo.
„Sázka pana Fogga," ozval se znovu Fix, „je jen záminka, na kte-rou jste naletěli, vy i jeho kolegové z Reformního klubu, neboť měl zájem na tom, aby si bez vašeho vědomí zajistil vaši pomoc."
„Ale proč?" zvolal Proklouz.
„Poslouchejte. Dne 28. září, tohoto roku bylo v Anglické bance od-cizeno padesát pět tisíc liber člověkem, jehož popis se podařilo získat. A tento popis je do poslední čárky popisem pana Fogga."
„Dejte pokoj!" vykřikl Proklouz a uhodil při tom do stolu svou mohutnou pěstí. „Můj pán je nejpoctivější člověk na světě!"
„Jak to víte?" řekl Fix. „Vždyť ho vůbec neznáte! Vstoupil jste do jeho služeb v den jeho odjezdu a on odjížděl nakvap, pod nesmyslnou záminkou, bez zavazadel a s velikou částkou peněz v bankovkách. A Vy se opovažujete tvrdit, že je to poctivý člověk!"
„Ano, ano!" opakoval mechanicky ubohý hoch.
„Chcete tedy být zatčen jakožto jeho spoluviník?"
Proklouz se chytil oběma rukama za hlavu. Nebyl k poznání. Ne-troufal si na policejního inspektora ani pohledět. Phileas Fogg že je zloděj? Ten, který zachránil Audu, ten šlechetný a statečný člověk! A přece, jaké okolnosti proti němu mluví! Proklouz se pokoušel za-pudit podezření, které se mu vtíralo na mysl. Nechtělo se mu věřit v pánovu vinu.
„A co ode mne vlastně chcete?" zeptal se policejního agenta, když se s největším úsilím přiměl ke klidu.
„Chci toto," odpověděl Fix. „Sledoval jsem pana Fogga až sem, ale ještě jsem nedostal zatýkací rozkaz, který jsem si vyžádal z Lon-dýna. Musíte mi tedy pomoci zdržet ho v Hongkongu..."
„A já se s vámi rozdělím o odměnu dvou tisíc liber, která byla přislíbena Anglickou bankou."
„Nikdy!" odpověděl Proklouz, který se chtěl zvednout a sklesl zpět, cítil jak ho rozum i síly opouštějí zároveň.
„Pane Fixi," řekl blábolivě, „i kdyby to všechno, co jste mi poví-dal, bylo pravda..., kdyby můj pán byl zloděj, kterého hledáte..., což popírám..., byl jsem..., jsem v jeho službách..., poznal jsem, že je dobrý, šlechetný..., zradit ho..., nikdy..., ne, za všechny poklady světa... Já nejsem z kraje, kde se tohle dělá!"
„Vy odmítáte?"
„Odmítám."
„Dejme tomu tedy, že jsem nic neřekl," odpověděl Fix, „a napijme se raději."

„Ano, napijme se.“
Proklouz cítil, jak se ho čím dál víc zmocňuje opilost. Fix pochopil, že ho musí stůj co stůj odloučit od jeho pána, a chtěl ho dorazit. Na stole leželo několik dýmek nacpaných opiem. Fix vsunul jednu z nich do ruky Proklouzovi, který ji vzal a zvedl k ústům, zapálil si ji, vdechl několikrát kouř a zvrátil se nazad s hlavou ztěžklou účinkem omam-ného jedu.
„Pan Fogg se aspoň nedoví o odjezdu Carnaticu včas,“ řekl si Fix vida, že Proklouz je vyřízen, „a odjede-li přece, odjede bez toho zlo-řečeného Francouze!“
Pak odešel, vyrovnav dříve útratu.

Kapitola dvacátá
v níž pan Fix naváže přímý styk s panem Foggem

Zatím co se odehrával tento výjev, který mohl tak těžce ohrozit páně Foggovu budoucnost, doprovázel pan Fogg paní Audu na pro-cházce ulicemi anglického města. Od té doby, co paní Auda přijala jeho nabídku, že ji doveze až do Evropy, musel myslet na všechny podrobnosti spojené s tak dalekou cestou. Že Angličan jako on jede na cestu kolem světa s příručním zavazadlem, to lze ještě připustit, žena by však takovou cestu za podobných podmínek podnikat nemohla. Proto bylo nutno nakoupit šatstvo a věci, které bude na cestě potře-bovat. Mr. Fogg se zhostil svého úkolu s klidem, který pro ní byl cha-rakteristický, a na všechny omluvy nebo námitky mladé vdovy, zmatené takovou ochotou, odpovídal neustále:
„Je to v zájmu mé cesty, patří to k mému programu.“
Když Mr. Fogg s mladou ženou obstarali nákupy, vrátili se do hotelu a povečeřeli v hotelové jídelně, kde se podávala hojnost jídel. Pak se paní Auda, trochu unavená, vrátila do svých pokojů, když předtím „po anglicku“ stiskla ruku svému neochvějně klidnému za-chránci.
Ctihodný gentleman se celý večer důkladně věnoval četbě listu Times a týdeníku Illustrated London News.
Kdyby se dovedl vůbec něčemu divit, bylo by ho udivilo, že do té doby, než ulehl k spánku, neviděl svého sluhu. Věděl však, že parník do Jokohamy má vyplout z Hongkongu teprve příští den ráno, a víc už se o to nestaral. Příštího dne se Proklouz na páně Foggovo zazvo-nění neobjevil.
Nikdo nemůže říci, co si ctihodný gentleman myslel, když se dově-děl, že se jeho sluha nevrátil do hotelu. Mr. Fogg se spokojil s tím, že vzal svůj cestovní vak, dal vyrozumět paní Audu a poslal pro nosítka. Bylo osm hodin a příliv, kterého měl Carnatic využít k tomu, aby proplul úžinami, byl ohlášen na půl desátou.
Když nosítka zastavila před vchodem hotelu, Mr. Fogg a paní Auda nasedli do tohoto pohodlného dopravního prostředku a zavazadla se vezla za nimi na trakaři.

Za půl hodiny oba cestující vystoupili na přístavním nábřeží a tam se Mr. Fogg dověděl, že Carnatic vyplul už minulého dne večer.
Mr. Fogg počítal s tím, že zastihne parník i svého sluhu, a nyní se musel obejít bez jednoho i bez druhého. Na jeho tváři se však neobje-vila jediná známka zklamání, a když se na něho paní Auda znepoko-jeně podívala, řekl jí jen:
„Je to pouhá nehoda, milostivá paní, nic víc.“
V tom okamžiku k němu přistoupil člověk, který ho pozorně sledoval. Byl to inspektor Fix, který ho pozdravil a řekl mu:

„Nejste, pane, tak jako já, cestující z Rangúnu, který sem připlul včera?“

„Jsem, pane,“ odpověděl Mr. Fogg, „ale nemám tu čest...“ „Promiňte, ale myslel jsem, že zde najdu vašeho sluhu.“
„Vy víte, pane, kde je?“ zeptala se živě mladá žena.
„Jakže,“ řekl Fix, předstíraje údiv, „on tu není s vámi?“
„Ne,“ odpověděla paní Auda, „od včerejška se neobjevil. Že by byl nastoupil na Carnatic bez nás?“

„Bez vás, milostivá paní?“ řekl agent. „Promiňte mi mou otázku, ale počítali jste, že odjedete oním parníkem?“

„Ano, pane.“

„Já také, milostivá paní, a vidíte, že jsem trpce zklamán. Carnatic dokončil opravy a vyplul z Hongkongu o dvanáct hodin dříve, aniž na to byl kdokoli upozorněn, a teď bude třeba čekat na odjezd příštího parníku osm dní!“
Když Fix pronášel slova „osm dní“, cítil, jak mu srdce radostí poskakuje v těle. Osm dní! Fogg je zadržen v Hongkongu na osm dní! Zatýkací rozkaz bude mít dost času, aby sem mohl do té doby dojít. Konečně se štěstí přiklonilo na stranu strážce zákona.

Můžeme si tedy představit, jaká to pro něho byla rána do hlavy, když uslyšel, jak Phileas Fogg říká svým klidným hlasem:

„Ale zdá se mi, že v hongkongském přístavu jsou ještě jiné lodi než Carnatic.“

A Mr. Fogg, nabídnuv rámě paní Audě, zamířil k dokům, aby na-šel nějakou loď chystající se k vyplutí.

Zaražený Fix šel za nimi. Vypadalo to, jako by byl k panu Foggovi přivázán.

Přece však se zdálo, že štěstí vskutku opouští toho, kterému doposud tolik přálo. Tři hodiny chodil Phileas Fogg po přístavu křížem krážem, odhodlán najmout si v případě nutnosti nějakou loď, která by ho do-pravila do Jokohamy, viděl však jen lodi, které nakládaly nebo vyklá-daly zboží, a nemohly se tedy připravit k odplutí. Fix začal znovu doufat.
Mr. Fogg se zatím nedal nijak rozladit a hodlal pokračovat ve svém pátrání, i kdyby měl jít až do Macaa, když tu k němu na konci přístavní hráze přistoupil jakýsi námořník.
„Vaše Blahorodí hledá loď?“ zeptal se námořník, smeknuv klobouk. „Máte loď připravenou k vyplutí?“ otázal se ho Mr. Fogg. „Mám, Vaše Blahorodí, lodivodský člun číslo 43, nejlepší ze všech zdejších lodí.“
„Pluje dobře?“
„Asi tak osm až devět mil za hodinu. Chcete ho vidět?“

„Ano.“
„Vaše Blahorodí bude spokojeno. Jde o projížďku po moři?“
„Ne. O cestu.“
„O cestu?“
„Jste ochoten dopravit mě do Jokohamy?“
Po těchto slovech sklesly námořníkovi paže a oči mu vylezly z důlků. „Vaše Blahorodí si ze mne tropí žerty?“ řekl.
„Ne! Zmeškal jsem odjezd Carnaticu a nejpozději čtrnáctého musím být v Jokohamě, abych tam zastihl parník do San Francisca.“
„Je mi líto,“ odpověděl lodivod, „ale to je nemožné.“
„Nabízím vám sto liber (2500 fr.) denně a kromě toho odměnu dvě stě liber, dorazím-li včas.“
„Myslíte to vážně?“ zeptal se lodivod.
„Velmi vážně,“ odpověděl mu Mr. Fogg.
Lodivod poodešel stranou. Pozoroval moře a touha vyzískat obrov-skou částku v něm zřejmě zápasila s obavou před tak dalekou dobro-družnou plavbou. Fix prožíval smrtelnou úzkost.
Mr. Fogg se zatím obrátil k paní Audě:
„Nebudete se bát, milostivá paní?“ zeptal se jí.
„S vámi ne, pane Foggu,“ odpověděla mladá žena.
Lodivod znovu přistoupil k našemu gentlemanovi a zatočil kloboukem v ruce.
„Tak co, lodivode?“ zeptal se Mr. Fogg.
„Víte, Vaše Blahorodí,“ odpověděl lodivod, „nemohu dát v sázku ani své lidi, ani sebe, ani vás a vydat se na tak dlouhou plavbu na lodi, která má sotva dvacet tun, a ještě k tomu v této roční době. Ostatně, nedopluli bychom včas, protože z Hongkongu do Jokohamy je šestnáct set padesát mil.“
„Jen šestnáct set;“ řekl Mr. Fogg.
„To je totéž.“
Fix si zhluboka oddychl.
„Ale našel by se možná způsob, jak to zařídit jinak.“
Fix přestal dýchat. .
„Jak?“ zeptal se Phileas Fogg.
„Jet do Nagasaki na nejjižnějším cípu Japonska, což je jedenáct set mil, nebo jen do Šanghaje, osm set mil z Hongkongu. Na této druhé trati bychom se nemuseli vzdalovat od čínského břehu, a to by byla velká výhoda, tím spíš, že pobřežní proud míří k severu.“
„Lodivode,“ řekl na to Phileas Fogg, „musím nastoupit na ame- rický poštovní parník v Jokohamě, a ne v Šanghaji nebo v Nagasaki.“
„A proč ne?“ řekl lodivod. „Parník do San Francisca nevyjíždí přece z Jokohamy. Zastavuje sice v Jokohamě a v Nagasaki, ale jeho výchozím přístavem je Šanghaj.“
„Jste si jist tím, co říkáte?“
„Jsem si tím jist.“
„A kdy vyjíždí parník ze Šanghaje?“
„Jedenáctého v sedm hodin večer. Zbývají nám tedy čtyři dni. Čtyři dni, to je devadesát šest hodin, a při průměrné rychlosti osmi mil za hodinu, bude-li nám přát štěstí, udrží-li si vítr jihovýchodní směr a bude-li moře klidné, můžeme těch osm set mil, které nás dělí od Šanghaje, zdolat.“
„A kdy byste mohl vyplout?“
„Za hodinu. Jen co nakoupím zásoby a připravím loď k vyplutí.“
„Tak tedy ujednáno... Vy jste majitel lodi?“
„Ano, John Bunsby, majitel lodi Tankadéra.“
„Chcete nějaký závdavek?“
„Když se Vaše Blahorodí neurazí...“
„Tu máte dvě stě liber jako zálohu. Pane,“ dodal Phileas Fogg, obraceje se k Fixovi, „chcete-li použít této příležitosti...“
„Pane,“ odpověděl rozhodným tónem Fix, „chtěl jsem vás požá-dat o tuto laskavost.“
„Dobrá, za půl hodiny budeme na palubě.“
„Ale ten ubohý hoch...“ řekla paní Auda, kterou Proklouzovo zmizení nadmíru znepokojovalo.
„Učiním pro něho, co se dá,“ odpověděl Phileas Fogg.
A zatím co Fix, nervosní, horečně rozrušený a zuřící, odcházel na lodivodův člun, oba zamířili k hongkongskému policejnímu úřadu. Tam zanechal Phileas Fogg Proklouzův popis a dostatečnou částku peněz na zpáteční cestu pro něho. Tytéž formality splnil na francouzském kon-sulátě. Nosítka potom krátce zastavila před hotelem, odkud byla vy-zvednuta zavazadla, a dopravila naše cestující zpět k přístavišti.
Odbily tři hodiny. Lodivodský člun číslo 43 s posádkou na palubě a s naloženými zásobami byl hotov k vyplutí. Tankadéra byl hezoučký malý škuner s pěkně štíhlou přídí, velmi ladných tvarů a velmi protáhlý v místech ponoru. Vypadal jako zá-vodní jachta. Jeho lesklá mosaz, poniklované kování a můstek bílý jako ze slonoviny dokazovaly, že majitel John Bunsby ví, jak jej má udržovat v dobrém stavu. Dva stěžně škuneru byly mírně skloněny vzad. Loď měla lichoběžníkovou plachtu, přední svislou plachtu, trojúhelníkovou stěžňovou plachtu, trojúhelníkové plachty mezi čelním a hlavním stěž-něm a kosatky a mohla vztyčit pomocný stožár s lanovím pro využití větru v zádech. Podle všeho musela plout báječně, a vskutku, vyhrála už v závodech lodivodů několik cen.
Posádka Tankadéry se skládala z majitele Johna Bunsbyho a ze čtyř mužů. Byli to otužilí námořníci, kteří se za každého

počasí vydávají na moře pátrat po lodích a znají tyto vody obdivuhodně. John Bunsby, muž asi pětačtyřicetiletý, statný, s pletí ztmavlou od slunce, s bystrým pohledem a energickou tváři, velmi jistý sám sebou a rozumějící své věci, byl by vnukl důvěru i největším bázlivcům.
Phileas Fogg a paní Auda vstoupili na palubu. Fix tam už byl. Zadním přístřeškem škuneru se dalo sestoupit do čtvercové místnosti, v níž stropní žebra tvořila vyhloubenou mříž nad kruhovou pohovkou. Uprostřed stál stůl osvětlený lodní visací lampou. Místnost byla malá, ale čistá.

„Je mi líto, že vám nemohu nabídnout nic lepšího," řekl Mr. Fogg Fixovi, který se mu jen bez odpovědi uklonil.

Policejní inspektor měl pocit jakéhosi ponížení, že musí takto využívat laskavosti pana Fogga.

„Jen co je pravda," pomyslel si, „je to darebák velice zdvořilý, ale přece jen darebák!"

Ve tři hodiny deset minut byly rozvinuty plachty. Na zádi škuneru se zatřepetala anglická vlajka. Cestující seděli na horní palubě.
Mr. Fogg a paní Auda vrhli poslední pohled na nábřeží, aby se pře-svědčili, neobjeví-li se tam Proklouz.
Fix nebyl prost obav, neboť náhoda mohla přivést nešťastného ho-cha, k němuž se tak nedůstojně zachoval, právě do těchto míst, a pak by došlo k vysvětlování, z něhož by detektiv sotva zdárně vyvázl. Fran-couz se však neukazoval a otupující narkotikum ho bezpochyby ještě drželo ve své moci.
Konečně dal majitel lodi John Bunsby rozkaz k vyplutí a Tankadéra, zachytivši vítr do své lichoběžníkové plachty, přední svislé plachty a mezistěžňových plachet, vyrazila, pohupujíc se na vlnách.

Kapitola dvacátá prvá
v níž se majitel Tankadéra octne v nebezpečí, že přijde o odměnu dvou set liber

Byla to dobrodružná výprava, taková plavba na vzdálenost osmi set mil na dvacetitunové bárce, a zvlášť v této roční době. Čínská moře, vystavená strašlivým náporům větru, hlavně v období rovnodennosti, jsou vůbec zlá, a nyní byl teprve začátek listopadu.
Pro lodivoda by zřejmě bylo výhodné zavézt cestující až do Joko-hamy, protože měl vyjednán tak vysoký denní plat. Ale byl by to od něho velký nerozum, pokusit se o takovou plavbu za těchto podmínek, a už to, že se pustil do Šanghaje, byl od něho odvážný, ne-li dokonce nerozvážný čin. John Bunsby však důvěřoval své Tankadéře, která se houpala na vlnách jako racek, a možná že měl pravdu.
V posledních hodinách onoho dne proplouvala Tankadéra vrtoši-vými hongkongskými úžinami a při všech obratech, při šikmém větru i při větru v zádech, se chovala obdivuhodně.
„Snad vám nemusím, lodivode, doporučovat, abyste plul největší možnou rychlostí," řekl Phileas Fogg ve chvíli, kdy škuner vyplul na širé moře.
„Jen se na mne račte spolehnout, Vaše Blahorodí," odpověděl John Bunsby. „Co se plachet týče, máme rozvinuty všechny, které nám vítr dovoluje rozvinout. Kosatky by nijak nepomohly, jen by loď soužily a bránily jí v plavbě."
„Je to vaše povolání, lodivode, a ne moje, a já na vás spoléhám."
Phileas Fogg pozoroval rozbouřené moře, aniž hnul brvou, vzpřímen a rozkročen s jistotou pravého námořníka. Mladá žena, sedící na zádi, cítila dojetí při pohledu na oceán, za soumraku už ztemnělý, jemuž vzdorovala na křehké kocábce. Nad hlavou se jí vzdouvaly bílé plachty, které ji unášely prostorem jako mohutná křídla. Zdálo se, že škuner je nadnášen větrem a letí ve vzduchu.
Nastala noc. Měsíc vstoupil do první čtvrti a jeho mdlý svit brzy zanikl na zamženém obzoru. Od východu se přihnaly mraky a zapla-vily již část oblohy.
Lodivod rozžal svítilny, označující polohu lodi, což je nezbytné opatření v těchto mořích, kde poblíž přístavišť je velmi čilý provoz. Srážky lodí tam nebyly žádnou vzácností a při rychlosti, jakou se šku-ner pohyboval, byl by se roztříštil při sebemenším nárazu.
Fix se zasnil na lodní přídi. Držel se v ústraní, neboť věděl, že Fogg je málo sdílné povahy. Kromě toho mu bylo proti mysli hovořit s tímto člověkem, jehož ochoty využil. Myslel také na to, co bude. Zdálo se mu jisté, že se pan Fogg v Jokohamě nezdrží a že ihned nastoupí na parník jedoucí do San Francisca, aby se dostal do Ameriky, jejíž obrovská rozloha mu do jista zaručí beztrestnost. Plán Philease Fogga mu při-padal nadmíru prostý.
Milý Fogg, místo aby odjel z Anglie lodí do Spojených států, jak to dělají obyčejní zločinci, podnikl dlouhou cestu a objel tři čtvrtiny země-koule, aby se tím jistěji dostal na americkou pevninu, kde by mohl klidně utrácet peníze, odcizené v bance, když předtím svedl policii ze své stopy. Co však učiní Fix, jakmile se octne. na území Spojených států? Opustí svého člověka? Ne, stokrát ne! A dokud si nevymůže extradiční výměr, neopustí ho ani na krok. Je to jeho povinnost a on ji splní až do konce. Buď jak buď, vyskytla se jedna příznivá okolnost. Proklouz není už se svým pánem a po tom, co se mu Fix se vším svěřil, bylo zvlášť důležité, aby se pán se sluhou už nikdy nesešli.
Ne že by Phileas Fogg nemyslel na svého sluhu, který tak prapo-divně zmizel. Když všechno uvážil, nezdálo se mu nemožné, že ubohý hoch následkem nedorozumění nastoupil v posledním okamžiku na Carnatic. Téhož názoru byla i paní Auda, bylo jí ze srdce líto poctivého služebníka, jemuž vděčila za tak mnoho. Mohlo se tedy stát, že se s ním shledají v Jokohamě, jestliže ho tam Carnatic dovezl, a pro pana Fogga bude snadné, aby se to dověděl.
K desáté hodině začal vítr sílit. Možná že by bývalo rozumné stáhnout plachty na polovic, lodivod však nejdříve pečlivě prozkoumal stav oblohy a pak nechal plachty rozvinuté tak, jak byly. Ostatně Tankadéra plula pod rozvinutými plachtami skvěle, protože měla hluboký ponor, a všechno bylo připraveno k svinutí plachet v případě nebezpečí.
O půlnoci sestoupil Phileas Fogg s paní Audou do kajuty. Fix se tam odebral před nimi a natáhl se na jednu z

obdélníkových výplní podlahy. Lodivod a jeho lidé zůstali na horní palubě celou noc.
Příštího dne, 8. listopadu, při východu slunce měl za sebou škuner více než sto mil. Přístroj na měření rychlosti byl často spouštěn do vody a ukazoval střední rychlost osm až devět mil za hodinu. Tankadéra měla šikmý vítr v plachtách. Všechny byly vzedmuty a při tomto způsobu plavby dosahovala nejvyšší rychlosti. Kdyby se vítr udržel, měla by naději na úspěch.
Tankadéra se za celé své plavby příliš nevzdalovala od pobřeží, pro-tože proudy v jeho blízkosti jí byly příznivé. Měla je nanejvýš na pět mil po svém levém boku a toto nepravidelně zvlněné pobřeží se občas zjevovalo v jasných pruzích na obzoru. Vítr vál od pevniny a už jen proto se moře nevzdouvalo tak silně. To byla pro škuner příznivá okol-nost, protože lodi o malé tonáži trpí nejvíc na rozbouřeném moři, které brzdí jejich rychlost, které je „zabíjí“, máme-li se vyjádřit po námoř-nicku.
K polednímu vítr trochu polevil a vál od jihovýchodu. Lodivod dal rozvinout kosatky, ale za dvě hodiny musely být zase svinuty, protože vítr znovu zesílil.
Mr. Fogg a mladá žena, oba k velkému štěstí odolní vůči mořské nemoci, pojedli s velkou chutí konservy a lodní suchary. Pozvali Fixe, aby pojedl s nimi, a Fix byl nucen pozvání přijmout, neboť věděl, že žaludek musí být správně zatížen, stejně jako loď, ale jak mu to bylo nepříjemné! Cestovat na útraty toho člověka a živit se z jeho zásob -to se mu zdálo trochu nepoctivé. Přesto jedl, sice jen co by se za nehet vešlo, ale konec konců přece jen jedl.
Po jídle se však cítil povinen vzít pana Fogga stranou a říci mu: „Pane...“
Slovo „pane“ mu nechtělo z úst a měl se co držet, aby „pána“ nechytil za límec.

„Pane, byl jste velice laskav, když jste mi nabídl, abych se svezl vaší lodi. Ale i když mi mé prostředky nedovolují, abych si počínal tak velkoryse jako vy, hodlám si zaplatit svůj podíl...“
„Nemluvme o tom, pane,“ odpověděl Mr. Fogg.
„Ale ano, trvám na...“
„Ne, pane,“ řekl znovu Fogg tónem nepřipouštějícím žádné ná-mitky. „To se zahrne do celkových výloh.“

Fix se uklonil, málem se při tom dusil vzteky, a pak si šel lehnout na příď škuneru. Toho dne už nepromluvil ani slovo.
Loď zatím plula rychle dál. John Bunsby byl pln naděje. Několikrát řekl panu Foggovi, že dorazí do Šanghaje včas, jak si přáli. Mr. Fogg mu na to odpovídal prostě, že s tím počítá. Celá posádka malého šku-neru pracovala se zápalem. Odměna ty dobré lidi lákala. Však také nebylo jediného lana, které by nebylo náležitě utaženo, jediné plachty, která by nebyla řádně napjata, jediného obratu lodi, který by bylo možno muži u kormidla zazlívat. Pečlivěji nebyla řízena žádná loď ani při regatě Královského jachetního klubu.
Večer zjistil lodivod podle přístroje na měření rychlosti, že od vy-pluti z Hongkongu urazili dvě stě dvacet mil, a Phileas Fogg mohl doufat, že při příjezdu do Jokohamy nebude muset do svého plánu zapisovat žádné zpoždění. A tak se zdálo, že první vážná nepříjem-nost, kterou zažil od svého odjezdu z Londýna, mu nezpůsobí žádnou újmu.
V noci, již k ránu, vplula Tankadéra snadno do Futienské úžiny, dělící velký ostrov Formosu od čínského pobřeží, a překročila obratník raka. Moře bylo v úžině dost neklidné, plné vírů, tvořených proti-proudy. Škuner se značně znavil. Vlny, jdoucí rychle za sebou, brzdily jeho chod. Bylo těžké udržet se na horní palubě zpříma.

S ranním úsvitem vítr zesílil ještě víc. Na obloze se objevily známky blížící se vichřice. Tlakoměr ostatně ohlašoval brzkou změnu v ovzduší, jeho denní výkyvy byly nepravidelné a rtuť v něm rozmarně poskako-vala.Bylo také vidět, jak se na jihovýchodě moře zvedá v dlouhých vlnách, které „zaváněly bouří“. Den před tím zapadalo slunce do rudé mlhy uprostřed světélkujícího jiskření oceánu.
Lodivod dlouho zkoumal zlověstnou oblohu a mumlal si skrze zuby těžko srozumitelná slova. V jednu chvíli, kdy se octl nablízku svému cestujícímu, řekl potichu:
„Mohu Vašemu Blahorodí říci všechno?“
„Všechno,“ odpověděl Phileas Fogg.
„Dobrá, tak tedy můžeme čekat vichřici.“
„Přijde ze severu, nebo z jihu?“ zeptal se prostě Mr. Fogg.
„Z jihu. Podívejte se. To se chystá na tajfun.“
„Jižní tajfun, ten se mi hodí, protože nás požene správným smě-rem,“ odvětil Mr. Fogg. -

„Díváte-li se na to takhle,“ odpověděl mu lodivod, „nemám už, co bych vám řekl.“

Předtuchy Johna Bunsbyho neklamaly. V méně pokročilé roční době byl by se tajfun přehnal, jak to vyjádřil jistý slavný meteorolog, jako zářivý vodopád elektrických plamenů, ale v období zimní rovno-dennosti se bylo třeba obávat, že se rozpoutá se vší prudkostí.

Lodivod učinil předem bezpečnostní opatření. Dal svinout všechny plachty škuneru a snést ráhna na horní palubu. Stožáry kosatek byly skloněny kupředu. Pomocné ráhnoví bylo sneseno a uloženo uvnitř lodi. Všechny otvory byly pečlivě ucpány. Od té chvíle nemohla do lodní skořápky vniknout ani kapka vody. Jediná plachta, bouřková plachta ze silného plátna, byla vytažena na místo trojúhelníkové plachty tak, aby udržovala škuner zády k větru. A nyní se čekalo.
John Bunsby přemlouval cestující, aby sestoupili do kajuty, ale v úzkém prostoru, kde téměř nebyl vzduch, a ještě k tomu při kymácení lodi a vzdouvajícím se moři nebylo by toto uvěznění nijak příjemné. Ani Mr. Fogg, ani paní Auda, ba ani Fix nebyli ochotni opustit horní palubu.
K osmé hodině se snesl na palubu náraz deště a prudkého větru.
Tankadéra s pouhým jediným kouskem plachty byla zdvižena jako pírko vichrem, o němž si nelze učinit správnou představu, když se rozběsní. Srovnávat jeho rychlost se čtyřnásobnou rychlostí lokomotivy jedoucí plnou parou by znamenalo zůstávat o kus pozadu za pravdou.

Loď tak běžela. celý den k severu, zmítána strašidelnými vlnami a udržujíc s nimi na štěstí stejnou rychlost. Dvacetkrát ji málem pohl-tila hora vody, zvednuvší se jí za zádí, avšak lodivodův obratný pohyb kormidlem po každé pohromu odvrátil. Cestující byli čas od času za-plavováni od hlavy k patě vodní tříští, což přijímali s filosofickým kli-dem. Fix bezpochyby v duchu klel, avšak nebojácná Auda, upínajíc pohled na svého společníka, jehož chladnokrevnost mohla jen obdi-vovat, ukázala se ho hodna a čelila bouři po jeho boku. Co se týče Philease Fogga, zdálo se, že tajfun je součástí jeho programu.
Až do té doby směřovala Tankadéra neustále k severu, avšak nave-čer, jak se bylo možno obávat, obrátil se vítr o tři čtvrtiny kruhu a dul nyní od severozápadu. Škuner tedy nastavoval vlnám bok a zmítal se strašlivě. Moře do něho bilo s prudkostí, která snadno nažene člověku hrůzu, když se neví, jak pevně jsou jednotlivé části lodi navzájem spoJeny.

S příchodem noci přibylo bouři na prudkosti. Když John Bunsby viděl, jak se stmívá a jak s temnotou sílí i bouře, pocítil obavu. V duchu se ptal sám sebe, zda by nebylo na čase trochu si odpočinout, a šel se poradit se svou posádkou.

Když John Bunsby pohovořil se svými lidmi, přistoupil k panu Foggovi a řekl mu:

„Myslím, Vaše Blahorodí, že bychom udělali dobře, kdybychom dopluli do některého přístavu na pobřeží.“
„MysHm si totéž,“ odpověděl Phileas Fogg.
„Ach,“ řekl lodivod, „ale do kterého?“
„Znám jen jeden,“ odpověděl klidně Mr. Fogg.
„A to je...?“
„Šanghaj.“
Lodivod zprvu několik okamžiků nechápal, co tato odpověď zna-mená, kolik umíněnosti a houževnatosti je v ní obsaženo. Potom však vykřikl:
„Výborně, to je ono! Vaše Blahorodí má pravdu! Do Šanghaje!“ A Tankadéra zůstala udržována neúchylně v severním směru.
Opravdu strašná noc! Byl to zázrak, že se malý škuner nepřevrhl. Dvakrát byl uchvácen vlnobitím, a kdyby povolila záchytná lana, vše-chno by bylo smeteno s paluby. Paní Auda byla znavena, nepostěžo-vala si však jediným slůvkem. Mr. Fogg k ní musel nejednou přiskočit, aby ji chránil před prudkostí dorážejících vln.
Znovu nastal den. Bouře ještě zuřila v plné síle. Vítr se však znovu změnil na jihovýchodní. Byla to příznivá změna a Tankadéra se znovu vydala na cestu po rozbouřeném moři, jehož vlny se nyní srážely s vlnami vyvolanými změnou větru. Nastaly otřesy, působené srážkou vln, které by byly méně pevně zbudované plavidlo rozdrtily.

Čas od Času bylo možno průrvou v oblacích mlhy zahlédnout pobřeží, žádná loď však nebyla v dohledu. Tankadéra vzdorovala moři jediná.

V poledne se objevilo několik příznaků uklidnění, které se projevo-valy čím dál určitěji, jak slunce klesalo k obzoru.

Krátkost bouře byla podmíněna její prudkostí. Cestující, vyčerpaní do krajnosti, mohli něco málo pojíst a trochu si odpočinout.
Noc byla poměrně klidná. Lodivod dal znovu rozvinout dolní polo-vinu plachet. Rychlost lodi byla značná. Nazítří jedenáctého za úsvitu prozkoumal John Bunsby pobřeží a mohl cestující ujistit, že do Šang-haje jim zbývá necelých sto mil.
Sto mil, a k jejich překonání už jim zbýval jen tento den. Téhož dne večer měl Mr. Fogg dorazit do Šanghaje, nechtěl-li zmeškat odjezd parníku do Jokohamy. Nebýt bouře, v níž ztratil několik hodin, byl by v tuto chvíli necelých třicet mil od přístavu.
Vítr citelně slábl, ale na štěstí se moře tišilo zároveň s ním. Škuner rozvinul všechny plachty. Kosatky, podpěrové plachty, protiplachta, všechno hnalo loď a moře se jí pěnilo pod kýlem.
V poledne už byla Tankadéra necelých čtyřicet pět mil od Šanghaje. Zbývalo jí ještě šest hodin k tomu, aby dorazila do přístavu před odjezdem parníku do Jokohamy.
Na palubě zavládly silné obavy. Chtěli stůj co stůj doplout včas. Všichni - bezpochyby až na Philease Fogga - cítili, jak jim srdce buší rozčilením. Bylo nutné, aby si škuner udržoval průměrnou rych-lost devíti mil za hodinu, a přitom vítr neustále slábl. Byl to vítr ne-pravidelný, přicházející od pobřeží v rozmarných poryvech. Po každé se přehnaly a sotva pominuly, zbrázděné moře se ihned uklidnilo.
Přitom však loď byla tak lehká a její vysoko vytažené plachty z jemného tkaniva zachycovaly bláznivé závany větru tak účinně a proud jim přispíval ku pomoci do té míry, že v šest hodin John Bunsby počítal pouhých deset mil k ústí řeky Šanghaje. Město samo leží totiž nejméně dvanáct mil nad ústím řeky.
V sedm hodin byli vzdáleni od Šanghaje ještě tři mne. Strašlivé zaklení se ozvalo z lodivodových úst... Odměna dvou set liber byla zřejmě ta tam. Hleděl na pana Fogga. Mr. Fogg nebyl ani dost má-lo vzrušen, a přece šlo v tu chvíli o celé jeho jmění...

V tu chvíli se také na mořském obzoru objevilo dlouhé černé vřeteno ověnčené chocholem dýmu. Byl to americký parník, vyjíždě-jící ve stanovenou hodinu.

„Ten proklatec!“ vykřikl John Bunsby a zoufalým pohybem od-strčil kormidlo.
„Dejte mu znamení,“ řekl prostě Phileas Fogg.

Na přídi Tankadéry stálo malé bronzové dělo. Sloužilo k signa-lisování za mlhy.

Dělo bylo nabito prachem až po ústí hlavně, ale v okamžiku, kdy lodivod chtěl vložit na jeho pánvičku žhavý uhlík, Mr. Fogg řekl:
„Vlajku, která znamená: Jsme v tísni.“

Vlajka byla vytažena do poloviny stožáru. Bylo to znamení nej-vyšší tísně a dalo se čekat, že jakmile ji

americký parník spatří, změní na chvíli směr, aby škuneru pomohl.
„Palte!“ řekl Mr. Fogg.
A vzduchem zazněla rána z malého bronzového děla.

Kapitola dvacátá druhá
v níž se Proklouz přesvědčí, že i u protinožců je rozumné mít nějaké peníze v kapse

Když Carnatic 7. listopadu v půl sedmé večer vyplul z Hongkongu, zamířil plnou parou k japonským ostrovům. Vezl plný náklad zboží i cestujících. Dvě kajuty na zádi zůstaly neobsazeny. Byly to kajuty reservované na účet pana Philease Fogga.
Nazítří ráno spatřili lidé na přídi, ne bez jistého překvapení, jakéhosi cestujícího se zrakem zpola zakaleným, potácejícího se při chůzi a rozcuchaného, jak vyšel z přístřešku druhé třídy a vrávora-vým krokem si šel sednout na svazek ráhnoví. Tento cestující nebyl nikdo jiný než Proklouz. Hle, co se přihodilo:

Za několik okamžiků po tom, co Fix opustil kuřárnu, zvedli dva číšníci Proklouze, pohříženého v hluboký spánek, a uložili ho na lůžko vyhrazené kuřákům. Avšak Proklouz, pronásledovaný utkvě-lou myšlenkou i ve svých strašidelných snech, za tři hodiny se probral a začal přemáhat otupující účinky omamného jedu. Pomyšlení na nesplněnou povinnost ho vyburcovalo ze stavu strnulosti. Vstal z lůž-ka opilců, a klopýtaje, opíraje se o zeď, padaje a zase vstávaje, ale neustále a neodbytně hnán jakýmsi pudem, vyšel z kuřárny a volal jako ze sna: „Carnatic, Carnatic!“ Parník tu stál a dýmal, připraven k odpluti. Proklouzovi stačilo učinit jen pár kroků. Vrhl se na nástupní můstek, přelezl lodní zá-bradlí a v bezvědomí se skácel kupředu, právě v okamžiku, kdy Carnatic uvolnil svá kotevní lana.
Několik plavčíků, lidí zvyklých na podobné výjevy, sneslo ubo-hého hocha do kajuty druhé třídy a Proklouz se probudil až příštího dne ráno, sto padesát mil od břehů Číny.
Proto se tedy Proklouz objevil onoho rána na horní palubě Car-naticu a hltal plnými doušky svěží mořský vánek. Čistý vzduch mu pomohl vystřízlivět. Začal sbírat své myšlenky a nedařilo se mu to bez námahy. Konečně si však vzpomněl na to, co se zběhlo minulého dne a s čím se mu svěřil Fix, na kuřárnu opia atd.

„Je jasné,“ řekl si, „že jsem měl ošklivou opici. Co tomu řekne Mr. Fogg? Buď jak buď, parník jsem nezmeškal a to je hlavní věc.“
Potom, když si vzpomněl na Fixe, pokračoval v duchu:

„Co se toho týká, doufám, že jsme se ho zbavili a že po tom, co mi navrhl, neodvážil se už vkročit na palubu Carnaticu. Policejní inspektor, detektiv v patách mému pánu, obviněnému z krádeže spáchané v Anglické bance! To se podívejme! Mr. Fogg je asi stejný zloděj jako já vrah!“
Proklouz uvažoval, má-li všechno povědět svému pánu. Sluší se uvědomit ho o tom, jakou úlohu hraje v celé věci Fix? Neučinil by Proklouz lépe, kdyby vyčkal, až se pán vrátí do Londýna, a teprve potom mu řekl, že ho po cestě kolem světa sledoval agent londýnské policie, a zasmál se tomu společně s ním? Ano, bezpochyby. Buď jak buď, musí si to rozvážit. Nejnaléhavější teď pro něho bylo připojit se znovu k panu Foggovi a omluvit se mu za svoje nemístné chováni.
Proklouz tedy vstal. Moře bylo rozbouřené a parník se silně ky-mácel. Statečný hoch, dosud na málo pevných nohou, dostal se jakžtakž na záď lodi.

Na horní palubě nespatřil nikoho, kdo by se podobal jeho pánovi nebo paní Audě.

„Dobrá,“ řekl si, „paní Auda v tuto hodinu ještě spi. A co se týče pana Fogga, ten si našel nějaké hráče whistu a podle svého zvyku...“
Když si to Proklouz řekl, sešel dolů do salónu. Mr. Fogg tam nebyl. Proklouzovi zbývalo jen jedno - zeptat se pokladníka, v které kajutě je Mr. Fogg ubytován. Pokladník mu odpověděl, že žádného cestu-jícího tohoto jména nezná.

„Promiňte,“ řekl Proklouz naléhavým tónem, „jde o gentlemana vysoké postavy, chladného, málomluvného, doprovázeného mladou dámou...“
„Žádnou mladou dámu pokladník. „Ostatně tady je seznam cestujících. Můžete si jej pro-hlédnout.“

Proklouz si prohlédl seznam. Jméno jeho pána se v něm nevysky-tovalo.

Zdálo se mu, že se o něho pokoušejí mrákoty. Pak mu bleskla hlavou jistá myšlenka.
„Nu tohle! Jsem přece na Carnaticu, nebo ne?“ vykřikl.
„Jste,“ odpověděl pokladník.
„Na cestě do Jokohamy?“
„Tak jest.“
Proklouz pocítil na okamžik obavu, že si spletl loď. Je-li však na Carnaticu, je jisté, že jeho pán tu není.

Proklouz sklesl do křesla. Bylo to jako hromová rána. A pojednou se mu rozbřesklo. Vzpomněl si, že odjezd Carnaticu byl uspíšen, že o tom měl uvědomit svého pána a že to neučinil. Je to tedy jeho vina, že Mr. Fogg a paní Auda zmeškali odjezd lodi!
Jeho vina, ano, ale mnohem víc je vinen zrádce, který ho opil, aby ho odloučil od pána, jehož tak chtěl zdržet v Hongkongu. Proklouz totiž konečně pochopil úskok policejního inspektora. A Mr. Fogg je teď dojista na mizině, jeho sázka je prohraná, bude zatčen a snad i uvězněn!... Proklouz si při tomto pomyšlení rval vlasy. Ach, kdyby se mu tak Fix někdy dostal do rukou, jak by se s ním vypořádal!
Konečně se Proklouz po počátečních chvílích zdrcení uklidnil a začal zkoumat situaci. Byla málo záviděníhodná.

Francouz byl na cestě do Japonska. Měl jistotu, že se tam dostane, ale jak se od-tamtud vrátí? V kapse měl prázdno. Ani šilink, ani penny! Cestu a stravu na lodi však měl zaplacenou předem. Měl tedy před sebou pět nebo šest dní času na rozhodováni. Jak za této plavby jedl a pil, to nelze popsat. Jedl za svého pána, za paní Audu a za sebe. Jedl, jako by Japonsko, kde měl přistát, bylo pustinou, v níž není ani kousek něčeho jedlého.

Třináctého, za ranního přílivu, vplul Carnatic do jokohamského přístavu.

Tento přístav je v Pacifiku důležitým útočištěm, kde zastavují všechny parníky, používané k dopravě pošty a cestujících mezi Severní Amerikou, Čínou, Japonskem a Malajským souostrovím. Jokohama leží přímo v Jedském zálivu nedaleko obrovského města, druhého hlavního města Japonska, které bylo kdysi sídlem tajkuno-vým, dokud ještě vládl tento občanský císař, a které soupeřilo s Mea-kem, velkým městem, v němž žije mikádo, císař církevní, odvozující svůj původ od bohů.

Carnatic přirazil k jokohamskému nábřeží nedaleko od přístavních hrází a celních skladišť, uprostřed četných lodí všech možných ná-rodnosti.

Proklouz nebyl nijak nadšen, když vkročil do této tak zajímavé země Syna slunce. Nemohl udělat nic lepšího než dát se vést náhodou a pustit se do ulic města nazdařbůh.

Proklouz se zprvu octl v naprosto evropském městě, mezi domy s nízkým průčelím, zdobeným verandami, pod nimiž se zvedalo elegantní sloupoví. Toto město se svými ulicemi, náměstími, doky a skladišti zaujímalo celý prostor od Smluvního mysu až po řeku. Zde, stejně jako v Hongkongu a jako v Kalkatě, hemžila se směsice lidí všech plemen, Američané, Angličané, Číňané, Holanďané, obchodníci ochotní prodat cokoliv a cokoliv koupit, uprostřed nichž si náš Francouz připadal stejně cizí, jako kdyby se octl v zemi Hotentotů.

Proklouzovi zbýval přece jen ještě jeden prostředek, požádat o po-moc francouzského nebo anglického konsula, sídlícího v Jokohamě. Bylo mu však proti mysli vyprávět svou historii, tak úzce spjatou s historií pánovou, a řekl si, že než se k tomu odhodlá, musí vyčerpat všechny ostatní možnosti.

Když prochodil evropskou část města, aniž mu náhoda jakkoli přispěla ku pomoci, vešel do japonské části, rozhodnut jít až do Jeda, bude-li toho zapotřebí.

Tato domorodá část Jokohamy se nazývá Benten podle bohyně moře, uctívané na sousedních ostrovech. Bylo zde vidět nádherná jedlová a cedrová stromořadí, posvátné brány zvláštního slohu, mosty ukryté v bambusu a rákosí, chrámy stíněné krovem obrovských melancholických věkovitých cedrů, kláštery, v jejichž zdech živoří buddhističtí kněží a přívrženci Konfuciova náboženství, nekonečné ulice, v nichž se urodilo množství dětí s růžovou pleti a červenými tvářičkami, lidiček jakoby vystřižených z nějaké japonské zástěny, hrajících si s krátkonohými psíky a žlutavými bezocasými, velice línými a velice přítulnými kočkami.

V ulicích bylo jediné hemžení, neustálý ruch. Bonzové tudy krá-čeli v průvodech, tlukouce jednotvárně do bubínků, jakuninové, celní a policejní důstojníci ve špičatých klobouících, zdobených lakem, s dvěma šavlemi u pasu, vojáci v modrých bavlněných stejnokrojích s bílými proužky, ozbrojení puškami nabíjenými zpředu, mikádovi ozbrojenci v pytlovitých hedvábných kabátcích, s drátěnými košile-mi a suknicemi z kovových plíšků a množství jiných vojenských osob různého druhu - neboť v Japonsku je vojenské povolání stejně ctěno, jako je v Číně předmětem opovržení.

Žebraví mniši, poutníci v dlou-hém šatě, prostí občané s hladkými vlasy, černými jako eben, s velkou hlavou, dlouhým trupem a tenkýma nohama, nepříliš vysoké postavy, s pletí zbarvenou od temných odstínů mědi až po matnou běl, nikdy však žlutou jako pleť Číňanů, od nichž se Japonci podstatně liší. A konečně mezi povozy, nosítky, koňmi, nosiči, plachetními trakaři, „norimony“ s lakovanými příčkami a mezi jemnými „kangy“, no-sítky z bambusu, bylo vidět přecházet drobnými krůčky drobných nožek, obutých do plátěných střevíců, slaměných sandálů nebo ozdob-ných dřeváků, několik nepříliš hezkých žen s úzkýma očima, s vpadlou hrudí, se zuby černě zbarvenými podle módy, nosících však s pův-bem národní oděv, „kirimon“, jakýsi župan, přepásaný hedvábnou šerpou, jejíž široký pruh se vzadu rozvíjí v nápadný uzel - který si Paříženky, jak se zdá, vypůjčily od Japonek.

Proklouz se tak procházel několik hodin v tomto strakatém davu, prohlížeje si také zajímavé a přeplněné krámy, bazary, v nichž jsou nakupeny všechny cetky, vyráběné japonskými zlatníky, „restaurace“, ověšené pruhy plátna s nápisy a korouhvemi, do nichž mu nebylo dovoleno vstoupit, čajovny, kde se popíjí z plných šálků vonná horká voda se „saki“, likérem vyráběným ze zkvašené rýže, a pohodlné kuřárny, v nichž se kouří velmi jemný tabák, a nikoli opium, jehož užívání je v Japonsku takřka neznámé.

Pak se Proklouz octl za městem, uprostřed obrovských rýžových polí. Zde rozkvétaly květem, vydávajícím poslední barvy a poslední vůně, nádherné kamélie, ne už jako pouhé keře, nýbrž jako stromy, a v bambusových ohradách třešně, švestky a jabloně, které domorod-ci pěstují víc pro květy než pro plody a které brání rozšklebení stra-šáci a rachotící větrníky proti zobákům vrabců, holubů, havranů a jiných žravých opeřenců. Nebylo jediného vznešeného cedru, aby na něm nehnízdil nějaký statný orel, jediné smuteční vrby, aby pod svým listovím neskrývala nějakou volavku, melancholicky strnulou na jedné noze, a konečně, všude bylo plno vran, kachen, krahujců, divokých hus a množství jeřábů, kterým Japonci říkají „šlechtičny“ a kteří jsou pro ně symbolem dlouhého věku a štěstí.

Když tak Proklouz bloudil bez cíle, zahlédl v trávě několik fialek. „Výborně,“ řekl si, „to bude má večeře!“

Když k nim však přičichl, zjistil, že vůbec nevoní.

„Mám to smůlu,“ pomyslel si.

Pravda, dobrý hoch se ve své prozíravosti nasnídal před odchodem z Carnaticu tak vydatně, jak jen mohl, avšak po celodenní procházce mu začalo silně kručet v břiše. Všiml si, že ovčí, kozí a vepřové maso vůbec není na pultech domorodých řezníků, a poněvadž věděl, že zabíjení hovězího dobytka, používaného zde výhradně k tahu, je považováno za svatokrádež, usoudil z toho, že maso je v Japonsku vzácností. Nemýlil se, ale z nedostatku jatečného masa by se byl jeho žaludek brzy smířil s kusem kančího nebo daňčího, s koroptvemi nebo s křepelkami, s drůbeží nebo s rybami, jimiž se Japonci živí takřka výhradně, doplňujíce je výtěžkem sklizně z rýžových polí. Musel se však smířit s

osudem a odložit starost o pokrm na zítřek.
Nastala noc. Proklouz se vrátil do domorodé čtvrti, bloudil po ulicích mezi barevnými svítilnami, pozoroval skupiny potulných ko-mediantů, provozujících své náročné cviky, a hvězdopravce pod ši-rým nebem, shromažďující kolem. svého dalekohledu zástup lidu. Pak znovu spatřil přístavní zátoku, ozářenou ohni rybářů, kteří vábí ryby záři planoucí pryskyřice.

Konečně se ulice vylidnily. Na místo davu nastoupily noční hlídky jakuninů. Tito důstojníci se ve svých honosných úborech a uprostřed svého doprovodu podobali velvyslancům a Proklouz si po každé, když potkal nějakou takovou vyšňořenou hlídku, v žertu opakoval:

„Tak vida, zase jedno japonské velvyslanectví na cestě do Evropy!“

Kapitola dvacátá třetí
v níž se Proklouzův nos nadmíru prodlouží

Příštího dne si Proklouz utrmácen a hladov řekl, že se musí najíst stůj co stůj, a čím dřív, tím líp. Měl ovšem možnost prodat hodinky, ale to by byl raději ze-mřel hlady. Dobrému hochu se nabízela příležitost, aby teď nebo nikdy zužitkoval zvučný, ne-li dokonce melodický hlas, jímž ho obdařila příroda.

Znal několik písniček z Francie a z Anglie a rozhodl se, že to s nimi zkusí. Japonci jsou jistě milovníci hudby, protože u nich se všechno provádí za zvuku činelů, tam-tamů a bubínků a mohou tedy nadání evropského umělce jen obdivovat.
Možná však, že je na pořádání kon-certu ještě příliš časná ranní hodina a ne-čekaně probuzení milovníci hudby by možná zpěváku nezaplatili těmi penězi, na nichž je vyobrazen mikádo.
Proklouz se tedy rozhodl, že nějakou hodinku počká, ale jak tak bloudil městem, došel k závěru, že na potulného umělce by se zdál příliš dobře oblečen, a tu mu napadlo vyměnit si šaty za veteš, která se bude k jeho postavení lépe hodit. Tato výměna mu musí nadto vynést doplatek v hotovosti, a toho může ihned použít k ukojení hladu.
Když bylo toto rozhodnuti učiněno, zbývalo je už jen provést. Teprve po dlouhém pátrání objevil Proklouz domorodého překupníka, kterému vyložil své přáni. Evropský oděv se vetešníkovi zamlouval a za chvíli vyšel Proklouz na ulici ve starém japonském šatě na hlavě s jakýmsi křídlatým turbanem, který půso-bením času vybledl. Zato však mu v kapse zvonilo několik stříbrných penízků.
„Nevadí,“ říkal si, „budu si představovat, že je karneval.“

První starostí takto „pojaponštěného“ Proklouze bylo zajít do skromně vyhlížející čajovny. Tam pojedl zbytky drůbeže a několik hrstek rýže, obědvaje jako člověk, pro něhož večeře je hádankou, kterou musí teprve rozluštit.
„Jde o to, neztrácet hlavu,“ řekl si, když se vydatně posilnil. „Teď už nemohu vyměnit tento hadr za jiný, ještě japonštější. Mu-sím tedy hledět, abych našel způsob, jak se co nejrychleji dostat z této Říše slunce, na kterou mi zbudou jen samé žalostné vzpo-mínky!“
Proklouz hodlal navštívit parníky odjíždějící do Ameriky. Počítal, že jim nabídne své služby jako kuchař nebo sluha, při čemž nebude žádat jinou odměnu než cestu a stravu. Jakmile bude v San Franciscu, dovede si pomoci z úzkých. Důležité je překonat těch čtyři tisíce sedm set mil Tichého oceánu, které se prostírají mezi Japonskem a Novým světem.
Proklouz rozhodně nebyl člověk, který by nechal nějaký nápad ležet ladem, a proto zamířil k jokohamskému přístavu. Čím víc se však blížil k dokům, tím se mu jeho plán, tak prostý v okamžiku, kdy naň přišel, zdál nesplnitelnější. Proč by na palubě nějakého ame-rického parníku měli potřebovat zrovna kuchaře nebo sluhu, a jakou vzbudí důvěru, když je takto vyparáděn? Jaká doporučení předloží? Kdo o něm může podat informace?

Zatím co takto uvažoval, padl jeho pohled na obrovský plakát, jejž jakýsi šašek nosil po jokohamských ulicích. Text plakátu byl sepsán v angličtině tímto způsobem:
Japonská akrobatická skupina ctihodného
WILLIAMA BATULCARA
Několik představeni před odjezdem do
SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH
NOSATCI - NOSATCI
Pod přímým patronátem boha Tingu!
VELKÁ ATRAKCE!

„Spojené státy americké!“ vykřikl Proklouz. „To je právě to, co hledám!“
Šel za nosičem plakátu a v jeho stopách se brzy vrátil do japonské čtvrti. Za čtvrt hodiny se zastavil před rozlehlou boudou, na jejímž vrcholu vlály svazky plátěných pruhů s nápisy a na jejíchž vnějších stěnách byla bez perspektivy, ale zato v křiklavých barvách vypo-dobněna celá tlupa žonglérů.
Byl to podnik ctihodného Batulcara, jakéhosi amerického Bar-numa, ředitele tlupy kejklířů, šašků, akrobatů, ekvilibristů, gymnastů, která podle plakátu pořádala poslední představení před odjezdem z Říše slunce do Spojených států.

Proklouz vešel pod sloupový přístřešek u vchodu a ptal se po panu Batulcarovi. Mr. Batulcar se objevil osobně.

„Co chcete?“ zeptal se Proklouze, kterého z počátku považoval za domorodce.
„Nepotřebujete sluhu?“ otázal se ho Proklouz.

„Sluhu!“ zvolal Barnum, hladě si husté šedé vousy, které mu vyrážely pod bradou. „Mám už dva, jsou

poslušní, věrní, nikdy mě ještě neopustili a slouží mi zadarmo, jen za stravu... Tady jsou," dodal, ukazuje své dvě silné paže, protkané žilami silnými jako basové struny.
„Nemohu vám tedy být nijak užitečný?"
„Nijak."
„Hrome, tak by se mi hodilo, kdybych mohl odjet s vámi!"
„Ach tak," řekl ctihodný Batulcar, „vy jste asi takový Japonec jako já opice! Pročpak jste se takhle oblékl?"
„Každý se obléká, jak může."
„To je pravda. Vy jste Francouz?"
„Ano, Pařížan z Paříže."
„To se tedy asi dovedete pěkně šklebit, že?"
„Na mou věru," odpověděl Proklouz, zaražen tím, že jeho národ-nost je spojována s takovým požadavkem, „my Francouzi se dovedeme šklebit, jen co je pravda, ale ne líp než Američané."
„Máte pravdu. Nu dobrá, nepřijmu-li vás za sluhu, mohu vás přijmout jako klauna. Chápete přece, můj milý, ve Francii ukazuji cizí šprýmaře, a v cizině zase šprýmaře francouzské."
„Ach!"
„Ostatně, jste dost silný?"
„Zvlášť když vstanu od stolu."
„A umíte zpívat?"
„Umím," odpověděl Proklouz, který kdysi účinkoval při pouličních koncertech.
„Ale umíte zpívat, když stojíte na hlavě, s roztočeným vlkem na chodidle levé nohy a se šavlí na špičce v rovnováze na chodidle pravé nohy?"
„Přisámbůh, že ano," odpověděl Proklouz, který si vzpomněl na svá první cvičení v mladém věku.
„To tedy znamená, že umíte všecko!" řekl na to ctihodný Batulcar.
Proklouzovo přijetí bylo sjednáno hic et nunc.
Proklouz konečně našel místo. Byl přijat, aby ve slavné japonské skupině dělal všechno. Je to málo lichotivé, ale za osm dní bude na cestě do San Francisca.
Představeni, ohlášené ctihodným Batulcarem s velkým halasem, mělo začít ve tři hodiny, a brzy zahřměly u vchodu děsivé nástroje japonského orchestru, bubny a tamtamy. Rozumí se, že Proklouz ne-mohl nastudovat žádnou roli a že musel nabídnout svá pevná ramena za oporu při velkém čísle, „lidském hroznu", v němž vystupovali No-satci boha Tingu. Tato „velká atrakce" celého představení měla uza-vírat sérii jiných cviků.
Před třetí hodinou zaplavili diváci vnitřek rozlehlé boudy. Evro-pané a domorodci, Číňané a Japonci, muži, ženy a děti se drali na úzké lavičky a do lóží obrácených k jevišti. Hudebníci se vrátili dovnitř a celý orchestr s gongy, tamtamy, klapačkami, flétnami, tamburínami a velkými bubny se zuřivě rozehrál.
Představení bylo takové jako všechny akrobatické produkce. Je však třeba přiznat, že Japonci jsou nejlepší ekvilibristé na světě. Jeden z nich, s vějířem a malými kousky papíru, předvedl půvabnou hru mo-týlů a květů. Druhý rychle psal vonným kouřem ze své dýmky do vzduchu řadu slov, která dohromady znamenala poklonu, adresovanou shromážděnému publiku. Ten si pohazoval ve vzduchu hořícími svíč-kami, jednu po druhé sfoukával, když mu létaly kolem úst, a zase jednu od druhé rozsvěcoval, aniž na jediný okamžik přerušil svůj oslňující žonglérský výkon. Onen zase vytvářel z roztočených vlků nejneuvěřitel-nější kombinace, zdálo se, že bručící strojky pod jeho rukama ožívají vlastním životem v nekonečném kroužení, běhaly po troubelích dýmek, po ostří šavlí, po drátech tenkých jako vlas a napjatých od jednoho konce jeviště na druhý, obíhaly po okraji velkých křišťálových váz, lezly po bambusových žebřících, rozbíhaly se do všech koutů, vydáva-jíce zvláštní harmonické zvuky, vznikající spojením jejich tónů, nala-děných do různých výšek. Kejklíři si s nimi pohazovali a ony se točily ve vzduchu, vyhazovali je dřevěnými pálkami jako opeřené míče a ony se nepřestávaly točit, strkali si je do kapes, a když je vytáhli, stále ještě se točily - až do chvíle, kdy péro uvnitř povolilo úplně a způsobilo, že se rozvily jako umělé kytice.
Je zbytečné popisovat zde zázračné cviky akrobatů a gymnastů celé skupiny. Cviky na žebříku, na tyči, na kouli, přemety atd., všechno bylo prováděno s pozoruhodnou přesností. Nejpřitažlivějším číslem celého představení však bylo vystoupení „Nosatců", úžasných ekvilib-ristů, které Evropa dosud nezná.
Tito Nosatci tvoři zvláštní sdružení, stojící pod přímou ochranou boha Tingu. Byli oděni jako středověcí rytíři a na ramenou měli při-pevněn honosný pár křídel. Vyznačovali se však hlavně dlouhým no-sem, který zdobil jejich obličej, a zvlášť způsobem, jakým ho používali. Tyto nosy nebyly nic jiného než kusy bambusu, dlouhé pět, šest, deset stop, jedny rovné, jiné zakřivené, některé hladké, jiné plné výrůstků. A na těchto nástavcích, řádně připevněných, prováděli všechny své cviky rovnováhy. Tucet takových vyznavačů boha Tingu si lehlo na záda a jejich druhové jim začali dovádět na nosech, vztyčených jako hromosvody, skákali po nich, přeskakovali z jednoho na druhý a prová-děli nejneuvěřitelnější kousky.
Obecenstvu bylo oznámeno, že na zakončení bude vytvořena lidská pyramida, jíž padesát Nosatců znázorní „Vůz Džagannáthův". Avšak místo aby si artisté ctihodného Batulcara vytvořili základ své pyramidy z ramenou, museli se opírat jen o nosy. A poněvadž jeden z těch, kteří tvořili základ vozu, opustil skupinu a poněvadž k tomu stačila jen síla a obratnost, byl Proklouz vybrán, aby ho nahradil.
Pravda, hodný hoch měl pocit ubohosti, když jako smutnou při-pomínku dob svého mládí oblékal středověký úbor s pestrobarevnými křídly a když mu na tvář připínali nos dlouhý šest stop. Ale tento nos, to bylo konec konců jeho živobytí a Proklouz se pro něj rozhodl.
Proklouz vyšel na jeviště a zařadil se mezi své druhy, kteří měli tvořit základ Džagannáthova vozu. Všichni si lehli na zem s nosem vztyčeným k nebi. Druhá skupina ekvilibristů ulehla na tyto dlouhé nástavce, třetí zase na ně, potom

čtvrtá a na nosech, opírajících se jen svými konci, vztyčil se brzy pomník z lidských těl až po strop divadla.
Potlesk se zdvojnásobil a nástroje orchestru zabouřily jako hromo-bití, když tu pyramida zakolísala, rovnováha se porušila, jeden nos v základu pojednou zmizel a pomník se sesul jako domek z karet...
Zavinil to Proklouz, který opustil své místo, přeskočil bez pomoci křídel rampu, vyšplhal se na pravou galerii a padl k nohám jednoho z diváků s výkřikem:
„Ach můj pane, můj pane!“
„Vy?“
„Já.“
„Nu, v tom případě na parník, hochu!“
Mr. Fogg, paní Auda, která ho doprovázela, a Proklouz se vyřítili chodbami ven z boudy. Tam se však srazili s rozzuřeným ctihodným Batulcarem, který žádal náhradu škody za „malér“. Phileas Fogg utišil jeho zuřivost tím, že mu hodil hrst bankovek. A v půl sedmé, v okamžiku, kdy měl americký parník vyplout, vstoupili Mr. Fogg a paní Auda na jeho palubu, následováni Proklouzem s křídly na zá-dech a s nosem šest stop dlouhým, který si ještě nestačil strhnout s obličeje.

Kapitola dvacátá čtvrtá
v níž se uskuteční plavba přes Tichý oceán

Co se událo na dohled od Šanghaje, lze si domyslet. Parník plující do Jokohamy zpozoroval znamení dané mu Tankadérou. Když kapitán spatřil vlajku ohlašující, že loď je v nejvyšší tísni, zamířil k malému škuneru. O pár okamžiků později zaplatil Phileas Fogg za cestu ujed-nanou cenu, vsunuv Johnu Bunsbymu do kapsy pět set padesát liber (14750 franků). Potom ctihodný gentleman, paní Auda a Fix vstou-pili na palubu parníku, který ihned pokračoval v cestě do Nagasaki a do Jokohamy.
Phileas Fogg tam dorazil toho dne, 14. listopadu, ráno ve stanove-nou hodinu, nechal Fixe, aby šel po svých, a odebral se na palubu Carnaticu, kde se dověděl - k velké radosti paní Audy a snad i své, kterou však nedal nijak najevo -, že Francouz Proklouz vskutku minu-lého dne přibyl do Jokohamy.
Phileas Fogg, který měl téhož večera pokračovat v cestě do San Francisca, dal se ihned do pátrání po svém sluhovi. Obrátil se, avšak marně, na francouzského a anglického konsula, zbytečně prochodil jokohamské ulice a vzdal se už naděje, že Proklouze najde, když tu náhoda nebo snad nějaká předtucha ho přiměla, aby vešel do boudy ctihodného Batulcara. Ovšemže svého sluhu v onom výstřed-ním středověkém přestrojení vůbec nepoznal. Sluha však vleže spatřil svého pána na galerii. Nemohl se ubránit, aby nepohnul nosem. Tím způsobil porušení rovnováhy a všechno ostatní, co potom násle-dovalo.
O těchto věcech se Proklouz dověděl z úst paní Audy, která mu vyprávěla, jakou měli cestu z Hongkongu do Jokohamy ve společnosti jistého pana Fixe na škuneru Tankadéře.
Proklouz při Fixově jméně ani nemrkl. Myslel si, že ještě nenadešel čas, aby pánovi pověděl, co se mezi ním a policejním inspektorem zběhlo. Však také při vyprávění svých dobrodružství dával Proklouz vinu sobě a omlouval se jen za to, že se nenadále omámil opiem v jisté hongkongské kuřárně.
Mr. Fogg naslouchal jeho vyprávění chladně, aniž na ně co řekl, a pak otevřel sluhovi dostatečně velký úvěr, aby si mohl na palubě opatřit vhodnější oděv. A vskutku, neuplynula ani hodina a na pocti-vém hochu, který si uřízl nos a ustřihl křídla, nebylo nic, co by připo-mínalo vyznavače boha Tingu.
Parník, plující z Jokohamy do San Francisca, patřil společnosti Pacific Mail Steam a jmenoval se Generál Grant. Byl to veliký kolový parník o výtlaku dvou tisíc pěti set tun, dobře vybavený a schopný plout velkou rychlosti. Nad horní palubou se střídavě zvedalo a klesalo obrovské táhlo, k jednomu jeho konci byl kloubem připojen dřík pístu, k druhému klika, přímo spojená s osou lopatkových kol a převádějící přímočarý pohyb v pohyb krouživý. Generál Grant byl vybaven třemi stěžni a měl plachty o značné ploše, které mocně napomáhaly parnímu stroji. Při dvanácti mílích za hodinu muselo parníku stačit na přeplutí Pacifiku nanejvýš jedenadvacet dni. Phileas Fogg mohl tedy právem předpokládat, že druhého prosince vystoupí v San Franciscu, jedenác-tého že bude v New Yorku a dvacátého v Londýně - takže získá před osudným datem jedenadvacátého prosince několik hodin k dobru.
Na palubě parníku byl dosti velký počet cestujících, Angličané, hodně Američanů, hotová výprava čínských kuliů do Ameriky a jistý počet důstojníků indické armády, kteří využívali dovolené k cestě ko-lem světa.
Za této plavby nedošlo k žádné zvláštní příhodě. Parník, podpíraný širokými lopatkovými koly a udržovaný v rovnováze důkladným plach-tovím, kymácel se jen slabě. Tichý oceán dokazoval dostatečně, že jeho pojmenování je oprávněné. Mr. Fogg byl rovněž klidný, stejně málo sdílný jako jindy. Jeho mladá společnice se cítila čím dál víc poutána k tomuto muži jinými pouty než jen pouty vděčnosti. Jeho zamlklá a veskrze šlechetná povaha na ni působila víc, než si sama myslela, a takřka mimovolně se oddávala citům, jimiž se záhadný Fogg, jak se zdálo, nedával vůbec ovlivňovat.
Mezi jiným se paní Auda úžasně zajímala o gentlemanovy plány. Znepokojovaly ji překážky, které mohly ohrozit zdar jeho cesty. Často hovořívala s Proklouzem, který mezi řádky dovedl dobře číst v srdci paní Audy. Hodný hoch choval nyní k svému pánu uhlířskou víru, neustával vychvalovat poctivost, šlechetnost a obětavost Philease Fogga a potom upokojoval paní Audu, pokud šlo o zdar cesty, opakoval jí, že nejhorší už mají za sebou, že už jsou pryč z takových fantastických zemí, jako je Čína a Japonsko, že se vracejí do civilisovaných krajů a konečně že vlak ze San Francisca do New Yorku a zámořský parník z New Yorku do Londýna bezpochyby postačí, aby vykonali tu nemož-nou cestu kolem světa ve stanovené lhůtě.

Devět dní po odjezdu z Jokohamy měl Phileas Fogg objetu přesně polovinu zeměkoule.
Opravdu, 23. listopadu překročil Generál Grant stý osmdesátý poled-ník, ten, na kterém na jižní polokouli žijí protinožci Londýňanů. Je pravda, že Mr. Fogg spotřeboval dvaapadesát dní z osmdesáti, které měl k disposici, a mohl jich vynaložit už jen osmadvacet. Je však třeba poznamenat, že byl-li gentleman teprve v půli cesty, měřeno podle poledníků, ve skutečnosti urazil už víc než dvě třetiny celé své cesty. Jaké jsou to nepřirozené zajížďky z Londýna do Adenu, z Adenu do Bombaje, z Kalkaty do Singapuru, ze Singapuru do Jokohamy! Kdyby sledoval kružnici padesáté rovnoběžky, na níž leží Londýn, činila by celá vzdálenost zhruba pouhých dvanáct tisíc mil, kdežto rozmary dopravních prostředků donutily Philease Fogga urazit dvacet šest tisíc mil, z nichž k tomuto dni, k 23. listopadu, měl ujeto přibližně sedmnáct tisíc pět set. Nyní však už cesta vedla přímo, a nebyl tu už Fix, aby mu do ní stavěl překážky.
Stalo se také, že onoho dne, 23. listopadu, zažil Proklouz nesmír-nou radost. Vzpomínáme si, že náš tvrdohlavec si umínil nechat své pověstné rodinné hodinky nařízeny podle londýnského času, protože čas v každé zemi, kterou projížděl, považoval za nesprávný. A toho dne se jeho hodinky octly v souladu s palubními chronometry, přestože je neposunul kupředu ani zpět.
Rozumí se, že Proklouz se tvářil vítězoslavně. Byl by rád věděl, co by tomu mohl říci Fix, kdyby tu byl.
„Ten darebák mi toho něco navyprávělo polednících, o slunci, o měsíci!“ opakoval si Proklouz. „Ach, tihle lidé! Kdyby je člověk po-slouchal, byl by z něho pěkný hodinář! Věděl jsem do jista, že dřív nebo později se slunce rozhodne řídit se podle mých hodinek...“
Proklouz nevěděl, že kdyby byl ciferník jeho hodinek rozdělen na čtyřiadvacet hodin, jak je tomu u italských věžních hodin, neměl by vůbec žádný důvod k jásotu, protože ručičky jeho přístroje by v devět hodin ráno ukazovaly devátou hodinu večerní, to jest jedenadvacátou hodinu po půlnoci, a to je přesně časový rozdíl mezi Londýnem a stým osmdesátým poledníkem.
I kdyby však Fix byl s to vysvětlit mu tento čistě fysický úkaz, Pro-klouz by jej bezpochyby nemohl pochopit nebo aspoň připustit. A v každém případě, kdyby se byl policejní inspektor znenadání obje-vil na palubě, ačkoliv to bylo nemožné, Proklouz, právem rozezlený, byl by s ním jednalo něčem docela jiném a zcela jiným způsobem. Kde byl Fix v tuto chvíli?...
Fix byl právě na palubě Generála Granta.
Je pravda, že po příjezdu do Jokohamy opustil agent pana Fogga, počítaje s tím, že ho během dne zase najde, a odebral se ihned k anglic-kému konsulovi. Tam konečně našel zatýkací rozkaz, který za ním běžel už z Bombaje a byl čtyřicet dní starý, zatýkací rozkaz, který mu byl z Hongkongu zaslán právě Carnaticem, na jehož palubě měl podle domnění úřadů být. Představme si detektivovo zklamáni. Zatýkací rozkaz se stal zbytečným. Mr. Fogg opustil anglické državy. K jeho zatčení bylo nyní třeba extradičního výměru.
„Budiž,“ řekl si Fix, když ho přešel první nával zlosti, „můj zatý-kací rozkaz mi zde už není nic platný, ale bude platit v Anglii. Vše-chno nasvědčuje tomu, že dareba se chce vrátit do vlasti, neboť má za to, že svedl policii ze své stopy. Dobrá. Budu ho sledovat až tam. Co se týče peněz, snad bůh dá, že z nich ještě něco zbude. Ale na jízdném, na odměnách, v soudním procesu, na pokutách, za slona a na všechny možné výlohy rozházel ten můj člověk už přes pět tisíc liber. Ostatně, banka je bohatá!“
Po tomto rozhodnutí nastoupil ihned na Generála Granta. Byl už na palubě, když se tam objevil Mr. Fogg s paní Audou. K svému překva-pení poznal v středověkém kostýmu Proklouze. Okamžitě se skryl ve své kajutě, aby si ušetřil vysvětlování, které by mohlo celou věc zmařit, a počítal, že ho dík velkému množství cestujících nepřítel vůbec nezpo-zoruje, když tu se mu právě onoho dne octl tváří v tvář na lodní přídi.
Proklouz bez dlouhých řečí chytil Fixe pod krkem a k velkému potěšení několika Američanů, kteří na něho hned začali uzavírat sázky, uštědřil nešťastnému inspektorovi báječný výprask, dokazující vysokou převahu francouzského boxu nad anglickým.
Když Proklouz skončil, cítil se klidnější a jaksi se mu ulevilo. Fix se zvedl dosti zle zřízen, podíval se na svého protivníka a chladně se ho zeptal:
„Skončil jste?“
„Ano, prozatím.“
„Nechte mě tedy promluvit.“
„Já vám...“
„V zájmu vašeho pána.“
Proklouz, jako by přemožen touto chladnokrevností, šel za policejním inspektorem a oba se usadili na přídi parníku.
„Dal jste mi co proto,“ řekl Fix. „Nevadí. Teď mě poslouchejte. Až dosud jsem byl protivníkem pana Fogga, ale teď začínám hrát jeho hru.“
„Konečně!“ zvolal Proklouz. „Věříte už, že je to poctivý muž?“
„Ne,“ odpověděl chladně Fix, „věřím, že je to dareba...
Tiše!
Nevrťte sebou a nechte mě domluvit. Dokud byl pan Fogg na území anglických držav, měl jsem zájem na tom, abych ho tam zdržel, než mi dojde zatýkací rozkaz. Dělal jsem pro to všechno možné. Poštval jsem na něho bombajské kněze, opil jsem vás v Hongkongu, odloučil jsem vás od pána, způsobil jsem, že zmeškal parník do Jokohamy ...“
Proklouz poslouchal se zaťatými pěstmi.
„Nyní se zdá,“ pokračoval Fix, „že se pan Fogg vrací do Anglie, ne? Budiž, pojedu s ním. Ale od této chvíle vynaložím na odstraňování překážek z jeho cesty takovou péči a úsilí, s jakými jsem mu je doposud do cesty kladl. Vidíte tedy, že má hra se změnila, a změnila se proto, že toho vyžaduje můj zájem. Dodávám ještě, že váš zájem se shoduje s mým, protože jen v Anglii se dovíte, jste-li ve službách zločince, nebo poctivého člověka.“

Proklouz naslouchal Fixovi velmi pozorně a byl přesvědčen, že Fix mluví v naprosto dobrém úmyslu.
„Budeme přátelé?“ zeptal se Fix.
„Přátelé, to ne,“ odpověděl Proklouz. „Spojenci, to ano, a ještě s výhradou, protože při sebemenším náznaku zrady vám zakroutím krk.“
„Platí,“ řekl klidně policejní inspektor a o jedenáct dni později, 3. prosince, vplul Generál Grant do zálivu Zlaté brány a přistál v San Franciscu.
Mr. Fogg do té doby nezískal ani neztratil jediný den.

Kapitola dvacátá pátá
v níž se nabízí letmý pohled na San Francisco v den meetingu

Bylo sedm hodin ráno, když Phileas Fogg, paní Auda a Proklouz vkročili na americkou pevninu - dá-li se tak vůbec nazvat plovoucí nástupiště, na které se vylodili. Tato nástupiště, která stoupají a klesají s přílivem a odlivem, usnadňují nakládání a vykládání lodi. Zde za-kotvují plachetnice všech tonáží, parníky všech národnosti a několika-poschoďové parní čluny, obstarávající dopravu na řece Sacramento a na jejich přítocích. Zde se také hromadí zboží pro obchod, zasahující až do Mexika, do Peru, do Chile, do Brazílie, do Evropy, do Asie a na všechny ostrovy v Tichém oceáně.
Proklouz, pln radosti nad tím, že konečně vstupuje na americkou půdu, myslel, že na ní musí přistat nebezpečným skokem nejkrásněj-šího stylu. Když však dopadl na nástupiště, jehož podlaha byla červotočivá, málem se do něho probořil. Hodný hoch, celý rozladěn tím, jak „vkročil“ na nový světadíl, vydal ze sebe strašlivý výkřik, který vyplašil nespočetné hejno kormoránů a pelikánů, obvyklých to hosti plovoucích nástupišť.
Mr. Fogg si ihned po vystoupení z lodi zjistil, v kolik hodin odjíždí nejbližší vlak do New Yorku. Bylo to v šest hodin večer. Mr. Fogg mohl tedy strávit v kalifornském hlavním městě celý den. Dal přivolat pro paní Audu a pro sebe povoz. Proklouz vylezl na kozlík a drožka, v níž jedna jízda stála tři dolary, zamířila k hotelu International.
Proklouz pozoroval zvědavě z vyvýšeného místa, na němž byl usa-zen, velké americké město: široké ulice, pěkně seřazené nízké domy, kostely a chrámy v anglosaském gotickém slohu, ohromné doky, skla-diště jako paláce, některá dřevěná, jiná z cihel, v ulicích četné povozy, omnibusy, vozy pouliční dráhy a na přeplněných chodnících nejen Američané a Evropané, ale i Číňané a Indové - takže bylo z čeho složit obyvatelstvo čítající přes dvě stě tisíc lidi.
Proklouz byl dosti překvapen tím, co viděl. V jeho představách žilo ještě legendární město z roku 1849, město lupičů, žhářů a vrahů, kteří se sem nahrnuli v honbě za zlatem, obrovská směsice vyděděnců, kde se hraje o zlatý prach s revolverem v jedné ruce a s nožem v druhé. Ty „zlaté časy“ však minuly. San Francisco mělo vzhled velkého ob-chodního města. Vysoká věž radnice, na níž bděli hlásní, vévodila nad celým tím souhrnem ulic a tříd, protínajících se v pravém úhlu. Mezi nimi se prostíraly bujně se zelenající parčíky a čínské město, které vy-padalo, jako by bylo přivezeno z Říše nebes v nějaké krabici na hračky. Žádná sombrera, žádné rudé košile podle povalečské módy, žádní Indiáni s ozdobami z peří, nýbrž hedvábné cylindry a černé fraky, které nosil velký počet gentlemanů, obdařených nenasytnou činoro-dostí. Jisté ulice, mezi jinými i Montgomery Street - něco jako lon-dýnská Regent Street, pařížský Italský bulvár nebo newyorská Broad-way - byly vroubeny skvělými obchodními domy, které ve svých vý-kladních skříních nabízely výrobky celého světa.
Když Proklouz dojel k hotelu International, neměl pocit, že by byl opustil Anglii.
Přízemí hotelu zaujímal obrovský „bar“, jakýsi bufet, nabízející se každému mimojdoucímu zdarma. Sušené maso, ústřicová polévka, sušenky a chesterský sýr se zde podávaly, aniž host musel sáhnout do peněženky. Zaplatil si jen svůj nápoj, anglické pivo, portské nebo sherry, jestliže měl chuť se občerstvit. Proklouzovi to připadalo „velmi ame-rické“.
Hotelová restaurace se vyznačovala pohodlím. Mr. Fogg a paní Auda zasedli ke stolu a byli štědře obslouženi pokrmy na trpasličích talířcích, které jim přinášeli černoši s nejtemnější pletí.
Po obědě vyšel Mr. Fogg v doprovodu paní Audy z hotelu, aby se odebral do kanceláře anglického konsula a dal si svůj cestovní pas opatřit visem. Na chodníku se srazil se svým sluhou, který se ho zeptal, zda by před nástupem do vlaku Pacifické dráhy nebylo rozumné za-koupit několik tuctů karabin značky Enfield nebo revolverů značky Colt.
Proklouz slyšel o Siouxech a o Indiánech kmene Pauni, kteří zastavují vlaky jako obyčejní španělští lupiči. Mr. Fogg odpověděl, že by to zde bylo zbytečné opatření, ponechal mu však na vůli, aby jednal, jak uzná za vhodné. Potom zamířil ke konsulově kanceláři.
Phileas Fogg neušel ještě ani dvě stě kroků, když tu „čirou náho-dou“ potkal Fixe. Inspektor se tvářil nanejvýš překvapeně. Jakže! Mr. Fogg a on se plavili přes Pacifik společně a nesetkali se spolu na palubě! Fix řekl, že je pro něho jen ctí setkat se s gentlemanem, kterému je tolik zavázán, a že by ho nesmírně těšilo, kdyby mohl pokra-čovat v cestě v tak příjemné společnosti, neboť se musí odebrat za svými záležitostmi do Evropy.
Mr. Fogg odpověděl, že potěšení je na jeho straně, a Fix, kterému záleželo na tom, aby ho už neztratil z očí, požádalo svolení, aby si směl prohlédnout zajímavé město San Francisco společně s ním. Bylo mu to povoleno.
A tak se tedy paní Auda, Phileas Fogg a Fix toulali ulicemi. Brzy došli na Montgomery Street, kde byla obrovská záplava lidi. Na chod-nících, uprostřed jízdní dráhy, na kolejích tramvaje, přestože tudy neustále projížděly kočáry a omnibusy, na zápraží obchodů, v oknech všech domů a dokonce i na střechách byl nespočetný dav lidi. Mezi skupinami procházeli nosiči plakátů. Korouhve a dlouhé pruhy plátna s nápisy vlály ve větru. Ze všech stran se ozývaly výkřiky:
„Ať žije Kamerfield!“

„Ať žije Mandiboy!“
Byla to volební schůze. Tak se aspoň domníval Fix, který svou domněnku sdělil panu Foggovi a dodal:
„Snad učiníme lépe, pane, když se do téhle vřavy nebudeme míchat.
Mohli bychom tam ještě něco slíznout.“
„Vskutku,“ odpověděl Phileas Fogg, „a rány pěstí, třeba politické, jsou přece jen rány pěstí.“
Fix považoval za slušné usmát se této poznámce a paní Auda, Phileas Fogg i on, aby lépe viděli a nebyli vtaženi do pranice, vyšli na horní plošinu schodiště, které vedlo na terasu, ležící vysoko nad Montgomery Street. Před nimi, na protější straně ulice, mezi krámem obchodníka s uhlím a skladištěm obchodníka s petrolejem, byla zřízena velká kancelář pod širým nebem, k níž podle všeho směřovaly různé proudy lidského zástupu.
A k čemu vlastně ta schůze? Při jaké příležitosti se koná? O tom neměl Phileas Fogg ani potuchy. Šlo o jmenování nějakého vysokého vojenského nebo civilního hodnostáře, guvernéra státu nebo člena Kongresu? O tom se bylo možno jen dohadovat podle mimořádného vzrušení, které v městě zavládlo.
V té chvíli se dav prudce zavlnil. Všechny ruce se octly ve vzduchu. Zdálo se, že některé z nich, pevně sevřené v pěst, se rychle zvedají a klesají uprostřed křiku, což je jistě energický způsob hlasování. Zpětné proudy zmítaly ustupujícím davem. Korouhve se kymácely, na okamžik mizely a znovu se objevovaly jako cáry. Příboj davu dosahoval až ke schodišti a všechny hlavy na jeho povrchu se čeřily jako moře rozkolébané závanem větru. Počet cylindrů se vůčihledě menšil a zdálo se, že většina jich ztrácí svou původní výšku.
„Je to zřejmě meeting,“ řekl Fix, „a musí při něm jít o nějaký palčivý problém. Vůbec bych se nedivil, kdyby šlo ještě o aféru Alabamy, přestože ta už je vyřízena.“
„Možná,“ odpověděl stručně Mr. Fogg.
„Buď jak buď,“ pokračoval Fix, „stojí tu proti sobě dva soupeři, ctihodný Kamerfield a ctihodný Mandiboy.“
Paní Auda, zavěšena do Philease Fogga, hleděla překvapeně na tento zmatený výjev a Fix se chtěl jednoho ze svých sousedů otázat na příčinu tohoto obecného vření, když tu se v davu projevil výraznější ruch. Volání hurá, přikrášlené nadávkami, se zdvojnásobilo. Žerdi korouhví se proměnily v útočné zbraně. A nikde už žádné ruce, všude jen pěsti. Z výše povozů, donucených zastavit, a z omnibusů, zaraže-ných v jízdě, byla vyměňována spousta ran do hlavy. Všechno sloužilo za střely. Boty a střevíce opisovaly ve vzduchu velmi přesnou dráhu, a dokonce se zdálo, že několik revolverů připojuje ke křiku zástupu své národní výstřely.
Vřava se přiblížila ke schodišti a valila se až na první schody.
Jedna strana byla zřejmě vytlačována, aniž prostý divák byl s to poznat, zůstává-li vítězem Mandiboy, nebo Kamerfield.
„Myslím, že bude rozumné, když se stáhneme zpět,“ řekl Fix, který nestálo to, aby „jeho člověk“ utržil nějaké zranění nebo aby se do něčeho zapletl. „Jde-li v celé té věci o Anglii a poznají-li nás, budeme v téhle rvačce zle ohroženi.“
„Anglický občan...“ odpověděl Phileas Fogg.
Gentleman však nemohl větu dokončit. Za ním, z terasy, k níž schodiště vedlo, zazněl strašlivý řev. Byly to výkřiky: „Hurá! Hip! Hip! Mandiboy!“
Byl to oddíl voličů, který přišel na pomoc a vpadl Ka-merfieldovým přívržencům do boku.
Mr. Fogg, paní Auda a Fix se octli mezi dvěma ohni. Na únik už bylo pozdě. Proudu mužů s holemi, vyplněnými olovem, a obušky se nebylo možno postavit na odpor. Phileas Fogg a Fix, chráníce mladou ženu, octli se v strašlivém sevření. Mr. Fogg, stejně nevzrušen jako obvykle, chtěl se bránit přirozenými zbraněmi, jež příroda přivěsila každému Angličanu na konce paží, avšak marně. Obrovité chlapisko s ryšavými vousy a zarudlou pletí, širokoplecí, zřejmě vůdce tlupy, zvedlo svou strašlivou pěst na pana Fogga a bylo by našemu gentlemanu pořádně ublížilo, kdyby Fix nebyl z oddanosti přijal ránu místo něho. Detektivovi naskočila okamžitě ohromná boule pod hedvábným cy-lindrem, který se změnil v obyčejnou čepici.
„Yankee!“ řekl Mr. Fogg, vrhnuv na protivníka opovržlivý pohled. „Angličane!“ odpověděl mu ten druhý.
„Však my se ještě sejdeme!“
„Kdykoli si budete přát. Vaše jméno?“
„Phileas Fogg. A vaše?“
„Plukovník Stamp W. Proctor.“
Poté příliv opadl, Fix, sražený k zemi, zvedl se s roztrhaným oděvem, ale bez vážnějšího zranění. Jeho cestovní plášť se rozdělil na dvě nestejné části a jeho kalhoty se podobaly krátkým kalhotkám, jaké nosí někteří Indiáni coby módní novinku, když z nich předtím odřízli spodní část. Paní Auda však zůstala vcelku uchráněna a jen Fix utržil onu ránu pěstí.
„Děkuji,“ řekl Mr. Fogg inspektorovi, když se octli mimo dav. „Není zač,“ odpověděl Fix, „ale pojďte raději.“
„Kam?“
„Do obchodu s oděvy.“
Vskutku, taková návštěva byla na místě. Obleky Philease Fogga a Fixův byly na kusy, jako by se oba gentlemani byli spolu seprali pro ctihodného Kamerfielda a ctihodného Mandiboye.
Za hodinu byli slušně oblečeni a měli na hlavách slušné klobouky. Pak se vrátili do hotelu International.
Tam Proklouz očekával svého pána ozbrojen půltuctem šestira-nových revolverů se středovým zapalováním a s dýkou. Když spatřil Fixe ve společnosti pana Fogga, jeho čelo se zachmuřilo. Avšak paní Auda několika slovy vyložila, co se zběhlo, a Proklouz se zase rozzářil. Fix zřejmě už není nepřítel, je to spojenec. Drží slovo.
Po večeři byl objednán kočár, který měl cestující s jejich zavazadly zavézt na nádraží. Když nastupovali, zeptal se Mr. Fogg Fixe: „Nezahlédl jste ještě jednou toho plukovníka Proctora?“
„Ne,“ odpověděl Fix.

„Vrátím se do Ameriky, abych se s ním ještě jednou sešel," řekl chladně Mr. Fogg. „Neslušelo by se, aby si anglický občan dal takové chování líbit."
Inspektor se usmál, ani neodpověděl. Jak vidíme, Mr. Fogg patřil k onomu druhu Angličanů, kteří netrpí souboje doma, v cizině se však sami bijí, když jde o ochranu jejich cti.

Vetři čtvrtě na šest dorazili cestující na nádraží a našli tam vlak připravený k odjezdu.

Před nastoupením do vlaku kývl Mr. Fogg na jednoho železnič-ního zřízence, přistoupil k němu a zeptal se:
„Příteli, nebyly dnes v San Franciscu nějaké nepokoje?"
„To byl prosím meeting", odpověděl zřízenec.
„Ale přece jen se mi zdálo, že vidím v ulicích jakési vření."
„To byl jen meeting svolaný k volbám."
„Asi k volbám vrchního velitele armády, ne?" zeptal se Mr. Fogg.
„Ne prosím, k volbám smírčího soudce." .
Po této odpovědi nastoupil Phileas Fogg do vagónu a vlak se rozjel plnou parou.

Kapitola dvacátá šestá
v níž se vyjíždí rychlíkem Pacifické dráhy

„Ocean to ocean" - tak říkají Američané a tato tři slova by měla být všeobecným označením pro „Grand trunk", protínající Spojené státy americké v nejširším místě. Ve skutečnosti se však „Pacific Raid Road" dělí ve dvě odlišné části: „Central Pacific" mezi San Franciscem a Ogdenem a „Union Pacific" mezi Ogdenem a Omahou. Tam se na ni připojuje pět různých tratí, které Omaze prostředkují čilé spojení s New Yorkem.
New York a San Francisco jsou tedy v současné době spojeny nepřetržitou kovovou stuhou, měřící neméně než tři tisíce sedm set osmdesát šest mil. Mezi Omahou a Pacifikem vede železnice krajem obývaným dosud Indiány a dravou zvěří, rozsáhlým územím, které začali mormoni kolonizovat kolem roku 1845, po svém vypuzení z Illinoisu.
Kdysi bylo i za nejpříznivějších podmínek nutno vynaložit na cestu z New Yorku do San Francisca šest měsíců. Nyní stačí sedm dní.
V roce 1862 bylo přes odpor poslanců z Jihu, žádajících, aby trať vedla jižněji, rozhodnuto vést trasu železnice mezi jedenačtyřicátou a dvaačtyřicátou rovnoběžkou. Sám president Lincoln, vzpomínaný s takovou lítostí, umístil výchozí bod nové trati do státu Nebraska, do města Omahy. S pracemi se započalo ihned a pokračovalo se v nich s americkou činorodostí, která není ani papírová, ani byrokratická. Rychlost práce neměla být nijak na újmu řádnému zbudování trati. Ve stepi se postupovalo rychlostí půldruhé mne za den. Lokomotiva jedoucí po kolejích položených včera přivážela koleje zítřejší a vjížděla na ně, sotva byly položeny.
Pacific Rail Road se na celé své délce rozvětvuje v několik odboček, vedoucích do států Iowa, Kansas, Colorado a Oregon. Z Omahy vede po levém břehu řeky Platte až k vyústění severní odbočky, pak sleduje trať jižní odbočky, projíždí povodím řeky Laramie a Wahsačskými ho-rami, obtáčí Solné jezero, vjíždí do Salt Lake City, mormonského hlav-ního města, noří se do údolí Tuil1y, vede podél americké pouště, kolem Cedrové a Humboldtovy hory, kolem Humboldtovy řeky, přes Sierru Nevadu a klesá přes Sacramento až k Pacifiku, aniž stoupání trati přesahuje sto dvanáct stop na jednu mili, i když zdolává Skalisté hory.
Taková byla dlouhá tepna, jíž vlaky projížděly za sedm dní a jež měla ctihodnému Phileasu Foggovi umožnit - aspoň jak doufal -, aby jedenáctého nasedl v New Yorku na parník plující do Liverpoolu.
Vagón, v němž jel Phileas Fogg, byl jakýsi dlouhý omnibus, spočívající na dvou podvozcích, z nichž každý měl čtyři kola, jejichž pohyblivost umožňuje zdolávat zatáčky o malém poloměru. Uvnitř nebyly žádné oddíly, jen dvě řady sedadel, každá po jedné straně, kolmo k ose vozu. Mezi nimi byla ponechána chodbička, vedoucí k toaletním a jiným kabinám, jimiž je každý vagón vybaven. Po celé délce vlaku byly vagóny navzájem spojeny můstky a cestující mohli přecházet z jednoho konce na druhý, při čemž jim byly k disposici salónní vozy, vyhlídkové vozy, restaurační vozy a kavárenské vozy. Chyběly už jen vozy divadelní. Ale i ty jednou budou.
Po můstcích ustavičně přecházeli prodavači knih a časopisů; roznášející své zboží, a prodavači likérů, potravin a doutníků, kteří rozhodně neměli nouzi o zákazníky.
Cestující vyjeli ze stanice Oakland v šest hodin večer. Byla už noc, chladná, tmavá noc pod zataženou oblohou, z níž hrozily mraky, že se rozsypou v podobě sněhu. Vlak nejel příliš rychle. Počítáme-li zastávky, neurazil víc než dvacet mil za hodinu, kterážto rychlost by však měla postačit, aby projel Spojenými státy v předepsaném čase.
Ve vagóně se mnoho nehovořilo. Ostatně o cestující se už pokoušel spánek. Proklouz seděl vedle policejního inspektora, ale nepromluvil na něho. Od posledních událostí jejich vzájemný vztah značně ochladl. Bylo po sympatiích, bylo po důvěrnosti. Fix své způsoby nijak ne-změnil, ale Proklouz se naopak choval co nejzdrželivěji, hotov uškrtit svého bývalého přítele při sebemenším podezření.
Hodinu poté, co se vlak vydal na cestu, začal padat sníh, jemný sníže k, který naštěstí nemohl chod vlaku zpomalit. Okny už nebylo vidět nic než nesmírný bílý příkrov, proti němuž se pára z lokomotivy zdála být ve svých závitech šedivá.
V osm hodin vstoupil do vagónu „steward" a oznámil cestujícím, že nadešel čas k spánků. Vagón byl vlastně „sleeping car" a v několika minutách se proměnil ve společnou ložnici. Opěradla sedadel se sklo-pila, důmyslným způsobem se roztáhla pečlivě složená lehátka, za chvíli vznikly improvisované kabiny a brzy měl každý cestující k dispo-sici pohodlné lůžko, chráněné hustým závěsem před všemi všetečnými pohledy. Prostěradla byla bílá, polštáře příjemně měkké. Zbývalo už jen lehnout a spát, což každý také učinil, jako by byl v pohodlné kajutě nějakého osobního parníku -

zatím co se vlak řítil plnou parou napříč územím státu Kalifornie.
V této části země, která se prostírá od San Francisca k Sacramentu, je zemský povrch jen málo zvlněn. Tento úsek železniční trati, nazývaný Central Pacific Road, vycházel původně ze Sacramenta a vedl k východu, aby se setkal s úsekem, jehož východištěm byla Omaha. Ze San Francisca do kalifornského hlavního města běžela trať přímo k severovýchodu podél velké Americké řeky, která se vlévá do zálivu San Pablo. Sto dvacet mil mezi těmito dvěma důležitými městy bylo zdoláno za šest hodin a k půlnoci projížděli cestující Sacra-mentem v počátečním tvrdém spánku. Nespatřili tedy nic ze značně velkého města, sídla kalifornského zákonodárného sboru, ani jeho krásná nábřeží, ani široké třídy, ani nádherné hotely, ani parky, ani chrámy.
Za Sacramentem projel vlak stanicemi Junction, Rodin, Auburn a Colfax a začal zdolávat masiv pohoří Sierra Nevada. Bylo sedm hodin ráno, když za sebou nechal stanici Cisco. Za hodinu poté se ložnice zase změnila v obyčejný vagón a cestující mohli okny sledovat malebnou vyhlídku na hornatý kraj. Trať železnice byla poslušná rozmarů Sierry, tu se přitiskla k horskému úbočí, tam zase visela nad propastmi, vyhýbala se ostrým zatáčkám odvážnými křivkami a vrhala se do úzkých soutěsek, o nichž by si každý myslel, že z nich není východu. Lokomotiva, jiskřící jako klenotnice, s mohutnou svítilnou, vrhající žlutavou zář, se stříbrným zvoncem a s ochranným rámem vysunutým jako lodní příď, mísila svůj hvizd a hukot do sykotu a hukotu bystřin a vodopádů a vplétala závity dýmu do černých jedlových větví. Na trati bylo málo tunelů a mostů, nebo vůbec žádné. Železnice objížděla horské svahy, nehledala v přímce nejkratší cestu od jednoho bodu k druhému a neznásilňovala přírodu.
K deváté hodině pronikl vlak údolím Carsonu do státu Nevada, směřuje neustále k severovýchodu. V poledne vyjel z Rena, kde měli cestující dvacet minut času na oběd.
Od tohoto bodu stoupala železniční trať několik mil na sever po břehu Humboldtovy řeky, sledujíc její tok. Potom zabočila k východu a neopustila už říční břeh, dokud nedospěla k Humboldtovým skalám při samé.východní hranici státu Nevada, v nichž řeka pramení.
Po obědě zaujali Mr. Fogg, paní Auda a jejich společníci opět místa v železničním voze. Phileas Fogg, mladá žena, Fix a Proklouz pohodlně usazeni pozorovali měnící se krajinu, která jim ubíhala před očima -, ... širé stepi, hory rýsující se na obzoru, bystřiny s proudem zpěněných vod. Občas se v dálce objevilo stádo bizonů, sražené hustě k sobě jako pohyblivá hráz. Tyto nespočetné armády přežvýkavců se často stavějí vlakům v cestu jako nepřekonatelná překážka. Stává se, že tisíce těchto zvířat v těsně semknutých řadách táhnou napříč přes koleje trati celé hodiny. Tu bývá lokomotiva nucena zastavit a počkat, až se cesta zase uvolní.
A to se právě stalo tentokrát. K třetí hodině odpoledne zatarasilo. trať stádo čítající deset až dvanáct tisíc kusů. Stroj zmírnil rychlost a snažil se vniknout svou přídí do boku nekonečného průvodu, musel však před jeho neprostupnou masou zastavit.
Bylo vidět přežvýkavce - buvoly, jak jim nesprávně říkají Ameri-čané -, jak táhnou klidným krokem, a co chvíli některý z nich ze sebe vydal děsivý řev. Byli větší než evropský býk, s krátkýma nohama a ohonem, s výstupkem na hřbetě, vytvářejícím svalnatý hrb, s rohy zahnutými dolů a s hlavou, krkem a plecemi pokrytými dlouhosrstou hřívou. Nebylo ani pomyšlení na to, že by se jejich tah dal zastavit. Jakmile se bizoni pustí tím či oním směrem, nic není s to jejich pohyb zbrzdit nebo svést jinam. Je to veletok živého masa, jejž nezadrží žádná hráz.
Cestující, roztroušení po můstcích mezi vagóny, hleděli na zajímavé divadlo. Avšak Phileas Fogg, ten, který měl mít ze všech nejvíc naspěch, zůstal sedět na svém místě a čekal s filosofickým klidem, až se buvolům uráčí uvolnit mu cestu. Proklouz zuřil nad zdržením, které způsobil tento shluk zvířat. Nejraději by do nich byl vystřílel celou svou zásobu revolverů.
„To je mi pěkná země!“ vykřikoval. „Obyčejný hovězí dobytek zastavuje vlaky a táhne si v průvodu, hezky pomaloučku, jako kdyby nebrzdil dopravu! Hrome, to bych rád věděl, počítá-li Mr. Fogg ve svém programu s takovým zdržením! A strojvůdce se neodváži pustit se s lokomotivou mezi ten dobytek, který nám uzavírá cestu!“
Strojvůdce se vůbec nepokoušel překážku zdolat, a to od něho bylo moudré. Byl by jistě rozdrtil první buvoly, na které by byl narazil přídi lokomotivy, ale i kdyby byl stroj sebesilnější, byl by brzy zastaven, neodvratně by vyjel z kolejí a vlak by se octl v tísnivém postavení.
Bylo tedy lepší trpělivě vyčkat a potom dohánět ztracený čas tím, že se přidá na rychlosti. Průvod bizonů trval tři dlouhé hodiny a cesta se uvolnila teprve za soumraku. V té chvíli přecházely přes koleje poslední řady stáda, zatím co první už zmizely za jižním obzorem
A tak bylo osm hodin, když vlak zdolal soutěsky Humboldtových skal, a půl desáté, když se dostal na území státu U tah, do kraje Velkého solného jezera, do zajímavé země mormonů.

Kapitola dvacátá sedmá
v níž Proklouz v rychlosti dvaceti mil za hodinu sleduje přednášku o mormonských dějinách

V noci z 5. na 6. prosince ujel vlak přibližně padesát mil směrem na jihovýchod, pak pokračoval stejně dlouho k severovýchodu a přiblí-žil se k Velkému solnému jezeru.
Okolo deváté hodiny ranní šel se Proklouz nadýchat čerstvého vzduchu na můstek mezi vagóny. Venku bylo chladno, obloha šedě zatažena, ale sněžit už přestalo. Kotouč slunce, mlhou ještě zvětšený, vypadal jako obrovský zlatý peníz a Proklouz se zabýval tím, že vypočítával jeho hodnotu v librách šterlinků, když tu byl vyrušen z této užitečné práce dosti podivně vyhlížejícím člověkem.
Tento člověk, který nastoupil ve stanici Elko, byl muž vysoké postavy, silně osmahlý, s černými kníry, měl černé

punčochy, černý hedvábný klobouk, černou vestu, černé kalhoty, bílou vázanku a ruka-vice ze psí kůže. Vypadal na kněze. Procházel vlakem od jednoho konce na druhý a na dveře každého vagónu lepil papírovými pečeťmi rukou psaná oznámeni.
Proklouz přistoupil blíž a přečetl si na jedné takové vývěsce, že ctihodný „starší“ William Hitch, mormonský misionář, využije cesty vlakem číslo 48 k uspořádání besedy o mormonství v 11 hodin dopo-ledne ve vagóně číslo 117 a že k jejímu poslechu zve všechny gentlema-ny, kteří se chtějí dovědět něco z tajemství církve „Svatých posledních dnů“.
„To se rozumí, že tam půjdu,“ řekl si Proklouz, který neznal z mormonské církve nic než mnohoženství, tvořící základ mormonské společnosti.
Zpráva se rychle rozšířila po vlaku, vezoucím asi stovku cestujících. Z tohoto počtu ne více než třicet osob, zlákaných vnadidlem přednášky, obsadilo v jedenáct hodin sedadla ve vagóně číslo 117. Proklouz seděl v první řadě těchto věrných. Ani jeho pánu, ani Fixovi to nestálo za námahu.

V řečenou hodinu starší William Hitch vstal a dosti vzrušeným hlasem, jako by mu byl někdo předem odporoval, vykřikl:
„A já vám pravím, že Joe Smyth je mučedník, že bratr jeho Hyram je mučedník a že pronásledováni proroků vládou v níž učiní taktéž mučedníka z Brighama Younga! Kdo by se odvážil tvrdit opak?“
Nikdo neměl odvahu odporovat misionáři, jehož zanícení bylo v rozporu s jeho přirozeně klidnou fysiognomii. Jeho hněv se však dal bezpochyby vysvětlit tím, že mormonství bylo právě podrobováno těžké zkoušce. Vláda Spojených států začala opravdu omezovat tyto nezávislé fanatiky, což se neobešlo bez obtíží. Ovládla stát Utah a podrobila jej zákonům Unie, když předtím uvěznila Brighama Younga, obžalovaného z pobuřování a z mnohoženství. Od té doby zdvojnásobili prorokovi žáci své úsilí, a vyčkávajíce zatím s činy, od-porovali požadavkům Kongresu alespoň slovem. Jak je vidět, William Hitch provozoval kazatelskou činnost i ve vlaku.
Začal nyní vyprávět historii mormonství od biblických dob, oži-vuje své vyprávění výbuchy hlasu a prudkosti gest. Vykládal, jak „v Izraeli jistý mormonský prorok z rodu Josefova uvedl ve známost kroniku nového náboženství a odkázal ji svému synu Moromovi, jak o mnoho století později byl pořízen překlad této drahocenné knihy, sepsané v egyptských znacích, Josephem Smythem mladším, farmá-řem z Vermontu, který se v roce 1825 projevil jako mystický prorok, a konečně, jak se mu v ozářeném lese zjevil nebeský posel a odevzdal mu letopisy Páně“.
V té chvíli někteří posluchači, které misionářovo vyprávění o minu-losti příliš nezajímalo, opustili vagón, William Hitch však pokračoval, vyprávěje o tom, jak „Smyth mladší shromáždil kolem sebe otce, dva bratry a několik učedníků a založil církev Svatých posledních dnů, kterážto církev se ujala nejen v Americe, ale i v Anglii, ve Skandinávii a v Německu a k jejímž věřícím patří řemeslníci, jakož i jistý počet lidí provozujících svobodná povolání, o tom, jak byla založena kolonie v Ohiu, jak byl v Kirlandu nákladem dvou set tisíc dolarů zbudován chrám a vystavěno město, jak se Smyth stal odvážným bankéřem a dostal od obyčejného předvaděče mumií papyrus, obsahu-jící stať napsanou vlastní rukou Abraháma a jiných slavných Egypťanů“.
Vyprávění se poněkud protahovalo, řady posluchačů zřídly ještě víc a obecenstvo se už skládalo jen asi z dvaceti osob.
Starší se však nedal odchodem lidí nijak rušit a vyprávěl dopo-drobna o tom, jak „Joe Smyth byl roku 1837 postižen úpadkem, jak ho ožebračení majitelé akcií natřeli dehtem a vyváleli v peří, jak se opět vynořil za pár let, ctihodnější a váženější než kdykoli předtím, v Inde-pendence ve státě Missouri jako hlava kvetoucí obce, čítající neméně než tři tisíce učedníků, a jak potom, pronásledován záští pohanů, musel prchnout na americký Daleký západ“.
Zbývalo tu ještě deset posluchačů a mezi nimi poctivec Proklouz, který napjatě poslouchal. A tak se dověděl, jak „po dlouhém proná-sledování se Smyth objevil znovu v Illinoisu a v roce 1839 založil na březích Mississippi město Nauvoo-la-Belle, jehož obyvatelstvo vzrostlo na pětadvacet tisk duší, jak se Smyth stal starostou města, nejvyšším soudcem a nejvyšším generálem, jak roku 1843 ohlásil svou kandida-turu na presidenství Spojených států a jak konečně, vlákán do léčky v Carthagu, byl uvržen do žaláře a zavražděn tlupou maskovaných mužů“.
V té chvíli už byl Proklouz ve vagóně zcela sám a starší, dívaje se mu do očí a omračuje ho svými slovy, připomněl mu, že dva roky po Smythově smrti jeho nástupce, osvícený prorok Brigham Young, opustil Nauvoo, usadil se na březích Velkého solného jezera a tam, v těch nádherných končinách, uprostřed úrodného kraje, na cestě, po níž se ubírali vystěhovalci projíždějící Utahem do Kalifornie, rozrostla se kolonie do obrovských rozměrů dík mormonské zásadě mnohoženství.
„A proto,“ dodal William Hitch, „proto proti nám rozpoutal Kongres svou nevraživost. Proto vojáci Unie zdupali půdu Utahu! Proto byl náš vůdce, prorok Brigham Young, uvězněn proti všemu právu a spravedlnosti! Ustoupíme násilí? Nikdy! Vyhnáni z Vermontu, vyhnáni z Illinoisu, vyhnáni z Ohia, vyhnáni z Missouri, vyhnáni z Utahu zase si někde najdeme kousek svobodné země, kde rozbi-jeme svůj stan... A vy, milý věřící,“ dodal starší, upíraje na svého jediného posluchače hněvivý pohled, „rozbijete i vy svůj stan ve stínu našeho praporu?“

„Ne,“ odpověděl směle Proklouz a prchl rovněž, nechávaje nadšen-ce kázat na poušti.

Za této besedy vlak rychle ujížděl dál a okolo půl jedné dorazil k severovýchodnímu cípu Velkého solného jezera. Odtud bylo možno obsáhnout pohledem širou rozlohu tohoto vnitrozemského moře, které nese též název Mrtvé moře a do něhož se vlévá americký Jordán. Podivuhodné jezero, vroubené krásnými divokými skalami, s rozlehlým pobřežím, potaženým vrstvou bílé soli, majestátní vodní plocha, která kdysi zaujímala mnohem větší prostor, jejíž břehy se však časem postupně zvedaly a zmenšovaly tak rozlohu jezera a zvětšovaly jeho hloubku.
Velké solné jezero, dlouhé zhruba sedmdesát mil a třicet pět mil široké, leží tři tisíce osm set stop nad hladinou moře. Na rozdíl od Asfaltového jezera, které leží více než dvanáct set stop pod úrovní mořské hladiny, má značný obsah soli a v jeho vodě jsou rozpuštěny tuhé látky, tvořící čtvrtinu její váhy. Její specifická váha je 1170, kdežto specifická váha destilované vody je 1000. Však v ní také nemohou žít ani ryby. Ty, které jsou do jezera strženy proudem Jordánu,

Weberu a jiných potoků, brzy v ní hynou, není však pravda, že hustota vody je taková, že se do ní člověk nemůže ponořit.
Kraj kolem jezera byl výtečně obdělán, protože mormoni se vy-znají v zemědělské práci. Ranče a ohrady pro domácí zvířata, obilná, kukuřičná a prosná pole, bujné louky, všude ploty ze šípkových keřů, skupiny akácií a pryšců, takový by byl vzhled této krajiny o šest mě-síců později, nyní však půda zmizela pod jemným sněhovým po-praškem.
Ve dvě hodiny vystoupili cestující ve stanici Ogden. Vlak se měl vydat na další cestu teprve v šest hodin a Mr. Fogg, paní Auda a jejich dva společníci měli tedy dost času, aby si mohli vyjet do Města svatých krátkou tratí místní dráhy, odbočující z Ogdenu. Dvě hodiny stačily k návštěvě tohoto města, veskrze amerického, a tudíž vystavěného podle šablony všech měst Unie, velikých šachovnic s dlouhými chlad-nými přímkami, s „truchlivým smutkem pravých úhlů“, jak se vy-jádřil Victor Hugo. Zakladatel Města svatých se nemohl vyhnout po-žadavku symetrie, který je pro Anglosasy příznačný. V této podivné zemi, kde lidé. určitě nejsou na výši svého zřízení, všechno se dělá „hranaté“, města, domy i vtipy.
Ve tři hodiny se tedy cestovatelé procházeli ulicemi města, vysta-věného mezi břehem Jordánu a prvním zvlněním Wahsačského pohoří.
Kostelů tam viděli málo nebo vůbec žádné, zato však význačné stavby jako dům prorokův, soudní budovu a zbrojnici, potom domy z modra-vých cihel s verandami a ochozy, obklopené zahradami, které byly vroubeny akáciemi, palmami a blahovičníky. Hradební zeď z hlíny a kamení, zbudovaná roku 1853, obepínala město. Na hlavní ulici, kde se soustřeďoval obchod, stálo několik hotelů, ozdobených vlajkami a mezi jinými i Salt Lake House.
Panu Foggovi a jeho společníkům se město nezdálo příliš lidnaté. Ulice byly téměř opuštěné, až na Chrámovou čtvrť, kam se dostali, teprve když prošli několika jinými čtvrtěmi, ohrazenými kolovou hrad-bou, žen tu bylo hodně, což se vysvětluje zvláštním složením mormon-ských domácností. Přitom se však nesmíme domnívat, že každý mor-mon má několik žen. V tomto ohledu mají volnost, je však dobře poznamenat, že hlavně občankám státu Utah záleží na vdavkách, neboť podle učení jejich církve není blaženství mormonského nebe pří-stupno ženám neprovdaným. Tyto ubohé bytosti nevypadaly ani bla-hobytně, ani šťastně. Některé, bezpochyby ty nejbohatší, měly na sobě černý hedvábný kabát, do pasu otevřený, a přes něj skromnou pláštěnku nebo šál. Ostatní chodily jen v šatech z potištěné bavlněné látky.
Proklouz, jakožto rozhodný zastánce mládenectví, hleděl s pocitem jisté hrůzy na mormonky, jichž vždycky několik dohromady musí činit šťastným jednoho mormona. Podle svého prostého zdravého rozumu litoval hlavně manžela. Připadalo mu strašné, když někdo musí pře-vádět nástrahami života takový počet dam a pak je vést pěkně v hlouč-ku až do mormonského ráje s nadějí, že tam s nimi zůstane na věky ve společnosti slavného Smytha, který je podle všeho ozdobou oněch blažených míst. K tomu se Proklouz rozhodně necítil povolán. Zjistil - i když se možná mýlil -, že obyvatelky Great Lake City sledují jeho osobu poněkud znepokojujícími pohledy.
Naštěstí neměl jeho pobyt v Městě svatých dlouhé trvání. Několik minut před čtvrtou se cestující vrátili na nádraží a usadili se zase ve vagóně.
Ozval se hvizd píšťalky, avšak v okamžiku, kdy hnací kola lokomo-tivy, sklouzávajíce po kolejích, začala uvádět vlak do pohybu, ozval se křik: „Zastavte, zastavte!“

Rozjetý vlak se nezastavuje. Gentleman, vyrážející ony výkřiky, byl zřejmě jakýsi opozdilec, mormon. Běžel, co mu stačil dech. Nádraží naštěstí nemělo vrata ani ohrady. Vrhl se tedy k trati, vyskočil na stupátko posledního vozu a udýchán sklesl na jedno ze sedadel.
Proklouz, který vzrušeně sledoval podrobnosti tohoto tělocvičného výkonu, začal bedlivě zkoumat opozdilce, který vzbudil jeho zájem, a dověděl se, že obyvatel Utahu se dal na útěk po jistém domácím vý-stupu.
Když mormon zase popadl dech, Proklouz se mu odvážil položit zdvořilou otázku, kolik žen má sám pro sebe, - a podle toho, jak viděl mormona brát do zaječích, počítal, že jich bude nejméně dvacet.
„Jednu, pane!“ odpověděl mormon, zvedaje ruce k nebi. „Jednu, a bylo toho dost!“

Kapitola dvacátá osmá
v níž Proklouz nedokáže, aby byly vyslechnuty jeho rozumné důvody

Vlak opustil Velké solné jezero a sta-nici Ogden a hodinu směřoval na sever až k řece Weber. Ze San Francisca měl ujeto přibližně devět set mil. Odtud se dal zno-vu východním směrem, napříč rozervaným masivem Wahsačských hor. V části území, sevřené mezi tímto pohořím a Skalistými horami, museli američtí inženýři zápasit s největšími obtížemi. Však také na tomto úseku byl příspěvek vlády Unie zvýšen na čtyřicet osm tisíc dolarů za jednu míli, zatím co v rovině činil jen šestnáct tisíc. Avšak inženýři, jak už bylo řečeno, ne-znásilňovali přírodu, nýbrž přelstívali ji, vyhýbajíce se nesnázím, a aby trať pro-nikla do velké nížiny, stačilo jim na celé trati prorazit jen jediný tunel, dlouhý čtrnáct tisíc stop. Právě u Velkého solného jezera dosa-hovala železniční trať svého nejvyššího bodu. Od tohoto místa tvořil její profil velmi táhlou křivku, klesaje do údolí Hořké říčky, aby pak vystoupil až na rozvodí Atlantického a Pacifického oceánu. Říček bylo v tomto hornatém kraji hodně. Vlak musel přejíždět po mostech Bahnitou řeku, Zelenou řeku a jiné. Proklouz byl tím ne-trpělivější, čím víc se blížil k cíli. Avšak také Fix by byl rád měl tyto neschůdné končiny už za sebou. Obával se zpoždění, děsil se nehod a pospíchal, aby už byl na anglické půdě, víc než sám Phileas Fogg.
V deset hodin večer zastavil vlak ve stanici Fort Bridger, odkud zase takřka ihned vyjel, a o dvacet mil dále se dostal na území státu Wyoming - což je bývalá Dakota -, sleduje celé údolí Hořké říčky, z něhož vytéká část vod tvořících říční soustavu státu Colorado.
Příštího dne 7. prosince, zastavil vlak na čtvrt hodiny ve stanici Green River. V noci padal dosti hustě sníh, byl však

smíšen s deštěm, napolo roztálý, a nemohl tedy vlaku překážet v jízdě. Přesto však ne-příznivé počasí nepřestávalo znepokojovat Proklouze, neboť sněhové závěje, v nichž by mohla uváznout kola vagónů, byly by dozajista zdar cesty ohrozily.

„Co to jen pánovi napadlo, podnikat takovou cestu v zimě! Nemohl počkat na příznivější roční období, kdy by měl větší naději na úspěch?“

Avšak ve chvíli, kdy se náš hodný hoch zabýval jen stavem oblohy a poklesem teploty, paní Auda prožívala těžší obavy, vyvolané něčím zcela jiným.

Stalo se, že někteří cestující vystoupili z vagónů, procházeli se po nástupišti stanice Green River a čekali na odjezd. A tu mezi nimi mladá žena zahlédla oknem plukovníka Stampa W. Proctora, Ameri-čana, který se k panu Foggovi tak hrubě zachoval na meetingu v San Franciscu. Paní Auda rychle stáhla hlavu zpět, aby nebyla spatřena.

Tato okolnost na mladou ženu silně zapůsobila. Cítila náklonnost k muži, který jí denně projevoval známky své naprosté oddanosti, i když to činil sebechladněji. Bezpochyby nechápala všechnu hloubku citu, který v ní probouzel její zachránce, a zatím jej nazývala vděčností, bylo v něm však něco víc, aniž si to uvědomova1a. Proto se jí také se-vřelo srdce, když poznala hrubce, kterého se chtěl Mr. Fogg dříve nebo později vyptat na důvody jeho chování. Plukovníka Proctora přivedla do vlaku zřejmě pouhá náhoda, ale konec konců byl zde a bylo nutno stůj co stůj zabránit, aby Phileas Fogg svého protivníka nespatřil.

Když se vlak dal znovu do pohybu, paní Auda využila chvilky, kdy si Mr. Fogg zdříml, aby Fixovi a Proklouzovi pověděla, jaká je situace.

„Proctor ve vlaku!“ zvolal Fix. „Nuže, upokojte se, milostivá paní, dříve než bude mít co činit s panem... s Mr. Foggem, bude mít co činit se mnou! Zdá se mi, že při tom všem se nejtěžších urážek dostalo přece jen mně!“

„A kromě toho,“ dodal Proklouz, „vezmu si ho na starost já, ať si je to třeba plukovník.“

„Pane Fixi,“ ozvala se paní Auda, „Mr. Fogg nepřenechá péči o svou pomstu nikomu jinému. On už je takový. Sám řekl, že by se vrátil do Ameriky jen proto, aby vyhledal člověka, který ho urazil.

Jestliže tedy spatří plukovníka Proctora, nebudeme s to zabránit jejich střetnutí a to může mít politováníhodné následky. Nesmí ho tedy spatřit.“

„Máte pravdu, milostivá paní,“ odpověděl Fix, „jejich střetnutí by mohlo všechno zmařit. Mr. Fogg, ať už jako vítěz nebo jako poražený, by se zdržel a...“

„A to by se hodilo pánům z Reformního klubu,“ dodal Proklouz. „Za čtyři dni jsme v New Yorku! Nu, a nevyjde-li můj pán čtyři dni z vagónu, můžeme doufat, že ho náhoda nesvede s tím zločečeným Američanem, ať ho bůh zatratí! A my přece jistě dovedeme zabránit...“

Rozhovor byl přerušen. Mr. Fogg procitl a pozoroval krajinu oknem, potřísněným sněhovými vločkami. Avšak po chvíli se Proklouz zeptal policejního inspektora, aniž to jeho pán nebo paní Auda mohli za-slechnout: „Vy byste se za něho opravdu bil?“

„Učiním všechno, abych ho přivezl do Evropy živého,“ odpověděl prostě Fix, tónem, z něhož bylo cítit neúprosné odhodlání.

Proklouzovi přejel mráz po celém těle, jeho mínění o pánovi však nebylo nijak zvikláno.

A teď - je nějaký způsob, jak udržet pana Fogga ve vagóně, aby se zabránilo jeho setkání s plukovníkem? Nemohlo to být tak nesnadné, protože gentleman byl málo pohyblivý a málo zvědavý. Buď jak buď, policejní inspektor se domníval, že našel takový způsob, neboť po chvilce řekl Phileasu Foggovi:

„Pane, hodiny, které člověk tráví ve vlaku, jsou dlouhé a ubíhají pomalu.“

„To je pravda,“ odpověděl gentleman, „ale ubíhají.“

„Na lodi jste obyčejně hrával whist, že ano?“ ozval se znovu in-spektor.

„Ano,“ přisvědčil Phileas Fogg, „ale zde by to bylo těžké. Nemám ani karty, ani spoluhráče.“

„Ó, karty se nám přece někde poštěstí koupit. V amerických vagó-nech se prodává všechno. A pokud jde o spoluhráče, jestliže milostivá paní náhodou...“

„Ovšem, pane,“ dopověděla živě mladá žena, „že umím hrát whist. To patří k anglickému vychování.“

„A já,“ ozval se Fix, „já jsem do jisté míry přesvědčen, že onu hru dobře ovládám. A tak tedy my tři a jeden ‚mrtvý' hráč...“

„Jak je vám libo, pane,“ odpověděl Phileas Fogg potěšen, že může pokračovat ve své oblíbené hře i ve vlaku.

Rychle vyslali Proklouze, aby vyhledal stewarda. Brzy se vrátil s dvěma úplnými hrami karet, s lístky, s hracími známkami a se stol-kem potaženým suknem. Nic nechybělo. Hra začala. Paní Auda hrála whist velmi obstojně, a dokonce se jí dostalo od strohého Philease Fogga několika poklon. Inspektor nabyl už zase svých dřívějších sil a byl hoden toho, aby soupeřil s naším gentlemanem.

„Teď jsme ho dostali,“ říkal si v duchu Proklouz. „Teď už se odtud ani nehne!“

V jedenáct hodin dopoledne dospěl vlak k rozvodí dvou oceánů. Bylo to v Bridgerském průsmyku, ve výšce sedmi tisíc pěti set dvaceti čtyř anglických stop nad hladinou moře, na jednom z nejvyšších bodů, kterých dosahoval profil trati na cestě napříč Skalistými horami. Asi o dvě stě mil dále se cestující konečně octli v širých pláních, prostíra-jících se odtud až k Atlantiku, které příroda tak vhodně uzpůsobila pro vybudování železnice.

Na svahu atlantické pánve už vznikaly první říčky, hlavní nebo vedlejší přítoky řeky Severní Platte. Celý severní a východní obzor byl zakryt obrovskou půlkruhovitou zástěnou, tvořenou severní částí Skalis-tých hor a ovládanou vrcholkem Laramie. Mezi jejich ohbím a želez-niční tratí se prostíraly rozsáhlé, hojně zavlažované pláně. Vpravo od trati se vršily první stupně horského masivu, který se obloukem táhne na jih až k pramenům řeky Arkansas, jednoho z velkých přítoků Missouri.

V půl jedné cestující na chvíli zahlédli pevnost Halleck, ovládající tento kraj. Ještě pár hodin a Skalisté hory budou zdolány. Dalo se tedy doufat, že průjezd vlaku těmito těžko schůdnými končinami nebude poznamenán žádnou nehodou. Přestalo sněžit. Počasí bylo chladné a suché. Velicí ptáci, vyplašení lokomotivou, odlétali do dálky. Na stepi nebylo vidět žádné dravce, medvědy ani vlky. Byla to pustina ve své nesmírné nahotě.
Po dosti chutném obědě, který se podával přímo ve vagóně, chystali se Mr. Fogg a jeho společníci pokračovat v nekonečné partii whistu, když tu se ozvalo prudké hvízdání píšťaly. Vlak se zastavil.

Proklouz vysunul hlavu z okna, neviděl však nic, co by mohlo být příčinou této zastávky. V dohledu nebyla žádná stanice.
Chvíli se paní Auda s Fixem obávali, a to právem, že panu Foggovi možná napadne vystoupit z vagónu. Gentleman se však spokojil s tím, že řekl svému sluhovi:
„Jděte se podívat, co se děje."

Proklouz se vyřítil z vagónu. Asi čtyřicet cestujících už také opustilo svá místa a mezi nimi byl i plukovník Stamp W. Proctor.
Vlak zastavil u návěstí, nastaveného na červenou a uzavírajícího trať před nimi. Strojvůdce i průvodčí vystoupili a vzrušeně hovořili s hlídačem trati, kterého přednosta z nejbližší stanice, z Medicine Bow, vyslal vlaku naproti. Cestující přistoupili k nim a účastnili se rozpravy, mezi jinými tu byl i řečený plukovník Proctor se svým mohutným hlasem a pánovitými gesty.
Když Proklouz přicházel ke skupině, zaslechl, jak hlídač trati říká: „Ne! Rozhodně se přejet nedá! Most u Medicine Bow je poškozen otřesy a nesnesl by váhu vlaku."
Most, o který šlo, byl visutý most vedoucí přes údolí bystřiny asi míli od místa, kde vlak zastavil. Podle toho, co říkal hlídač trati, hrozilo mostu zřícení, několik drátěných lan se přetrhlo a nebylo možné odvážit se jízdy po mostě. Hlídač vůbec nepřeháněl, když tvrdil, že po mostě se přejet nedá. Ostatně při bezstarostnosti, která je u Američanů obvyklá, lze říci, že když začnou být opatrní, bylo by šílenstvím nebýt opatrný také.

Proklouz se neodvažoval podat zprávu svému pánu a poslouchal se zaťatými zuby, nehybný jako socha.

„No tohle!" vykřikl plukovník Proctor. „Doufám, že tu nezůsta-neme tak dlouho, až zapustíme kořeny do sněhu!"
„Pane plukovníku," řekl mu na to průvodčí, „telegrafovalo se do stanice Omaha, aby sem vyslali vlak, není však pravděpodobné, že by přijel do Medicine Bow dříve než za šest hodin."
„Šest hodin!" zvolal Proklouz.

„To je jisté," řekl průvodčí. „Ostatně právě tolik času budeme potřebovat, abychom došli do stanice pěšky."
„Pěšky!" volali všichni cestující.

„A jakpak je to vlastně daleko do stanice?" zeptal se jeden z nich průvodčího.
„Dvanáct mil. Je to na druhém břehu řeky."
„Dvanáct mil sněhem!" vykřikl Stamp W. Proctor.

Plukovník ze sebe vychrlil salvu nadávek, proklínaje společnost, proklínaje průvodčího, a rozzuřený Proklouz by se byl k němu málem přidal. Vyvstala tu hmotná překážka, proti níž by tentokrát všechny pánovy bankovky selhaly. Všeobecné rozladění zavládlo mezi cestujícími, když poznali, že budou muset putovat dvanáct mil zasněženou plání, o ztrátě času ne-mluvě. Však se také ozval povyk, volání a výkřiky, které by jistě byly upoutaly pozornost Philease Fogga, kdyby nebyl právě zabrán do hry.
Proklouz však cítil, že je povinen upozornit ho, a se sklopenou hlavou zamířil k vagónu, když tu strojvůdce, pravý Yankee, jménem Forster, zesíliv hlas, řekl:
„Pánové, možná že by se našel způsob, jak se dostat na druhou stranu."
„Po mostě?" zeptal se kdosi z cestujících.
„Po mostě."
„Naším vlakem?" otázal se plukovník.
„Naším vlakem."
Proklouz se zarazil a lapal každé strojvůdcovo slovo.
„Ale vždyť most hrozí zřícením!" namítl průvodčí.
„To nevadí," odpověděl Forster. „Myslím, že kdyby se vlak rozjel nejvyšší rychlostí, měli bychom jakousi naději, že přejedeme."
„U všech čertů!" řekl si Proklouz.
Avšak jistý počet cestujících se dal návrhem ihned zlákat. Návrh se zalíbil zvláště plukovníku Proctorovi, jeho horké hlavě se zdála věc snadno proveditelná. Dokonce poznamenal, že inženýři přišli na myš-lenku přejíždět řeky „bez mostu", vlakem s pevně spojenými vagóny, jedoucími plnou rychlosti atd. A nakonec se všichni, které tato otázka zajímala, připojili k strojvůdcovu názoru. .
„Máme padesát procent pravděpodobnosti, že se nám podaří po mostě přejet," řekl jeden.
„Šedesát," řekl druhý.
„Osmdesát! Osmdesát ze sta!"
Proklouze to zarazilo, přestože pro zdolání Medicine Creeku byl ochoten pokusit se o cokoliv, neboť se mu pokus zdál být až příliš „americký".

„Ostatně," napadlo mu, „dá se přece podniknout ještě něco mnohem jednoduššího - a tihle lidé na to vůbec nepřijdou!"

„Pane," řekl jednomu z cestujících, „způsob, který navrhuje stroj-vůdce, připadá mi poněkud odvážný, ale..."

„Osmdesát procent pravděpodobnosti!" odpověděl cestující a obrátil se k němu zády.

„Já vím," odpověděl Proklouz, obraceje se k jinému cestujícímu, „ale prostá úvaha..."

„Jaképak úvahy, to je zbytečné," řekl na to oslovený Američan, pokrčiv rameny, „protože strojvůdce tvrdí, že přejedeme."

„O tom není pochyby," ozval se znovu Proklouz, „přejedeme, ale snad by bylo moudřejší..."

„Cože? Moudřejší!" vykřikl plukovník Proctor, který při tomto slově, jež náhodou zaslechl, povyskočil. „Nejvyšší rychlostí, slyšíte? Nejvyšší rychlostí!"

„Já vím..., já rozumím...," opakoval Proklouz, kterého nikdo nenechal dokončit větu, „ale bylo by, ne-li moudřejší, neboť toto slovo vás rozčiluje, tedy aspoň přirozenější..."

„Kdo? Co? Jak? Co to pořád má s tím svým přirozenějším?" kři-čeli ze všech stran.

Ubohý hoch už nevěděl, od koho by se měl dát vyslechnout. „Máte strach?" zeptal se ho plukovník Proctor.

„Já a strach?" vykřikl Proklouz. „Nu dobrá. Ukážu těm lidem, že Francouz dovede být stejný Amerikán jako oni!"

„Nastupovat, nastupovat!" volal průvodčí.

„Ano, nastupovat," opakoval po něm Proklouz, „nastupovat!

A hned! Ale nikdo mi nezakáže myslet si, že by bylo přirozenější, kdy-bychom my cestující nejdříve přešli po mostě pěšky a kdyby vlak po-tom přejel za námi!"

Nikdo však tuto moudrou úvahu neposlouchal a nikdo nebyl ochoten uznat její správnost.

Cestující nastoupili zpátky do vagónů. Proklouz usedl opět na své místo, neřekl však nic o tom, co se právě zběhlo. Hráči byli zcela za-bráni do svého whistu.

Lokomotiva mocně hvízdla. Strojvůdce dal zpáteční páru a jel couvaje jako skokan, který si bere rozběh s vlakem téměř míli pozpátku.

Potom po druhém zahvízdnutí začala jízda vpřed, zrychlovala se, za chvíli už se vlak řítil strašlivou rychlostí a už bylo slyšet jen supění lokomotivy. Písty konaly dvacet pohybů za vteřinu a z náprav kol se kouřilo maznicemi. Bylo téměř cítit, že vlak, jedoucí rychlostí sta mil za hodinu, nespočívá už na kolejích. Rychlost pohlcovala jeho váhu.

A přejeli! Bylo to jako blesk. Most nebylo vůbec vidět. Dá se říci, že vlak přeskočil z jednoho břehu na druhý, a strojvůdce dokázal za-stavit řítící se stroj teprve pět mil za stanicí.

Sotva však byl vlak na druhém břehu řeky, most, nadobro zničený, zřítil se s rachotem do bystřiny Medicine Bow.

Kapitola dvacátá devátá
V níž se bude vyprávět o různých příhodách,
k jakým dochází jen na železnicích Unie

Téhož večera pokračoval vlak v cestě bez překážek, minul pevnost Sanders, zdolal Cheyennský průsmyk a dojel k průsmyku Evanskému. V těchto místech dosahovala železnice nejvyššího bodu celé trati, totiž osmi tisíc jedenadevadesáti stop nad hladinou oceánu. Cestujícím už zbývalo jen dostat se až dolů k Atlantiku nekonečnými pláněmi, které zde urovnala příroda.

Tam na „Grand trunku" ležela křižovatka Denver City, hlavní město státu Colorado. Toto území je bohaté zlatými a stříbrnými doly a už víc než padesát tisíc obyvatel si je zvolilo za své sídlo.

V tuto chvíli měli ujeto ze San Francisca tři sta dvaaosmdesát mil za tři dni a tři noci. Podle všech předpokladů měly jim k dosažení New Yorku stačit čtyři dni a čtyři noci. Phileas Fogg tedy cestoval v mezích stanovených lhůt.

V noci nechali po levé straně tábor Walbah. Lodgepole Creek ply-nul rovnoběžně s tratí, sleduje přímočarou hranici mezi státy Wyoming a Colorado. V jedenáct hodin vjeli na území Nebrasky, minuli Sedg-wick a dojeli do Julesburghu, ležícího na jižním rameni řeky Platte.

Na tomto místě byl dne 23. října 1867 slavnostně zahájen provoz na Pacifické železnici. Jejím hlavním inženýrem byl generál J. M. Dodge. Zde zastavily dvě mohutné lokomotivy, vezoucí devět vagónů s hosty, mezi nimiž byl vicepresident Thomas C. Durant, zde zazněl jásot, zde předvedli Siouxové a Pauniové ukázku malé indiánské války, zde vy-buchovaly ohňostroje a zde konečně bylo vytištěno v pojízdné tiskárněprvní číslo deníku Železniční průkopník.

Tak se oslavovalo otevření této veliké železniční trati, nástroje pokroku a civilisace, vržené napříč pev-ninou a určené, aby spojila města a velkoměsta, která tehdy ještě ne-existovala. Hvízdot lokomotivy, mocnější než lyra Amfionova, měl jim zakrátko dát vyrůst z americké půdy.

V osm hodin ráno za sebou nechali pevnost Macpherson. Tři sta padesát sedm mil děli toto místo od Omahy. Trať sledovala rozmarné zákruty jižního ramene řeky Platte po jejím levém břehu. V devět hodin dojel vlak do důležitého města North Platte, vystavěného mezi oběma rameny mohutného vodního toku, která je obtékají a spojují se, aby vytvořila jedinou tepnu, významný přítok, jehož vody se mísí s vodami Missouri kousek nad Omahou.

Stý prvý poledník byl překročen.

Mr. Fogg a jeho partneři se dali zase do hry. Nikdo z nich si nenaříkal na zdlouhavost cesty - dokonce ani „mrtvý čtvrtý" Fix z počátku vyhrál několik guinejí, které začínal zase prohrávat, ukazovalo se však, že není o nic méně vášnivý hráč než Mr. Fogg. Toho dopo-ledne našemu gentlemanu štěstí obzvlášť přálo. Trumfy a vysoké karty mu do rukou jen pršely. V jednom okamžiku, když si předtím vymyslel odvážný tah, chystal se právě vyhodit pikovou kartu, když se za jeho křeslem ozval hlas, který řekl:

„Já bych vynesl károvou ..."

Mr. Fogg, paní Auda a Fix zvedli hlavu. Před nimi stál plukovník Proctor.

Stamp W. Proctor a Phileas Fogg poznali jeden druhého okamžitě. „Ach, to jste vy, pane Angličane," zvolal plukovník,

„to vy chcete vyhodit pikovou kartu!“

„A také vyhodím,“ odpověděl klidně Phileas Fogg, přebíjeje piko-vou desítku.

„Ale mně by se líbilo, kdyby to byla kárová karta,“ ozval se plukovník Proctor podrážděným hlasem.

Učinil pohyb, jako by chtěl vzít vyhozenou kartu zpět, a dodal:

„Vždyť vy téhle hře vůbec nerozumíte.“

„Snad si budu počínat zručněji při nějaké jiné,“ řekl Phileas Fogg a vstal.

„Záleží jen na vás, abyste to zkusil, vy synu Johna Bulla!“ odpověděl mu hrubec. .

Paní Auda zbledla. Všechna krev se jí nahrnula k srdci. Uchopila Philease Fogga za paži, on ji však jemně odstrčil. Proklouz se chystal vrhnout se na Američana, který hleděl na svého protivníka s nanejvýš urážlivým výrazem. Avšak Fix se zvedl, přistoupil k plukovníku Proctorovi a řekl:

„Zapomínáte, že máte co činit se mnou, protože mě jste nejen urazil, ale i udeřil!“

„Pane Fixi,“ řekl Mr. Fogg, „prosím vás o prominuti, ale toto se týká jen mne samého. Plukovník mě znovu urazil tvrzením, že hraji chybně, když vynáším pikovou kartu, a bude se mi za to odpovídat.“

„Kdy chcete a kde chcete,“ odpověděl Američan, „a zbraní, jakou vám bude libo.“

Paní Auda se marně snažila pana Fogga zadržet. Inspektor se zbytečně pokoušel vyvolat sám novou hádku s plukovníkem. Proklouz chtěl vyhodit plukovníka ze dveří, pánův pokyn ho však zadržel. Phi-leas Fogg vyšel z vagónu a Američan ho následoval na můstek.

„Pane,“ řekl Mr. Fogg svému protivníku, „velice pospíchám zpátky do Evropy a jakékoli zdržení by těžce ohrozilo mé zájmy.“

„Nu, a co je mi po tom?“ odpověděl mu plukovník Proctor.

„Pane,“ ozval se znovu velmi zdvořilým tónem Mr. Fogg, „po našem setkání v San Franciscu jsem si umínil, že vás přijedu vyhledat do Ameriky, jakmile vyřídím záležitosti, které mě nyní volají do starého světadílu.“

„Opravdu?“

„Chcete si se mnou dát schůzku za šest měsíců?“

„Proč ne za šest let?“

„Říkám za šest měsíců,“ odpověděl Mr. Fogg, „a dostavím se na schůzku přesně.“

„To jsou samé vytáčky!“ vykřikl Stamp W. Proctor. „Hned, anebo nikdy.“

„Budiž,“ řekl na to Mr. Fogg. „Jedete do New Yorku?“

„Ne.“

„Do Chicaga?“

„Ne.“

„Do Omahy?“

„Do toho vám nic není! Znáte Plum Creek?“

„Ne,“ odpověděl Mr. Fogg.

„To je příští stanice. Vlak tam bude za hodinu. Zdrží se tam deset minut. Za deset minut je možno vyměnit si několik ran z revolveru.“

„Budiž,“ řekl Mr. Fogg.

„V Plum Creeku vystoupím z vlaku.“

„A myslím dokonce, že tam zůstanete!“ dodal Američan s nena-podobitelnou drzostí.

„Kdož ví, pane!“ odpověděl Mr. Fogg a vrátil se do svého vagónu stejně klidný jako obvykle.

Tam začal náš gentleman uklidňovat paní Audu, již řekl, že chvastounů se nikdy není třeba obávat. Potom poprosil Fixe, aby mu byl v nastávajícím souboji svědkem. Fix nemohl odmítnout a Phi-leas Fogg začal mlčky pokračovat v přerušené hře tím, že s dokonalým klidem vyhodil pikovou kartu.

V jedenáct hodin ohlásil hvizd lokomotivy, že se blíží stanice Plum Creek. Mr. Fogg vstal a vyšel na můstek, následován Fixem. Proklouz vzal dva revolvery a šel za nimi. Paní Auda zůstala ve vagóně, bledá jako smrt.

V tom okamžiku se otevřely dveře druhého vagónu a plukovník Proctor se rovněž objevil na můstku, provázen svým svědkem, Yankeem stejného ražení. Avšak v okamžiku, kdy se oba soupeři chystali vystoupit na nástupiště, přiběhl průvodčí a zavolal na ně:

„Pánové, zde se nevystupuje!“

„A proč?“ zeptal se plukovník.

„Máme už dvacet minut zpoždění, a proto se zde vlak nezdrží.“ „Ale já se musím bít s tímto pánem.“

„Je mi líto,“ odpověděl průvodčí, „ale hned zase vyjíždíme. Už se zvoní.“

A vskutku, zazněl zvonec a vlak se dal opět do pohybu.

„Je mi opravdu nesmírně líto, pánové,“ řekl průvodčí. „Za jiných okolností bych vám mohl vyhovět. Ale konec konců, nemáte-li čas bít se zde, kdo vám brání bít se za jízdy?“

„To možná nebude pánovi vhod!“ řekl plukovník Proctor vý-směšně.

„Je mi to naprosto vhod,“ odpověděl Phileas Fogg.

„Nu, to jsme tedy opravdu v Americe,“ pomyslel si Proklouz, „a průvodčí vlaku je gentleman z nejlepší společnosti!“

A říkaje si to, kráčel za svým pánem.

Oba soupeři a jejich svědkové se odebrali pod vedením průvodčího, přecházejíce z jednoho vagónu do druhého, až na konec vlaku. V posled-ním voze bylo jen asi deset cestujících. Průvodčí se jich zeptal, zda by laskavě na chviličku neuvolnili místo dvěma gentlemanům, kteří si spolu mají vyřídit jakousi věc týkající se cti.

Ovšem! Cestující byli nanejvýš šťastni, že mohou oběma gentle-manům prokázat nějakou službu, a uchýlili se na můstek.

Vagón, dlouhý asi padesát stop, hodil se výtečně k této příležitosti. Protivníci mohli kráčet proti sobě uličkou mezi sedadly a pálit po sobě podle libosti. Žádný souboj se nedal řídit snadněji. Mr. Fogg a plukov-ník Proctor, každý vyzbrojen dvěma šestirannými revolvery, vešli do vagónu. Jejich svědci, kteří zůstali venku, je tam zavřeli. Na první hvizd lokomotivy měli začít střílet... Potom, po uplynuti dvou minut, mělo se z vagónu vytáhnout to, co z obou gentlemanů zbude.

Věru, nic nemohlo být prostšího. Bylo to dokonce tak prosté, že Fix a Proklouz cítili, jak jim buší srdce, div se jim nerozskočí v těle.

Čekalo se tedy na smluvené zahvízdnutí, když tu se znenadání ozval divoký křik. Byl provázen výstřely, jejich zvuk však rozhodně nevycházel z vagónu vyhrazeného oběma sokům. Naopak, výstřely zaznívaly až vpředu a hlavně po celé délce vlaku. Z vagónů bylo slyšet zděšené výkřiky.

Plukovník Proctor a Mr. Fogg s revolvery v hrsti ihned vyběhli z vagónů a vrhli se kupředu, tam, odkud výstřely a křik zaznívaly nejsilněji.

Pochopili, že vlak byl napaden tlupou Siouxů.

Od drzých Indiánů to nebyl pouhý pokus; už nejednou se jim podařilo vlak zastavit. Byli zvyklí nečekat, až vlak zůstane stát, celá stovka jich naskákala na stupátka a pak vyskakovali na vagóny jako klaun na cválajícího koně. Siouxové byli vyzbrojeni puškami. Odtud ty výstřely, na něž cestu-jící, téměř všichni ozbrojení, odpovídali ranami z revolverů. Indiáni se vrhli nejprve na lokomotivu. Strojvůdce a topič byli napolo ubiti ranami obušků. Jeden ze siouxských náčelníků chtěl zastavit vlak, nedovedl však zacházet s pákou regulátoru, otevřel přívod páry naplno, místo aby jej zavřel, a splašená lokomotiva uháněla vpřed děsivou rychlostí.

V té chvíli vtrhli Siouxové do vagónů, skákali po křeslech jako vzteklé opice, vyvraceli dveře a zahájili boj zblízka proti cestujícím. Ze zavazadlového vozu, násilím otevřeného a vyloupeného, byly zásilky vyházeny na trať. Křik a výstřely se ozývaly nepřetržitě.

Zatím se cestující statečně bránili. Některé zabarikádované vagóny se hájily proti obléhatelům jako pravé pojízdné pevnosti, unášeny rychlostí sta mil za hodinu.

Paní Auda si od zahájení útoku počínala odvážně. Bránila se hrdinně s revolverem v ruce, střílejíc rozbitými okny, kdykoli se jí některý z divochů ukázal. Asi dvacet smrtelně zasažených Siouxů zůstalo ležet na trati a kola vagónů drtila jako červy ty, kteří spadli s můstků na koleje.

Několik cestujících, těžce zraněných střelami nebo obušky, leželo na sedadlech.

A přece s tím bylo nutno skoncovat. Boj trval už deset minut a mohl by dopadnout jedině ve prospěch Siouxů, kdyby se vlak nezastavil. Stanice u pevnosti Kearney byla jen necelé dvě mile odtud. Tam byla americká posádka, kdyby však tuto posádku minuli, stali by se Siouxo-vé mezi pevností Kearney a další stanicí pány vlaku.

Průvodčí bojoval po boku pana Fogga, když tu byl pojednou sražen koulí. Padaje vykřikl:

„Nezastaví-li vlak do pěti minut, jsme ztraceni!“

„Zastaví!“ řekl Phileas Fogg, chystaje se vyběhnout z vagónu.

„Zůstaňte, pane,“ zavolal na něho Proklouz. „To je moje věc!“ Phileas Fogg nestačil odvážného hocha zadržet.

Proklouz otevřel dveře, aniž byl Indiány spatřen, a podařilo se mu vklouznout pod vagón. A nyní, zatím co boj pokračoval, zatím co se střely křižovaly nad jeho hlavou, našel opět svou obratnost, svou pružnost klauna, začal se plížit pod vagóny, chytal se řetězů, pomáhal si pákami brzd a nosníky podvozků, šplhal z jednoho vagónu na druhý se zázračnou hbitostí a tak se dostával k přední části vlaku. Nebyl a nemohl být zpozorován.

Pak zůstal viset na jedné ruce mezi zavazadlovým vozem a tendrem a druhou rukou začal odpojovat zajišťovací řetězy, avšak pro tah, vyvíjený lokomotivou, nebylo by se mu nikdy podařilo uvolnit tažnou tyč, kdyby ji náhlý otřes lokomotivy nebyl vyrazil. Odpojený vlak zůstával zvolna pozadu, zatím co lokomotiva se hnala vpřed ještě větší rychlostí.

Vlak, unášený setrvačností, pokračoval v jízdě ještě několik minut, avšak brzdy ve vagónech byly utaženy a vlak se konečně zastavil necelých sto kroků od stanice Kearney.

Tam už k němu přispěchali vojáci z pevnosti, přivolaní střelbou. Siouxové je nečekali a celá tlupa vyklidila pole dřív, než se vlak zasta-vil úplně.

Když se však cestující na nástupišti spočítali, zjistili, že někteří se na vyvolání jména nehlásí, mezi nimi i statečný Francouz, jehož obětavost je právě zachránila.

Kapitola třicátá
v níž Phileas Fogg koná zcela prostě svou povinnost

Tři cestující, včetně Proklouze, zmizeli. Byli zabiti v boji? U padli do zajetí Siouxů? To se zatím nedalo říci. Raněných bylo dosti, zjistilo se však, že nikdo není zraněn smrtelně.

Jedním z nejhůř postižených byl plukovník Proctor, který se statečně bil a kterého koule zasáhla do slabiny. Byl odnesen do nádražní budovy spolu s ostatními cestujícími, jejichž stav vyžadoval okamžitého ošetření.

Paní Auda vyvázla zdráva. Phileas Fogg, který se nijak nešetřil, neměl na sobě jediné škrábnutí. Fix byl zraněn na rameni, ale bylo to zranění celkem bezvýznamné. Proklouz však chyběl a mladé ženě se slzy řinuly z očí.

Všichni cestující zatím vystoupili z vlaku. Kola vagónů byla potří-sněna krví. S jejich os a paprsků visely neforemné cáry kůže. Na bílé pláni, kam oko dohlédlo, bylo vidět dlouhé rudé stezky krvavých stop. Poslední Indiáni v té chvíli mizeli na jihu, směrem k Republikánské řece.

Mr. Fogg stál nehybně se založenýma rukama. Čekalo ho vážné rozhodování. Paní Auda, stojíc proti němu, pozorovala ho bez jediného slova... Porozuměl jejímu pohledu. Je-li sluha v zajetí, není povin-ností pana Fogga odvážit se všeho,

aby ho vyrval Indiánům z rukou? „Najdu ho živého nebo mrtvého," řekl prostě paní Audě.
„Ach pane..., pane Foggu !" zvolala mladá žena, uchopila svého společníka za ruce a pokryla je slzami.
„Živého," dodal Mr. Fogg, „neztratíme-li ani minutu!"
Tímto rozhodnutím se Mr. Fogg obětoval cele. Vynesl sám nad sebou zničující rozsudek. Jediný den zdržení pro něho znamená, že zmešká parník v New Yorku. Jeho sázka je neodvolatelně prohraná. Nezaváhal však od chvíle, kdy si řekl: „Je to má povinnost!"
Kapitán velící pevnosti Kearney byl zde. Jeho vojáci - asi stovka mužů - zaujali obranné postavení pro případ, že by Siouxové zaútočili na nádražní budovu.
„Pane," řekl Mr. Fogg kapitánovi, „tři cestující zmizeli." „Mrtví?" zeptal se kapitán.
„Mrtvi nebo zajati," odpověděl Phileas Fogg. „Této nejistoty se musíme zbavit. Máte v úmyslu pronásledovat Siouxy?"
„Pane, to je vážná věc," řekl kapitán. „Indiáni mohou přejít až za řeku Arkansas. A já nemohu opustit pevnost, která mi byla svěřena."
„Pane," ozval se znovu Mr. Fogg, „jde o tři lidské životy."
„Ovšem..., ale mohu dát v sázku životy padesáti lidí, abych zachránil tři?" .
„Nevím, můžete-li, pane, ale je to vaše povinnost."
„Pane," odpověděl kapitán, „zde mě nikdo nemá. co poučovat o mých povinnostech."
„Budiž," řekl klidně Phileas Fogg. „Půjdu sám!"
„Vy, pane!" zvolal Fix, který se k nim přiblížil.
„Vy chcete sám pronásledovat Indiány!"
„Chcete snad, abych nechal zahynout nešťastníka, kterému vděčí za život všechno, co je tu živého? Půjdu."
„Dobrá, ale nepůjdete sám," vykřikl kapitán v mimovolném po-hnutí. „Ne! Jste statečný muž. Třicet dobrovolníků!" zvolal, obraceje se k svým vojákům.
Celá rota vojáků vykročila zároveň. Kapitánovi zbývalo už jen vybrat si z těchto statečných mužů. Bylo jich určeno třicet a v čelo se jim postavil starý seržant.
„Děkuji, kapitáne!" řekl Mr. Fogg.
„Dovolíte, abych šel s vámi?" zeptal se Fix gentlemana.
„Učiňte, jak je vám libo, pane," řekl mu na to Phileas Fogg.
„Ale chcete-li mi prokázat nějakou službu, zůstaňte nablízku paní Audě. Kdyby se mi přihodilo nějaké neštěstí..."
Náhlá bledost zalila tvář policejního inspektora. Odloučit se od člověka, kterého doposud sledoval na každém kroku a s takovou vytr-valostí! Nechat ho, aby se vrhl do takového dobrodužství v této pustině. Fix se pozorně zadíval na gentlemana, a ať tomu bylo jakkoliv, přes své zaujetí vůči němu, přes boj, který se v něm odehrával, sklopil oči před jeho klidným a přímým pohledem.
„Zůstanu," řekl.
Za několik okamžiků poté stiskl Mr. Fogg ruku mladé ženě a pak, když jí odevzdal svůj drahocenný cestovní vak, vyrazil se seržantem a s jeho oddílem.
Před odchodem však řekl vojákům:
„Přátelé, zachráníme-li zajatce, znamená to pro vás tisíc liber!" Bylo několik minut po poledni.
Paní Auda se uchýlila do pokoje v nádražní budově a tam čekala o samotě s myšlenkami na Philease Fogga, na jeho prostou a velkoduš-nou šlechetnost, na jeho klidnou odvahu. Mr. Fogg obětoval své jmění a nyní dal v sázku i život, a to vše bez váhání, vědom si své povinnosti, bez frází. Phileas Fogg byl v jejích očích hrdina.
Inspektor Fix nebyl téhož mínění a nedovedl utajit svůj neklid. Přecházel horečně po nástupišti. Na okamžik byl přemožen, nyní se však zase stával sebou samým. Po Foggově odchodu pochopil, jakou spáchal hloupost, když ho nechal jít. Vskutku, uvolil se opustit člověka, kterého sleduje na cestě kolem světa! Jeho přirozenost v něm nabyla vrchu, začal se obviňovat, obžalovávat, jednal sám se sebou jako ředitel londýnské policie, když udílí důtku policejnímu agentu, který se dopustil hrubého přestupku prostoduchosti. .
„Byl jsem nešika!" říkal si. „Ten druhý mu podle všeho prozradí, co jsem zač! Odešel a už se nevrátí! Kde ho teď zase dopadnu? Jak jsem se jen mohl dát takhle obloudit já, Fix, já, který mám v kapse rozkaz k jeho zatčení! Rozhodně nejsem nic než obyčejný hlupák!"
Tak uvažoval policejní inspektor a přitom se mu zdálo, že hodiny se strašně vlekou. Nevěděl, co si počít. Chvílemi měl chuť povědět všechno paní Audě. Tušil však, jak by ho mladá žena přijala. Jak se rozhodnout? Byl v pokušení pustit se napříč širými bílými pláněmi za Foggem. Zdálo se mu, že najít ho není nic nemožného. Stopy vojenského oddílu zůstávaly dosud vytištěny ve sněhu... Všechny otisky však zakrátko zmizely pod novou sněžnou vrstvou.
Tu se Fixe zmocnilo zoufalství. Cítil neodolatelnou chuť vzdát celou hru. A právě se mu naskytla příležitost opustit stanici Kearney a pokračovat v cestě, tolik oplývající nesnázemi.
Ke druhé hodině odpolední totiž, zatím co sníh padal ve velkých vločkách, ozvaly se z východní strany hvízdy parní píšťaly. Obrovitý stín, z něhož vyrážela kupředu žlutavá zář, blížil se zvolna, zvětšován ještě mlhou, která mu dodávala strašidelného vzhledu.
Přitom se však ještě neočekával příjezd vlaku od východu. Telegra-ficky vyžádaná pomoc se nemohla dostavit ihned a vlak z Omahy do San Francisca tudy měl projíždět teprve příští den. Brzy se zjistilo, oč běží.
Lokomotiva, jedoucí velmi zvolna a hlasitě hvízdající - to byl tentýž stroj, který po odpojení od vlaku pokračoval v jízdě strašlivou rychlostí, odvážeje s sebou topiče a strojvůdce, oba v bezvědomí. Řítila se tak po kolejích několik mil, potom oheň pod kotlem pohasl z nedo-statku paliva, tlak páry klesal a za hodinu se stroj, neustále zpomalující svůj chod, konečně zastavil dvacet mil za stanicí Kearney.

Ani strojvůdce, ani topič svým ranám nepodlehli a po delších mrákotách nabyli zase vědomí.
Stroj stál na trati. Když strojvůdce viděl, že uprostřed pustiny stojí lokomotiva sama, bez doprovodu vagónů, pochopil, co se stalo. Nemohl uhodnout, jakým způsobem se lokomotiva odpojila od vagónů, nepochyboval však o tom, že vlak, který zůstal vzadu, je v tísni.
Strojvůdce neváhal, co má učinit. Pokračovat v cestě směrem k Omaze bylo rozumné, vrátit se k vlaku, jejž dosud možná plení Indiáni, bylo nebezpečné... Ale co na tom! Do topeniště pod kotlem byly naházeny plné lopaty uhlí a dříví, oheň se rozhořel, tlak páry opět stoupl a ke druhé hodině odpolední se stroj vracel zpátky ke stanici Kearney. A právě on nyní hvízdal v mlze.
Pro cestující bylo velkým ulehčením, když viděli, jak se lokomotiva připíná do čela vlaku. Nyní budou moci pokračovat v cestě, tak nešťastně přerušené.
Po příjezdu lokomotivy vyšla paní Auda z nádražní budovy a zepta-la se, obracejíc se k průvodčímu:
„Chystáte se k odjezdu?“
„Vyjedeme okamžitě, paní.“
„Ale co zajatci..., naši ubozí přátelé...“
„Nemohu zdržovat dopravu,“ odpověděl průvodčí.
„Máme už beztak tři hodiny zpoždění.“
„A kdy tudy projíždí příští vlak ze San Franciska?“
„Zítra večer, prosím.“
„Zítra večer! Ale to už bude příliš pozdě. Musíme počkat...“
„To není možné,“ odpověděl průvodčí.
„Chcete-li jet s námi, nastupte.“
„Nepojedu,“ řekla na to mladá žena.
Fix vyslechl jejich rozmluvu. Před chvílí, kdy mu chyběl jakýkoli dopravní prostředek, byl rozhodnut opustit Kearney, nyní však, když tu stál vlak připravený k odjezdu, když mu stačilo jen sednout si na své místo ve vagóně, jakási neodolatelná síla ho přikovala k zemi.
Nástupiště ho pálilo pod nohama, a přece se od něho nemohl odtrhnout. Znovu začal bojovat sám se sebou. Dusil se vzteky nad svým neúspě-chem. Chtěl bojovat až do konce.
Zatím cestující s několika raněnými - mezi nimi byl i plukovník Proctor, jehož stav byl vážný - zaujali místa ve vlaku. Bylo slyšet hukot přetopeného kotle a sykot páry unikající ventily. Strojvůdce zahvízdal, vlak se dal do pohybu a brzy zmizel, vmísiv bílé oblaky páry do víru sněhových vloček. .
Inspektor Fix zůstal na místě.

Uplynulo několik hodin. Počasí bylo prašpatné a chlad byl velmi citelný. Fix seděl bez hnutí na lavici v nádražní budově. Zdálo se, že spi. Paní Auda vycházela přes prudký vítr co chvíli z pokoje, který jí byl vyhrazen. Chodila na konec nástupiště a snažila se ve vánici něco zahlédnout, chtěla proniknout zrakem hustou mlhu, zužující obzor kolem, a naslouchala, neozve-li se nějaký zvuk. Zatím však nic. Vracela se tedy celá zkřehlá dovnitř, aby za chvíli znovu vyšla ven, a po každé to bylo marné.
Blížil se večer. Malý vojenský oddíl se nevracel. Kde je v tuto chvíli? Podařilo se mu dostihnout Indiány? Došlo k boji, anebo vojáci, ztraceni v mlze, bloudí někde nazdařbůh? Kapitán, velicí pevnosti Kearney, byl silně znepokojen, přestože nechtěl dát svůj neklid ani v nejmenším najevo.
Nastala noc, nesněžilo už tak hustě, ale mráz přituhl. Ani sebe-nebojácnější zrak by nedovedl hledět na tento temný prostor bez děsivého pocitu. Na pláni vládl naprostý klid. Ani přelet ptáka, ani běh dravce nerušily nekonečné ticho. Tuto noc paní Auda s mysli plnou neblahých předtuch a se srdcem naplněným úzkostí bloudila po okraji prérie. Obraznost ji unášela do dáli a předváděla jí tisícerá nebezpečenství. Co vytrpěla za těchto dlouhých hodin, nelze vylíčit.
Fix zůstával stále nehybně sedět na svém místě, ani on však nespal. V jednu chvíli k němu přistoupil jakýsi člověk a dokonce na něho i promluvil, agent ho však poslal pryč, odpověděv mu na jeho slova odmítavým posuňkem.
Tak plynula noc. Na úsvitu dne se nad zamžený obzor vynořil polovyhaslý kotouč slunce. Přitom se rozhled rozšířil do vzdálenosti dvou mil. Phileas Fogg s vojenským oddílem odešli na jih... Jih byl zcela pustý. Bylo sedm hodin ráno.
Kapitán, kterého trápily těžké starosti, nevěděl, k čemu se má roz-hodnout. Má vyslat druhý oddíl prvnímu na pomoc? Má obětovat další lidi, když je tak málo naděje na záchranu těch, kteří byli obě-to-váni první? Jeho váhání však netrvalo dlouho, a přivolav jednoho ze svých důstojníků, jedinou větou mu nařídil provést průzkum jižním směrem, když tu se ozvaly výstřely. Byl to signál? Vojáci se vyhrnuli z pevnosti a na půl míle odtud spatřili hlouček mužů, vracející se v úplném pořádku.
Mr. Fogg kráčel v čele a po jeho boku Proklouz s dvěma dalšími cestujícími, vyrvanými z rukou Siouxů.
Boj se strhl deset mil na jih od Kearney. Pár okamžiků před přícho-dem oddílu se Proklouz a jeho dva společníci pustili do boje se svými strážci a Francouz omráčil tři z nich ranami pěstí, když tu se jeho pán s vojáky přihnali na pomoc.

Všichni, zachránci i zachránění, byli uvítáni radostnými výkřiky, Phileas Fogg rozdělil vojákům slíbenou odměnu a Proklouz při tom jen opakoval, nikoli bez důvodu:

„Jen co je pravda, uznávám, že přijdu svému pánovi pěkně draho!“

Fix hleděl na pana Fogga beze slova a bylo by těžké rozebrat dojmy, které se v něm navzájem svářily. Paní Auda se chopila gentle-manovy ruky a tiskla ji v dlaních, nejsouc schopna slova.
Proklouz od svého příchodu marně hledal vlak ve stanici. Myslel, že jej tu najde připravený na cestu do Omahy a doufal, že budou ještě moci dohonit ztracený čas.
„Vlak, vlak!“ vykřikl.

„Je pryč," odpověděl mu Fix.
„A příští vlak - kdypak jede?" zeptal se Phileas Fogg.
„Až dnes večer."
„Ach," řekl na to prostě gentleman, kterého nebylo možno vyrušit z klidu.

Kapitola třicátá prvá
v níž inspektor Fix bere zájmy Philease Fogga velmi vážně

Phileas Fogg měl dvacet hodin zpoždění. Proklouz, nedobrovolná příčina tohoto zpožděni, byl zoufalý. Přivedl svého pána zcela jistě na mizinu!
Tu inspektor přistoupil k panu Foggovi, a dívaje se mu upřeně do tváře, zeptal se ho:
„Pane, máte velmi vážně naspěch?"
„Velmi vážně," odpověděl Phileas Fogg.
„Chci to vědět," ozval se opět Fix. „Máte přece zájem na tom, abyste byl v New Yorku jedenáctého před devátou hodinou večerní, kdy odjíždí parník do Liverpoolu, že ano?"
„Největší zájem."
„A kdyby vaše cesta nebyla přerušena tím indiánským přepadem, byl byste dorazil do New Yorku jedenáctého ráno?"
„Ano, dvanáct hodin před odjezdem parníku."
„Dobrá. Máte tedy dvacet hodin zpoždění. Rozdíl mezi dvaceti a dvanácti je osm. To znamená, že je třeba dohonit osm hodin. Chcete se o to pokusit?"
„Pěšky?" zeptal se Mr. Fogg.
„Ne, na saních," odpověděl Fix, „na plachetních saních. Jistý člověk mi nabídl tento dopravní prostředek."
Byl to člověk, který v noci oslovil policejního inspektora a jehož nabídku Fix odmítl.
Phileas Fogg Fixovi neodpověděl, Fix mu však ukázal onoho muže, procházejícího se před nádražím, a náš gentleman zašel za ním. Za chvíli Phileas Fogg a onen Američan, jménem Mudge, vešli do chatrče, stojící u pevnosti Kearney. Tam si Mr. Fogg prohlédl dosti podivné vozidlo, jakýsi podvozek spočívající na dvou dlouhých trámech, jejichž přední konce se mírně zvedaly jako sanice a na nichž bylo místo pro pět nebo šest osob. Asi v přední třetině podvozku se tyčil velmi vysoký stožár, na němž byla upevněna obrovská lichoběžníková plachta. Stožár byl pevně přidržo-ván kovovými lany a byla k němu připojena železná podpěra, nesoucí rozměrnou trojúhelníkovou plachtu. Vzadu bylo jakési kormidlo, umožňující řízení saní.
Jak je vidět, byly to saně vybavené jako malá plachetnice. V zimě na zledovatělé pláni, když vlaky uváznou v závějích, jezdí takové saně velkou rychlosti od stanice k stanici. Jsou ostatně skvěle vybaveny plachtami, dokonce lépe, než může být vybaven závodní kutr, kterému hrozí převržení, a s větrem v zádech kloužou po zasněžené stepi stej-nou, ne-li větší rychlosti než rychlík.
Ve chvíli byl obchod mezi panem Foggem a majitelem tohoto pozemního plavidla uzavřen. Vítr byl příznivý. Dul silně od západu. Sníh byl ztvrdlý a Mudge si troufal dovézt pana Fogga za několik hodin na stanici v Omaze. Odtamtud jezdí vlaky často a do Chicaga a New Yorku vede několik tratí. Bylo zcela dobře možné, že zpoždění bude vyrovnáno. Nebylo tedy proč váhat s pokusem o vykonání této dobro-družné cesty.
Mr. Fogg nechtěl vystavovat paní Audu útrapám cestování na otevřených saních v mrazu, jejž rychlost činí ještě nesnesitelnějším, a navrhl jí, aby zůstala na stanici Kearney pod Proklouzovou ochra-nou. Hodný hoch se uvolil, že doveze mladou ženu do Evropy lepší cestou a za přijatelnějších podmínek.
Paní Auda odmítla odloučit se od pana Fogga a Proklouz se nad tímto jejím rozhodnutím velmi zaradoval. Bylo tomu tak, že nechtěl za nic na světě opustit svého pána, měl-li ho doprovázet Fix.
Je těžko říci, co si v té chvíli myslel policejní inspektor. Bylo jeho přesvědčení zvikláno návratem Philease Fogga, nebo ho snad považo-val za neobyčejně drzého zlosyna, který si podle všeho mysli, že po vykonání cesty kolem světa bude v Anglii v naprostém bezpečí? Možná že se Fixovo míněni o Phileasu Foggovi opravdu změnilo. Přesto však zůstával stejně odhodlán konat svou povinnost a ze všech nejvíc snažil se urychlit návrat do Anglie všemi prostředky.
V osm hodin byly saně připraveny k odjezdu. Cestující člověk by byl v pokušení říci - cestující na palubě - zaujali svá místa a zahalili se těsně do cestovních přikrývek. Dvě ohromné plachty byly vytaženy na stožár a saně se pod náporem větru rozběhly po ztvrdlém sněhu rychlostí čtyřiceti mil za hodinu.
Přímá vzdálenost dělicí pevnost Kearney od Omahy včelím letem, jak říkají Američané - měří nanejvýš dvě stě mil. Kdyby se vítr udržel, dala by se tato vzdálenost zdolat za pět hodin. Nepotká-li je žádná nehoda, měly by saně v jednu hodinu po poledni dorazit do Omahy.
Jaká to byla jízda! Cestující, přitisknutí k sobě, nemohli spolu ani promluvit. Chlad, znásobovaný rychlostí, byl by je zarazil uprostřed slova. Saně klouzaly po povrchu pláně tak lehce jako člun po vodní hladině - až na to, že se nekymácely. Když vítr začal vát těsně při zemi, zdálo se, že plachty zvedají saně od země jako mohutná křídla o nesmírném rozpětí. Mudge u kormidla udržoval přímý směr a jediným pohybem rukojeti opravoval odchylky, k nimž měly saně neustálý sklon. Obě plachty zachycovaly vítr. Trojúhelníková plachta byla zdvižena a lichoběžníková ji už neskrývala. Byl vztyčen košový stožár a kosatka, vzdutá větrem, přidala svou hnací sílu k síle ostatních pla-chet. Rychlost saní. se nedala odhadnout s matematickou přesností, rozhodně však nebyla nižší než čtyřicet mil za hodinu.
„Nepraskne-li něco," řekl Mudge, „dojedeme!"
A Mudge měl zájem na tom, aby dojel ve smluvené lhůtě, neboť Mr. Fogg, věren svému systému, nalákal ho značně

vysokou odměnou.
Prérie, kterou dráha saní protínala v přímé čáře, byla rovná jako moře. Člověk by řekl, že je to nesmírně veliké zamrzlé jezero. Želez-niční trať, obstarávající spojení v této části země, vedla od jihozápadu k severovýchodu přes Grand Island a Kolumbus, důležité město v Nebrasce, dále přes Schuylet a Fremont do Omahy. Po celé své délce sledovala pravý břeh řeky Platte. Saně si tuto cestu zkracovaly tím, že jely po tětivě oblouku, opisovaného železnicí. Mudge se nemusel obá-vat, že se mu postaví v cestu řeka Platte v malém ohbí, které vytváří před Fremontem, protože její vody byly zamrzlé. Cesta byla tedy prosta všech překážek a Phileasu Foggovi zbývalo obávat se jen dvou mož-ností ztroskotání saní a změny nebo ochabnutí větru.
Vítr však nepolevovaL Naopak. Dul, až se prohýbal stožár, pevně udržovaný ocelovými lany. Tyto kovové provazy, podobné strunám na hudebním nástroji, zněly, jako by je rozechvíval nějaký smyčec. Saně se vznášely uprostřed plačtivého souzvuku obzvláštní síly:
„Tyto struny dávají kvintu a oktávu," řekl Mr. Fogg.
A to byla jediná slova, která za této jízdy pronesl. Paní Auda, pečlivě zabalená do kožešin a do cestovních přikrývek, byla chráněna před účinky chladu, pokud to bylo možné.
Proklouz s tváří rudou jako sluneční kotouč, když zapadá do mlhy, sál do sebe mrazivý vzduch. Při zásobě nezdolné důvěry, kterou v sobě měl, začal znovu doufat. Místo aby přijeli do New Yorku ráno, dorazí tam až navečer, ale zbývá ještě jakási naděje, že to bude před odjez-dem liverpoolského parníku. .
Proklouz měl dokonce velkou chuť stisknout ruku svému spojenci Fixovi. Nezapomínal, že to byl právě inspektor, kdo opatřil plachetní saně, a tedy i jediný prostředek, jak se dostat do Omahy včas. Avšak v jakési předtuše si raději uchovával svou obvyklou zdrželivost.
Nač však Proklouz nemohl v žádném případě zapomenout, byla oběť, kterou bez váhání podstoupil Mr. Fogg, aby ho vyrval z rukou Siouxů. Mr. Fogg proto dal v sázku jmění i život... Ne, to mu jeho sluha nikdy nezapomene!
Zatím co se takto každý z cestujících zabýval různými úvahami, saně letěly po nesmírném sněžném koberci. Nikdo nepozoroval, pře-jíždějí-li nějaké potoky, hlavní nebo vedlejší přítoky Malé Modré řeky. Pláně a vodní toky přikrývala jednotná běl. Rovina byla zcela lidu-prázdná. Tvořila jakýsi veliký neobydlený ostrov mezi tratí Union Pacificu a odbočkou, která má spojit Kearney se St. Josephem. Chví-lemi se mihl kolem jako blesk nějaký rozšklebený strom, jehož bílá kostra se svíjela ve vichřici. Občas se zvedala naráz celá hejna divo-kých ptáků. Někdy také závodilo se saněmi několik stepních vlků ve smečkách, hubených, vyhladovělých, hnaných dravou lačností. Tu se Proklouz s revolverem v ruce vždycky pokoušel střelit po nejbližším z nich. Kdyby v tu chvíli nějaká nehoda zarazila saně v běhu, byli by cestující, napadení těmito divokými masožravci, ve velkém nebezpečí.
Saně se však držely dobře, nepolevovaly ve svém běhu a brzy zůstala celá vyjící smečka daleko vzadu. -
V poledne Mudge podle jistých známek poznal, že přejíždějí přes zamrzlý tok řeky Platte. Neřekl nic, ale byl si už jist tím, že po dvaceti mílích cesty dojedou na stanici Omaha.
A vskutku, nebyla ještě ani jedna hodina po poledni, když obratný vůdce pustil kormidlo, přiskočil k plachetním provazům a svinul plachty, zatím co saně, unášeny svým nezdolným rozběhem, ujely ještě půl míle bez plachet. Konečně s.e zastavily, Mudge ukázal na změť bíle zasněžených střech a řekl:
„Jsme na místě!"
Na místě! Na místě, vskutku, ve stanici, která udržuje četnými vlaky každodenní spojení s východní částí Spojených států!
Proklouz s Fixem seskočili na zem a roztřásali zkřehlé údy. Po-mohli panu Foggovi a mladé ženě vystoupit ze saní. Phileas Fogg se velkodušně vyrovnal s Mudgem, jemuž Proklouz stiskl ruku jako pří-teli, a všichni se rozběhli k nádraží v Omaze.
V tomto důležitém městě státu Nebraska končí vlastní Pacifická dráha, spojující povodí Mississippi s Velkým oceánem. Z Omahy do Chicaga běží železnice pod jménem „Chicago-Rock Island Road" přímo na východ padesáti stanicemi. Přímý vlak byl připraven k odjezdu. Phileas Fogg a jeho společníci měli právě jen tolik času, aby mohli naskočit do vagónu. Z Omahy ne-viděli nic, ale Proklouz si v duchu přiznal, že není čeho litovat a že teď nejde o žádnou podívanou.
Vlak dojel nejvyšší rychlostí do státu Iowa přes Council Bluffs, Des Moines a Iowa City. V noci překročil Mississippi u Davenportu a přes Rock Island dospěl do státu Illinois. Příštího dne, desátého, ve čtyři hodiny odpoledne přijel do Chicaga, které už povstalo z trosek a bylo usazeno pyšněji než předtím na březích svého krásného Michiganského Jezera.
Devět set mil dělí Chicago od New Yorku. O vlaky není v Chicagu nouze. Mr. Fogg přestoupil ihned z vlaku do vlaku. Čilá lokomotiva trati „Pittsburg-Fort Wayne-Chicago Rail Road" se rozjela plnou rychlostí, jako by chápala, že ctihodný gentleman nemá času nazbyt. Jako blesk projela Indianou, Ohiem, Pennsylvánií a městem New Jersey, městy s antickými jmény, z nichž některá měla už ulice a tram-vaje, domy však ještě ne. Konečně se objevila řeka Hudson a 11. pro-since ve čtvrt na dvanáct večer zastavil vlak na nádraží na pravém břehu řeky před přístavištěm parníků Cunardovy paroplavební společ-nosti, jinak nazývané „British and North American Royal Mail Steam Packet Co." Paroloď Čína, směřující do Liverpoolu, vyplula před pětačtyřiceti minutami!

Kapitola třicátá druhá
v níž se Phileas Fogg pustí v přímý boj s nešťastnou náhodou

Zdálo se, že Čína s sebou odvezla poslední naděje Philease Fogga. Vskutku, žádný jiný parník z těch, které obstarávají dopravu mezi Amerikou a Evropou, ani parníky společnosti Transatlantiques fran-cais, ani plavidla White Star Line, ani parolodi Compagnie Imman nebo Hamburské paroplavby, ani žádné jiné nemohly posloužit gentle-manovým záměrům. Perelra, patřící Francouzské zaoceánské společnosti, jejíž obdivu-hodné lodi se vyrovnají co do rychlosti lodím všech ostatních linek a co do pohodlí je všechny bez výjimky předčí, měla vyplout teprve za dva dni, 14. prosince. A kromě toho, stejně jako lodi Hamburské .paroplav-by, neplula přímo do Liverpoolu ani do Londýna, nýbrž do Le Havru a nadbytečná cesta z Le Havru do Southamptonu by byla Philease Fogga zdržela a zmařila jeho poslední úsilí.
Co se týče lodí společnosti Imman, z nichž jedna, Město Paříž, měla vyplout příští den, nebylo na ně ani pomyšlení. Tato plavidla jsou zvlášť uzpůsobena pro dopravu vystěhovalců, mají slabé stroje, plují jak pod plachtami, tak na páru a jejich rychlost je prostřední. Potře-bovaly k plavbě z New Yorku do Anglie více času, než kolik panu Foggovi zbývalo, měl-li svou sázku vyhrát.
To všechno si náš gentleman jasně uvědomil, když se poradil se svým Bradshawem, který mu oznamoval každý pohyb zaoceánských lodí den ode dne.
Proklouz byl zničen. Zmeškat parník o pětačtyřicet minut, to pro něho bylo vražedné pomyšlení. Byla to jeho vina, neboť místo aby svému pánu pomáhal, nepřestával mu klást do cesty překážky. A když si v duchu představil všechny příhody na cestě, když si spočítal částky, znamenající čistou ztrátu a vynaložené jedině v jeho zájmu, když si pomyslel, že ona obrovská sázka, připočtou-li se k ní ještě značné ná-klady této cesty, která se stala marnou, přivádí pana Fogga úplně na mizinu, zahrnul se nadávkami.

Přitom Mr. Fogg nepronesl jediné slovo výčitky, a odcházeje od přístaviště zaoceánských parníků, řekl jen: „Zítra uvidíme. Pojďte.“

Mr. Fogg, paní Auda, Fix a Proklouz se přeplavili přes řeku Hudson přívozemjersey City Ferry Boat a usedli do drožky, kteráje zavezla do Svatomikulášského hotelu na Broadwayi. Byly jim přiděleny pokoje a nastala noc, krátká pro Philease Fogga, který spal dokonale zdravým spánkem, avšak velmi dlouhá pro paní Audu a její společníky, jimž vzrušení nedopřávalo klidu.
Příští den bylo dvanáctého prosince. Od sedmi hodin ráno dvanác-tého do osmi hodin čtyřiceti pěti minut večer dne jedenadvacátého pro-since zbývalo devět dní, třináct hodin a čtyřicet pět minut. Kdyby tedy byl Phileas Fogg vyplul minulého dne na palubě Číny, jedné z nejrych-lejších lodí Cunardovy společnosti, byl by se dostal do Liverpoolu a pak do Londýna ve lhůtě, v níž si tam přál být.
Mr. Fogg odešel z hotelu sám, když předtím přikázal sluhovi, aby na něho čekal a aby paní Audu upozornil, že má být neustále připra-vena k odjezdu.
Mr. Fogg se odebral na břeh řeky Hudsonu a z lodí upoutaných u břehu nebo zakotvených v proudu si vybíral pečlivě ty, které byly připraveny k vyplutí. Na několika lodích byla vztyčena vlajka ohla-šující přípravy k odjezdu a tyto lodi hodlaly vyrazit na širé moře za ranního přílivu, neboť v rozlehlém a nádherném newyorském přístavu není dne, kdy by nevyplouvalo do všech končin světa alespoň sto lodi. Většinou to však byly plachetnice, které nemohly Phileasu Foggovi vyhovovat.
Zdálo se, že náš gentleman musí při svém posledním pokusu ztros-kotat, když tu uviděl asi na sto sáhů před řadou lodí zakotvený ob-chodní parník štíhlých tvarů s lodním šroubem. Jeho komín, vypouštějící husté oblaky dýmu, ohlašoval, že se loď chystá k vyplutí.
Phileas Fogg přivolal člun, nastoupil do něho a po několika úde-rech vesel se octl u schůdků Henrietty, parníku se železným lodním trupem, jehož celá horní část byla ze dřeva.

Kapitán Henrietty byl na palubě. Phileas Fogg vystoupil na můstek a dal si kapitána zavolat. Kapitán se objevil v mžiku.
Byl to muž asi padesátiletý, jakýsi starý mořský vlk, bručoun, podle všeho nepříliš přívětivý. Měl velké oči barvy okysličené mědi, ryšavé vlasy a mohutnou šíji - na člověka z lepší společnosti rozhodně ne-vypadal.
„Kapitán?“ otázal se Mr. Fogg.
„To jsem já.“
„Já jsem Phileas Fogg, z Londýna.“
„A já Andrew Speedy, z Cardiffu.“
„Chystáte se vyplout?“
„Za hodinu.“
„A máte namířeno do...“
„Do Bordeaux.“
„A váš náklad?“
„Kamení v břiše. Nic pronajato. Jedu jen na přítěž.“
„Máte nějaké cestující?“
„Cestující žádné. Cestující nikdy. To je náklad, který všude překáží a rozumuje.“
„A pluje vaše loď dobře?“
„Mezi jedenácti a dvanácti uzly. Henriettu každý zná.“
„Chcete mě zavézt do Liverpoolu, mne a ještě tři osoby?“
„Do Liverpoolu? Proč ne do Číny?“
„Říkám do Liverpoolu.“
„Ne!“
„Ne?“

„Ne! Chci jet do Bordeaux a pojedu do Bordeaux."
„Za žádnou cenu?"
„Za žádnou cenu."
Kapitán hovořil tónem nepřipouštějícím žádné námitky. „Ale majitelé Henrietty...," začal znovu Phileas Fogg.
„Majitelé, to jsem já," odpověděl kapitán.
„Loď patří mně."
„Najmu ji od vás."
„Ne."
„Koupím ji od vás."
„Ne."
Phileas Fogg nehnul ani brvou. A přece byla situace vážná. V New Yorku tomu nebylo tak jako v Hongkongu, a kapitán Henrietty nebyl kapitán Tankadéry. Až dosud gentlemanovy peníze vždycky vítězily nad překážkami. Tentokrát peníze selhaly.
Přesto bylo nutno najít způsob, jak se přeplavit přes oceán - pokud by se přes něj neletělo balónem, což by bylo značně dobrodružné a což se ostatně ani nedalo uskutečnit. Zdálo se však, že Phileas Fogg přišel na nějaký nápad, neboť řekl kapitánovi:
„Nu, a chcete mě tedy zavézt do Bordeaux?"
„Ne, ani kdybyste mi zaplatil dvě stě dolarů!"
„Nabízím vám dva tisíce (10 000 fr.)."
„Za osobu?"
„Za osobu."
„A jste čtyři?"
„Čtyři."
Kapitán Speedy si začal škrábat čelo, jako by si chtěl vyrvat mozek z hlavy. Vydělat osm tisíc dolarů bez změny kursu plavby, to už opravdu stálo za to, aby nechal stranou svůj vyslovený odpor vůči všem cestujícím. Cestující po dvou tisících dolarů, to už vlastně nejsou ani cestující, to je drahocenné zboží.
„Vyjíždím v devět hodin," řekl prostě kapitán Speedy, „a budete-li se svými lidmi zde..."
„V devět hodin budeme na palubě!" odpověděl neméně prostě Mr. Fogg.
Bylo půl deváté. Vystoupit z Henrietty na břeh, nasednout do drožky, zajet do Svatomikulášského hotelu pro paní Audu, pro Pro-klouze i pro nerozlučného Fixe, jemuž laskavě nabídl, že ho přepraví přes oceán, - to vše náš gentleman provedl s klidem, který ho ne-opouštěl za žádných okolností.,
V okamžiku, kdy se Henrietta chystala k vyplutí, byli všichni čtyři - na palubě.
Když se Proklouz dověděl, co bude stát tato poslední plavba, řekl dlouze: „Ú!", probíhající všemi tóny sestupné chromatické stupnice.
Co se týká inspektora Fixe, říkal si, že Anglická banka rozhodně nevyvázne z této záležitosti beze škody. Vskutku, při návratu do Lon-dýna - za předpokladu, že pan Fogg nenaháže ještě několik hrstí peněz do moře - bude ve vaku s bankovkami chybět něco přes sedm tisíc li ber (17 5 000 fr.)!

Kapitola třicátá třetí
v níž se ukáže, že Phileas Fogg je na výši situace

Za hodinu minula Henrietta maják označující ústí Hudsonu, objela výběžek Sandy Hook a vyplula na širé moře. Přes den plula podél Long Islandu, potom okolo ohně na Fire Islandu a běžela rychle k východu.
Příští den, 13. prosince, v poledne vystoupil jistý muž na můstek, aby změřil polohu lodi. Každý by si ovšem myslel, že tento muž byl kapitán Speedy. Ale ani zdaleka ne. Byl to urozený pán Phileas Fogg.
Pokud jde o kapitána Speedyho, byl řádně uzamčen na klíč ve své kajutě a chrlil ze sebe nadávky, vyjadřující zcela pochopitelný vztek, dohánějící ho až k zuřivosti.
To, co se přihodilo, bylo velice prosté. Phileas Fogg se chtěl dostat do Liverpoolu, a kapitán ho tam nechtěl zavézt. Phileas Fogg tedy přistoupil na to, že se přeplaví do Bordeaux, a během třiceti hodin, co byl na palubě lodi, zacházel se svými bankovkami tak obratně, že posádka, plavčíci i topiči - posádka poněkud nespolehlivá, která byla s kapitánem dost na štíru - patřila jemu. A proto Phileas Fogg velel lodi místo kapitána Speedyho, proto byl kapitán uvězněn ve své kajutě, a proto konečně Henrietta mířila k Liverpoolu. Jenže při pohledu na pana Fogga bylo zcela jasné, že pan Fogg býval kdysi námořníkem.
Nuže, jak toto dobrodružství dopadlo, dovíme se později. Jisté je, že paní Auda nepřestávala být znepokojena, i když o tom nemluvila.
Fixe celá věc omráčila hned z počátku. A co se týká Proklouze, připa-dalo mu všechno prostě báječné.
Mezi jedenácti a dvanácti uzly, řekl kapitán Speedy, a vskutku, Henrietta si udržovala tuto průměrnou rychlost.
Kdyby se tedy - kolik je to už zase různých „kdyby" - kdyby se moře příliš nerozbouřilo, kdyby vítr nezačal vát od východu, kdyby loď nepotkala žádná nehoda, žádná porucha stroje, mohla by Henrietta za devět dní, počítáno od dvanáctého do jedenadvacátého prosince, překonat tři tisíce mil, které dělí New York od Liverpoolu. Je pravda, že se po Foggově příjezdu mohl případ s Henriettou připojit k případu Anglické banky a že to mohlo našeho gentlemana přivést o kousek dál, než měl v úmyslu.
První dni ubíhala plavba za skvělých podmínek... Moře nebylo příliš zlé, zdálo se, že vítr si udržuje trvale jihozápadní

směr, plachty byly vytaženy a Henrietta pod nimi plula jako pravá zaoceánská loď.
Proklouz byl nadšen. Poslední pánův kousek, jehož následky si však nepřál vidět, uváděl ho do vytržení. Posádka nikdy neviděla veselej-šího a čilejšího hocha. Prokazoval plavčíkům tisíceré přátelské služby a udivoval je svými provazolezeckými výkony. Zahrnoval je nejkrás-nějšími jmény a nejpřitažlivějšími nápoji. Podle něho si počínali jako gentlemani a topiči topili jako hrdinové. Jeho dobrá a velmi. sdílná nálada se přenesla na všechny. Zapomněl na minulost, na trampoty, na nebezpečí. Myslel jen na cíl, tak blízký dosažení, a chvílemi v něm vřela netrpělivost, jako by ho rozpaloval oheň pod kotly Henrietty. Náš hodný hoch se také často točil kolem Fixe, „vrhal na něho výmluvné“ pohledy, ale nehovořil s ním, protože důvěrnost mezi dvěma bývalými přáteli už byla ta tam.
Ostatně, je třeba říci, že Fix už vůbec nic nechápal. Opanování Henrietty, podplácení její posádky, Fogg, počínající si jako na slovo vzatý mořeplavec, to všechno dohromady ho omračovalo. Nevěděl už, co si má myslet. Avšak celkem vzato, gentleman, který se na počátku dovedl zmocnit pětapadesáti tisíc liber, mohl přece skončit tím, že se zmocní lodi. A Fix byl přirozeně veden k domněnce, že Henrietta, řízena Foggem, nepluje vůbec do Liverpoolu, nýbrž do nějakého místa na zeměkouli, kam se zloděj, z něhož se stal námořní lupič, uchýlí do bezpečí. Je třeba uznat, že tato domněnka zněla nejvýš pravděpodob-ně, a detektiv začínal velmi vážně litovat, že se vůbec do celé té věci zapletl.
Co se týká kapitána Speedyho, nadával dál ve své kajutě a Proklouz, pověřený péčí o jeho stravu, podával mu ji i při své síle jen s největší opatrností. Pokud jde o pana Fogga, vypadal, jako by neměl ani tušení, že je na palubě nějaký kapitán.
Třináctého pluli kolem výběžku Nové země. Jsou to zlé končiny. Zvláště v zimě tam bývají časté mlhy a strašlivé vichřice. Tlakoměr prudce poklesl a ohlašoval už od minulého dne brzkou změnu ovzduší. A vskutku, v noci se změnila teplota, silně se ochladilo a zároveň vítr změnil směr a začal vát od jihovýchodu.
Byly to nepříznivé podmínky. Mr. Fogg byl nucen dát svinout plachty a přidat páry, aby se ani trochu neuchýlil od směru své cesty. Nicméně se chod lodi zpomalil vinou moře, jehož táhlé vlny se tříštily o lodní příď Trpěla velmi prudkým podélným kymácením na újmu své rychlosti. Vítr se pozvolna měnil v uragán a už se počítalo, že Henrietta nebude s to udržet se zpříma na vlnách. Kdyby bylo třeba dát se na útěk, byl by to útěk do neznáma se vším nebezpečím.
Proklouzova tvář se zakabonila zároveň s oblohou a dva dni náš.
hodný hoch prožíval smrtelnou úzkost. Phileas Fogg však byl statečný plavec, a dokonce ani nedal omezit přívod páry. Když Henrietta ne-byla s to vyhoupnout se na některou vlnu, projela jí a její můstek byl zaplaven množstvím vody, projela však. Občas, když hora vody vy-zvedla záď z vln, vynořil se i lodní šroub a vířil svými zběsilými lo-patkami vzduch, loď však plula neustále vpřed.
Vítr však přece jen nezesílil do té míry, jak se bylo možno obávat.
Nebyla to jedna z oněch vichřic, které se ženou rychlostí devadesáti mil za hodinu. Uchovával si značnou sílu, ale na neštěstí vál umíněně od jihovýchodu a nedovoloval rozvinout plachty. A přece by bývalo velmi užitečné přispět páře na pomoc, jak uvidíme.
16. prosince uplynul sedmdesátý pátý den od odjezdu z Londýna. Vcelku neměla ještě Henrietta zpoždění, pro které by se bylo třeba znepokojovat. Bezmála polovinu plavby přes oceán měla za sebou a nejhorší oblasti už zdolala. V létě by se dalo mluvit o úspěchu. V zimě byla loď vydána na milost nepříznivému ročnímu období. Proklouz neříkal nic. V hloubi duše doufal, a pro případ, že by vÍtr selhal, spoléhal se na sílu páry.

Toho dne vystoupil strojník na můstek, setkal se tam s panem Foggem a měl s ním dosti vzrušený rozhovor. Proklouz, aniž věděl proč, bezpochyby v nějaké předtuše, pocítil nejasné znepokojení. Byl by obětoval jedno svoje ucho, kdyby druhým mohl zaslechnout, o čem se tam hovoří. Přece však se mu jen podařilo zachytit pár slov, mezi jinými i ta, která pronesl jeho pán:
„Jste si jist tím, co tvrdíte?“
„Jsem si tím jist,“ odpověděl strojník. „Nezapomínejte, že od té chvíle, co jsme vypluli, topíme pod všemi kotly, a jestliže jsme měli dost uhlí, abychom mohli dojet na slabou páru z New Yorku do Bordeaux, nemáme ho dost, abychom mohli doplout plnou parou z New Yorku do Liverpoolu!“
„Budu o tom přemýšlet,“ odpověděl Mr. Fogg.
Proklouz pochopil. Zmocnil se ho smrtelný neklid.
Dojde jim uhlí!
„Ach, poradí-li si pán s touto věcí, stane se určitě slavným, „řekl si. A když se setkal s Fixem, nemohl se ubránit, aby mu nepověděl, v jakém jsou postavení.

„Tak vy si tedy myslíte,“ procedil agent skrze zuby, „že jedeme do Liverpoolu!“
„To se rozumí!“

„Hlupáku!“ řekl mu na to inspektor, a pokrčiv rameny, šel po svých.

Proklouz měl chuť smýt se sebe rázným způsobem toto označení, jehož pravý smysl nemohl ostatně pochopit, řekl si však, že smolař Fix je asi trpce zklamán a hluboce uražen ve své samolibosti, když tak nešikovně sledoval falešnou stopu kolem celé zeměkoule, a trest mu prominul.
A nyní, jak se rozhodne Phileas Fogg? Bylo těžké si to představit. A přece se zdálo, že netečný gentleman dospěl k nějakému rozhodnutí, neboť téhož dne večer si dal zavolat strojníka a řekl mu:

„Přikládejte pod kotly a pokračujte v plavbě až do úplného vyčerpání zásob paliva.“

Za chvíli začal komín Henrietty chrlit proudy dýmu.
Loď tedy plula plnou parou, avšak, jak strojník upozornil už předem, musel o dva dni později, osmnáctého, oznámit, že uhlí dojde během téhož dne.
„Ať nenechávají oheň slábnout,“ řekl mu na to Mr. Fogg.

„Naopak, ať ještě zatíží ventily.“
Toho dne k poledni, když Phileas Fogg změřil výšku slunce a vy-počítal polohu lodi, zavolal Proklouze a nařídil mu, aby přivedl kapi-tána Speedyho. Bylo to, jako by tomu hodnému chlapci někdo poručil, aby šel odvázat tygra. Kráčel k lodní zádi a cestou si říkal:
„Ten bude určitě zuřit!“
Vskutku, za pár minut se uprostřed křiku a klení objevila na zádi bomba. Ta bomba, to byl kapitán Speedy. Bylo zřejmé, že se chystá vybuchnout.
„Kde jsme?“ To byla první slova, která pronesl, duse se vzteky, a je jisté, že kdyby tento ctihodný muž byl trpěl srdeční vadou, nikdy by se z toho už nevzpamatoval.
„Kde jsme?“ opakoval, rudý v obličeji.
„Sedm set sedmdesát mil od Liverpoolu (3000 námořních mil),“ odpověděl Mr. Fogg s neotřesitelným klidem.
„Piráte!“ vykřikl Andrew Speedy.
„Pane, dal jsem vás zavolat...“
„Vy mořský lupiči!“
„ ... pane,“ pokračoval Phileas Fogg, „protože vás chci požádat, abyste mi prodal svou loď.“
„Ne, u všech čertů, ne!“
„Musím ji totiž spálit.“
„Spálit mou loď!“
„Ano, aspoň její horní část, protože nemáme čím topit.“
„Spálit mou loď!“ vykřikl kapitán Speedy, který už nemohl ani pořádně vyslovovat jednotlivé slabiky. „Loď, která má cenu padesát tisíc dolarů (250000 fr.)!“
„Tu máte šedesát tisíc (300000 fr.)!“ řekl na to Phileas Fogg, podávaje kapitánovi svazek bankovek.
To účinkovalo na Andrewa Speedyho zázračně. Není Američana, který by při pohledu na šedesát tisíc dolarů nepocítil jisté vzrušení. Kapitán na chvíli zapomněl na svůj vztek, na své uvěznění a na všechno příkoří, které na něm jeho cestující napáchal. Loď byla stará dvacet let. To mohl být báječný obchod!... Bomba už nebyla s to vybu-chnout. Mr. Fogg z ní vytrhl doutnák.
„A železný trup mi zůstane,“ řekl podivně umírněným tónem kapitán.
„Železný trup a stroj, pane. Platí?“
„Platí.“
Andrew Speedy uchopil svazek bankovek, přepočítal je a dal jim zmizet ve své kapse.
Proklouz zbledl při tomto výjevu jako stěna. Co se týče Fixe, toho málem ranila mrtvice. Téměř dvacet tisíc liber je utraceno, a ještě k tomu nechává Fogg prodávajícímu lodní trup a stroj, to znamená téměř všechno, co je na lodi cenného. Je však pravda, že částka ukradená bance činila padesát pět tisíc liber!
Když Andrew Speedy strčil peníze do kapsy, řekl mu Mr. Fogg: „To všechno vás nemusí nijak udivovat, pane. Abyste věděl, nebudu-li 21. prosince v osm hodin čtyřicet pět minut večer zpátky v Londýně, prohrávám dvacet tisíc liber. Nu, a zmeškal jsem parník v New Yorku, a protože jste mě odmítl zavézt do Liverpoolu...“
„A dobře jsem udělal, u padesáti tisíc pekelných čertů, „zvolal Andrew Speedy: „Vydělávám na tom při nejmenším čtyřicet tisíc dolarů.“
Potom dodal o něco vážněji:
„Něco vám povím, kapitáne...“
„Fogg.“
„Kapitáne Foggu, víte, ve vás je kus Yankeeho.“
A pověděl tak svému cestujícímu něco, co považoval za poklonu, chystal se odejít, když tu se ho Phileas Fogg zeptal:
„Loď tedy patří mně?“
„Ovšem, od kýlu až po špičky stožárů, ale, rozumí se, jen to, co je na ní ze dřeva.“
„Dobrá. Dejte rozštípat vnitřní zařízení a topte jím pod kotli.“ Lze si představit, kolik takového vyschlého dříví se muselo spotřebovat, aby se udržel dostatečný tlak páry. Toho dne vzal za své přístře-šek na zádi, střechy, kajuty, místnosti pro posádku a podpalubí.
Příštího dne 19. prosince, bylo spáleno ráhnoví, podpěry, bidla. Porazili stožáry a rozštípali je sekyrami. Posádka to prováděla s neuvě-řitelnou horlivostí. Proklouz štípal, sekal, řezal a pracoval při tom za deset. Byla to ničivá vášeň.
Příštího dne, dvacátého, byly pohlceny obrubně, štíty, část lodi nad ponorem a většina horní paluby. Z Henrietty zbývala loď holá jako pontonový člun.
Toho dne však už bylo možno rozeznat irské pobřeží a maják ve Fastenetu.
V deset hodin večer však byla loď teprve na výši Queenstownu. A Phileasu Foggovi zbývalo na cestu do Londýna už jen necelých čtyřiadvacet hodin! Ale to byla právě doba, kterou Henrietta potřebo-vala, aby se dostala do Liverpoolu, i kdyby plula plnou parou. A pára začínala odvážnému gentlemanu docházet.
„Pane,“ řekl mu v tu chvíli kapitán Speedy, který se nakonec začal o jeho plán zajímat, „je mi vás opravdu líto. Všechno se spiklo proti vám. Jsme teprve před Queenstownem.“
„Ach,“ řekl Mr. Fogg, „to je Queenstown, to město, jehož světla vidíme?“
„Ano.“
„A můžene vplout do přístavu?“
„Až za tři hodiny. Jen za plného přílivu.“
„Počkejme tedy!“ řekl na to klidně Phileas Fogg, aniž dal na své tváři znát, že dostal skvělý nápad a že hodlá ještě jednou zvítězit nad nepřízní osudu.

Queenstown je totiž přístav na irském pobřeží, kde zaoceánské par-níky, přijíždějící ze Spojených států, odevzdávají při průjezdu poštov-ní pytle s dopisy. Tyto dopisy se odvážejí do Dublinu rychlíky, které jsou vždycky připraveny k odjezdu. Z Dublinu jsou přiváženy do Liverpoolu rychlými parníky a tak předběhnou nejrychlejší lodi ná-mořních společností o dvanáct hodin.
A těchto dvanáct hodin, které takto získává pošta z Ameriky, hodlal Phileas Fogg získat také. Místo aby přijel do Liverpoolu Henriettou teprve příštího dne navečer, bude tam už v poledne, a tudíž bude mít dost času, aby se dostal do Londýna dříve než v osm hodin čtyřicet pět minut večer.
Okolo jedné hodiny ranní vplula Henrietta za přílivu do queens-townského přístavu a Phileas Fogg, jemuž Andrew Speedy mocně stiskl ruku, zanechal kapitána na oholené kostře jeho lodi, která měla stále ještě polovinu ceny, za kterou ji prodal.
Cestující ihned vystoupili na břeh. Fix měl v tu chvíli ukrutnou chuť zatknout pana Fogga. A přece to neučinil. Proč? Jaký se to v něm odehrával boj? Změnil své mínění o panu Foggovi? Pochopil konečně svůj omyl? Fix však přece jen pana Fogga neopustil. S ním, s paní Audou a s Proklouzem, který už neměl ani čas dýchat, vsedl v Queens-townu v půl druhé ráno do vlaku, přijel do Dublinu za svítání a ihned nastoupil na jeden z poštovních parníků, pravých to ocelových vřeten, které jsou samý stroj, které nenávidí houpání na vlnách a projíždějí neochvějně skrze ně.
21. prosince dvacet minut před polednem vystoupil konečně pan Fogg na liverpoolském nástupišti. Byl od Londýna vzdálen pouhých šest hodin cesty.
V tom okamžiku k němu však přistoupil Fix, položil mu ruku na rameno, ukázal mu zatýkací rozkaz a řekl:
„Jste přece pan Phileas Fogg, že ano?“
„Ano, pane.“
„Ve jménu královny vás zatýkám!“

Kapitola třicátá čtvrtá
která poskytne Proklouzovi příležitost vymyslet ukrutnou, ale zřejmě původní slovní hříčku

Phileas Fogg byl ve vězení. Zavřeli ho na strážnici v Custom House, v liverpoolské celnici, a tam měl počkat přes noc, než bude převezen do Londýna.
V okamžiku jeho zatčení se chtěl Proklouz na detektiva vrhnout. Strážníci ho zadrželi. Paní Auda, zděšena ukrutností tohoto činu a nic netušíc, nedovedla nic z toho pochopit. Proklouz jí vysvětlil situaci. Mr. Fogg, počestný a odvážný gentleman, jemuž vděčí za svůj život, byl zatčen jako zloděj. Mladá žena protestovala proti takovému nařčení, srdce se jí bouřilo v těle a slzy se jí řinuly z očí, když viděla, že nemůže nic podniknout, o nic se pokusit, aby zachránila svého zachránce.
Co se týče Fixe, zatkl gentlemana, protože povinnost mu kázala, aby ho zatkl, ať je vinen nebo ne. O tom rozhodne soud.
Tu však Proklouz přišel na myšlenku, na strašnou myšlenku o ne-pochybné příčině celého toho neštěstí. Proč vlastně skrýval celou historii před panem Foggem? Když mu Fix prozradil, že je policejním inspek-torem, i to, jaké poslání mu bylo svěřeno, proč se Proklouz rozhodl vůbec o tom neříci svému pánu? Kdyby Mr. Fogg býval varován, byl by bezpochyby Fixovi podal důkazy o své nevině, byl by mu vysvětlil jeho omyl, a rozhodně by si nebyl vozil na vlastní náklady v patách zlovolného policejního agenta, jehož první starostí bylo zatknout ho v okamžiku, kdy vkročí na půdu Spojeného království. Při pomyšlení na své chyby, na svůj nerozum byl ubohý hoch zachvácen neodbytný-mi výčitkami svědomí. Plakal, že bylo líto na něho pohledět. Chtěl si rozbít hlavu.
Paní Auda a Proklouz, nedbajíce zimy, zůstali pod sloupovím celnice. Ani jeden, ani druhý se nechtěli hnout z místa. Chtěli ještě jednou spatřit pana Fogga.
Pokud jde o našeho gentlemana, ztroskotal nadobro, a to v okamži-ku, kdy měl svůj cíl na dosah. Zatčení ho zničilo nenávratně. Když 21. prosince dvacet minut před polednem přijel do Liverpoolu, měl do osmi hodin čtyřiceti pěti minut čas, to jest devět hodin a patnáct minut, aby se dostal do Reformního klubu, - a na cestu do Londýna stačilo pouhých šest hodin.
Kdo by byl v té chvíli vnikl na strážnici v celní budově, byl by našel pana Fogga sedícího nehybně na dřevěné lavici, bez hněvu a nevyru-šitelného z klidu. Odevzdaného do vůle osudu - to se právě nedalo říci, ale tento poslední kousek ho nemohl vzrušit, aspoň na pohled. Pro-budil se v něm skrytý vztek, tím strašnější, že je zadržován, a propukající teprve v posledním okamžiku s nezdolnou prudkosti? To se neví. Ale Phileas Fogg tu byl klidný, čekaje - na co? Uchoval si ještě nějakou naději? Věřil ještě v úspěch, když za ním zapadly dveře tohoto vězení?
Ať tomu bylo jakkoliv, Mr. Fogg položil pečlivě hodinky na stůl a pozoroval, jak se jejich ručičky sunou vpřed. Ze rtů mu neuniklo jediné slovo, ale v jeho pohledu byla jakási zvláštní strnulost.
Buď jak buď, jeho postaveni bylo strašné a ten, kdo by nedovedl číst v jeho myšlenkách, byl by mohl jeho situaci shrnout takto:
Je-li Phileas Fogg čestný muž, byl zničen.
Je-li nepoctivý, byl dopaden.
Pomýšlel na svou záchranu? Napadlo mu zjistit, nemá-li možnost uniknout ze strážnice? Pomýšlel na útěk? Byli bychom téměř v poku-šeni uvěřit tomu, protože v jednu chvíli obešel celou místnost kolem dokola. Dveře však byly pevně uzamčeny a okno opatřeno železnou mříží. Sedl si tedy opět a vytáhl z náprsní tašky svůj cestovní plán. K řádce, na niž stálo:
21. prosince, sobota, Liverpool, připsal:

80. den, 11 hodin 40 minut dopoledne a čekal dále.

Na věžních hodinách celnice odbila jedna. Mr. Fogg zjistil, že mu hodinky jdou ve srovnání s těmito hodinami o dvě minuty napřed.

Dvě hodiny! Za předpokladu, že by v tomto okamžiku mohl na-sednout na rychlík, mohl by ještě dorazit do Londýna a do Reformního klubu dříve než v osm hodin čtyřicet pět minut večer. Mírně svraštil čelo...

Ve dvě hodiny a třiatřicet minut se venku ozval jakýsi hřmot a potom hluk otvíraných dveří. Bylo slyšet Proklouzův hlas, bylo slyšet hlas Fixův.

Phileasu Foggovi na okamžik zazářily oči.

Dveře strážnice se otevřely a Mr. Fogg spatřil paní Audu, Proklouze a Fixe, kteří se vrhli k němu. Fix sotva dechu popadal, vlasy měl rozcu-chané... Nebyl s to promluvit.

Řekl:

„Pane..., o ta, „pane..., promiňte..., nešťastná nepozornost..., zloděj zatčen už tři dny..., vy..., svobodný!“

Phileas Fogg byl svoboden! Přistoupil k detektivovi. Zadíval se mu přímo do očí, pak učinil jediný pohyb, první a jediný ve svém životě, napřáhl paže a s přesnosti automatu udeřil nešťastného inspektora oběma pěstmi zároveň.

Pěkná rána!“ vykřikl Proklouz, který si dovolil spáchat ukrutnou slovní hříčku, hodnou Francouze, neboť dodal: „Hrome! Tomu se říká pěstit po anglicku!“

Fix ležel na zemi a neřekl ani slovo. Dostal, co si zasloužil. Mr.Fogg, paní Auda a Proklouz však ihned opustili celnici. Vskočili do drožky a za pár minut byli na liverpoolském nádraží.

Phileas, Fogg se zeptal, je-li připraven k odjezdu nějaký rychlík do Londýna.

Byly dvě hodiny čtyřicet minut... Rychlík odjel před pětatřiceti minutami.

Phileas Fogg si tedy objednal zvláštní vlak.

Několik rychlíkových lokomotiv stálo pod parou, ale podle slu-žebních předpisů nemohl zvláštní vlak vyjet z nádraží dříve než ve tři hodiny.

Ve tři hodiny řekl Phileas Fogg strojvůdci několik slov o jisté odmě-ně, kterou může získat, a ujížděl k Londýnu ve společnosti mladé ženy a věrného sluhy.

Za pět a půl hodiny bylo nutno překonat vzdálenost mezi Liver-poolem a Londýnem, což se dá provést, když je trať po celé délce volná. Byli však nuceni zastavovat, a když gentleman vystoupil na nádraží, všechny věžní hodiny v Londýně ukazovaly deset minut před devátou. Phileas Fogg, vykonav cestu kolem světa, přijel s pětiminutovým zpožděním!

Prohrál.

Kapitola třicátá pátá
v níž si Proklouz nedává dvakrát opakovat pánův rozkaz

Příštího dne by obyvatelé Saville Row bývali velmi překvapeni, kdyby jim někdo tvrdil, že se Mr. Fogg vrátil do svého byd-liště. Dveře okna, všechno bylo zavřeno. Zvenčí nebylo možno pozorovat žádnou změnu.

Když totiž Phileas Fogg vyšel z nádraží, přikázal Proklouzovi, aby nakoupil nějaké zásoby, a pak se odebral do svého domu.

Náš gentleman utržil i přes svou neteč-nost ránu, která ho zdrtila. Je zničen! A to vinou toho nešiky policejního inspektora! Když ušel pevným krokem celou tu dlou-hou cestu, když zdolal tisíce překážek a čelil tisícerému nebezpečí, když dokonce našel čas i k tomu, aby cestou vykonal jistý dobrý skutek, ztroskotá před cílem na su-rovém činu, s nímž nemohl počítat a proti němuž byl bezbranný - to bylo strašné! Ze značné částky peněz, které si vzal s se-bou na cestu, zůstal mu jen bezvýznamný zbytek. Celé jeho jmění se skládalo už jen z dvaceti tisíc liber, uložených u bratří Baringů, a těchto dvacet tisíc liber dlužil svým kolegům z Reformního klubu. Po to-lika vydáních by z vyhrané sázky patrně nezbohatl, a pravděpodobně se ani nechtěl obohatit - neboť patřil k lidem, kteří uzavírají sázky jen pro čest, ale prohraná sázka ho přiváděla úplně na mizinu. Ostatně, gentleman už byl rozhodnut. Věděl, co mu zbývá učinit.

Jeden pokoj v domě na Saville Row byl vyhrazen paní Audě. Mladá žena byla zoufalá. Z jistých slov, pronesených Foggem, pochopila, že gentleman pojal jakýsi neblahý záměr.

Je totiž známo, k jakým politováníhodným krajnostem se dávají někdy unášet takoví stihomamem posedlí Angličané pod tlakem své utkvělé myšlenky. Však také Proklouz, aniž to na sobě dal znát, neustále svého pána střežil.

Nejprve však náš poctivec vyběhl nahoru do svého pokoje a zhasl plynovou lampu, která hořela už osmdesát dní. Ve schránce na dopisy našel účet od plynárenské společnosti a usoudil, že je víc než na čase, aby učinil konec výlohám, které zavinil.

Noc ubíhala. Mr. Fogg ulehl - spal však? Co se týká paní Audy, nemohla si odpočinout ani na okamžik. Proklouz bděl jako pes u páno-vých dveří.

Příštího dne ho Mr. Fogg zavolal a velmi stručně mu přikázal, aby se postaral o snídani pro paní Audu. Řekl, že pokud jde o něho samého, spokojil by se šálkem čaje a kouskem pečeně. Paní Auda ať prý ho laskavě omluví u oběda i u večeře, protože musí všechen čas věnovat uspořádání svých záležitosti. Dolů vůbec nesejde. Teprve k ve-čeru požádá paní Audu o dovolení, aby s ní směl na chvilku promluvit.

Proklouz byl seznámen s denním programem a zbývalo mu už jen zařídit se podle něho. Hleděl na svého pána, který zůstával stále nevzrušen, a nemohl se odhodlat, aby opustil jeho pokoj. Bylo mu těžko u srdce a trápily ho výčitky svědomí, protože si dával větší vinu za tuto pohromu než kdykoli předtím. Ano, kdyby byl pana Fogga varoval, kdyby mu byl odhalil záměry agenta Fixe, Mr. Fogg by dozajista nebyl vláčel Fixe s sebou až do Liverpoolu, a tudíž...

Proklouz to už nemohl déle snášet.
„Můj pane! Pane Foggu!“ vykřikl.
„Proklejte mě! To já jsem zavi-nil, že...“
„Já nikoho neobviňuji,“ odpověděl mu Phileas Fogg nejklidnějším tónem, „jděte“.
Proklouz odešel z pokoje, šel vyhledat mladou ženu a naznačil jí, jaké jsou pánovy záměry.
„Paní,“ dodal, „já sám nic nezmohu, vůbec nic! Nemám na pánovo myšlení žádný vliv. Vy snad...“
„Jaký vliv bych mohla mít já?“ řekla na to paní Auda. „Na pana Fogga nepůsobí nic. Pochopil někdy, že mi srdce překypuje vděčností? Četl někdy v mém srdci?... Příteli, nesmíte ho nechávat o samotě ani na okamžik. Říkáte, že má v úmyslu promluvit si se Irmou dnes večer?“
„Ano, paní. Bezpochyby půjde o to, jak zabezpečit vaše postavení v Anglii.“
„Počkejme tedy,“ řekla mladá žena, zůstávajíc hluboce zamyšlena.
A tak oné neděle vypadal dům na Saville Row, jako by vůbec ne- byl obydlen, a Phileas Fogg po prvé za celou dobu, co v tomto domě žil, neodešel do svého klubu, když na věži parlamentu odbilo půl dvanácté.
A proč by se měl náš gentleman ukazovat v Reformním klubu? Kolegové tam na něho už nečekají. Poněvadž minulého večera, oné osudné soboty 21. prosince, v osm hodin čtyřicet pět se Phileas Fogg v salónu Reformního klubu neobjevil, prohrál sázku. Dokonce nebylo ani nutné, aby zašel do banky vyzvednout částku dvaceti tisíc liber. Jeho protivníci mají v rukou šek, jím podepsaný, a stačí napsat Baringům pár řádek, aby jim bylo dvacet tisíc liber připsáno k dobru.
Mr. Fogg tedy nemusel vyjít z domu, a také nevyšel. Zůstal ve svém pokoji a dával si do pořádku své věci. Proklouz chodil v jednom kuse nahoru a dolů po schodišti domu na Saville Row. Ubohému hochu připadaly tyto hodiny nekonečné. Naslouchal u pánových dveří a při tom mu vůbec nenapadlo, že by se dopouštěl sebemenší nediskrétnosti. Díval se klíčovou dírkou a domníval se, že je k tomu oprávněn. Pro-klouz se obával každým okamžikem nějaké pohromy. Občas si vzpo-mněl na Fixe, ale v jeho mysli nastal obrat. Už se nehněval na poli-cejního inspektora. Fix se mýlil, pokud šlo o Philease Fogga, tak jako všichni, a když ho pronásledoval a zatkl, konal jen svou povinnost, kdežto on, Proklouz... Tato myšlenka ho tížila a považoval se za nejbídnějšího z lidí.
Když se konečně Proklouz začal cítit příliš nešťasten ve své samotě, zaklepal na dveře paní Audy, vešel k ní do pokoje, beze slova usedl v koutě a hleděl na mladou ženu, která zůstávala stále zamyšlena.
K půl osmé hodině večer se dal Mr. Fogg otázat paní Audy, zda by ho mohla přijmout, a za chvíli byli s mladou ženou v po-koji sami.
Phileas Fogg si vzal křeslo a sedl si ke krbu naproti paní Audě.
Jeho tvář neprozrazovala žádné vzrušení. Fogg, který se vrátil, byl přesně týž jako Fogg, který se vydal na cesty. Týž klid, táž ne-tečnost.
Pět minut seděl beze slova. Pak se podíval na paní Audu a zeptal se jí:
„Paní, odpustíte mi, že jsem vás zavezl do Anglie?“
„Já, pane Foggu!“ odpověděla paní Auda, snažíc se potlačit buše- ní svého srdce.
„Dovolte mi laskavě, abych dopověděl,“ ozval se Mr. Fogg. „Když jsem přišel na myšlenku, že vás odvezu daleko pryč z oné země, která se vám stala tak nebezpečnou, byl jsem bohat a zamýšlel jsem dát vám k disposici část svého jmění. Byla byste mohla žít šťastně a svobodně. Nyní jsem ožebračen.“
„Vím o tom, pane Foggu,“ odpověděla mu mladá žena, „a nyní se zeptám já vás: Odpustíte mi, že jsem vás následovala a že jsem vás možná zdržela, a tím jsem - kdož ví - snad přispěla k vaší zkáze ?“
„Paní, v Indii jste nemohla zůstat a mohla jste si být jista životem, jen když odjedete tak daleko, aby se vás ti zaslepenci nemohli znovu zmocnit.“
„A tak jste se, pane Foggu, nespokojil s tím, že jste mě vyrval z náruče strašné smrti, a považoval jste nadto za svou povinnost zajistit mi existenci v cizině?“ zeptala se paní Auda.
„Ano, paní,“ odpověděl Fogg, „ale okolnosti se spikly proti mně.
Přesto však vás žádám o svolení, abych toho mála, které mi zbývá, směl použít ve váš prospěch.“
„Ale co vy, pane Foggu, co vy si počnete?“ otázala se paní Auda. „Já, paní,“ odpověděl jí chladně gentleman, „už nepotřebuji nic.“ „Jakže, pane, vy tedy hledíte klidně vstříc osudu, který vás čeká?“ „Tak, jak se sluší,“ odpověděl Mr. Fogg.
„Ale buď jak buď,“ ozvala se paní Auda, „bída nedokáže zkrušit takového člověka, jako jste vy. Vaši přátelé...“
„Nemám žádných přátel, paní.“
„Vaši příbuzní...“
„Nemám už příbuzných.“
„Pak vás lituji, pane Foggu, protože samota je smutná věc. Jakže?
Což není jediné srdce, které by s vámi sdílelo vaši trýzeň? Říká se přece, že ve dvou se dá i bída snášet!“
„Říká se to, paní.“
„Pane Foggu,“ řekla paní Auda a vstala, podávajíc gentlemanovi ruku, „chcete mít příbuznou a přítelkyni zároveň? Chcete, abych se stala vaší ženou?“
Po těchto slovech povstal i pan Fogg. Oči mu zazářily jakýmsi ne-zvyklým leskem a rty jako by se mu zachvěly. Paní Auda hleděla na něho. Srdečnost, upřímnost, odhodlanost a něha v pohledu šlechetné ženy, která se chce odvážit všeho pro záchranu člověka, jemuž sama za všechno vděčí, ho zprvu ohromily a poté dojaly. Na okamžik zavřel oči, jako by chtěl svému pohledu zabránit v dalším pronikání do jejího nitra... Když je znovu otevřel, řekl prostě:
„Miluji vás! Ano, opravdu, při všem, co je na světě nejsvětější, miluji vás a jsem celý váš!“
„Ach!“ zvolala paní Auda a položila si ruku na srdce.

Zazvonili na Proklouze. Přišel ihned. Mr. Fogg držel dosud ruku pa-ní Audy v ruce své. Proklouz pochopil a jeho široký obličej se rozzářil jako slunce v nadhlavníku tropických krajů.

Mr. Fogg se ho zeptal, není-li příliš pozdě na to, aby šel vyrozumět důstojného pána Samuela Wilsona na farním úřadě Mary Le Bone.

Proklouz se usmál svým nejradostnějším úsměvem.

„Nikdy není pozdě," řekl.

Bylo teprve osm hodin a pět minut.

„Bude to zítra, v pondělí," řekl Proklouz.

„Zítra v pondělí?" zeptal se Mr. Fogg, hledě na mladou ženu. „Zítra, v pondělí!" odpověděla paní Auda.

Proklouz vyšel z pokoje a dal se do běhu.

Kapitola třicátá šestá
v níž Phileas Fogg znovu stoupne na trhu v ceně

Je na čase, abychom zde pověděli, jaký obrat nastal ve veřejném míněni Spojeného království, když vešla ve známost zpráva o zatčení pravého zloděje z Anglické banky - jistého Jamese Stranda -, k němuž došlo 17. prosince v Edinburghu.

Ještě před třemi dny byl Phileas Fogg zločinec, kterého policie proná-sledovala do krajnosti, a nyní to byl nejpočestnější gentleman, který s ma-tematickou přesností uskutečnuje svou výstřední cestu kolem světa.

Jaký účinek, jaký hluk to vyvolalo v tisku! Všichni, kteří sázeli pro nebo proti a kteří už na celou věc poza-pomněli, probouzeli se jako kouzlem. Všechny uzavřené obchody nabyly opět platnosti. Všechny závazky ožily a je třeba říci, že sázky se začaly uzavírat nanovo s novou energií. Jméno Philease Fogga opět stouplo na trhu v ceně.

Pět gentlemanových kolegů z Reformního klubu žilo ty tři dni v jistém neklidu. Phileas Fogg, na něhož už zapomněli, vyvstal jim znovu před očima. Kde je v tuto chvíli? Sedm-náctého prosince - v den, kdy byl zatčen James Strand - uplynulo od odjezdu Philease Fogga sedmdesát šest dní a nebylo o něm žád-ných zpráv! Podlehl snad? Vzdal boj, nebo pokračuje v cestě podle stanoveného plánu? A objeví že v sobotu 21. prosince v osm hodin čtyřicet pět minut večer jako bůh přesnosti na prahu salónu Reform-ního klubu?

Musíme se vzdát vylíčení úzkosti, kterou tři dni prožíval svět anglické společnosti. Posílaly se depeše do Ameriky, do Asie, aby se o Phileasu Foggovi získaly nějaké zprávy. Ráno i večer býval někdo vyslán, aby prohlédl dům na Saville Row... Nic. Ani sama policie nevěděla, co se stalo s detektivem Fixem, který se tak nejapně pustil po falešné stopě. To však nebránilo uzavírání sázek v nejširším měřítku.

Phileas Fogg, jako dostihový kůň, vjížděl do posledního kola. Už se zaň nenabízelo sto ku jedné, nýbrž dvacet, deset, pět a starý paralytik lord Albermale ho bral za jednu k jedné.

Však se také v sobotu večer na Pall Mallu a v přilehlých ulicích shromáždil nějaký dav lidu! Dalo se říci, že je to obrovské shromáždění bursovních zprostředkovatelů, kteří se natrvalo usídlili u vchodu Reformního klubu. Doprava byla ochromena. Dohadovali se, přeli se mezi sebou, vyvolávali kursy „Philease Fogga" jako kursy anglických půjček. Strážníci měli co dělat s uklidňováním zástupu, a jak se blížila hodina očekávaného příjezdu Philease Fogga, vzrušení nabývalo ne-očekávaných rozměrů.

Ten večer bylo pět gentlemanových kolegů shromážděno už devět hodin v salóně Reformního klubu. Oba bankéři, John Sullivan a Samuel FaIlentin, inženýr Andrew Stuart, Gauthier Ralph, člen správní rady Anglické banky, podnikatel Thomas Flanagan, všichni dychtivě čekali.

Ve chvíli, kdy hodiny ve velkém salóně ukazovaly osm hodin dvacet pět minut, Andrew Stuart vstal a řekl:

„Pánové, za dvacet minut uplyne lhůta, na níž jsme se s Mr. Phileasem Foggem dohodli."

„V kolik hodin přijel poslední vlak z Liverpoolu?" zeptal se Thomas Flanagan.

„V sedm hodin dvacet tři minuty," odpověděl mu Gauthier Ralph, „a příští vlak přijede teprve deset minut po půlnoci."

„Nuže, pánové," pokračoval Andrew Stuart, „kdyby byl Phileas Fogg přijel vlakem v sedm hodin dvacet tři, byl by už zde. Můžeme tedy považovat sázku za vyhranou."

„Počkejme, nevyslovujme se o tom ještě," řekl na to Samuel Fallentin. „Víte, že náš kolega je výstředník prvního řádu. Jeho přes-nost ve všem je přece známá. Nikdy nepřichází ani pozdě, ani před-časně a nebyl bych nijak zvlášť překvapen, kdyby se tu objevil v po-slední minutě."

„A já," řekl Andrew Stuart, velmi nervosní jako vždycky, „i kdy-bych ho viděl, neuvěřil bych tomu."

„Vskutku, „ ozval se znovu Thomas Flanagan, „plán Philease Fogga byl nesmyslný. I kdyby byl sebepřesnější, nemůže se ubránit nevyhnutelnému zdržení a pouhé zpoždění dvou nebo tří dnů by stačilo ohrozit zdar jeho cesty."

„A ostatně, uvědomte si," dodal John Sullivan, „že jsme o svém kolegovi nedostali žádnou zprávu, a přece na cestě, kterou měl jet, nechyběly telegrafní linky."

„Prohrál, pánové," začal znovu Andrew Stuart, „stokrát prohrál! Víte ostatně, že Čína, jediný parník, kterého mohl použít, aby se dostal do Liverpoolu včas, připlula včera. A zde je seznam cestujících, otištěný v Shipping Gazette, ale jméno Philease Fogga se v něm nevysky-tuje. Připustíme-li všechny nejpříznivější možnosti, je náš kolega sotva v Americe. Podle mého odhadu se opozdí proti stanovenému datu nejméně o dvacet dní a starý lord Albermale přitom přijde také o svých pět tisíc liber!"

„To je zřejmé," přisvědčil Gauthier Ralph, „a stačí, abychom zítra předložili šek pana Fogga bratřím Beringovým."

V tom okamžiku ukazovaly hodiny v salóně osm hodin čtyřicet minut. „Ještě pět minut," řekl Andrew Stuart.
Pět kolegů se na sebe podívalo. Dalo by se mít za to, že se tep jejich. srdcí mírně zrychlil, neboť to byla přece jen napínavá partie i pro zkušené hráče. Nechtěli to však na sobě dát znát, a proto na návrh. Samuela Fallentina zasedli k hracímu stolku.
„Neodstoupil bych svůj podíl čtyř tisíc liber na této sázce," řekl Andrew Stuart sedaje si, „ani kdyby mi za něj někdo nabízel tři tisíce devět set devadesát devět!"
Ručička v tu chvíli ukazovala osm hodin čtyřicet dvě minuty. Hráči se chopili karet, ale jejich pohledy se co chvíli upíraly k ho-dinám. Lze tvrdit, že jakkoliv se cítili jisti, nikdy jim minuty nepřipa-daly tak dlouhé.
„Osm hodin čtyřicet tři," řekl Thomas Flanagan, snímaje karty, které před něho položil Gauthier Ralph.
Pak nastala chvilka mlčení. Prostorný salón klubu ztichl. Zvenčí však bylo slyšet povyk davu, občas přehlušený ostrým výkřikem. Ky-vadlo hodin odklepávalo vteřiny s matematickou přesností. Každý z hráčů mohl počítat šedesátiny minuty, které mu zněly v uších.

„Osm hodin čtyřicet čtyři minuty!" řekl John Sullivan hlasem, v němž bylo cítit mimovolné vzrušení.

Už jen minutu a sázka je vyhraná. Andrew Stuart a jeho kolegové ustali ve hře. Položili karty na stůl! Počítali vteřiny!
Při čtyřicáté vteřině - nic. Při padesáté vteřině - zase nic!

Při padesáté páté se zvenčí ozvalo něco jako dunění bouře, potlesk, volání hurá a dokonce i kletby, postupující v neustálých vlnách.
Hráči vstali.

V padesáté sedmé vteřině se dveře salónu otevřely a kyvadlo ještě neohlásilo šedesátou vteřinu, když se objevil Phileas Fogg, následován třeštícím davem, vynutivším si vstup do klubu, a svým klidným hlasem řekl:
„Zde jsem, pánové."

Kapitola třicátá sedmá
v níž se ukáže, že Phileas Fogg svou cestou kolem světa nezískal nic - kromě štěstí

Ano! Phileas Fogg sám.
Pamatujeme se ještě, že v osm hodin pět minut večer - přibližně pětadvacet hodin po příjezdu cestovatelů do Londýna - byl Proklouz svým pánem pověřen, aby vyrozuměl důstojného pána Samuela Wilsona o jistém sňatku, který má být uzavřen hned příštího dne.
Proklouz tedy vyšel z domu pln nadšení. Rychlým krokem se vydal k domu důstojného pána Samuela Wilsona, ten se však dosud nevrátil. Samozřejmě, Proklouz na něho počkal, čekal však při nejmenším dobrých dvacet minut.
Zkrátka, bylo osm hodin třicet pět minut, když opustil dům důstojné-ho pána. Ale v jakém stavu! Vlasy rozcuchané, bez klobouku, běžel, běžel, jak nikdo nikoho neviděl běžet za lidské paměti, porážel chodce a řítil se po chodníku jako smršť!
Za tři minuty byl zpátky v domě na Saville Row a bez dechu vpadl do pokoje pana Fogga.
Nebyl s to vyrazit ze sebe slovo.
„Co je?" zeptal se Mr. Fogg.
„Pane...," vykoktal ze sebe Proklouz, „svatbu..., nemožno..."
„Nemožno?"
„Nemožno..., zítra."
„Proč?"
„Protože zítra... je neděle!"
„Pondělí," odpověděl Mr. Fogg.
„Ne... dnes... sobota."
„Sobota? To není možné!"
„Ano, ano, ano, ano!" křičel Proklouz.
„Zmýlil jste se o jeden den!
Přijeli jsme o čtyřiadvacet hodin dřív..., ale už zbývá jen deset minut!"
Proklouz uchopil pána za límec a vlekl ho odtud silou, jíž se nedalo vzdorovat.
Phileas Fogg, stav se takto obětí únosu, aniž měl čas uvažovat, octl se před domem, skočil do drožky, slíbil kočímu sto liber, a když přejel dva psy a srazil se s pěti povozy, dostal se k Reformního klubu.
Hodiny ukazovaly osm hodin čtyřicet pět minut, když se objevil ve velkém salóně...
Phileas Fogg vykonal cestu kolem světa za osmdesát dní.
Phileas Fogg vyhrál sázku o dvacet tisíc liber!
A nyní - jak se mohl člověk tak přesný, tak svědomitý zmýlit v da-tu? Jak se mohl domnívat, že je sobota, 21. prosince večer, když v Lon-dýně vystupoval z vlaku, zatím co byl teprve pátek, 20. prosince, pouhých sedmdesát devět dní od jeho odjezdu?
Hle, jaká byla příčina tohoto omylu. Je velmi prostá.
Phileas Fogg, „aniž to tušil", získal proti svému cestovnímu plánu jeden den k dobru - a to jedině proto, že podnikal cestu kolem světa východním směrem, a naopak by byl tento den ztratil, kdyby byl jel opačným směrem, totiž na západ.
Při cestě na východ jel vlastně Phileas Fogg slunci naproti, a tudíž se mu dny zkracovaly o tolikrát čtyři minuty, kolik

poledníků tímto směrem překročil. Obvod zeměkoule je rozdělen na tři sta šedesát stupňů, a těchto tři sta šedesát stupňů, násobeno čtyřmi minutami, dává právě čtyřiadvacet hodin - to jest onen nevědomky získaný den. Jinými slovy, zatím co Phileas Fogg při cestě na východ viděl slunce přecházet přes poledník osmdesátkrát, jeho kolegové, kteří zůstali v Londýně, viděli je přejít jen devětasedmdesátkrát. Proto onoho dne byla sobota, a nikoli neděle, jak se domníval Mr. Fogg, a proto ho jeho kolegové očekávali v salóně Reformního klubu.
A toto by se bylo zjistilo na pověstných Proklouzových hodinkách - které si stále uchovávaly londýnský čas -, kdyby byly zároveň s minutami a hodinami ukazovaly i dny!
Phileas Fogg tedy vyhrál dvacet tisíc liber. Protože z nich však po cestě utratil něco kolem devatenácti tisíc, nebyl peněžní zisk velký. Bylo však již řečeno, že výstřední gentleman hledal v této sázce jen boj, nikoli zisk. A dokonce i těch tisíc liber, které mu zbyly, rozdělil mezi poctivce Proklouze a nešťastníka Fixe, na kterého se nemohl hněvat. Jen kvůli pořádku strhl svému sluhovi cenu plynu za devatenáct set dvacet hodin, promrhaného jeho vinou.

Téhož večera Mr. Fogg, stejně chladný, stejně lhostejný, řekl paní Audě:
„Vyhovuje vám stále ještě onen sňatek, paní?“

„Pane Foggu,“ odpověděla paní Auda, „tuto otázku bych měla položit já vám. Byl jste na mizině, teď jste bohatý...“
„Promiňte, paní, ale toto jmění patří vám. Kdybyste nebyla po-myslela na onen sňatek, můj sluha by nebyl šel k důstojnému pánu Samuelu Wilsonovi, já bych nebyl upozorněn na svůj omyl a...“
„Můj milý pane Foggu,“ řekla mladá žena.
„Moje milá Audo...,“ řekl Phileas Fogg.

Domyslíme si, že svatba se konala o osmačtyřicet hodin později a že Proklouz, pyšný, zářící, oslňující, vystupoval při ní jako svědek mladé ženy. Což ji nezachránil a nenáležela mu tedy právem tato čest?

Avšak příštího dne za úsvitu Proklouz hlučně zabušil na pánovy dveře.
Dveře se otevřely a v nich se objevil chladný gentleman.
„Co je Proklouzi?“
„Pane, je to, že jsem se pravě dově...“
„Copak?“
„Že jsme mohli vykonat cestu kolem světa za pouhých sedmdesát osm dní.“
„Ovšem,“ odpověděl Mr. Fogg, „kdybychom nebyli jeli napříč Indií. Kdybych však nebyl jel napříč Indií, nebyl bych zachránil paní Audu, ona by se nestala mou ženou a...“
A Mr. Fogg klidně zavřel dveře.
Tak tedy Phileas Fogg vyhrál svou sázku. Vykonal cestu kolem světa za osmdesát dní. Použil k tomu všech dopravních prostředků, parníků, železnic, povozů, jachty, nákladní lodi, saní, slona. Výstřední gentleman přitom projevil své nejskvělejší vlastnosti, chladnokrevnost a přesnost. Ale co dál? Co tím putováním získal? Co si ze své cesty přivezl?

Nic, říkáte? Nic, budiž, až na půvabnou ženu, která - ať to zní jakkoli nepravděpodobně - učinila ho nejšťastnějším z lidí.

A popravdě řečeno - nevykonali bychom cestu kolem světa i pro něco menšího?

Doslov

napsal Hollmeister
1828 - 1905

8. února 1828 narodil se panu Pierru Vernovi a paní Sophii rozené Allotte de Fuye v ulici Olivier-de-Clisson, na Isle Feydeau v Nantes, syn Jules. Loni tomu bylo sto třicet let.
Teprve v roce 1872, když mu bylo čtyřiačtyřicet let, napsal Jules Verne dobrodružný román „Cesta kolem světa za 80 dní“. Byl to rok císařské kapitulace, rok kdy v Thiersově strašlivé lázni vykrvácela Komuna, kdy Francie, raněná poraženectvím na jednom a revanšismem na druhém boku, splácela hrdě válečný dluh Bismarckovi. Snad byl tento předválečný román svého druhu únikem do ciziny a do spěchu. Snad byl podvědomým útěkem před stihomamem, který nakazil francouzské měšťáctví. Ve svém deníku je Jules Verne skoupý na slovo. Píše: „Ve vzácných a řídkých chvílích poklidu připravuji příběh cesty vykonané s nej-větší dnes možnou rychlostí.“
Nápad k napsání této knihy přinesla autoru náhodná toulka po bulvárech a bezcílné prohlížení výkladních skříní. Bylo to v létě roku 1871, když Vernovi padla do oka turistická brožurka, vydaná cestovní kanceláří Thomas Cook & son, s prvním světovým dopravním jízdním řádem. Jules Verne si brožurku koupil a přečetl ji vstoje na chodníku pod platany u Madeleiny. Zní to anekdoticky, ale tentokrát si skutečně listoval v jízdním řádu jak v románu plném objevných překvapení. Jules Verne, přítel Nadatův a Lessepsův, lidí, kteří dovedli realiso-vat, co si jiní ještě nedovedli ani představit, uvědomil si, že existují předpoklady k uskutečnění cesty kolem světa za jedny prázdniny - za necelé tři měsíce. Námět doslovně Verna uchvátil. Posedl. Lze říci, že žil ve společné domácnosti s Phileasem Foggem, s inspektorem Fixem a Proklouzem, že se musil přemáhat, aby nenavykl přesnosti a úspornosti pohybů a vět výstředního člena Reformního klubu.
Životopisec Vernův píše (kapitola XVII - Zlatý déšť - Jules Verne, jeho život a dílo - Allote de la Fuye - vydal Hachette 1958) :
„Na smluveném večírku dne 10. listopadu 1872,“ píše plukovník de Francy, Verne předčítal své veledílo - Cesta kolem světa za 80 dní. Připusťme, že přinejmenším to byla práce, která mu vynesla alespoň největší hmotný úspěch. Le Temps

měl otiskovat román na pokračování pod čarou, než jej Hetzel v konečné úpravě vydal. Sotva začal fejeton vycházet, začal stoupat náklad Tempsu v ne-očekávané míře. Sázka Phileas Fogga dovedla vyvolat hromadu dalších. Veřejnost se dělila na stoupence či protivníky Phileasovy. Pařížští dopisovatelé amerických listů posílali večer co večer do New Yorku kabelogramy o postupu cesty, která se do té doby zdála neuskutečnitelnou. Čím více se blížilo rozuzlení příběhu, tím rychleji stoupala horečka ke krizi. Lidé zdánlivě vážní, neboť zastupovali velké paroplavební společnosti, přicházeli k Julesu Vernovi s nabídkami ohromných prémií, zvolí-li některou z jejich lodí k tomu, aby přivezla hrdinu zpět v danou hodinu, předstihnouc svou rychlostí lodi všech soupeřících společností. Ale romano-pisec se této nekalé reklamě nepropůjčil a nezměnil cestovní plán Phileasův ani ve prospěch White Star, ani v zájmu Cunard Line.“
V roce 1874 uvedl Ritt a Larochelle, ředitelé divadla Porte-Saint-Martin „Cestu kolem světa za 80 dní“, kterou Jules Verne a D' Ennery upravili pro divadelní scénu. Úspěch byl velkolepý. Opon by ses nedopočetl. Generálka byla 8. listopadu 1874 - a nazítří vyšla ve Figaru dobově vtipná kritická poznámka, která nás zároveň seznamuje s náročným a vybraným obecenstvem pařížské premiéry.
Figaro 8. listopadu 1874: „Cesta kolem světa za 80 dní. - Nalodění v sedm patnáct v přístavu Saint Martin. Pohoda mírná. Trochu mlha.
Dovolte mi, abych vám představil kapitána: Jules Verne, střední postavy, svého pohledu, svalnatý, silný, tvář vroubená mocným vousem, krásný námořnický typ úsečné mluvy muže zvyklého rozkazovat. - Má pověst dobráka a nemá prý nepřátele. Druhý důstojník? Adolphe ď Ennery, vysloužilý mořeplavec. Přežil i několik ztroskotání. Zvláštní znamení: nikdy necestuje bez obrovských balíků bavlny na ucpání děr, kterými vniká voda.
Cestující: pan Léon Renault s paní, Pánové Cazaldo, de Scepeaux, Detaille, Gontidet, Meilhac a Halévy. Dumas, Hetzel, Decourcelles, Sardou, Daquesnel, de Biéville, Grévin, Laperriere, Tailor, slečny Dijazetová, Berta Legrandová, Deniayová atd. Lodní lékaři: Tardieu a Mandl. Figaro zorganisovalo stálou službu „poštovních holubů, aby mohlo informovat své čtenáře o průběhu cesty. Po premiéře pořádalo Figaro pro oba autory, oba divadelní ředitele, dvanáct tanečnic recepci a podávalo čtyři řady supé s posledním z pečených poštovních holubů a s bednami šampaňského.
V L'Eclipse vyšla karikatura od Gilla: Slavný autor se točí kolem zeměkoule Jako kuře na rožni. V Le Charivari žonglér Verne pohazuje globem. Hra přestu-povala z týdne do týdne a z měsíce na měsíc. Představení vyneslo za prvnich 14 dní 254.019 franků a příjem pokladen neklesal. Jules Verne se stal miláčkem Paříže.

Nebyl to úspěch u dospívající mládeže. Doba byla jiná. Naivnější a skromnější. Byl to úspěch moderní, současné hry. Byl v ní tep tehdejší současnosti. Tempo sedmdesátých let minulého století.
Dnes patří Jules Verne mládeži. Dospělí čtenáři čtou jeho romány, které našli na stolcích svých dětí s úsměvem. V rozpacích se přiznávaji, že se to dobře čte. Je to prý čtivé, ale vpravdě se jim to velice líbí.
Všechny romány světové literatury se noří do vln rozbouřeného času, aby se vracely na povrch zájmu v neprozkoumaných nelogických cyklech. Dnes je „Cesta kolem světa za 80 dní“ znovu moderní. Není věru třeba k ní nalepovat třicátou osmou, zcela netušilovsky nevernovskou kapitolu, jak se o to s nezdarem pokusilo první poválečné vydání z roku 1953.
Proč tomu tak je?

Kouzlo dobrodružné cesty pana Philease Fogga kolem světa za 80 dní nevězí ani v tom, že román žije nestárnoucím epickým půvabem zhuštěného dobrodružství, ani v tom, že kniha je plna humorných situací a vtipných narážek na mocenský antagonismus anglo-americký, nebo že se dnešní čtenář sebevědomě a samolibě přesvědčuje na každé stránce románu o politické proměně, vývoji civilisace a po-kroku techniky od prvni cesty pana Fogga do vysláni první sovětské umělé oběž-nice do vesmíru.
Závažnou úlohu nesporně stále hraje dokonalá stavba románu, kde milostná - mimochodem zcela nerasistická - zápletka nikterak neruší klasický příběh, vybudovaný na dvou závodících soupeřích, Foggovi a Fixovi, s překvapivým obratem - twistem - téměř na poslední stránce a nesmírně rychlý, ve své rozvláčné době velice neobvyklý, spád záběrů.
Ale je tu především ovzduší napětí, které je tak dráždivé pro dnešní dobu, neboť je založeno od prvního okamžiku na zápasu člověka s časem. V přítomnosti, kdy ve vesmíru ztrácíme navždy pozemský pojem času jako zastaralou, překona-nou konvenci, probouzí se v hráčích uspěchaného života dřímající chuť k sázkám, kdy že doletíme na měsíc, kdy na Mars, kdy na Venuši, kdy se zbavíme zemské tíže? Žijeme sami dobrodružný román, v němž porážka času není už otázkou času, neboť sovětské družice předstihly rychlost světla naší obrazotvornosti.
Ale s touto jitřivou, dráždivou, znepokojující, rozčilující časovostí - časové tísně, zápasu s nezastavitelným časem vychutnáváme lehkou a neméně časovou ironii vzdělanců ve vztahu k povážlivě lidským slabostem - k lásce, penězům, k sobectví, které se směšnou tvrdohlavostí stále ještě se pokoušejí brzdit dnes už do zlomku vteřiny propočtení a neodvolatelně plánovaný rozlet lidstva ke hvězdám.
Tato sebeironisace, která charakterisuje vzdělance všech dob, schopné přepo-čítati se v osudovou chvíli o 24 hodin, je výrazem citlivého studu před neudrži-telnou silou mas, které věru neztrácejí čas zkoumáním důsledků zítřejšího pře-konání času, neboť budoucnost jim již patří. Tu jim nevezme už žádné literár-ní dílo.

Jules Verne ve své staromódní kritice člověka závodícího s časem stává se tedy dnes zase moderním nejen obsahem, ale i formou.
Američané postřehli jeho časovost a režisér Mike Todd natočil před několika lety barevnou filmovou revui, proloženou cestopisnými vložkami s podstatnými nedostatky. Americká forma zůstala na hony vzdálena své literární předloze.
Jules Verne měl dvě zásuvky ve svém sekretáři. Jednu, kde střádal vědecké poznatky, a druhou, kde se hromadily pa-pírky s anekdotami a humornými nápady. Nejtěsněji by se mohla ilustrace přiblí-žit literární předloze, kdyby samostatnými a svébytnými nápady vytvářela rovno-cennou výtvarnou komičnost.
Politický a nesporně pokrokový názor literárního světoběžníka projevoval se nejšťastněji právě v humoristickém přízvuku charakteristik. Vztah k penězům, který kořenil skepsí, vztah k líslům, kterým prozrazoval absurdnost statistik,

vztah k chvástavému vlastenčení, který jízlivě dovedl ponížit, splétaly politické Mýlky, velice pronikavě kreslené a vhodně skloubené do pouhého popisu. Sarkas-tického soudu dorůstal humor Vernův jen v posměvavém povahopisu velmocenských mravů a zpupných choutek. Tady byl Jules Verne velice kategorický ve svém národnostním výběru při rozdílení přízně a posměchu.
Znám básníka, který miluje Julesa Verna tak jako já. Je to František Hrubín. Poměr Hrubínův k Vernovi mi potvrzuje, že jsou to přece jen spíše poetické hodnoty, které rostou s odstupem času.

Adolf Hoffmeister